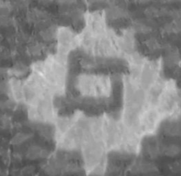
Maria Luncanu
Alexandru Luncanu

MONOGRAFIA comunei BEREȘTI-BISTRIȚA



MARIA LUNCANU ● ALEXANDRU LUNCANU

Monografia comunei Bereşti-Bistriţa

Maria Luncanu



Alexandru Luncanu

MONOGRAFIA COMUNEI BEREȘTI-BISTRIȚA

FAMILIA:
TOMOZEI V. NECULAI
ȘI MARIA



București — 1981

Coperta de Eugen Stoian

Copiilor noştri: Cezar, Doina şi Alexandru, ca semn al muncii şi dragostei deosebite pentru aceste locuri natale.

PREFAȚĂ

Satul este leagănul poporului unde se păstrează manifestarea de viață românească, este sinteza neamului în adîncimea căruia luminează încă taine nepătrunse și nebănuite. Cei care cercetează în prezent satul, nu mai recunosc decît cu greu amintirile vechii lui civilizații, procesul istoric firesc de transformare a lui, proces ce nu poate fi oprit și trebuie înțeles ca o chezășie a progresului.

Comuna noastră, Berești, este o frîntură din pămîntul acestei patrii. Aici trăim unde ne-am născut, în sînul familiilor noastre, alcătuite din fiii acestui pămînt, care cu jertfe grele și-au apărat prin secole ființa și independența. Din acest leagăn al tradițiilor străbune au apărut generații noi de făuritori ai socialismului, care au schimbat structural fața peisajului bereștean.

Rod al politicii partidului, azi renăscut prin noi valențe satul are o dezvoltare complexă, înregistrînd o creștere neîncetată a forțelor de producție, o dezvoltare multilaterală a economiei, prin orientarea științifică a agriculturii socialiste, o ridicare a nivelului de viață material și spiritual.

Am stăruit, ca fii ai comunei, asupra acestui studiu monografic, în dorința de a contribui la cunoașterea trecutului istoric al comunei noastre, cît și a prezentului; de a da la iveală un număr de documente vechi, necunoscute, unde pot fi găsite elemente de interes național.

Din 1968, de la ultima reformă administrativ-teritorială, comunele Berești și Itești au fuzionat, formînd o singură unitate cu centrul la Berești. Cercetările noastre cu privire la materialul documentar se opresc în jurul anului 1980, cînd această lucrare a fost terminată, pentru a vedea lumina tiparului.

Mulțumim conducerii Bibliotecii Centrale de Stat și Arhivelor Statului din București, Iași și Bacău, care ne-au pus la dispoziție cărți și documente, precum și organelor locale pentru sprijinul acordat la realizarea acestei monografii.

MARIA și ALEX. LUNCANU

Capitolul I

Geografia comunei

1. Aşezarea geografică şi limitele

Din lucrarea statistică *Topographische Beschreibung* a căpitanului Horn von Otzellovitz, din anul 1790, referitoare la Moldova dintre Siret şi Carpaţi, extragem următoarele: „Bereşti, sat în ţinutul Neamţ, aşezat lîngă valea Siretului, aproape de o pădure rară de stejar, în vecinătatea satului Galbeni". Pe la 1803, cînd s-a întocmit *Condica Luizilor*, satul se afla în judeţul Neamţ, ocolul Siret, sub numele de Bereşti-Iteşti, reunind cele două sate, căci pe atunci nu existau comune. Pe la mijlocul secolului trecut, comuna Bereşti, plasa Bistriţa de sus, judeţul Bacău era alcătuită din cătunele Climeşti şi Pădureni, cu 1 400 locuitori (fără cătunul Brad, care făcea parte din comuna Serbeşti-Iteşti). Din vremea domniei lui Alexandru Ioan Cuza, reşedinţa comunei Bereşti a rămas neschimbată.

Ca aşezare geografică ea se mărgineşte la N cu comuna Filipeşti, la S cu comuna Săuceşti şi Hemeiuşi, la V cu comunele Racova şi Gîrleni, iar spre E cu comuna Serbeşti, azi Săuceşti, limita administrativă fiind marcată pe o mică porţiune chiar de albia rîului Siret (vezi hărţile 1, 2 şi 3).

Este aşezată în nordul jud. Bacău, pe etaje terasate şi luncă în formă de triunghi.

În ce priveşte satele fostei comune Bereşti, ele se mărginesc cu Filipeşti, Galbeni şi Ruptura la N, cu Serbeşti, Iteşti şi Ciumaşi la S, cu Ilieşti, Borleanu, Făgeţel la V, iar la E cu apa Siretului. Comuna este aşezată pe dreapta văii Siretului şi se întinde pînă-n valea Bistriţei. Ea se compune din: Bereşti, reşedinţa comunei, din Climeşti înspre V şi din Brad înspre S, toate la dstanţă de cca. un km. de reşedinţă.

Pe o potcoavă de deal, la E de Dealul Izvorului, denumit „Stînjeni", s-a format satul Pădureni, pe moşia hatmanului Pădure, după cum spun bătrînii. Cei dintîi locuitori s-au stabilit în mijloc de codru verde, la poalele dealului împădurit, denumit „Dealul Izvorului", unde apa potabilă izvora la suprafaţă şi astfel, avînd apă şi lemne pentru foc aproape, s-a putut lesne întemeia o aşezare omenească. Pîrîiaşul izvorului trece prin Valea lui Oaie, se uneşte cu izvorul la Fîntîniţa Turcului şi curge la vale, spre Climeşti. Lîngă acest pinten de deal s-a format satul, cu două surse de apă, una de la izvor şi alta prin forări de puţuri.

Teritoriul actual al comunei, după noua împărţire administrativ-teritorială, din 1968, are o suprafaţă de 64,9 km² şi, sub raportul populaţiei şi suprafeţei, se apropie de media pe judeţ, asigurînd echilibrul prin folosirea mai eficientă a terenurilor agricole şi a forţei de muncă, precum şi prin modul de amplasare a unităţilor economice şi de deservire a populaţiei. Culoarul Siretului cuprinde şi o porţiune din comuna Bereşti, avînd în reţeaua hidrografică pe afluenţii săi Turbata, Precista, Chetruşul şi Tinosul, cu direcţia de scurgere N—E. Zona studiată este fragmentată din cauza eroziunii hidrografice, fapt care duce la existenţa dealurilor şi culmilor, ale căror altitudini scad de la V spre E. Reţeaua hidrografică are caracter asimetric, versantul stîng al văii Siretului fiind abrupt — structural, iar pe partea dreaptă cuprinzînd lunca în lăţime de cca. 3 km, după care urmează versantul terasat. Lunca Siretului are un sector cu bălţi şi braţe părăsite, legate la revărsări de albia Şiretului, cu aspect de cîmpie netedă avînd vegetaţie specifică unei astfel de zone de relief. Substratul de sol din luncă, unde se află nisipuri şi pietriş este inundabil la viituri puternice. Nivelul de 3—4 m altitudine, practic nu se inundă, aflîndu-se pe el terenurile agricole cele mai bune şi cu mai mult randament.

Din punct de vedere al aşezării geografice, comuna este cuprinsă între paralele 46°38′ şi 46°44′ latitudine nordică, iar în longitudine are coordonate meridianele cu valorile de 26°45′ şi 26°56′ longitudine estică. Ea se numeşte Bereşti-Bistriţa, ca să nu se confunde cu alte comune Bereşti, ca de pildă, cea din fosta plasă Tazlău, judeţul Bacău, din fosta plasă Horincea, judeţul Covurlui, din fosta plasă Răcăciuni, judeţul Putna sau cu alte denumiri similare din Muntenia şi Oltenia.

Cu toată întinderea relativ redusă, regiunea Bereşti prezintă o gamă destul de variată de aspecte naturale privite din multiple puncte de vedere fizico-geografice: relief, climă, vegetaţie, faună, sol, subsol etc.

2. Relieful

Platforma moldovenească se întinde între Prut și Siret. Aproximativ de la Roman trece și la V de Siret, iar de la Bacău, marginea ei rămîne în stînga rîului și se conturează în epoca precarpatică, timp în care s-au format și definitivat structural unitățile de platformă. Cele mai recente trepte de relief sînt reprezentate prin terase și lunci existente în lungul principalelor rîuri Siret și Bistrița. Formarea lor este atribuită atît eroziunii laterale care predomină, asociată cu depuneri aluviale, cît și celei lineare, ambele procese fiind determinate de modificările de pantă și debit, ce au avut loc pe văi.

Pentru călătorul care ar privi întinderea comunei, fie din valea Siretului, fie de pe terasa superioară a Bistriței, ea se prezintă ca o succesiune de trepte simetric etajate, din ce în ce mai largi, în părțile lor de jos. Terasele, ca răspîndire spațială au o largă extensiune trecînd și în comunele vecine, iar în depresiuni se restrîng, în defilee, pe ele situîndu-se toate satele din comună și fiind paralele cu direcția de curgere a Siretului, ca urmare a adîncirii mai accentuate a rîului colector.

Din punct de vedere geomorfologic, treptele mai înalte țin de dealurile sub-carpatice moldovenești și anume, de secțiunea nordică a acestei unități de relief. Satele comunei ocupă deci suprafața de sud a secțiunii nordice a dealurilor subcarpatice moldovenești. Suprafața aceasta de formă triunghiulară cu vîrful în jos, prinsă între cele două văi mai joase din E și V, prezintă aspectul unui adevărat promontoriu etajat. Ultimele etaje — cele inferioare, sînt formate din terasele unite ale celor două rîuri; Bistrița, cu apele ei zbuciumate și Siretul cu apele lui liniștite, între care se află întreaga comună cu cele trei terase: superioară mai îngustă, medie mai întinsă și cea inferioară care mărginește luncile celor două ape amintite. Altitudinea acestor terase merge de la circa 10—20 m terasa inferioară, spre circa 40—60 m cea medie și 140—160 m cea superioară Terasele au înclinarea transversală spre Siret și corespund — sub aspect agricol — zonelor cultivate, cu soluri fertile. Ele dau impresia unui întins platou deranjat doar de văile pîraielor Precista, Turbata și Chetrușul, cu unele sectoare mai adînci, avînd văi asimetrice, cu versantul nordic mai abrupt. Pe versantul sudic au loc surpări nu prea mari, datorate mai ales acțiunii de eroziune a apelor acestor pîraie, după ploile torențiale puternice. Terasa superioară apare fragmentată de văi transversale la V de satul Pădureni. Ea este racordată cu terasa similară a Bistriței, cu lățimea sub 1 km și înălțimea de cca 300 m.

Grosimea aluviunilor oscilează între 6—8 m la Bistrița și 8—15 m la Siret, cu diferențieri pe sectoare. Peste depozitele aluvionare se dispun pe grosimi ce variază formațiuni acoperitoare, alcătuite predominant din depozite loessoide.

În privința datării vîrstei teraselor inferioare și mijlocii ale Siretului și Bistriței pe baze structurale paleontologice, se întîmpină dificultăți din cauza interpretărilor diferite, fie a succesiunilor de soluri, fosile și loessuri, fie a faunei recoltate, fie a valorilor altimetrice, ce variază la terasele din cadrul aceleiași văi.

Referindu-ne la felul cum au luat naștere aceste forme de relief, vom preciza că în regiunea comunei, dealurile subcarpatice sînt cele mai vechi, fiind formate prin depuneri de roci — argile și lut nisipos foarte puțin, pietriș și nisip mai mult — și mișcări tectonice în cea de a treia eră a pămîntului — era terțiară; terasele celor două rîuri s-au format prin depuneri de pietrișuri, nisipuri și nămol — așa-zise aluviuni —, iar în era cuaternară, prin depuneri și adînciri succesive, exercitate de apele Siretului și Bistriței. Peste dealuri și treptele de terase, vîntul a întins o rocă, așa-numitul loess, formată din argilă calcaroasă și praf nisipos, rocă pe care o observăm în orice viroagă de torent.

Luncile reprezintă relieful cel mai coborît și de vîrstă recentă, existente în lungul văilor ambelor rîuri. Aspectul și desfășurarea luncilor sînt dictate de unitățile de relief pe care le străbat rîurile. În mod obișnuit luncile se lărgesc fie datorită creșterii volumului de apă, fie ca urmare a creșterii ponderii eroziunii laterale. Lunca Siretului se evidențiază printr-o pantă medie redusă sub 1 m/km și cu unele variații pe sectoare, sub 0,5 m/km pînă la confluența cu Bistrița. Lățimea luncii la noi este mare de 2—3 km și în sectoarele de vărsare crește pînă la 11 km.

În sfîrșit, din descompunerea plantelor s-a format solul arabil care acoperă toate treptele promontoriului regiunii, sol despre care ne vom ocupa mai departe. Precizăm de asemenea că șoseaua republicană Bacău-Roman străbate în genere terasa inferioară a Siretului.

Existența Siretului, imediat la contactul Subcarpaților cu Podișul Moldovei, constituie un factor important în concentrarea așezărilor omenești în această zonă, creșterea unui microclimat specific ținutului deluros. Ploile torențiale, (circa 50% din totalul precipitațiilor deosebit de frecvente în timpul verii), formînd șuvoaie de scurgere pe pante și creșteri bruște de nivel, sînt cele care determină declanșarea și durata eroziunii și condiționează intensitatea, extinderea și accelerarea proceselor de degradare a terenului. Defrișarea pădurilor pe mari suprafețe a contribuit în mare măsură

la intensificarea proceselor de eroziune. Aceasta însă a fost și o urmare a modului în care au fost înfăptuite așa-zisele reforme agrare din 1864 și 1922, de către guvernele de atunci. Li s-au dat țăranilor terenuri situate pe coaste sau muchii de deal, improprii folosinței agricole și nevoia de hrană i-a silit să taie pădurile și să desțelenească pășunile, lăsîndu-le una din cele mai nefaste moșteniri de la regimul burghezo-moșieresc. Măsurile luate în ultimul sfert de veac privind refacerea fondului forestier (planificîndu-l pînă în anii 2010, la Congresul al XI-lea din noiembrie 1975) și pășunilor, concomitent cu extinderea lucrărilor de combatere a degradării terenurilor, au în vedere cicatrizarea acestor răni și redarea unor suprafețe tot mai întinse circuitului economic, așa cum se realizează și la noi în Berești și Climești, unde se acoperă cele mai mari degradări din vatra acestor sate. Sezonul critic de eroziune este cuprins între 1 mai și 15 august, cînd cad cu frecvență ploi torențiale, formînd viituri însoțite de eroziuni laterale și în adîncime precum și un masiv transport de aluviuni. Eroziunea și aluviunile (înmîlirea) afectează suprafețe întinse, ducînd la inundații în toate direcțiile.

Debitele Siretului sînt cele mai mari la sfîrșitul primăverii și cele mai mici, toamna și iarna. În timpul revărsărilor, apele acoperă nivelurile de terasă pînă la 2,5 m. Au oscilații după anotimp; vara, temperatura are cu 6—7° mai puțin ca temperatura mediului înconjurător; iar în timpul iernii, în unii ani, apare pe Siret un pod de gheață sau numai gheață la mal. Valoarea maximă a temperaturii apei, pentru perioada 1961—1965, aparține lunii iulie, cu valori cuprinse între +26° la 20 iulie, 1962 și +30° la 22 iulie, 1964, fiind modificate de la an la an. Grosimea gheții a avut valori cuprinse între 24 cm, în februarie 1962 și 65 cm în februarie 1965, valori datorate iernilor mai mult sau mai puțin geroase, în funcție de circulația maselor de aer pe culoarul Siret sau de caracterul precipitațiilor.

Debitul solid provine din spălarea solului dezghețat cînd apele sînt mai mari și se micșorează iarna, cînd solul este înghețat și protejat de stratul de zăpadă. În sectorul comunei Berești, Siretul se prezintă ca un rîu puternic, cu acțiune directă și uneori distructivă asupra văii sale, contribuind astfel la influențarea vieții economice. Pîrîul local Tinosul (Turbata), alimentat și de o serie de ape cum e Chetrușul, cu caracter permanent în urma ploilor torențiale abundente, produce daune culturilor, mai ales celor din luncă. De aceea s-au luat măsuri de adîncire și canalizare a pîrîului Turbata.

Vara, Balta Boilor (spre Filipești) baltă pe care o menține Siretul, precipitațiile și izvoarele din luncă, scade pînă la dispariție. Cît privește Balta Speteaza (a cărei apă și faună

sînt mereu primenite de Siret) se consideră a fi un braț părăsit al Siretului. În lunca largă a rîului se găsesc — în zona comunei — bălți și porțiuni înmlăștinate, condiționînd regimul hidrologic prin legătura directă pe care o au cu acest rîu. În viitorul apropiat, satele de pe malul Siretului vor fi mutate în imediata apropiere a șoselei naționale, acțiune care intră în planul de sistematizare a comunelor de pe traseu. Pentru folosirea integrală a terenurilor de pe culoar sînt necesare lucrări de înălțare a malurilor pîrîului Turbata (Tinosul), pentru a preîntîmpina înmlăștinarea terenului.

Se constată caracterul instabil al vadurilor Tinosului, datorate în mare parte viiturilor din dreapta Siretului. Adîncimea lui suferă modificări mari, remarcîndu-se adîncimi variind între 0,50—1 m și 8—10 m, numite de localnici — bulboane.

Treptele dealurilor dinspre N și ale ramei de terase nu dau numai un aspect caracteristic reliefului zonei bereștene, ele imprimă oarecare variație în manifestarea condițiilor climatice geobotanice și de sol ale regiunii respective. Teritoriul C.A.P. „Steagul Roșu" — Berești se află situat la vest de rîul Siret, pe două unități geo-morfologice: lunca Siretului și cîmpia de terase, slab frămîntată cu depozite loessice.

Local, se disting următoarele unități de microrelief:

a) Lunca înaltă, din stînga rîului Siret, care, datorită depărtării de mal și adîncirii active a rîului, nu mai este supusă inundației în timpul marilor revărsări, dar este sub influența apelor provenite din precipitații, care se scurg de pe terase și care invadează lunca în direcția NV.

b) Lunca joasă din dreapta rîului, situată între lunca înaltă și baza primei terase, avînd forma unei depresiuni întinse, cum ar fi Speteaza și Balta Boilor, locuri unde, din lipsa pantei, apa stagnează pînă în vară.

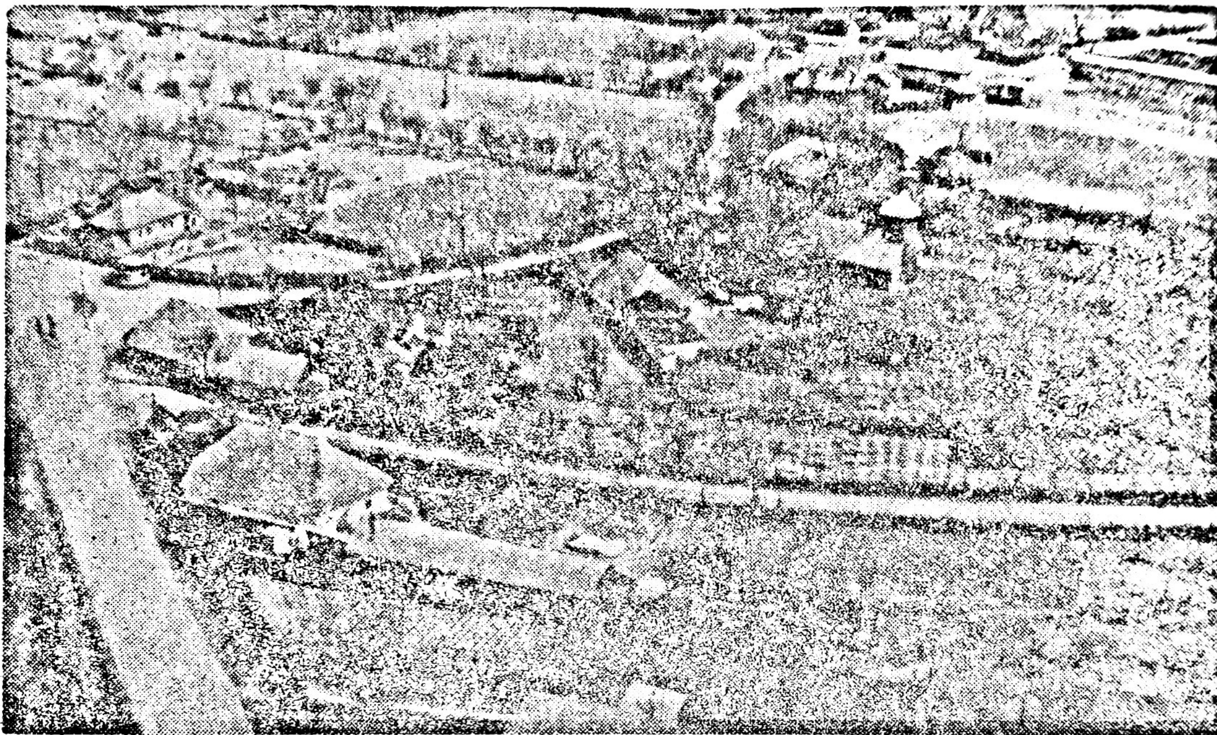
Lunca înaltă este brăzdată de o serie de privaluri, vechi meandre ale Siretului, în prezent obturate precum și de albia pîrîului Turbata care în unii ani secetoși seacă în timpul verii. Variația formelor de relief implică existența unui număr de roci, diferite între ele ca vîrstă și compoziție, pe care s-a desfășurat procesul de solidificare. Astfel, întîlnim principalele tipuri de sol: *aluvionar*, care se întîlnește în luncă, pe dealuri și în depresiunea văilor cuprinzînd peste 10%; *cernoziom* — 56%; *sol cenușiu de pădure* — 17%; *sol brun roșcat de pădure erodat* — 15% și *soluri puternic erodate* — circa 1%.

În ce privește stabilitatea terenului, zonele de alunecări sînt la N de vatra satului Pădureni și pe firul apei pîrîului Chetruș. Acesta e alimentat cu apă din izvoarele de coastă din lungul văii, ce-i asigură un debit constant și permit irigarea culturilor legumicole, cum avem la Podul Băcăoanului, La Canal și La Izvoare.

Comuna se întinde pe dealuri şi văi, păduri şi pîraie:

a) Dealurile sînt uşor înclinate în parte, recolta de cereale fiind destul de bogată;

b) Văile sînt formate din pîraiele ce se nasc din izvoare. Partea cea mai ridicată a pămîntului o formează dealurile rîului Bistriţa, care se întind la hotarul comunei spre V şi apoi se lasă în pantă, cu dealuri mai mici, pînă ce se confundă cu şesul Siretului. Dealurile poartă diferite numiri:



Vedere generală din vestul comunei Bereşti-Bistriţa

cele ale Bistriţei care merg de la N spre S, pe o întindere de 3 km pînă către E, se numesc Dealul Izvorului, Dealul Tărcuţenilor, Dealul Chetruşului, Dealul Bisericii, Dealul Bistriţei, Dealurile Dolniceanu şi Pocşeşti, spre răsăritul satului Bereşti. Ele au o întindere de aproape 2 km şi merg în direcţia N—S şi apoi spre E. Dealul satului Brad se află către S, iar Dealul Ursănilor către centrul satului Bereşti. Dincolo de pădure, înspre V, locul se numeşte Peste Codru. Cît priveşte văile şi pantele, localnicii le-au dat şi lor nume felurite ca: Pe Rotoaia, În Ciritei, În Cioate, Pe Saldaţi, Pe Rediu, Pe Călugări, Pe Criheni, Pe Baic, Pe Robele, Pe Baştină etc. (Vezi harta nr. 4).

c) Se spune că ţarina comunei era acoperită în mare parte cu păduri seculare (în prezent defrişate pentru a mări terenul de cultură). Între Brad, Iteşti, Ciumaşi şi Pădureni, pînă-n secolul trecut era pădurea lui Catargiu, de peste 400 ha, de fag şi stejar, iar înspre Brad erau păduri de aluni, de unde a rămas numele La Aluniş. Şi pe valea Siretului, pînă mai ieri — timp de o generaţie, se găseau pîlcuri de stejari

și arini, iar pe albia lui, zăvoaie dese de lozie, plopi, sînger și stufăriș.

d) Pîrîul cel mai de seamă este Chetrușul, care izvorăște din locul numit Fîntîna Turcului, unde sînt mai multe izvoare. El curge de la NV spre S-E. Dinspre Pădureni, primește apele budăielor din Climești, care sînt ceva mai la deal, spre N taie șoseaua comunală pe la fosta moară Horodniceanu și se îndreaptă pe Valea Chetrușului la S spre budăiele bereștenilor, în număr de 21. Mărindu-se cu apele ce izvorăsc și curg din ele, Chetrușul merge apoi spre E, adăugîndu-și și apele de pe Valea Bisericii și formînd fostul iaz al morii lui Vasile Borcea. Curge mai departe pe vale, pe sub calea ferată și șoseaua națională Bacău—Roman și se varsă în balta Turbata, actualmente Tinosul, din lunca Siretului. Și sub raport faunistic este o importantă arteră de migrație, fiind în apropierea Siretului, oferind hrană abundentă, adăpost, liniște și loc de odihnă păsărilor. Pentru această zonă, interesul vînătoresc este sporit și facilitat de existența bălților și porțiunilor mlăștinoase.

3. Clima

Clima comunei este cea a Moldovei subcarpatice. Ea e influențată de relief și îndeosebi de existența sistemului muntos carpatic (avînd zonal temperaturi din ce în ce mai ridicate, pe măsură ce distanța față de munte se mărește), dar și de sol, de covorul vegetal și de existența podișului Moldovei, încadrat de culoarul Siretului, cu o circulație mai intensă a maselor de aer. Cerul în multe zile este senin „ca lacrima", cum se spune în popor, cu seri nespus de plăcute și de clare, încît prin frumusețea lor, crezi că te afli într-o stațiune climaterică de prim rang. Cercetînd elementele climatice, vom constata mai întîi că media anuală calculată pe durata anilor 1900—1960, este pentru zona satelor bereștene o climă temperată de cca 8,4°. Elementele climei cresc sau scad cu altitudinea, pe distanțe mici; iar fragmentarea reliefului determină o întreagă serie de nuanțe climatice legate de luncă, depresiuni și văile Siretului și Bistriței. Marea varietate micro-climatică se reflectă în învelișul de sol, prin apariția unui adevărat mozaic pedologic. N. Florea și colaboratorii au identificat o serie de tipuri climatice, cercetînd variația mediilor de temperatură pe provincii și subprovincii. Bereștii face parte din subprovincia climată boreală, avînd temperatura lunii celei mai calde, între 20° și 22°C și cu maximum de precipitații la începutul verii, ocupînd cea mai

mare parte din podişul Moldovei şi o parte din Subcarpaţi, cu valorile indicilor de ariditate între 26 şi 31, iar solurile cele mai răspîndite sînt cernoziomurile levigate şi solurile cenuşii.

Influenţa climei excesive se observă cercetînd variaţia mediilor de temperatură pe anotimpuri şi luni. Ea înregistrează pentru lunile de iarnă valori care sînt cu 1—2° mai mici în luncă, faţă de versantul terasat şi podiş. Fenomenul este explicat prin faptul că pe luncă se acumulează mase de aer rece, care coboară de pe zonele mai înalte ale podişului şi luncii, producînd inversiuni de temperatură. În celelalte anotimpuri, mediile lunare în luncă sînt mai mari cu 12° faţă de zonele înalte, fenomen explicat prin altitudinea mai ridicată cu aproape 200 m a versantului faţă de luncă şi prin circulaţia maselor de aer de origine pontică, mai calde la nivelul luncii de pe culoarul Siretului. Altă cauză ar fi valorile diferite ale radiaţiei solare, acumulate diferit de luncă, faţă de versantul terasat. În zona noastră, temperatura medie a lunii ianuarie este de 6°—3°C, iar cea minimă absolută de —30°C. Temperatura lunii iulie este în medie de 24,5°C şi absolută de 37,5°C, cînd insolaţia este cea mai puternică, cu numărul cel mai mare de zile senine. Temperaturile medii lunare ale comunei Bereşti, în luncă şi pe versantul terasat, sînt prezentate în tabelul următor:

Lunile	I	F	M	A	M	I	I	A	S	O	N	D
Temperatura în luncă	—5°	—2,5°	3,5°	10°	15,5°	17,5°	21°	20,5°	15°	9,5°	3,5°	—1,5°
Temperatura pe versant	—3,5°	—1,5°	3°	8,5°	14,5°	16,5°	19,5°	19°	14,5°	8,50°	3°	—0,5°

Temperatura medie anuală este cuprinsă între izotermele de 9° la N şi 10° la S de comună (tab. 1), cu urmări bune asupra dezvoltării plantelor. Temperatura maximă a aerului este mai mică decît temperatura maximă a Bacăului şi mai mare decît a Romanului, avîndu-se în vedere poziţia comunei între cele două oraşe. Temperatura maximă înregistrată în aceeaşi zi la Bacău şi la Roman (26.VII.1966) de 29,8° la Bacău şi 29,2° la Roman, dă un calcul al maximei care la Bereşti ar fi de 29,5°. Temperatura minimă a aerului aparţine lunii ianuarie, fiind luna cea mai friguroasă.

Cea mai scăzută temperatură înregistrată a fost de —31° la 8.01.1966, cu efecte puternice asupra culturilor de grîu, cu strat de zăpadă subțire.

Sînt și abateri în regimul climei. Astfel sînt zile călduroase de vară în luna mai sau în octombrie, cînd de obicei se înregistrează temperaturi ridicate pentru zile senine, noaptea în schimb producîndu-se fenomene de brumă.

Fără îndoială, un factor modificator al temperaturilor de iarnă îl constituie crivățul, vînt care, avînd o direcție generală N-E spre S-V, se scurge pe ulucile văii Siretului. Brumele timpurii cad în decada a treia a lunii septembrie, iar mai frecvente în decada întîi a lunii octombrie, iar cele tîrzii cad în unele cazuri pînă la 15 mai, ca în anul 1952, cînd a căzut brumă și îngheț la 21 mai și a compromis culturile însămînțate, livezile și vița de vie. Vînturile de nord și de vest aduc uneori simțitoare scăderi de temperatură. Înghețurile timpurii se semnalează în a treia decadă a lui aprilie. Cele mai multe zile de îngheț aparțin lunii ianuarie. Prima zi de îngheț în lunca Siretului este mai devreme ca pe versantul terasat, ca urmare a răcirii mai puternice din timpul nopții a zonei coborîte de luncă. Ultima zi de îngheț se înregistrează de obicei între 10—20 aprilie, cînd o parte din culturile din decada întîi sînt gata însămînțate și pot fi compromise.

La Berești predomină vînturile moderate. Sînt și vînturi cu viteze mai mari, atît vara, cît și iarna. Vara, aceste vînturi preced sau însoțesc ploile, producînd uneori stricăciuni. Iarna, însoțite de ninsori, produc furtuni de zăpadă, viscole care pot întrerupe circulația, pot înfunda drumurile cu troiene, cum s-a întîmplat în iarna anului 1966 și 1975—76.

Umiditatea relativă a aerului, exprimată procentual are valoarea medie anuală, la amiază de 70—80%. Aceasta este mai mare iarna, cînd are valori de 85%, față de vară, cu valori de circa 70%. Uneori, toamna pătrund mase de aer pontic încărcate cu umiditate, producînd pînze de ceață care persistă zile în șir, și mai ales în lunca Siretului și a Bistriței.

Altitudinea și în genere elementele meteorologice explică cantitatea și frecvența precipitațiilor atmosferice, atît de necesare agriculturii. Cantitatea medie anuală a precipitaților, înregistrată la stația pluviometrică Galbeni, limitrofă cu Berești, pentru perioada 1961—1965, are valoarea de 521,8 mm și valorile diferă de la an la an.

Aceasta înseamnă că este cu mult sub media țării, de 637 mm însă mai mare decît media înregistrată pe podișul Moldovei, unde valoarea medie este de 450 mm. Pe cîmpia Siretului cantitățile anuale respective scad treptat, de la 500 mm la 400 mm. Din cercetarea lor, deducem că în zona comunei sînt trei perioade, din punctul de vedere al ploilor:

a) o perioadă secetoasă cuprinzînd lunile noiembrie, decembrie, ianuarie și februarie; b) alta ploioasă, cuprinzînd lunile mai, iunie și iulie care, asigură apa necesară dezvoltării plantelor și c) alta semiploioasă, cuprinzînd lunile martie, aprilie, august, septembrie și octombrie, cu excepția toamnei anului 1970 și iulie 1975, cînd a plouat mai mult și s-au produs inundații.

Au fost luni cînd nu s-au înregistrat precipitații, ca septembrie 1961 și octombrie 1963. Precipitațiile cad sub formă de ploi, zăpadă, lapoviță, grindină etc. Grindina se produce accidental, dar cînd are loc, daunele sînt destul de mari, așa cum s-a întîmplat în septembrie 1957 și august 1969, distrugînd o parte din vii și alte culturi agricole. Anual, în medie, numărul zilelor de precipitații este în jurul a 100 zile, iar al celor de ninsoare de 20—25 zile. În iulie cazurile de timp senin au o frecvență mare, în comparație cu cele din ianuarie. În perioadele secetoase, mai ales în timpul verii, se impun lucrări de irigații. Ani ploioși au fost în 1914, 1932, 1941, 1955 și 1980. În anul 1954 a nins abundent și s-au produs dereglări în circulație. Ani secetoși au fost 1930, 1945 1950, cînd producțiile agricole au fost mult diminuate sau chiar compromise.

4. Solul

Folosirea rațională a solului și ridicarea continuă a fertilității lui reprezintă o problemă de mare importanță. În afară de o apreciabilă suprafață ocupată de pădure, comuna posedă un însemnat teren agricol, cu condiții de sol și climă care permit practicarea unei agriculturi intensive și obținerea unor producții vegetale și animale ridicate.

Cooperativizarea agriculturii, măsurile luate pentru îmbunătățirea conducerii și planificării agricole, organizarea C.A.P. și schimbările adînci social-economice din viața țărănimii au deschis largi perspective de punere în valoare a solului, pentru creșterea producției de cereale și a bazei furajere, extinderea plantațiilor de vii și pomi roditori, valorificîndu-se pe această cale terenurile erodate din Berești și Climești pentru dezvoltarea și specializarea legumiculturii, așa precum prevăd documentele celui de al XII-lea Congres al P.C.R. Sporirea producției agricole se va realiza îndeosebi prin creșterea producției la ha, deoarece extinderea suprafeței arabile nu este posibilă decît într-o măsură limitată.

În domeniul ameliorației solului s-au obținut realizări asupra celor erodate, a solurilor cu exces de umiditate și a

celor inundabile din lunca Siretului. Gospodărirea chibzuită a solului comunal, organizarea rațională a teritoriului, deosebit de importantă pentru ridicarea economiei, nu pot fi efectuate decît pe baza unor date pedologice concludente, care să permită tratarea fiecărui teren conform potențialului său productiv sau cu alte cuvinte, ridicarea producției la principalele plante de cultură, pe diferite soluri.

Astfel, pe dealul Chetrușului, între N—E, unde nu se cultiva nimic și creștea puțină iarbă mică și rară, s-au valorificat zeci de ha, săpîndu-se terase și plantîndu-se viță altoi pe toată întinderea. Solul de la noi a suferit în decursul vremurilor modificări, datorită acțiunii de distrugere a pădurilor. Pe plan local — datorită condițiilor de dezvoltare a vegetației în trecut, s-au format două zone de soluri. Zona cernoziomului degradat pe locul teraselor (Baie, Rotoaia, Călugări etc.) „are o fertilitate naturală, pentru cele mai variate plante agricole" cereale, plante tehnice și furajere. În profilul cernoziomului se constată urmele unei activități biologice intense: galerii de rozătoare, canale de rîme, cuiburi și canale de insecte etc. și sînt afînate pe toată grosimea profilului. Acest sol rezistă mai bine la secetă. Pe aceste soluri pomicultura este slab dezvoltată, viticultura ceva mai mult. Fertilitatea efectivă a cernoziomului este diminuată de insuficiența și regimul nefavorabil al precipitațiilor. Completarea deficitului de umiditate prin irigații, asociată cu folosirea pe scară din ce în ce mai mare a îngrășămintelor, deschide largi posibilități pentru o creștere continuă și constantă a recoltelor, prin valorificarea integrală a marilor resurse de fertilitate de care dispun aceste soluri. Cercetările agrochimice au arătat că acest sol reacționează mai bine la îngrășăminte azotoase și mai puțin la cele fosfatice.

În terasele de sus ale comunei întîlnim solul cenușiu de pădure, mai puțin fertil pentru plante agricole decît cernoziomul, dar mai propice silviculturii și pomiculturii. Cernoziomurile la noi se dezvoltă în condițiile unei clime temperate, respectiv, cu verile călduroase și iernile moderat reci. Cernoziomurile îngheață iarna relativ puțin și pentru un timp scurt; drept urmare, solul se încălzește repede și permite însămînțarea culturilor timpurii încă din prima lună a primăverii. În lunile de vară, temperaturile mari care apar în partea superioară a solului, au un efect negativ asupra dezvoltării plantelor, deoarece contribuie la intensificarea evapotranspirației.

Cernoziomurile sînt folosite pentru o gamă foarte largă de culturi agricole. Solurile cenușii de pădure, au fost semnalate încă de la început, în partea de E a țării și prezintă oarecare acumulare de humus cu un colorit neuniform, cu pete închise și cu un conținut variabil de argilă. Cele mai

umede asigură producții mai constante, îndeosebi de porumb și sfeclă de zahăr și sînt favorabile viticulturii și pomiculturii.

Agricultura de azi nu se poate adapta pasiv la condiții naturale. Un caz de adaptare în acest sens, credem a fi cel al agricultorilor din zona noastră, care s-au deprins să cultive cartofi, plantă puțin pretențioasă la condiții de fertilitate a solului.

Influența indirectă a reliefului asupra învelișului de sol se observă în toată zona și se manifestă prin modificarea elementelor peisajului geografic, în special a climei și a vegetației, prin modificarea regimului hidrotermic al solurilor, ca urmare a redistribuirii pe diferitele elemente de relief, a căldurii și umidității ajunse la suprafața uscatului. La fel și micro-relieful, în zona șesului provoacă o redistribuire a precipitațiilor ajunse la suprafața solului. Elementele climei — la noi e climă temperată — precipitații, temperatură, presiune atmosferică etc. influențează geneza solurilor. Vegetația, microflora și fauna acționează asupra solului prin distribuția resturilor organice, prin calitatea și cantitatea materiei organice depuse anual la suprafață sau în interiorul solului. În concluzie: condițiile favorabile ca adăpostul oferit de pădure și de o parte de sol înalt ca o adevărată cetate naturală, combustibilul lemnos din belșug și poienile ierboase de aici, solul mănos etc., au înlesnit așezarea de timpuriu a omului. În unele condiții istorice de azi dezvoltarea forțelor de producție pune probleme de creștere a producției și productivității muncii, în pas cu creșterea numerică a populației și apariției unor așezări noi. Ca un corolar, planurile economice de perspectivă ale comunei și unităților ei economice pretind și preocupări de amenajare și sistematizare a teritoriului și așezărilor rurale de aici.

5. Subsolul și resursele lui

Satele comunei Berești nu se bucură de bogății deosebite în subsol. Avem cariere de piatră și nisip pentru construcții și pietruitul drumurilor, lut galben bun pentru chirpici, humă pentru brîiele locuințelor și o bogată pînză de apă freatică, ce alimentează frecvent izvoarele fîntînilor și cișmelelor fiecărui sat. Modul în care sînt așternute straturile de roci ne explică poziția pînzei de apă subterană, apă care joacă un rol deosebit în existența așezărilor omenești de aici.

Dealtfel, în lunca Siretului există o bogăţie de ape subterane provenite din precipitaţii, scurgerea apelor de pe terasele superioare de versant şi din alimentarea directă a Siretului. Acestea apar la suprafaţă sub formă de izvoare naturale şi fîntîni săpate la adîncimea izvoarelor, între 1—35 m şi fîntîni antropogene (budăie) constituind sursa de apă potabilă a satelor comunei. Apa este bună de băut şi conţine o cantitate foarte redusă de săruri. „Cercetînd apariţia de izvoare pe fiecare nivel de terase, se poate constata că bogăţia de ape scade odată cu creşterea altitudinii, fenomen explicat



Vedere generală din centrul comunei

atît prin scurgerea mai rapidă a apelor de precipitaţii în versantul terasat şi slaba infiltrare datorată de prezenţa în strate groase a lutului argilos, cît şi prin îngustarea cît mai mare a podurilor teraselor superioare şi scurgerea apelor subterane din aceste terase spre terasele inferioare, conform direcţiei generale de scurgere spre albia Siretului".

Posedăm un mare număr de fîntîni, budăie şi izvoare. Fîntînile lui Ion Tomozei, de lîngă primărie şi a lui V. Geoseanu, din ţarină, construite în secolul trecut, sînt primele dintre fîntînile cu roată din satul Bereşti. Sînt 42 de fîntîni, 23 de budăie şi 4 cişmele cu teică: a Roşănilor, a Borcenilor, a Tomozeştilor, a Ursenilor, şi fără teică a Popenilor, a Păucenilor şi a Manoleştilor. La Pădureni, sînt de toate 18, fără budăie şi două fîntîni cu cumpene. La Climeşti sînt alte 11 fîntîni între care una cu cumpănă şi 16 budăie. La Brad sînt 19 fîntîni în funcţiune, în afară de cele desfiinţate.

Pentru construcţii, pietrişurile şi nisipurile din albiile majore sau terasele celor două rîuri mari, sînt exploatate judicios în balastierele de pe văile Bistriţei şi Siret. În ceea ce priveşte lutul, se găseşte în cantitate mare în Pădureni, la Lutărie, pe dealul înspre Bereşti, pe Dealul Chetruşului, pe marginea drumului înspre satul Climeşti şi pe Dealul Ursenilor. Huma se află în cantitate mică numai în Pădureni, La Izvor.

6. Vegetaţia

Între sol, climă şi vegetaţie există în general un strîns paralelism, după cum afirma G. Murgoci, părintele pedologiei române. Pe teritoriul ţării se individualizează trei zone de vegetaţie: zona de stepă, zona forestieră şi cea a pajiştelor alpine, cu subzonele lor. Local ne aflăm în subzona cu caracter de tranziţie între stepă şi pădurile zonei umede, cu contur neregulat, care a constituit în trecut sediul unor mişcări oscilatorii de înaintare şi retragere a pădurii, în funcţie de oscilaţiile condiţiilor climatice. Această subzonă de tranziţie este caracterizată prin alternanţe ale formaţiilor vegetale de stepă cu cele de pădure, determinate de alternanţa condiţiilor de relief; în învelişul de sol, acest lucru se reflectă de asemenea în alternanţa solurilor de stepă cu cele de pădure.

La noi, vegetaţia naturală a satelor a cunoscut schimbări puternice în ultimele două secole. Harta austriacă Otzellovitz din 1790, ne arată că pe atunci zona locală era acoperită de mantaua pădurilor de fag spre dealuri şi de stejar pe terase. Aerul era ozonat în chip natural, datorită bogatelor vegetaţii care îmbrăcau împrejurimile Siretului şi Bistriţei. În pas cu creşterea forţelor de producţie şi cu nevoia de suprafeţe de cultură agricolă, din mantaua silvatică de altă dată, n-a mai rămas aproape nimic. Dispariţia pădurilor, a dat agriculturii suprafeţe atît de necesare ei, dar a determinat efecte nefavorabile, ca: scăderea cantitativă a precipitaţiilor anuale, sărăcirea pînzei de ape subpămîntene, intensificarea acţiunii apei de scurgere şi în special a torenţilor etc. În sfîrşit a generat o vegetaţie, orientîndu-se spre un alt făgaş, care să se depărteze în asemănare cu cea a trecutului.

Bogăţia pămîntului nostru, alcătuit din ape, luncă, ţarină şi pădure, toate încadrate între Siret şi Bistriţa, sub raport botanic ne oferă condiţiuni prielnice unei vegetaţii bogate şi variate. Afară de plantele cerealiere, de leguminoase şi zarzavat, amintite la capitolul agricultură, de florile din grădini, de arborii trecuţi la silvicultură şi pomicultură, se găsesc multe alte plante din care vom încerca să enumerăm cîteva

specifice zonei noastre. În luncă, urzeala covorului frumos țesut al pajiștilor o dau păioasele, iarba care formează partea principală de fîn și care, cu cît are flori mai multe, cu atît îl face mai aromat. Mai aproape de ape avem: păiușul, rogozul, papura, pipirigul, lumbăcarița, stînjenelul de baltă etc. Pe marginea Chetrușului și în jurul iazurilor avem într-un număr mai mic arbori iubitori de climat umed, ca: răchite, sălcii, mlaje, iar ca plante: podbal, sînziana, rostopasca etc. În ape cresc cosorul, papura, stuful. Pe cîmp vegetația sălbatică e alcătuită din mohor, pălămidă, știriță, nalbă, măzăriche, lobodă etc. În pădure cresc măcieșul, plopul, păducelul, teiul, stejarul, salcîmul, fagul, carpenul, sîngerul, cornul, alunul, vîscul, vinarița etc. Ca plante medicinale necultivate găsim pojarnița, menta, lumînărica, sulfina, coada șoricelului, pătlagina, cicoarea, nalba, cimbrișorul, levănțica, păpădia, sunătoarea, urzica moartă, scaiul, holera, pulmonarița, brusturul, coada calului, papucul doamnei etc. Alte plante socotite otrăvitoare, ca: mătrăguna, cucuta, neghina, ceapa ciorii, brîndușa, ciumăfaia sau laurul, pelinul, măselarița, bozul, laptele cucului, crinul de pădure, lăptuca, tăciunele, busuiocul, rostopasca, rodul pămîntului, spînzul, feriga, scrintitoarea, lumînărica, iarba fiarelor, sînt folosite în medicina populară chiar de către localnici.

7. Fauna

Pădurea, țarina, lunca și *apele* din comună ajută faunei în dezvoltare și oferă toate condițiile de existență unor animale, păsări, reptile, insecte etc. Elementul caracteristic nu e constituit de numărul lor mare ci de varietate. Tăierea pădurilor și construirea locuințelor, extinderea culturii agricole, a căilor de comunicație, intervenția vînătoarei, secarea bălților, dispariția mlaștinilor, au adus totuși prejudicii liberei dezvoltări a faunei de odinioară. Putem afirma că animalele sălbatice au devenit o raritate; doar păsările și insectele au rămas la fel de numeroase, mai ales cele din zăvoi și din păduri. În ultimul deceniu s-a colonizat pădurea de aici cu fazani, cu cerbi și căprioare. Dintre animalele domestice, față de alte zone din țară, ne lipsesc bivolul și măgarul. Fauna acvatică, îndeosebi cea piscicolă, prezintă interes economic pentru pescuitul profesionist și sportiv. Crapul, linul, somnul, știuca, mreana, se găsesc abundent în Siret și Bistrița. În Tinos și Chetruș se găsește puțin pește, dar în schimb se află broaște, sălămîzdre și șerpi. Păsările distrug larvele, însă aduc pagube destul de mari culturilor agricole, îndeosebi ciorile și vrăbiile.

Capitolul II

Descoperiri arheologice și documente istorice legate de vechimea satelor

Încă de la înființarea sa, Muzeul de istorie și artă al municipiului Bacău și-a înscris în agenda de lucru demonstrarea continuității elementului băștinaș din cele mai vechi timpuri, pînă în zilele noastre, în toate ipostazele sale: paleolitică și neolitică, dacică și românească. Astfel s-a stabilit prezența omului paleolitic pe valea Bistriței (șantierele: Buda și Lespezi), aspectele particulare ale culturii neolitice din sudul Moldovei (șantierele: Aldești-Onișcani, Gura Văii-Livezi). S-au adus contribuții interesante la elucidarea apariției și manifestării elementului dacic în această parte a țării, pornind de la concluziile pe marginea rezultatelor cercetărilor întreprinse în așezări și necropole din epoca de bronz și hallstatiană (Valea Seacă, Bogdănești, Răcăciuni, Bărboasa), sfîrșind cu realitatea dacică și carpo-dacică din sec. V î.e.n.— IV. e.n. (Slobozia, Brad-Negri, Răcătău etc.) Deosebit de semnificativă este descoperirea și cercetarea sistematică a cetății dacice de la Răcătău.

Întîmplător s-au descoperit în apropierea satului Climești, la punctul Vasile a Popii, monede de argint, dintre care s-au achiziționat cinci piese reprezentînd dinari imperiali romani (cu efigia împăratului Traian și 2 cu efigia împăratului Vespasian). În marginea de est a satului vecin Itești au fost identificate resturile unor așezări de la sfîrșitul epocii bronzului, din sec. al III-lea e.n. și din sec. al X-lea. S-au găsit fragmente ceramice din pastă brună-negricioasă, prevăzute cu brîu în relief, tortițe cu creastă sau cu buton, ce indică resturile unei așezări aparținînd culturii „Noua". De asemenea, fragmentele lucrate din pastă cenușie la roată, atestă existența unei alte așezări din sec. al III-lea e.n., iar marginile vaselor de băut, prevăzute cu o șănțuire în interior permit atribuirea lor epocii feudale timpurii, din prima jumătate

a sec. al X-lea. Şi în marginea de sud a satului vecin — Galbeni — s-a descoperit întîmplător un dinar republican roman, avînd pe avers divinitatea Roma, jos inscripţia Roma şi pe revers o cvadrigă, purtînd dedesubt numele magistratului Cneius Pompeius.

Prima mărturie scrisă cu privire la existenţa comunei Bereşti-Bistriţa este un act de danie: documentul din 1400, august 4 prin care Alexandru Voievod, împreună cu fratele său Bogdan, dăruieşte lui Nicula şi fraţilor săi, Mihail şi Toader, pentru credincioasă slujbă, satul lui Berea. Numele Berea îl găsim şi într-un alt document din 1428 iulie 24, unde se pomeneşte de „Toader şi Berea, fraţii lui Sinata ..." Satul lui Berea nu este altul decît acelaşi sat amintit şi în 1634 Ghenarie 25, şi în 1803 (în ţinutul Neamţului), aşezat lîngă Cîrligi şi Galbenii mînăstirii Precista.

Boierii fraţi Nicula, Toader şi Mihail, apar şi în alte acte de danie. Berea, întemeietorul satului donat, nu mai apare în altă parte. Documentul este foarte important, căci delimitează geografic regiunea din valea Moldovei, din judeţele Roman, Bacău şi Neamţ, ocupată şi locuită, poate mai înainte chiar de descălecare.

Mărturia bătrînilor din secolul trecut, că un hatman Berescu ar fi fost mare demnitar sub Ştefan cel Mare, poate fi verosimilă, dacă admitem că a fost unul şi acelaşi cu marele logofăt Mihu sau Mihail Berescu. Acesta apare în viaţa politică în anul 1422 dec. 25, sub numele de Mihail „grămăticul", apoi ca pisar în anul 1442, mai 7; logofăt în anul 1443, noiembrie 29 şi mare logofăt din anul 1446 pînă în 1457, cînd vine la tronul Moldovei, Ştefan cel Mare. După unii istorici, se crede că ar fi fugit în Polonia, iar după alţii că l-ar fi ajutat pe Ştefan cel Mare să pună la cale un complot, spre a scăpa de rivalul său, Petru Aron. Şi se mai aminteşte că domnitorul Ştefan acordase numeroase paşapoarte (salv-conducte) logofătului Mihul, la începutul domniei sale. Dacă ipoteza aceasta este reală, atunci nu putem afirma că Mihul Berescu a înfiinţat satul şi că ar fi luat numele lui, ci mai curînd el şi-a luat numele de Berescu de la satul lui Berea, pe care-l căpătase de la Domn.

La 12 iunie 1459, Ştefan cel Mare întăreşte lui Ion, nepotul lui Ivaşcu din Siretul, satele Bereşti, Drinjeşti şi Negreşti, pe pîrîul Carului, în urma unei judecăţi. Un alt document din 1491, iulie 22 întăreşte dania Bereştiului, Marinei, fata lui Mihu Berescu, pentru ca în 1497, martie 15, satul să fie vîndut unor negustori. În 1569 iunie 13, Bogdan Lăpuşneanu Voievod întăreşte lui Leţcu pîrcălab şi rudelor sale, nepoţii lui Iliaş paharnicul, satele Cîrligi, Corlăteşti, Bereşti şi Bălăceşti.

În 1696 august 8, Iordache Toma Cantacuzino, al doilea paharnic, vinde cumătrului său Neculai Başotă, fost mare medelnicer, trei părţi din jumătatea satului Popeşti, ţinutul Neamţ, (ce se hotărniceşte cu Bereşti) cu 80 de lei. Martori: Gligore, egumenul de la mănăstirea Bistriţa, preotul Teodosie din Itrineşti, Stratul Iuraşco, al doilea logofăt şi alţii din Serbeşti. În 1699 april 5, Maria Prăjasca, soţia lui Toderaşcu Prăjescu, fost culcer, cu fiul său Ştefan, cu fiica sa Măricuţa şi cu alte rude, vînd lui Neculai Başotă, fost mare medelnicer, jumătate din satul Bereşti şi Popeşti, din ţinutul Neamţ, pe care le au de la moşul lor Gh. Başotă, fost mare vistier, cu vatră de sat, vaduri de mori, heleşteie, locuri de prisăci în pădure şi cu loc de fînaţ, cu 200 lei. Martori: Dumitraşcu sluger, Sandu Stîrce şi alţii. Scrie Ştefan Vîrnav.

Un document din 1704 oct. 25 arată că Grozav din Bereşti, feciorul lui Ion şi a Ioanei, nepotul lui Bucur din Bucureşti, vinde lui Const. Carpuz pîrcălab, moşia sa de la Bereşti, ţinutul Neamţ, după ce Neculai Başotă medelnicerul, nu primise să-i cumpere cele 16 pămînturi în ţarină cu loc de prisacă şi de casă din vatra satului, cu fînaţ şi pădure, pe care le avea de la moşul său Bucur şi de la mătuşa sa Petra, cu 16 lei bătuţi; Grozav a vîndut pămîntul fiind dator turcilor. Martori: Toader H. Măbăşescu, pîrcalab de Bacău, preotul Pavel Pelin din Bacău, Velisar şi alţii. Scrie Toader Diacul.

În 1709 noiembrie 6, Nicolae Mavrocordat, întăreşte stăpînirea asupra jumătăţii de sus a satului Bereşti, cumpărată de la Hotcă, nepotul lui Toader. În 1712 noiembrie 6, Iaşi, Nicolae Alexandru întăreşte lui Ion şi lui Sandu, fiii lui Ionaşco stolnicul, stăpînirea asupra satului Bereşti, despre Vîrlăneasa logofeteasa şi-i volniceşte să-şi ia zeciuiala din pîine, fînaţ, stupi şi din tot venitul, după obicei; scrie Antiohie Jora, mare logofăt.

În 1719, Ilie Catargiu, bunicul lui Alec. Catargiu cu moşia pe întinderea satului Bereşti, întrunea sub stăpînirea lui trupurile: Gîrleni, Fîntînele, Lespezi, Secătura, Iteşti, Luncani, Trebeş, Obrejeşti etc. prin cumpărături, alipiri de hotare, prin căsătorii şi moşteniri, sub numele de moşia Fîntînele.

Dintru început pămîntul intra în proprietatea fiecărei familii de răzeşi, pentru ca mai tîrziu, treptat, să se realizeze procesul istoric de destrămare accentuată a obştii săteşti prin diverse vînzări-cumpărări şi chiar pricini de judecată. Astfel, încă din 1634 Ghen. 25, Petraşco Boldescu face nişte cumpărături cu nişte zapise de mărturie de la „Mihail Bucur ot Bereşti şi Opre ot Pădureni şi Tălăşman ot Cîrligi şi Ion ot Rupturi şi Toma aprod ot Galbeni", ca şi alt act din 15 febr. 1634, prin care se adeverea că, „eu, Simion, am vîndut lui Toader Boldescul den vatra satului şi cu trei pămînturi şi o

giumătate în ţarină şi cu fînaţ pînă în luncă şi loc de prisacă, unde-i va hi voia, denaintea lui Platon şi Oprea, medelnicerului den Pădureani şi Nistrei deacolo şi a lui Mihai Bucur den Bereşti, să se ştie să fie lui moşie şi ocină. Trei puneri de deget". Dăm şi de altă vînzare la aceeaşi dată: „eu Sora, fata lui Ion Kiţului den Popeşti, nepoata lui Maftei Hociungu, de nime nevoită, am vîndut a mea direaptă ocină den tracel sat, partea mea toată den sat şi den cîmpu şi den ţarină, dereptu 6 taleri buni dinaintea Tomei den Galbeni, etc. şi după aceia am mai datu o vacă cu giuncul alăturea." (Pecetea, doi lei stînd în picioare.)

O serie de douăzeci şi şapte de zapise ne arată cum slugerul Dumitraşcu Sturza, prin danii şi cumpărături din moşia Bereşti şi Pădureni, au devenit mare moşier în satele noastre. Enumerăm cîţiva din cei mulţi care au vîndut sau au donat partea lor de pămînt slugerului D. Sturza: Andrei Floareş cu fraţii lui, Const. Putină, cu rudele, Ion Goga, Ştefan Geoseanu, Pavel Gologan, Vasile Crihan etc. O parte din acte sînt scrise în chirilice semiunciale, iar altele sînt scrise de altă mînă, iar datele nu mai sînt în cifre chirilice, ci în arabice.

Din analiza acestor documente putem observa că ţărănimea forma obşti aservite şi, paralel cu ele, existau şi obşti de ţărani liberi, cu stăpînirea devălmaşe a pămîntului de către membrii satului şi folsirea în comun a păşunilor, izlazurilor, a codrilor, a terenurilor improprii pentru agricultură etc. Locuinţele, după cum ne spune tradiţia orală şi documentele cercetate, precum şi din urmele de temelii de case găsite — piatră, cărămizi şi lemne — erau construite în poienile codrului, ocupînd partea de V a Fîntînilor, iar satul ocupa terenul zis În Silişte, la E de Fîntîni. Se înţelege că locuinţele nu erau grupate, casele fiind risipite pe un teren întins, iar între ele interpunîndu-se codru, terenuri de cultură, poieni, curături etc. Orice locuitor al satului, care defrişa o anumită suprafaţă de pădure, devenea proprietarul terenului respectiv, putîndu-şi construi aici locuinţă şi îşi putea planta livadă sau vie. Calea defrişărilor a fost utilizată cu precădere — ca şi în alte părţi — de cei veniţi din alte sate şi căsătoriţi aici, ca de exemplu: Irimia, Robală, Iov, Pîntea etc. Între timp partea de est a satului Bereşti, se va dezvolta separat de cealată jumătate a răzeşilor dinspre V, care aveau o conducere proprie, aleasă dintre bătrînii satului. Stăpîneau pămîntul în devălmăşie şi fiecare familie avea dreptul de folosinţă ereditară asupra pămîntului, familiile nefiind determinate pe teren prin hotare despărţitoare, ci constituiau loturi individuale de arătură, atribuite anual sau la mai mulţi ani. Loturile, fîşiile de pămînt, purtau numele de „jirebie", pentru că se trăgeau la sorţi. Celelalte terenuri

asupra imaşului, pădurii, fînețelor, constituiau proprietate comună.

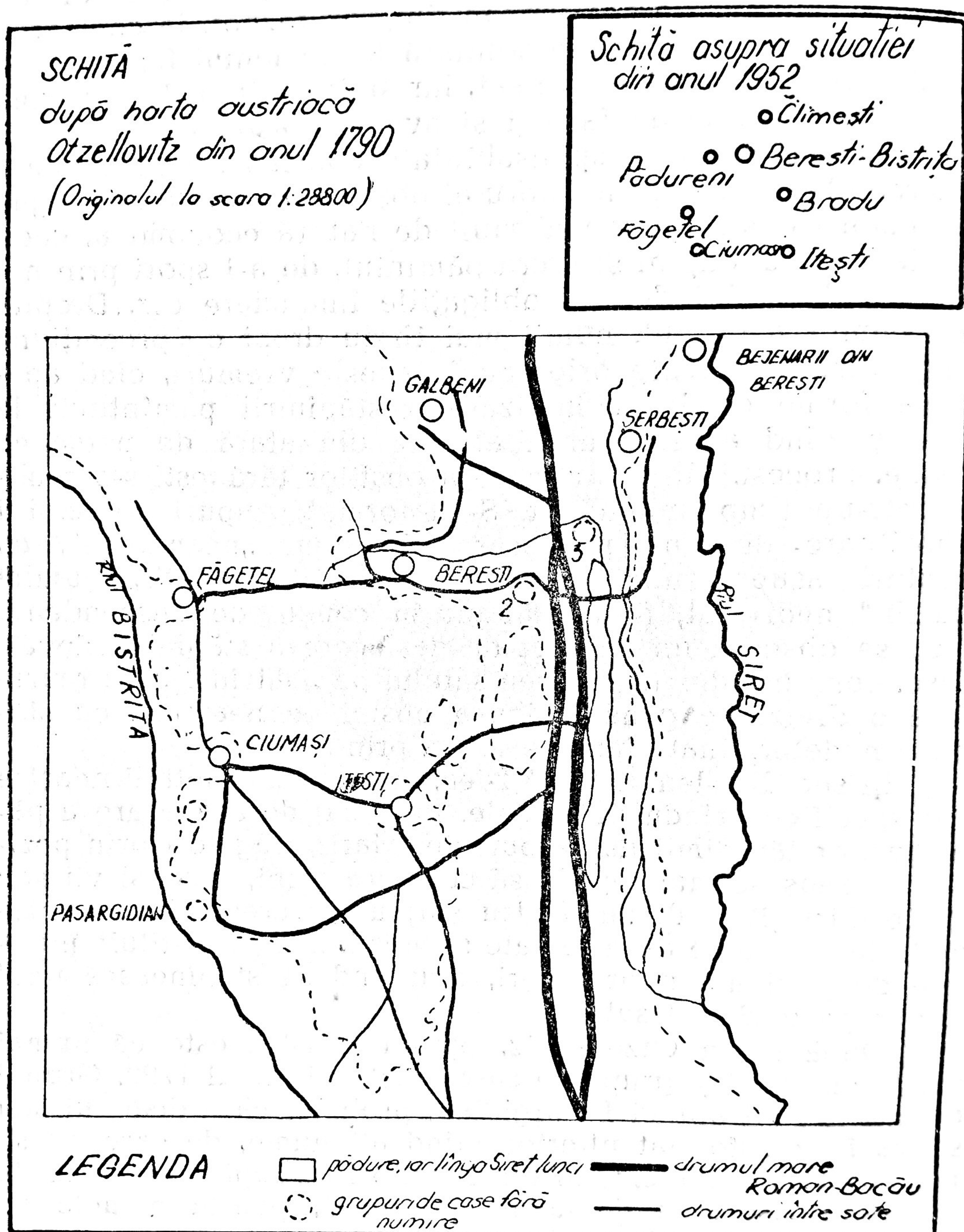
După constituirea satelor feudale, aceste obşti țărăneşti aveau față de domnie obligații speciale. Obştea avea sarcina de a da un număr de cetățeni în timp de război, la chemarea domnului, avea răspundere solidară în domeniul fiscal. Birurile şi dările se stabileau pe sat, iar sfatul satului le împărțea pe familii şi grupe de familii şi avea şi răspundere juridică solidară, constînd în responsabilitate colectivă asupra faptelor săvîrşite de fiecare membru al obştei. Interesele ce-i legau pe membrii obştei erau mai mult de natură economică, decît familiale: de a stăpîni şi lucra pămîntul, de a-l spori prin noi curături, de a-şi îndeplini obligațiile financiare etc. Dreptul de a cumpăra primul, numit mai tîrziu drept de preemțiune sau protimisis, îşi are originea în aceste vremuri, cînd apăruseră forme de individualizare a stăpînirii pămîntului în obştii şi cînd acestea erau atacate din afară de persoane străine. Procesul de destrămare a obştilor țărăneşti s-a realizat într-un timp îndelungat. S-au format grupuri de familii coborîtoare dintr-un moş care alcătuiau „neamurile", cu drepturi asupra unei părți din pămîntul obştii, numită „bătrîn" nedivizat, fiind stăpînit în comun de descendenți. Deci, se observă un început de desfacere a stăpînirii devălmaşe, constînd din împărțirea satului pe „bătrîni" care reprezintă o diviziune genealogică a obştei pe neamuri, cu stăpîniri nedeterminate încă pe teren, prin haturi.

În sec. XV-lea şi al XVI-lea, aspectele societății noastre sînt specifice orînduirii feudale. Procesul de acaparare a pămînturilor țărănimii nu se opreşte. Marii dregători prin poziția lor, reuşesc mai repede să cumpere ocini, case, şi vii sau să fie dăruiți de domn pentru slujba lor credincioasă, întărindu-le prin acte diferite sate şi moşii. S-au constituit întinsele domenii ale unor boieri, ajungînd să stăpînească unul singur peste 80 de sate.

După harta Otzellovitz, opinia noastră este că numai satele răzeşeşti şi grupe de case existau în anul 1790. Grupul de case numit atunci Pasargidian, probabil că a dispărut sau se va fi transformat ulterior luînd alt nume, de care nu se mai aminteşte nimic. Unii din locuitori au fugit în crîngul de pe Siret. Aşezarea de acolo, pe hartă, poartă numele de Băjenari.

La începutul secolului al XIX-lea, Alexandru Catargiu, avînd o moşie mare pe aceste locuri, rupe din trupul ei pămînturile ce le avea spre apus de Bogzeşti, ținutul Neamțului, numite „Climeşti vechi", azi satul Ghirva, comuna Budeşti-Ghica, aducînd o parte din oamenii săi de pe moşia ce-o vînduse (30—40 capi familii) şi aşezîndu-i pe locul unde se află astăzi satul Climeşti, care pe atunci se numea „Pădurenii

de sus", fiind alcătuit doar din cîţiva pădurari şi scutelnici de ai răzeşilor mai bogaţi. Goana după pămînt marchează începutul unei noi etape, în decursul căreia pentru o brazdă



Schiţă după harta austriacă Otzellovitz din 1790

tăiată din hat neamurile s-au duşmănit, s-au certat, s-au bătut şi judecat între ele. De multe ori s-a cheltuit în judecăţi, de cîteva ori valoarea pămîntului împricinat. Un zapis ne relatează de o judecată ce a avut loc între răzeşii satului Bereşti cu nişte boieri din ţinutul Neamţului şi Bacăului şi care au

pierdut procesul. Documentul este interesant şi ca prezentare a sistemului de justiţie din sec. al XVIII-lea.

Într-o jalbă din 1817, Ion Chiribău din Ciumaşi, ţinutul Neamţ se jeluieşte domnitorului Moldovei, că moşia ce i se cuvine în hotarul Iteşti-Bereşti, ţinutul Neamţ, este împresurată şi arendată răzeşilor din sat, care nu-i plătesc nimic pentru ea, deşi el suportă dările. Cere să i se dea pămîntul în stăpînirea sa. Semnează: I. Chiribău.

În 1826 febr. 8, într-o chitanţă se arată că s-au primit 17 leide la Gh. Popa, ce reprezintă cheltuiala pentru o parte din moşiile Boşoteni şi Bereşti din Bătrîn Păstrăv, ţinutul Bacău, pe analoghiile a 80 de stînjeni.

În 1849 iunie 9 există o ţidulă pentru alegerea a 4 stînjeni şi 5 palme pămînt din hotarul moşiei Bereşti, ţinutul Bacău, partea lui Gheorghe sîn Alex. Uricaru. Semnează, Manolache Galer vornic.

În 24 martie 1854 locuitorul C. Tomozei protestează împotriva hotărîrilor luate de subprefect, în legătură cu stăpînirea unor suprafeţe de pămînt.

În 1856 iulie 17, tot C. Tomozei, din satul Bereşti, cere să fie despăgubit pentru distrugerea şi furtul unor recolte. Semnează, Ion Istrate dv.

Vînzările acestea, în trecut, s-au efectuat numai între membrii obştei. Dacă cineva îşi vindea porţiunea sa de pămînt, era obligat s-o ofere mai întîi rudelor şi megieşilor. Această practică avea putere de lege nescrisă, constituind aşa-numitul „obicei al pămîntului". Cînd nu înştiinţau rudele, începînd cu cele mai apropiate, atunci acestea puteau, după ce aflau de vînzare, să cheme la judecată pe oricare străin neîndreptăţit de a cumpăra şi să o răscumpere. Dacă cumpărătorul străin dorea să vîndă pămîntul cumpărat, era obligat să întrebe mai întîi rudele şi pe ceilalţi răzeşi din obşte dacă o cumpără şi numai în caz negativ putea s-o ofere altcuiva. Iată un caz de răscumpărare a pămîntului, vîndut din 1827 august 12, cînd, printr-un sînet, Const. Foriş adevereşte că Vasile Băcăoanu i-a plătit o parte din banii ce i se cuveneau pentru răscumpărarea unei părţi din moşia Pădureni, de lîngă Ciumaşi.

La sfîrşitul sec. al XIX-lea, ca urmare a numeroaselor vînzări şi împărţiri de pămînt între rude, unele moşii de altădată ajunseseră fîşii înguste de teren, fără să mai amintim de cele expropriate prin reformele agrare.

Referitor la istoricul satului şi moşiei Pocşeşti din documentele „Fondul mănăstirea Bisericani", aflate la Arhivele Statului din Bucureşti, reiese că satul Pocşeşti n-a avut decît cîteva case, construite la marginea moşiei Călugări şi a drumului ce făcea legătura cu şoseaua mare, care ducea la Bacău. Acele case erau locuite de familiile care munceau pe

moşie. Cu timpul, aceştia s-au mutat în satul Bereşti, în apropiere şi grupul de case s-a desfiinţat. Din ispisoacele fondului mănăstirii Bisericani pachet XI, să urmărim peripeţiile moşiei Pocşeşti începînd din 1704, pînă-n prezent.

1704 oct. 25 cu nr. 10 — Zapisul lui Grozavu din Bereşti către Const. Pîrcălabul, prin care-i vinde moşie în Bereşti.

1745 mai 12 nr. 10 — Catrina Mănioaie, fata lui Nec. Başotă vistiernicul a vîndut satul Pocşeşti lui Toader Cantacuzino. Catrina dă jumătate din satul Pocşeşti, iar stolnicul dă 1/3 din satul Băşicani şi bani.

1751 iulie 26 nr. 13 — Copie după mărturia hotarnică a lui Ion Medelniceru, vornicul de poartă, pentru alegerea hotarelor moşiei Pocşeşti.

1786 mai 13 nr. 15 — „Şi eu Nec. Arapul posluşnic am scris zapisul cu zisa dum(isale) lelii Catrinei Mănioaie". Rezumat: Hrisov de la Alex. Ioan Mavrocordat întărind schimbul de moşii între mănăstirea Bisericani şi Ioan Cantacuzino mare vornic. Cantacuzino dă mănăstirei moşia Pocşeşti din ţin. Neamţului, părţi din moşia Bereşti precum şi un număr de pogoane de vie din Parava, ţin. Putna. Divanul, prin vel logofătul Gh. Sturza, cercetase documentele ambelor părţi. Menţionăm că mănăstirea Bisericani dă în schimbul moşiilor de mai sus, moşiile Dienii şi Urseştii de pe Prut din ţin. Iaşului.

Domnul întăreşte mănăstirii moşia Pocşeşti, părţile din Bereşti şi pogoanele de vie din Parava. Este un document original, în chirilice semiunciale, cu pecete mare în roşu.

Vornicul Cantacuzino prezintă următoarele documente vechi referitoare la Pocşeşti şi Bereşti:

- 1616 oct. 9 — Ispisoc de la Radu Voievod prin care întăreşte fraţilor Gh. şi Iuraşco Başotă stăpînirea peste jumătate de sat Pocşeşti. Cei doi fraţi cumpăraseră această jumătate de sat de la Pătraşcu Boldescu, cu 20 galbeni ungureşti şi doi cai.
- 1786 mai 13, pachet 10, cu nr. 20 — Hrisovul lui Alex. Ion Mavrocordat, relativ la schimbul cu egumenul mănăstirii Bisericani s-a făcut cu Ion Cantacuzino vel Vornic, de la care a primit nişte proprietăţi vecine, numite Pocşeşti-Bereşti şi cu a căror cercetare a fost însărcinat Gh. Sturza.
- 1786 mai 13, pachet 18, cu nr. 20 — Hrisovul lui Alex. Ion Mavrocordat W, ca să cerceteze pentru împresurarea (încălcarea) moşiei Pocşeşti, proprietatea mănăstirii Bisericani.
- 1796 august 8, pachet 11, cu nr. 18 — Zapisul lui Iord. Toma Cantacuzino, către cumătrul său Nicolae, prin care-i vinde o parte din moşia Pocşeşti.
- 1798 martie 3, pachet 11 cu nr. 20 — Jalba egumenului mănăstirii Bisericani către Domn, pentru împresurarea moşiei Pocşeşti.

— 1798 martie 13, pac. 11 cu nr. 21 — Jalba răzeşilor moşiei Bereşti către Domn, cu rezoluţie pentru moşia Bereşti. Dăm mai jos actul în întregime:

„Pre(a) înălţate Doamne

Jăluim Măriei Tale pentru strîmbătatea ce tragem despre egumen(ul) mănăstirii Bistriţa din ţinutul Neamţului, că moşia Bereşti tot din ţinutul Neamţului giumătate au fost a noastră răzăşască şi giumătate au fost a răposatului vistier Neculai Başotă şi a lui Grigore Purice după cum arată ispisoc(ul) ce avem de la răposatul domn Mihai Racoviţă W şi după răsposarea vist(ierului) Nicolae Başotă am cumpărat noi răzeşii de la o fiiţă a răposatului vist(ier) parte(a) ce avea în giumătate de sat de Bereşti, după cum arată zapisul ce este de faţă. Şi pe urmă s-au sculat dumn(ea)lui răposatul logofăt Ioan Canta(cuzino) şi după un zapis al unei Maria Prăjasca ne-au luat giumătate de sat de moşie din partea noastră însă cu 32 pămînturi ce mai are de la alţii din răzăşi, pe care hotărînd-o şi cu pietrele hotară au dat-o în schimb m-tirii Bistriţii. Şi m-tirea după hotărîtura aceea stăpîneşte deplin giumătate de sat şi numai 32 de pămînturi are dreptate, acelea ce le are luate de la răzăşi. Dar parte(a) aceea ce s-au luat cu zapisul Prăjascăi s-au luat cu nedreptate că(ci) acea Prăjască întîi au vîndut partea aceea răposatului vistier Necula Başotă şi apoi au mai vîndut-o şi la răposatul logofăt Ioan Canta(cuzino) şi noi, cu zapisul ce avem cumpărat de la fiica răposatului vistier Başotă, am rămas privitori.

Pentru care ne rugăm Măriei Tale să fim rînduiţi la dom-n(ea)lor veliţii boieri să ne judecăm cu vechil(ul) mînăstirii fiindcă este aici de faţă.

Robii Măriei Tale

Răzeşii de moşi(a) Bereşti ot ţinutul Neamţului Cer să giudece la veliţii cu vechi(ul) mînăstirii Bistriţa ce-i faţă pentru moşia Bereşti."

Rezoluţie — „Dumn(eata) vel vor(ni)c de aprozi să se cerceteze pricina aceasta înaintea dumn(ea)lor veliţilor 17(98) mart. 13.

Faptul că pisarul care a scris jalba nu cunoştea bine chestiunea a făcut să apară numele m-tirii Bistriţa în loc de Bisericani. În transcriere s-au păstrat expresiile moldoveneşti, dar s-a corectat ortografia elementară.)

— 1798 mart. 15, pac. 11, nr. 22 — Copie legalizată după cartea lui Alex. I. Calimah W pentru moşiile Bereşti şi altele.

— 1798 mart. 15, pac. 18 nr. 22 — Cartea lui Alex. I. Calimah către Veniamin, episc. de Roman, prin care-i face cunoscut cum s-a reglementat pricina de hotare dintre paharnicul Dumitrache Sturza şi între răzeşii de pe moşiile boiereşti, Bereşti, Pădureni, Bălăceşti, Serbeşti, Călugărenii, Pocşeştii şi Tuleştii.

— 1799 april 5, pac. 11, nr. 25 — Zapisul Mariei Prăjasca către nepotul său Nicolae prin care-i vinde jumătate din satul Bereşti.

— 1823 iunie 4, pac. 11, nr. 26 — Jalba lui Ghervasie ieromonahul cu soborul m-tirii Bisericani către Domn, pentru moşia Pocşeşti.

— 1824, ian. 10, pac. 11, nr. 27 — Jalba lui Chiril arhimandritul de la m-tirea Bisericani, către Domn, pentru moşia Pocşeşti.

— 1830, oct. 19, pac. 11, nr. 28 — Ordinul Divanului Moldovei către Isprăvnicii de Neamţ, ca să cerceteze pentru împresurarea moşiei Pocşeşti.

— 1831 mai 10, pac. 11, nr. 29 — Raportul lui Arghir Jipa Vornicu de la poartă către Isprăvnicii ţin. Neamţ, de cercetarea ce a făcut la împresurarea moşiei Pocşeşti.

— 1834 nov. 24, pac. 11, nr. 30 — Copia adeverinţei după cartea de cercetare făcută de Costache Conache şi alţii pentru moşia Bereşti.

— 1835 sept. 18, pac. 11, nr. 31 — Adeverinţa directorului Divanului Apelativ de primirea jalbei egumen. m-tirii Bisericani.

— 1841 august 28, pac. 11, nr. 32 — Scrisoarea către vechilul m-tirii Bisericani, atingătoare de împresurarea moşiei Pocşeşti.

— 1841 sept. 2, pac. 11, nr. 33 — Adresa Judecătoriei Neamţ către vechilul m-tirii Bisericani, prin care-l cheamă în judecată.

— 1841 noiemb. 5, pac. 11, nr. 34 — Copie după jurnalul judecătoriei Bacău, atingătoare de moşia Bereşti.

— 1842 mart. 23, pac 11, nr. 35 — Actul de schimb al lui Ioan Iuraşcu cu Aga Gh. Asachi. (E vorba de un zapis prin care Ion Iuraşcu, fost mare paharnic, face un schimb de pămînturi, în suprafaţă de 16 fălci, din moşia Călugării, ţin. Bacăului, cu aga Gh. Asachi. Locul cedat de Iuraşcu era lîngă Pocseştii m-tirii Bisericani. Locul lui Asachi se află tot în trupul moşiei Călugări. Iuraşcu îi mai vinde lui Asachi, tot acum nouă fălci, alături cu „hliza" de mai sus, cu preţul de 9 galbeni olandezi. Credem că acest Gh. Asachi, este cunoscutul om de cultură moldovean. Zapisul manuscris e în chirilice.)

— 1842 april 20, pac. 11, nr. 36 — Actul de schimb al lui Aga Gh. Asachi, cu egumenul m-tirii Bisericani, pe moşia Călugări, din judeţul Bacău, ce se hotărăşte cu Pocşeştii.

— 1842 mai 12, pac. 11, nr. 37 — Idem.

— 1843 iulie 17, pac. 11, nr. 38 — Adeverinţa satului Bereşti, dată de Ghervasie, vechilul m-tirii Bisericani, atingătoare de moşia Pocşeşti.

— 1849 august 13, pac. 11, nr. 39 — E o „socotinţă" încheiată de hotarnicul Ioan Scorpan pe baza măsurătorii moşiei Pocşeşti a m-tirii Bisericani, de către Gh. Vucernic geometrul ţin. Roman M-tirea reclamase Domnului că serdarul Costache Roată, proprietarul moşiei Tuleşti, îi împresoară moşia sa Pocşeşti. Pe baza şi a unor hotărnicii din trecut, Scorpan stabileşte adevăratele hotare ale Pocşeştilor, din apa Siretului pînă în hotarul Bereştilor, Galbenilor şi Tuleştilor. Manuscrisul e în cirilice.

— 1852 nov. 15, pac. 11, nr. 41 — Copie după hotărîrea judecătoriei Roman, prin care se stabilește hotarul moșiei Pocșești, pînă la pîrîul Turbata.

— 1852 nov. 15, pac. 11, nr. 42 — Copie după jurnalul prin care m-tirea este pusă în posesia moșiei Pocșești, pînă în pîrîul Turbata, cum arată sineturile.

— 1852 nov. 15, pac. 11, nr. 43 — Copie după hotărîrea judecătoriei Roman, în procesul dintre Const. Roată și m-tirea Bisericani, proprietara moșiei Pocșești, adjudecată definitiv în favoarea mînăstirii.

— 1861 mai 18, dec. 11, nr. 45 — Copie după jurnalul Curții de Apel în procesul dintre Aga Const. Roată și mînăstire, pentru împresurare de hotar și cartea de despărțire a moșiei Pocșești proprietara m-tirii Bisericani. (Nu se cunoaște prin ce împrejurări moșia Pocșești transcrisă Popești în acte, ajunge la stăpînirea lui Eug. Zamfirescu de la finele secolului trecut pînă în 1921. În 1921 statul expropriază 1/3 moșie, iar 2/3 le vinde sătenilor din satele comunei Berești).

Capitolul III

Scurt istoric asupra satelor comunei

Satele Bereşti şi Pădureni ca multe alte sate vechi din Moldova, îşi trag obîrşia de pe vremea lui Alexandru cel Bun şi Ştefan cel Mare, domni ai Moldovei. După spusele bătrînilor I. Roşu, Gh. Popa, Gh. Roman, Gh. Gav. Tofan, Tache Tomozei etc., zona de pămînt care se întinde pe platoul ce se înalţă între valea Bistriţei şi valea Siretului ar fi fost împărţită astfel: o parte spre sud ar fi fost dată hatmanului Ciumaşu şi oştenilor lui, care au fondat satul Ciumaşi, ce se întinde pînă peste apa Bistriţei; altă parte spre nord-vest, ar fi fost dată hatmanului Pădure; ea se întinde aproape de locul unde azi se află satul Pădureni, pînă sus spre Ilieşi, iar spre est, pînă cam pe la mijlocul satului Bereşti de azi; o altă parte, mai spre nord-est, a fost dată hatmanului Gălbineanu, cam pe unde este satul Galbeni, cu ţarina lui, iar spre est, toată partea platoului a fost dată hatmanului Berescu şi cîtorva oşteni de seamă, care şi-au construit locuinţele, pe locul de pe valea numită pînă azi Siliştea, fiind amplasat în partea de est a actualului sat. După spusa unora, hotarul dintre Bereşti şi Pădureni era în marginea drumului ce duce din dreptul fîntînii Geosăneşti, la biserica din vale. Cu vremea însă, satul Bereşti s-a tot tras pe deal spre apus, către Pădureni şi mai tîrziu şi către Climeşti, care este tot pe moşia hatmanului Pădure. Moşiile Berescu şi Pădure, după afirmaţia bătrînilor, se întindeau în lungimea dintre Siret şi pîrîul Păstrava, de peste Bistriţa, cam pînă în dreptul Iteştilor. Spre nord era moşia Gălbineanu, iar spre sud a lui Ciumaşu. Tradiţia ne păstrează şi numele cîtorva bătrîni dintre primii locuitori, oşteni ai lui Ştefan-Vodă, care au fost împroprietăriţi pe moşia hatmanului Pădure, iar mai tîrziu ai lui Berescu şi anume: Sava, Pintea, Irimia, Andrica, Iov, Robala, Ciobanu şi alţii. Ei aveau fiecare şurini pe zece stînjeni lăţime, iar lungimea era de la Siret la Bistriţa.

Hatmanul Berescu după versiunile orale, ar fi avut ca urmaşi trei fete. Cea mai mare, din pricina înfăţişării sale, era cunoscută sub numele de „Urîta"; fiind şi bolnăvicioasă, nu s-a mai măritat, ci, ducîndu-se la mînăstirea Bistriţa, dincolo de Piatra Neamţ, s-a călugărit, iar partea sa de moşie dinspre sud, cam între satul Gura-Văii de azi şi rîul Bistriţa, a dăruit-o mînăstirii, căreia îşi închinase viaţa. Venindu-le peste mînă de stăpînit moşia, cu vremea, maicile de acolo au vîndut-o cetăţenilor amintiţi mai sus, mărindu-şi răzăşiile, luînd fiecare cîte o şurină, din care unele şi azi le poartă numele: „pe Iov", „pe Pintea", „pe Robală" etc. Din urmaşii acestor cumpărători de demult se trage majoritatea răzeşilor care alcătuiesc Pădurenii şi Bereştii de azi. Dealtfel, numele de „Urîta" îl găsim în diverse acte, ca cel din 1490 martie 3, cînd Ştefan Voievod întăreşte lui Pan Avram, diac de la vistierie, satul Dobrăslăveşti pe Bîrlad, cu moară, cumpărat de la Urîta, nepoata lui Jorj Piatră. Fata cea mică, numită Tecla, s-a căsătorit cu Ilieş paharnicul, dîndu-i-se drept zestre partea dinspre nord-vest a moşiei Berescu, pe care s-a întemeiat satul Ilieşi de azi. Sînt în prezent oameni care se mîndresc că se trag din neamul lui Ilieş, ca: Soare, Borcea, Tomozei, Stelea, Ursu. În sfîrşit, pe-a treia fată, cu numele Rîia, a dat-o lui Başotă, care avea curtea pe vale, aproape de biserică. El tot căuta a împinge îndărăt pe răzeşii din Pădureni, avînd neînţelegeri cu dînşii, din care pricină a fost silit să plece de aici, şi să se mute cu totul la Iaşi. Şurinele de moşii, rămase de la cei dintîi împămînteniţi pe aceste locuri, cu vremea s-au micşorat. Unele din ele şi-au păstrat lungimea (pînă aproape de anii puterii populare), fiind înguste şi lungi, de osteneai mergînd pe ele, din Siret pînă-n dealul Bistriţei şi se numeau „stînjeni de răzăşei". Ele s-au micşorat prin împărţirea lor la urmaşi, ca zestre la măritiş sau ca moştenitori după moartea părinţilor. Altele au fost micşorate prin cotropirea lor de boieri, ştiut fiind că unul din mijloacele prin care-şi măreau proprietăţile, pe acele vremuri, era ocuparea pămîntului răzeşilor mărginaşi, pe care îi alungau cu servitorii şi-şi mutau hotarele moşiilor lor mai departe. Astfel sînt şurini, care au fost măsurate cu stînjenul redus la şapte palme, cum este Iovul, ca să iasă numărul de stînjeni de măsură. În sfîrşit, altele au fost vîndute de stăpînii lor, se înţelege că nu de bunăvoie, pentru că răzeşul ţinea foarte mult la pămîntul strămoşesc şi numai cînd o mare nevoie îl opresa, numai atunci îl vindea. O astfel de vînzare ni se păstrează pînă azi, legată de memoria urmaşilor şi anume, a unei părţi din moşia vechilor răzeşi a Pocşeştilor. Răzeşii, neavînd de unde să plătească goştinăritul, în cantitatea solicitată, au vîndut pămîntul mînăstirii Runcu, pentru 13 vedre de miere, ce erau datori să le dea unor negustori turci.

Mînăstirea a stăpînit multă vreme acest pămînt din Pocşeşti, sub denumirea de „pe Călugări" şi aveau conacul lor, cu coşerele şi hambarele pe „Dolniceanu". Locuitorii trăiau la distanţe mari unul de altul, aveau fiecare casă şi livadă pe răzeşia lui. Mai puţini la început, cu vremea s-au înmulţit, mutîndu-şi vatra satului tot mai spre apus.

Existenţa satului Pădureni este veche, poate înainte de 1400, spune o altă tradiţie, deoarece, legat de denumirea locurilor la nord-vest de „Izvor", se află aşa-numitul loc „Pe răzăşie", cîte 6 prăjini pămînt, moştenite din moşi-strămoşi din cele mai vechi familii ale satului, după nume: Ursu, Băisan, Tărcuţă, Bărbuţă, Terinte, Chiriac, Hălmăceanu, Bîrsan, Tănase, Pintea, Oprea etc. Se presupune, după tradiţie, că acest teren a fost dat de domnul Ştefan drept loturi de casă, ca şi celor din Bereşti, la cei ce-au luptat în rîndul oştenilor pentru apărarea ţării.

Primele familii stabilite au trăit în Valea Izvorului, în mijlocul pădurilor marilor latifundiari, care aveau în stăpînire dealurile cu păduri ce se întindeau de la Runc şi pînă la poarta oraşului Bacău. Drumul ce taie satul de la est la vest, a fost drum pe sub poala pădurii ce ţinea pînă la Runc şi Buhuşi, iar loturile de cultivat erau în proprietate. Partea de N a satului a luat fiinţă prin tăierea pădurilor din sectorul Climeşti, pînă-n dealul Ilieşi, avînd limita de N locul denumit Rotoaia, teren care treptat, prin defrişări, a fost redat agriculturii. Pe el s-au dezvoltat cele două sate: Pădureni şi în secolul trecut, Climeşti. Terenul cel mai slab care-l au Pădurenii este locul denumit „Cioate", iar pămîntul pentru păşunat denumit „Stînjeni", este un teren care de asemenea a fost împădurit şi pe care, pînă aproape de zilele noastre au mai rămas fagi şi stejari seculari, cum este locul „La stejar", de unde, pe timp frumos se observă bine Bacăul, Romanul, Buhuşul.

Capitolul IV

Trupurile de moşie şi hotărnicie

Boier mare pe aceste locuri pe la începutul veacului trecut îl găsim pe vornicul Alecu Catargiu, mare proprietar al moşiei Cîrligi, jud. Roman, moşie care se întindea cu hotarul spre S pînă la Bereşti, spre Iteşti şi Ilieşi, ţinutul Bacăului. Hotarele moşiilor însă nu erau stabilite precis prin borne, şanţuri sau altceva, de aceea boierii îşi măreau moşiile, alungînd cu slugile lor pe răzeşi şi mutîndu-şi hotarul mai departe. De boieri, sătenii trebuiau să se ferească, să nu se atingă de moşiile lor, care erau apărate de slugi.

Către finele secolului trecut se înregistrează evenimente a căror gravitate demonstrează pînă la ce punct se agravase situaţia de conflict şi înteţirea brutală a măsurilor de represiune. Ţăranii nu aveau cui să se plîngă că jalba tot în mîna boierului venea. Boierul şi cu slugile lui erau stăpînii înfricoşaţi ai sătenilor. Duminicile şi sărbătorile, boierul se plimba în trăsură, înconjurat de slugile sale, îmbrăcate în haine colorate şi cu coarne aurite pe cap, de credeai că sînt animale, nu oameni. Lumea se ferea de dînşii, ca să nu-i împungă cu coarnele. Vai de cel ce-ar fi îndrăznit să nu se dea la o parte dinaintea boierului, cînd trecea pe drum.

Pînă la începutul sec. al XIX-lea, nu era o stăpînire hotarnică. Răzeşii dădeau drumul vitelor din marginea satului şi spre seară le căutau, să le aducă acasă. Casele cu livezile de prin jur erau depărtate unele de altele. Nefiind o stabilire a hotarelor, fiecare ara unde-i plăcea, fără să dea peste moşia boierului. După cum povestesc bătrînii, cam pe la 1847—1850, la Bereşti se face prima hotărnicie a moşiilor de către inginerul Aga Săndulache Sturza, din Bacău. Cu acest prilej, Alecu Catargiu se înţelege cu o parte din răzeşii din Ilieşi, în frunte cu Butnaru şi Olaru, pentru ca, în schimbul unei clăci de trei ani, făcute de dînşii, să se retragă cu cei 64 stînjeni de moşie ce li se cuvenea în apropierea satului lor, Ilieşi. Tot pe atunci, acest mare boier Catargiu, mai cumpără şi

cîteva trupuri de pămînt de la răzeşii din Galbeni şi Bereşti, formînd o moşie în întindere de peste 500 fălci. Mai tîrziu, 1863—1964, boierul Catargiu mai cîştigă la joc de cărţi şi trupul de moşie a serdarului Const. Roată, din Galbeni şi astfel îşi întinde moşia din hotarul răzeşilor Bereşti şi pînă în hotarul răzeşilor din Galbeni-Romani, cuprinzîndu-se între următoarele hotare: la N moşia Galbeni, cu a răzeşilor; la S hotarul răzeşilor din Bereşti; la E rîul Siret, iar la V hotarul moşiei Racova, care este aproape de lunca Bistriţei în sus, cam în dreptul cătunului Făgeţel; aceasta în judeţul Bacău, iar în judeţul Roman, în continuare cu moşia lui, acelaşi Catargiu deţinea moşia Cîrligi, pe care o vinde mai tîrziu unui grec, care avusese cîrciumă în judeţul Iaşi, pe nume Zarifopol. Fiii acestuia au stăpînit-o un timp, apoi Paul Zarifopol, scriitorul, o vinde obştei Bereşti, iar Ştefan şi cu Iorgu o arendează pe timp de zece ani, tot obştei din Bereşti. Bucăţi din această mare moşie au fost cumpărate de proprietarii Gh. Florea şi Const. Borcea şi de unii răzeşi, iar restul de circa 700 fălci, în 1912, a fost vîndut de moştenitorii lui Catargiu boierului Vasile Ionescu, din Bucureşti, care fusese arendaş în comuna Perieţi-Ialomiţa şi care a stăpînit moşia pînă după primul război mondial, avîndu-şi reşedinţa în satul Galbeni, fiind bun prieten cu directorul şcolii de acolo, Irimia Ghidu.

Boier de a doua mînă a fost C. Floareş, care îşi avea casa în grădinile cetăţenilor C. Ouatu şi Ion Luca. Unul din fiii lui, Alecu Floareş, era răzeş mai cu stare şi gospodăros. La stabilirea hotărniciei satului, C. Floareş s-a înţeles cu inginerul Săndulache Sturza, care măsluind măsurătorile îi împlineşte o considerabilă şurină de pămînt, care se întindea de Peste Codru şi de Pe Robală, pînă în uliţa satului Bereşti, iar după sat se întindea pe Dealul Bisericii. A mai primit şi alte şurini mai mici, Pe Criheni pînă-n Ciumaşi etc. Inginerul Sturza a primit de la Floareş ca dar, adică mai bine-zis în schimbul serviciului prestat, o trăsură cu doi telegari. După moartea lui C. Floareş, moşia s-a împărţit la cei şapte moştenitori ai lui, iar ei au vîndut-o la săteni. Unul din ei, Alex. Floareş, şi-a făcut casă, unde se află azi sediul C.A.P. „Steagul Roşu", din Bereşti, aproape de casele moşiei Pocşeşti, care în ultimul timp devenise mînăstirească. Moşia aceasta multă vreme a fost arendată de călugări la mai mulţi arendaşi, conform documentelor expuse la acest capitol. Astfel, au arendat-o unui Băcăoanu, care construieşte un pod pe pîrîul Chetruşului, pe Dolniceanu şi unde pînă azi se mai păstrează numirea ogoarelor din jur, La Podul Băcăoanului, deşi podul nu mai există de mult. Un alt arendaş al moşiei mînăstirii a fost unul D. Grigoriu, cunoscut mai mult sub nu-

mele Stachiu, care a administrat multă vreme această moșie. O fiică a lui se căsătorește cu un fiu al lui Const. Hăulici, răzeș și el, fost arendaș al Pocșeștilor. Avea moșia Pe Baic și o șurină care trece prin satul Ciumași, pe lîngă biserica satului. Fata însă murind și fiul lui Hăulici fiind rău, Stachiu i-a luat moșia, ca despăgubire pentru banii de zestre ce-i dăduse fetei lui și pe care ginerele îi cheltuise. Stachiu locuia în Berești în anii 1860—1870. Un fiu al lui, Toader, a fost primar al comunei, mult timp. Mai tîrziu însă, săturîndu-se de stat la țară, Toader se mută în Bacău și intră în poliție. Bătrînul D. Grigoriu zis Stachiu, cît a stat în Berești, își pierde doi copii, după cum se vede din inscripția păstrată pe o cruce de piatră de la cimitirul „Sf. Voievozi".

Contemporanii își aminteau că avea obicei de Paști și la zile mari, cînd ieșea în sat la scrînciob sau la horă, să arunce bani mărunți pe drum. Copiii și tineretul se repezeau să-i găsească și se îmbrînceau unii pe alții, prin spini și prin șanțuri, iar Stachiu făcea mare haz să-i privească.

Const. Gheorghiu, proprietar al Pocșeștilor, după ce cumpără moșia prin sustragerea de la un unchi călugăr a sumei de 36 000 lei, se căsătorește cu fata lui Burchi, din Broșteni-Roman. Între timp, mai mărește moșia, cumpărînd și din Baic și de pe Ciumași, de la Hăulici, ajunge la 300 fălci pămînt, repară curțile, cu atenansele din jur, sădește pomi roditori în grădina de lîngă șoseaua națională, unde avea iaz cu pește și în jur arbori piramidali. Mai tîrziu gunoiește toată moșia cumpărînd bălegarul din ocoalele sătenilor, cheltuind aproape cît ar fi cumpărat moșia din nou și producînd recolte mai bogate. Retrăgîndu-se la Bacău, o vinde lui Cristea Ovanez, armean din Bacău, care n-a cultivat-o niciodată personal, ci a dat-o în arendă. Arendași au fost Ion Suceveanu, cu mormîntul la cimitirul din deal, N. Botez, avocat în Bacău, C. Lazarovici, arendaș la Brad și Vasile Ionescu, care a devenit, prin cumpărare, proprietarul moșiilor Galbeni-Berești. Cristea Ovanez mai mărește moșia Pocșești cumpărînd de la D. Geosanu cîteva bucăți de pămînt, vecine. Mai tîrziu o dă zestre fiicei sale, căsătorită cu Zamfirescu. Acesta a avut locuința vecină cu Floareș și după ce a plecat de aici, a vîndut-o Ministerului Instrucției Publice. Bereștenii au folosit-o pentru școala de fete, pînă în 1930, cînd a ars pînă în temelie.

Un alt boier, am putea zice, ieșit din casa lui Burchi, a fost Gh. Răzmeriță, de la Galbeni, care avea moșie și pe Berești. Fiind fecior și omul lui de credință, cuminte, econom și muncitor, cumpără moșia pe Berești de la unul Boambă, iar pe Galbeni, de la Donici. Înfrumusețează curțile de lîngă gara Galbeni, cu fața la șoseaua Bacău-Roman. Plantează o grădină frumoasă, o închide cu grilaj și stîlpi groși

de beton de jur-împrejur, cu plopi înalți piramidali. La fel și peste șosea, zidește cîteva cișmele înalte, fiind alimentate din izvoare bogate, aruncînd la distanță o apă limpede și rece. Urmașii lui, plecînd la oraș, curțile cu grădina și cișmelele care însemnau ceva pe atunci, trecînd în mîna arendașilor, s-au ruinat cu totul. Moșia a ajuns în proprietatea căpitanului Racoviță, care a încercat să mai refacă din vechile clădiri, însă cu prilejul războiului din 1916—1918, a ars și s-a dărîmat totul. Moșia de pe Berești a lui Răzmeriță, cu moara de apă și iazul cu pește, au fost cumpărate de moșierul Const. Borcea, al cărui urmași o stăpînesc pînă o vînd la săteni.

O bună parte de pămînt avusese și Jan Țilenski pe Robală. El moare și soția lui se recăsătorește cu Mihai Haret, care, după cîțiva ani își vinde moșia la săteni. O sfoară de moșie a avut și Ianovici, pe dealul bisericii, lîngă Răzmeriță și alte șurini pe Baic și pe Criheni. El fusese căpitan de poștă, spre Bîrlad. A murit și moșia au cumpărat-o Const. Borcea și alți răzeși. Avea curți pe locul din dreapta drumului ce coboară din sat, la biserica din vale, unde am amintit că era hotarul Pădurenilor. Dumitrache Geosanu are și el mai multe șurini, unele lungi, de pe Siret și pînă-n malul Bistriței. Acestea s-au împărțit la cei doi fii ai săi, Gheorghe și Maria. Fata se căsătorește cu Vasile Capșa, nepot al Istrăteștilor. Partea fiului a fost vîndută la răzeșii din Berești, iar cea a fetei de 180 fălci, a fost ipotecată moșierului Const. Borcea, al cărui urmaș, Vasile Borcea, o cumpără de veci la 1900. Din ea dă 50 de fălci ca dotă fiicei sale, Profira. O altă parte, cam de 25 fălci, o vinde institutorului N. Cîrje, din Berești, mutat apoi la Bacău. Ultima parte se vinde la licitație în 1915 și o cumpără Ec. V. Pocitan. Ginerele proprietarului Ec. V. Pocitan a stăpînit-o prin moștenitorii săi Aurica și Emil pînă în anii puterii populare. Vasile Borcea a zidit pentru locuință proprie, palatul cu etaj, în anii 1906—1908, azi școală generală.

În revista „Buciumul român" din 1876, pag. 235, se menționează că „Bereștii e o moșie cu părți răzeșești din care la 1841 răposatul logofăt Lupușor Balș cumpără o sumă de stînjeni din Berești, de la Gheorghe sîn(fiul), Ion Stele, Nic. Panteziu, Dimitri Ludu, cîte 250 lei stînjenul și din Pădureni, de la Gh. Stelea și alții, cîte 200 lei stînjenul. Pe moșie au partea lor și clucerul Hăulică și dintre răzeși din bătrîni: Ion Ciolan, Sava, Irimia și Iov polcovnicul, Vasile Lichii, Tănase Tacu etc. și alți mai mulți răzeși sînt părtași în ea". Cît privește hotărnicia moșiilor, „orice proprietar poate îndatora pe vecinul său la despărțirea prin hotar a proprietății lipită de a sa, cheltuielile fiind suportate de ambii, pe jumătate". Iar mai departe, „cei ce vor strica ori vor muta cu premeditare orice

fel de semne despărțtioare proprietății, se vor pedepsi conform art. 321, cu închisoare sau amendă. Deosebit de aceasta, vor plăti daune și interese părților păgubitoare".

În 1910 în comună mai erau trei moșii și anume Cristoveanu, cu 408 ha; urmașii defunctului Al. Catargiu, cu 602 ha; urmașii defunctului Const. Borcea, cu 208 ha; adăugîndu-se prin trecerea satului Brad la comună, Naie Comănescu cu 268 ha cumpărată de el de la familia moșierului Căpitanu. Restul de 870 ha din întreaga suprafață a comunei aparțineau răzeșilor. Moșia Cristoveanu fusese arendată lui I. Suceveanu, cu suma de 10 5000 lei, urmașii defunctului Catargiu o arendaseră evreului B. Spatariu cu 8 172 lei, iar urmașii moșierului Const. Borcea, răzeșilor din comună.

Capitolul V

Lupta țăranilor pentru pămînt

Răscoale și împroprietăriri. Masele de țărani exploatate secole la rînd de feudalii autohtoni și străini s-au ridicat adeseori la luptă, solicitînd îmbunătățirea condițiilor de viață. În secolul al XIX-lea se crease o situație atît de precară în rîndurile țărănimii, încît numai rezolvarea problemei agrare putea să evite o nouă răscoală și să contribuie la ameliorarea stării deosebit de grea a țărănimii, întrucît și sub Regulamentul Organic, claca și dijma, ziua de plug și carul de lemne, rămăseseră să constituie principalul izvor de venit al proprietății.

În Moldova, prefacerile sociale și economice au relevat necesitatea înlăturării sistemului feudal, care devenise principalul obstacol în calea progresului societății românești. Împroprietărirea țăranilor, emanciparea clăcașilor și desființarea iobăgiei, au fost considerate probleme cheie și condiții fundamentale incluse în cele 35 de puncte din documentul revoluționarilor moldoveni emigranți la Brașov și care elaboraseră „Principiile noastre pentru reformarea patriei", redactate de V. Alecsandri. Unda revoluției trebuie să izbucnească împotriva dominației străine, pentru libertate și dreptate socială, pentru apărarea ființei naționale și neatîrnare, pentru progres și civilizație. Adoptarea unei atitudini pasive față de lucrările agricole în momentul lor critic, datoriile masive față de boieri, prin contractări forțate pentru a stoarce cît mai multă supramuncă de la țărani, măsurile represive polițienești, loveau nu numai în demnitatea personală a țăranului, dar mai cu seamă în situația lui materială, care și așa era destul de precară. Descoperirea încă din luna martie 1848 a unei copii-program cuprinzînd cele 35 puncte, în satul Blăgești, din apropierea comunei Berești, întrezărea o grabnică îmbunătățire a situației muncitorilor agricoli, atît în relațiile cu proprietarii moșiei, cît și acelea cu cîrmuirea, atîta tensiunea revoluționară în ținutul Bacăului și rolul incendiator al

acestui program în rîndul țăranilor, gata în orice moment de revoltă. Dacă eforturile eroice ale maselor populare de a se elibera de sub jugul exploatării feudale și străine n-au fost încununate de succes, ele nu au rămas fără urmări. În august 1864, prin oamenii de stat cei mai luminați ai vremii Alex. I. Cuza și M. Kogălniceanu, legea rurală a fost promulgată și împroprietărirea țăranilor s-a îndeplinit, desființîndu-se odată pentru totdeauna claca, dijma, podvezile etc., sătenilor revenindu-le să plătească o sumă care se repartiza pe 15 ani și care reprezenta anual „dobînzi și amortisment", de la 51—133 lei, ceea ce însemna aproape valoarea pămîntului cu care fuseseră împroprietăriți. Suprafețele de pămînt cu care urmau să fie împroprietăriți clăcașii, erau diferențiate în funcție de numărul de vite pe care le avea fiecare familie și cu care prestaseră clacă pe moșia feudalului, între 12,5 prăjini pentru loc de casă și grădină, la țăranii fără copii și nevolnici și 5,40 fălci la cei cu 4 boi; cu 4 fălci, cînd aveau 2 boi de muncă și cu 2,40 fălci cînd familia nu avea vite de muncă și prestase clacă numai cu brațele. Țăranii fără pămînt, sau cu pămînt puțin, nu intrau în lege.

În mai 1865 se găseau pe moșiile Al. Catargiu, Gh. Florea și Haret, 38 de familii țărani din care 24 familii cu cîte 4 fălci, 14 familii cu cîte 2,40 fălci și 11 familii cu cîte 12,5 prăjini. Cele 38 de familii au primit cu drept de împroprietărire 130,97 fălci, teren de cultură.

Vînzarea lui a fost interzisă timp de 30 ani, iar țăranii au fost obligați să plătească anual timp de 15 ani drept preț al răscumpărării clăcii și a celorlalte obligații feudale, sumele fixate în lege, în funcție de categoria în care au fost incluși și de zona geografică în care se găseau. Pămîntul împărțit la săteni era situat în partea de E a satelor Berești și Climești și în imediata vecinătate a proprietăților răzășești. Dăm mai jos și lista cetățenilor care au primit pămînt arabil în baza legii rurale din anul 1864:

Comuna Berești:

	Cu	*Fălci*	*Plătesc anual*
1. Gh. Florea	*palmele*	2,40	71,20 lei
2. Ștefan Roman		"	"
3. Nec. Crihan		"	"
4. Tănase Gologan		"	"
5. Anastase Timofte		"	"
6. Anuța Steloaie		"	"
7. Ion Pocitan		"	"
8. Gh. Grihan		"	"
9. Vasile Brumă		"	"
10. Dumitru Isail		"	"
11. Nec. Isail		"	"
12. Const. Crihan		"	"
13. Ioan Bărbuță		"	"
14. Alex. Flenchea		"	"

Satul Climești

	cu doi boi	*plătesc anual*
15. Ion Luncașu	4 fălci	100,24 lei
16. Gh. Cenușe	"	"
17. Vasile Neguriță	"	"
18. Iord. Tănase	"	"
19. Tănase Nanu	"	"
20. Ion Neguriță	"	"
21. Ion Nanu	"	"
22. Gh. Drăghin	"	"
23. Gh. Neghină	"	"
24. Dumitru Jora	"	"
25. Mihai Munteanu	"	"
26. Ion Petrache	"	"
27. Ion Gunea	"	"
28. Gh. Gunea	"	"
29. Ion Crîșmaru	"	"
30. C-tin Turcu	"	"
31. Antochi Gunea	"	"
32. Grig. Mălinici	"	"
33. Ion C. Munteanu	"	"
34. Toader C. Nanu	"	"
35. Toma Băisan	"	"
36. Gh. Chiper	"	"
37. Ștefan Iacob	"	"
38. Mihai Terinte	"	"
	Fălci 96	2 438,40 lei

Reforma agrară de atunci a însemnat un moment important în istoria modernă a țării, deschizînd calea dezvoltării într-un ritm mai viu a capitalismului în România. Cea mai mare parte a avuției țării provenea din agricultură, din exportul de produse agricole. Era de ajuns un singur an de recoltă rea, pentru ca bugetul să fie zdruncinat, iar populația, în special de la sate, amenințată cu foametea. Viața pe moșii se găsea acum în cea mai mare parte în mîinile arendașilor, care erau hotărîți să cîștige bani cît mai mulți și mai repede și nu se dădeau în lături de la nimic, în ce privește exploatarea. Dacă arendașul avea nevoie de mai multe zile de lucru, țăranul trebuia să le facă, fără cîrtire. S-a găsit și o metodă contabilicească în urma căreia țăranul să rămînă veșnic dator cu zile de lucru, pentru toată familia. De bani nici nu era vorba. Dator vîndut și cu sufletul, țăranul bereștean trăia într-o sărăcie cumplită din cauza dijmelor (în produse, dijma la tarla și cea în muncă). Dealtfel în tot secolul al XIX-lea, cu deosebire în a doua sa jumătate, viața socială a țărănimii a fost marcată prin îngrijorătoare frămîntări, problema capitală fiind conflictul fără ieșire dintre posesorii și truditorii acestui pămînt. Răscoalele din 1888 au însemnat protestul puternic al maselor țărănimii și cu tot epilogul lor violent; evenimentele și-au urmat firul spre inevitabilul deznodămînt — mereu amînat — concretizat dramatic în martie 1907. La 1899 o secetă grozavă a adus foametea pe aproa-

pe. Dar vremea a trecut, recolta s-a îndreptat, soarta lor însă a rămas aceeaşi. Dacă mai adaugăm şi nedreapta împărţire a pămîntului, adică 4 000 de mari moşieri stăpînind tot atît pămînt cît nouă sute mii familii ţărăneşti (în Moldova), se observă că ţărănimea, unde dospeau cele mai adînci nemulţumiri, a fost adusă la disperare şi, în plină fierbere, luînd pildă sat de la sat, s-a răsculat, dînd foc conacelor şi ucigînd pe toţi cei care îi cădeau în mînă. Spre finele anului 1906 şi începutul anului 1907, s-au publicat în presa vremii „Universul", „Adevărul", „Epoca" etc., problemele împroprietăririi şi izbucnirea răscoalei din februarie şi evoluţia acesteia. Răscoala cuprinsese multe sate şi comune întregi limitrofe Cîrligi, Bahna, Blăgeşti, Buhuşi, Fîntînele, Hociungi, Trifeşti, ţăranii fiind foarte agitaţi, manifestîndu-se prin izgonirea boierilor de pe moşii, distrugînd conacurile sau dîndu-le foc. La 18 martie, prefectul de Bacău, care prin rapoartele telegrafice informa pe primul ministru I. C. Brătianu de mersul răscoalelor, cerea mereu trupe de infanterie la dispoziţie, pentru măsuri de represiune, întrucît trupele din Bacău erau plecate în nordul Moldovei. Despre Bereşti acesta menţionează că ţăranii au înconjurat primăria, începînd agitaţii în scopul de a devasta proprietăţile moşierilor. Izvoarele de arhivă şi cele de presă ale vremii, înregistrează la 5 martie mişcările ţăranilor din Bereşti, Pădureni şi Climeşti. Centrul agitaţiei era la Bereşti, unde peste 300 de ţărani din localitate şi din satele apropiate s-au strîns la primărie, cerînd ca arendaşii Vogel şi Veronidis să încheie condiţii de învoială propuse de ei. În afara unor discuţii aprinse, ţăranii nu au întreprins nimic de natură să se întrevadă pragul violenţei; totuşi, autorităţile au considerat atitudinea lor ameninţătoare. La faţa locului au fost trimişi procurorul şi inspectorul comunal, însoţiţi de 200 de soldaţi, atît pentru a interveni în conflictul de la Bereşti, cît şi pentru a zădărnici eventualele mişcări ce se desprindeau parcă din atmosfera de tensiune şi încordare. Sosirea trupelor la Bereşti nu a aplanat, prin simpla lor prezenţă, conflictul dintre arendaşi şi ţărani. Primăria a fost despresurată numai în urma unui angajament al prefecturii, referitor la învoielile agricole pe anul în curs. Totuşi, un efectiv de o jumătate de companie a rămas pentru supravegherea poziţiilor limitrofe, în special în jud. Neamţ. Însuşi procurorul judeţului Bacău, printr-o telegramă din 18 martie 1907, adresată ministerului de justiţie, raportează că „agitaţia s-a întins în satele respective, în contra arendaşilor amintiţi, care fugiseră din comună".

Reprimarea răscoalei din 1907 — una din cele mai sîngeroase crime împotriva poporului — va rămîne un necruţător act de acuzare la adresa fostelor clase conducătoare şi a politicii lor. Cu prilejul acestei răscoale s-a afirmat cu o

mare forță năzuința de dreptate socială a poporului, setea lui neostoită de libertate, hotărîrea de a înlătura, cu prețul oricăror sacrificii, rînduielile perimate, de a netezi drumul progresului social. Memoria lor va dăinui în veacuri ca un simbol al dîrzeniei și neînfricării țărănimii, în lupta pentru pămînt, libertate și o viață demnă.



Păuceanu Teodor, participant la răscoala din 1907

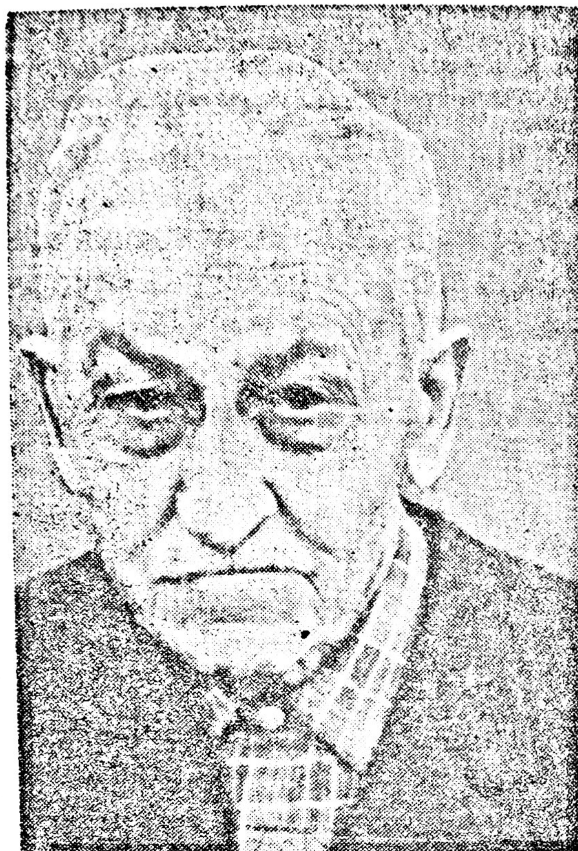
Placa comemorativă din comuna Berești, așezată pe peretele din fața școlii de centru, evocă amintirea acelor ani de luptă, prin următoarele cuvinte: „În 1907, țărănimea s-a răsculat pe tot cuprinsul țării împotriva moșierilor și arendașilor. Sute de țărani răsculați au asaltat primăria din Berești-Bistrița, cerînd cu hotărîre anularea nedreptelor învoieli. În amintirea generațiilor, rămîne pildă vie curajul și bărbăția lor în lupta pentru dreptate socială".

Anul 1907 a marcat cea mai puternică ridicare de mase din istoria modernă a patriei și în același timp, cea mai grea lovitură dată moșierimii. A dezvăluit, prin proporțiile și intensitatea lui, marile energii revoluționare ale țărănimii care a înscris în acel an una din paginile glorioase ale luptei sociale a poporului român.

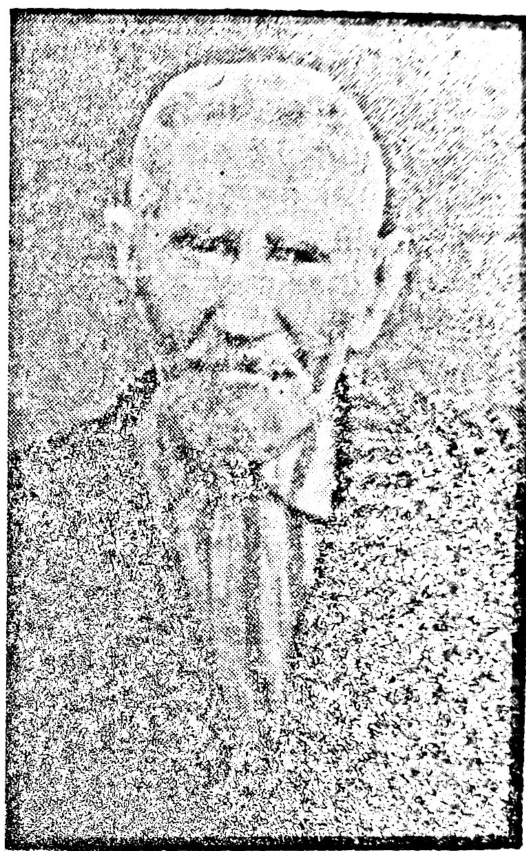
Cu toate măsurile ce s-au luat — Legea învoielilor agricole, Casa rurală etc. — tot nu s-a rezolvat problema agrară. Sub influența puternicei răscoale din 1907, guvernanții României, dîndu-și seama de necesitatea stringentă a efectuării unei noi împroprietăriri, au făgăduit în chip solemn că vor da pămînt ostașilor care au apărat cu atîta vitejie țara, în timpul primului război mondial. Dar pierderea celor peste opt sute mii de vieți omenești atunci, situația materială a maselor largi populare, haosul monetar și inflația, fiscalitatea excesivă asupra păturilor mici și mijlocii, scăderea salariilor reale, scumpetea, inegala repartiție a pămîntului, lipsa inventarului agricol, insuficiența brațelor de muncă, ravagiile săvîrșite de boli, respectiv tifosul exantematic, la care s-au adăugat măsurile antipopulare inițiate de cercurile guver-

nante, au generat un mare val de nemulţumiri ce a cuprins ţara la sfîrşitul acelui prim război mondial.

În afară de consecinţele războiului, existente şi la alte state, România a cunoscut trei mari prefaceri, care nu s-au produs simultan, la nici un alt popor. Este vorba de desăvîrşirea statului român, de reforma agrară şi de cea electorală. Fiecare prefacere în parte şi-a avut importanţa şi semni-



Popa Neculai, participant la răscoala din 1907



Tomozei Dumitru, participant la răscoala din 1907

ficaţia sa bine precizată în istoria poporului nostru. Desăvîrşirea statului naţional român, rezultatul unui îndelungat proces istoric, reprezintă un moment de cotitură, o piatră de hotar în istoria patriei. Prin unirea Ardealului cu patria-mamă, prin acordarea în noiembrie 1918 a votului universal şi prin reforma agrară s-au creat posibilităţi deosebite în vederea dezvoltării mai rapide a economiei, slăbind puterea politică şi economică a moşierimii. În 15 decembrie 1918 este semnat decretul pentru exproprierea marii proprietăţi, iar la 2 aprilie 1920, decretul de împroprietărire, care se votează însă tocmai în iulie 1921, şi a cărui înfăptuire avea să dureze ani de-a rîndul. Astfel, din moşia Pocşeşti, fosta proprietate a Eugeniei Zamfirescu se expropriază 318 ha din totalul de 396 ha; pădure 32 ha teren necultivat şi luncă 1 ha ocolul vitelor şi 8 ha drumuri, în total 78 ha. Aplicîndu-se cota de expropriere, mai rămîn proprietate 201 ha, 7 000 m², iar restul

de 116 ha şi 2 000 m² se declară expropiate pentru cauza de utilitate naţională.

Pămîntul expropriat e cel următor: tot lanul din satul Bereşti, pe dreapta, de la ieşirea din sat, peste calea ferată şi şoseaua naţională, pînă-n pîrîu, învecinîndu-se la N cu şoseaua Bereşti-Pocşeşti, pînă la tunelul căii ferate, de unde urmează pîrîul Pocşeşti, pînă-n hotarul Iuraşcu şi la S cu hotarul Iuraşcu de circa 85 ha. Lanul Baic de circa 7 ha, mărginit la E cu linia Bereşti-Brad, la V cu locuitorul N. Petrache, la N cu satul Bereşti şi la S drumul Baic. Lanul La Ciumaşi, de la pădure pînă în satul Ciumaşi. Pentru completarea cotei expropriate la neajungere s-a luat din clinul Dealul Morii, de la capul de sus, dinspre sat, spre est. Reforma a făcut predominantă proprietatea mică şi mijlocie, 76,2% din suprafaţa totală, dar a menţinut un sector apreciabil de exploatări moşiereşti (23,8% aproape un sfert din suprafaţa agricolă). Evoluţia a mers spre întărirea proprietăţii mijlocii, concomitent cu ruinarea unui număr de exploatări mici din pricina lipsei inventarului agricol, a creditelor, a recoltelor slabe etc.

Delegaţii sătenilor au fost Gh. Popa, din Bereşti şi Gh. I. Borcea, din Climeşti. Mai observăm că la 6. XI. 1929 s-a admis contestaţia efectuată de membrii Consiliului comunal, Gh. I. N. Borcea, Gh. V. Amarghioalei şi V. Gh. Crişmaru, din Bereşti, pentru a se executa o nouă măsurătoare, începînd de la E înspre V. Moşia expropriată este în regiunea a II-a şi are trei calităţi de pămînt: 55 ha teren fînaţ cu 3 360 lei ha, 60 ha arabil de şes cu 3 084 lei ha, şi 12 ha păşune de şes cu 780 lei ha dată de Comisia judeţeană de expropriere Bacău, cu decizia nr. 18 din 16 aprilie 1924.

Situaţia parcelară:

Şcoala de meserii	2,00 ha	
Service zootehnice	5,25 ha	
Service sanitar	0,50 ha	
Şcoala elementară	6,00 ha	
Biserica	3,25 ha	
Parcelat la săteni	99,30 ha	la 54 familii
	116,30 ha	

În 1922, la parcelările sătenilor, despăgubirile la proprietar se plăteau cu 127,75 lei la ha, iar în 1924 s-a ajuns la 3 000 lei ha.

S-au mai expropriat şi moşiile Călugări şi ale lui V. Ionescu, pentru încă 95 familii. În total, parcelarea la săteni a fost de 149 de familii cu 298,50 ha.

Moşia Călugări-Peletuci, com. Bereşti-Bistriţa şi Serbeşti era fosta proprietate a Elenei Iuraşcu, care mai avea o moşie în Drăguşani, districtul Covurlui, cum spune documentul din 23 iulie 1874. Comisiunea judeţeană de expropriere Bacău,

din 26 iunie 1919, hotărăşte exproprierea a 40 ha în moşia Călugări, din care 23 ha la locul numit Stînjeni, plecînd din drumul Bereşti-Brad, pînă în fînaţ şi restul de 17 ha de la hotarul Bereşti, pînă la Zamfireasca, iar 38 ha în moşia Peletuci, lanul Movila şi partea din Vladnic, aferentă acestui lan. La cele 40 ha, s-a fixat preţul la 1 300 lei la ha, iar la Peletuci, 1 700 lei la ha, parcelîndu-se pentru sătenii din satul Bereşti.

Exproprierea moşiei Bereşti, proprietatea Vasile Ionescu s-a făcut pe suprafaţa de 81 ha, din lanul numit Stirbăţ, împreună cu balta Turbata de pe teritoriul comunei Galbeni. Astfel au fost oferite, prin arendare anuală cu izlaz în 1914, comunei Bereşti, de către moşierul Vasile Ionescu din Galbeni-Roman, cu 1 300 lei ha. El, cedîndu-l exproprierii, urma ca satul Bereşti să rămînă fără izlaz. Prin intervenţii multe, la 1 aprilie 1921 se aprobă de la judeţ să se scoată de sub expropriere izlazul şi să rămînă ca înainte izlaz comunal.

Delegaţi au fost: Gh. Sandu, Vasile Pătru, Vasile Neguriţă, cu primarul Gh. Tofan, care au procedat la predarea loturilor parcelate cadastral sătenilor împroprietăriţi pe moşiile: Pocşeşti-Zamfirescu, Călugări-Iuraşcu şi Galbeni-Ionescu, cum se vede din procesul verbal din 21 august 1931, predarea efectuîndu-se individual. Se mai constată că Elena Al. Miron, minorii: Catinca Uscatu şi Ruxanda A. Rusu, deşi împroprietăriţi, au rămas fără teren parcelat, din lipsă de pămînt. Situaţia parcelară:

97 loturi în suprafaţă de	90,50	ha
Vatră de sat	5,25	ha
Lot zootehnic	5,00	ha
Cimitir uman	0,25	ha
Sport şi tir	2,0653	ha
Şcoală Climeşti	3,00	ha
Total	106,0653	ha

Parcelările cedate de pe moşia V. Ionescu au fost atribuite locuitorilor din satele Climeşti şi Pădureni. Au fost mulţi care, fiind omişi de la drepturi, li s-a dat pămînt prin contestaţie: Gh. Iancu Tofan — invalid de război, Vasile Marcu, Ion I. V. Tomozei, Nec. Ilie Popa, N. C. Borcea, Gh. Arsene, Rariţa I. Grigoraş, Iustina Ghigea, Dumitru N. Coman etc.

Dacă prin reforma agrară din 1864, prin sîngerosul an 1907 şi prin reforma agrară din 1921, nu au dispărut cu totul moşierii, nu s-a desfiinţat moşierimea ca clasă şi nu s-a rezolvat problema agrară, totuşi reformele au slăbit sensibil forţa economică a moşierilor şi cei rămaşi au început să vîndă ţăranilor prin mici parcelări, părţi din moşiile lor, mai ales sătenilor care erau mai înstăriţi. Prin împroprietărirea din 1945 întîi s-a dat pămînt celor care nu aveau, apoi celor cu pămînt puţin, orfanilor, văduvelor de război şi celor care au

luptat în războiul antihitlerist. Cei împroprietăriţi nu plăteau nici o despăgubire. O parte din ţăranii săraci au primit, odată cu pămîntul cu care au fost împroprietăriţi, unelte şi vite de muncă, din inventarul expropriat de la moşieri.

În comună, comitetul de reformă agrară a fost constituit la 16 august 1945 din: Ştefan Popa, Gh. I. Sandu I., Vasile Matei Ignat, Const. V. Terinte, C. Gunea, N. Trofin, Vasile Munteanu, N. Corbu şi I. Băisan. Preşedinte a fost ales Gh. I. Sandu, iar ca secretar, I. Băisan — notar şi la judeţ Dumitru Tomozei. Au fost împroprietăriţi 317 săteni de la următorii trei moşieri rămaşi: Zamfirescu, Pocitan şi Comănescu. V. Pocitan mai fusese expropriat de moşia Serbeşti, la 2.X.1923. Prin înfăptuirea reformei din 1945 a fost cu totul lichidată moşierimea şi ultimele rămăşiţe boiereşti, din agricultură şi s-a făurit alianţa dintre clasa muncitoare şi ţărănimea muncitoare.

Imediat după reformă s-a pus problema producţiei agricole. Sub acest raport, gospodăriile individuale nu aveau posibilitatea să obţină recolte mari, din lipsă de inventar agricol modern, de îngrăşăminte şi de săminţe selecţionate. Şi, pentru ca producţia agricolă să se ridice la nivelul cerinţelor economice moderne, s-au înfiinţat mai întîi Întovărăşirea agricolă, cu primul ei preşedinte Ştefan Popa, menită să arate sătenilor avantajele muncii pe tarlalele mari şi apoi, în iunie 1949, Gospodăria agricolă colectivă, cu primul preşedinte, Ioan Ludu, în care veniturile se repartizau după numărul zilelor de muncă prestate şi după cantitatea şi calitatea recoltei produse de membrii unei brigăzi. Astfel s-a ajuns la actualul nivel de trai al oamenilor muncii de la sate, mult superior celui dinainte de colectivizare.

Capitolul VI

Populaţia în trecut şi azi

După descrierea topografică a lui Otzellovitz din 1790, satul Bereşti, din ţinutul Neamţ era deja format, din 18 case construite prost, majoritatea pustii, locuite de 18 capi de familie, birnici şi de 11 alţi muncitori. Unii din locuitori au fugit în crîngul de pe Siret. Aşezarea de acolo — care pe hartă poartă numele de „Băjenari" — e formată din 17 colibe şi bordeie, cu 10 capi de familie şi alţi 11 bărbaţi apţi de muncă.

La 1803, cînd s-a întocmit Condica Liuzilor, satul Bereşti (pe atunci nu existau comune) se afla în jud. Neamţ, ocolul Siret.

În 1876, satul Bereşti avea 180 locuitori, din care 9 cu carte, 1 privilegiat, 54 mazili, 2 căpătăieri, 10 nevolnici, 15 vădane, 1 evreu şi copiii lor. În 1891, comuna Bereşti, fără satul Brad, de care nu se aminteşte, număra 370 case de locuit şi 7 cîrciumi. Populaţia era formată din 368 capi de familie şi 1 525 suflete, dintre care 1 480 români, 34 evrei, 9 armeni şi 2 unguri, toţi de cetăţenie română.

În 1898 satul Bereşti avea 224 capi de familie, iar suflete 907. Bradul avea 70 capi de familie, iar suflete 204. Făcea parte din com. Şerbeşti, plasa Bistriţa de sus, jud. Bacău şi avea 2 cîrciumi, o biserică; şcoala era în satul Şerbeşti, reşedinţa comunei şi satul poseda pe atunci 161 fălci pămînt. Satul Climeşti, din com. Bereşti, avea 73 capi familie şi 330 suflete. Pădureni, un sat aparţinînd de comuna Bereşti şi aşezat pe pîrîul Turbata, avea 81 case şi 228 suflete. În total comuna avea 448 capi de familie şi 1 669 suflete.

În anul 1913, după statistica comunei Bereşti, populaţia pe capete de familie şi suflete, e următoarea: Bereşti cu 304 familii şi 1 255 suflete; Pădureni cu 98 familii şi 433 suflete, Climeşti cu 96 familii şi 455 suflete şi Brad cu 54 familii şi 149 suflete. În total comuna avea 552 familii, cu 2 292 suflete. Locuiau în 483 de case, repartizate pe sate în felul acesta:

Bereşti 259 case, Pădureni 90 case, Climeşti 89 case, iar Brad 45 case.

Populaţia este — după cum se observă — mereu în creştere prin plusul naşterilor. Războiul din 1916—1918 a fost prielnic însă decimării populaţiei. Astfel, cercetînd registrele de stare civilă pe anii 1909—1917 constatăm:

în anul	1909	născuţi	88	şi morţi	54
„	1910	„	85	„	47
„	1911	„	102	„	77
„	1912	„	99	„	39
„	1913	„	113	„	66
„	1914	„	84	„	72
„	1915	„	84	„	50
„	1916	„	103	„	89
„	1917	„	60	„	179

Dacă în anii 1911—1914 exista un procent mai mare de decedaţi, este pentru că în 1911 a bîntuit epidemia de pojar care, în complicaţie cu alte boli a făcut să sporească mortalitatea infantilă, iar în 1914 epidemia de scarlatină, care a secerat 26 de copii.

În timpul războiului din 1917 mortalitatea întrece cu mult natalitatea. Un număr de 83 eroi au căzut pe cîmpul de luptă. Criza demografică din perioada 1938—1948 nemaipunînd la socoteală pe cei 29 eroi din al doilea război, a fost mult prelungită de seceta din 1945—1946, care a afectat puternic zona comunei. Un mare declin în ce priveşte evoluţia demografică l-a constituit faptul că perioadele cu natalitate scăzută s-au suprapus unor perioade cu mortalitate ridicată. Aşa s-a întîmplat în timpul războaielor. Restabilirea demografică nu a mai putut fi pozitivă, deoarece a intervenit legea din 1957, ce permitea întreruperea nelimitată a sarcinilor, care a avut pentru următorii 10 ani un intens efect negativ asupra natalităţii. Cu toate că decesele au scăzut în această perioadă, iar longevitatea a crescut, în sporul natural s-a înregistrat o scădere accentuată.

Azi populaţia s-a mărit mult, în urma măsurilor luate de conducerea statului pentru stimularea natalităţii şi întărirea şi ocrotirea familiei. Ne referim îndeosebi la decretele cu nr. 770, 779 şi 954 din 1966 şi abrogarea legii din 1957. În acest sens, sînt convingătoare cifrele care arată că de la 12,4% cît era în 1966, natalitatea a ajuns la 28,6% în 1970. Sporul natural este în funcţie de natalitatea şi decesele înregistrate în diverse etape de timp, urmărind astfel fidel evoluţia acestor două fenomene, iar sporul migrator este dat de raportul dintre cei veniţi în comună şi cei plecaţi. Sporul migrator pe sate înregistrează valori diferite în funcţie de dezvoltarea nivelului de trai şi a profilului economic, de condiţiile social-economice locale. Din raportul dintre sporul

natural şi sporul migrator, rezultă sporul total, care în 1956 era de 10,2%, iar în 1970 era de 19,7%, ceea ce demonstrează că abrogarea acestei legi amintite a determinat o adevărată înviorare demografică.

La ora actuală în unele sate sporul natalităţii este hotărîtor (Pădureni şi Bereşti), pe cînd în altele sporul migrator are rolul principal (Brad şi Bereşti); în Climeşti atît sporul de natalitate cît şi cel migrator sînt edificatoare.

Populaţia inactivă a comunei, reprezentată de bătrîni, copii, tineri pînă la 15 ani şi tineri care-şi continuă studiile, înregistrată la recensămîntul din 1966 se cifra la 878, ceea ce înseamnă un procent de 30%. Creşterea nivelului de trai a avut şi are drept efect creşterea longevităţii şi optimizarea structurii populaţiei. Trebuie arătat însă că, dacă nivelul de trai are perspectiva de a creşte continuu, în cazul unor elemente demografice, cum ar fi natalitatea, decesul, longevitatea, etc. există anumite limite biologice care trebuie avute în vedere. Un nivel de trai ridicat înseamnă un optim demografic, care, dacă nu este împiedicat de anumite calamităţi sau legi, constituie baza dezvoltării populaţiei sub toate aspectele. În anul 1970, fosta comună Bereşti avea 735 case, cu 2 612 locuitori, repartizaţi astfel: Bereşti 1 282 locuitori, Pădureni 580, Climeşti 500, iar Brad 250.

Din recensămintele efectuate în 1956, dar mai ales în 1966, tendinţa de scădere a populaţiei este determinată pe de o parte de nivelul ceva mai redus al sporului natural, iar pe de altă parte de plecările destul de însemnate din comună, spre zone unde sînt posibilităţi mai mari de lucru sau de calificare profesională pe diferite specialităţi. Municipiul Bacău, în anii democraţiei populare s-a industrializat puternic, prin noi uzine şi fabrici şi majoritatea tineretului lucrează în oraş, cei mai mulţi fiind navetişti.

Statistica ponderii şi numărului locuitorilor ocupaţi pe ramuri de producţie demonstrează elocvent prefacerile uriaşe ce au avut loc în anii României socialiste, în domeniul forţei de muncă: în anul 1972, un procent de 21,1% din populaţie era ocupată în industrie şi construcţii, ca navetişti la Bacău, 65,6% în agricultură, 2,7% în transporturi, 0,6% în telecomunicaţii, 3,7% în circulaţia mărfurilor, 2,7% în învăţămînt, 1,1% în ocrotirea sănătăţii, 1,3% în administraţia comunei, 1,2% în celelalte ramuri. Deci, în sfera producţiei materiale active este ocupată aproape întreaga populaţie. A crescut simţitor numărul celor ce lucrează în industrie, construcţii, transporturi, ceea ce a condus la intensificarea raporturilor dintre comună şi capitala de judeţ, Bacău, fapt care se reflectă în modul de viaţă materială şi spirituală a populaţiei.

În ceea ce priveşte constructorii, cei mai mulţi dintre ei s-au angajat pe şantier fără să fi efectuat vreo activitate profesională apropiată de cea de tîmplar, betonist, zidar, mozaicar etc. şi s-au adaptat la mediul lor de muncă, la meseria lor, prin practica prestată de ei.

În 1975, populaţia avea în Bereşti 338 case, în Climeşti, 176 case, în Pădureni 138 case şi în Brad 94 case. În total sînt 746 case. Dăm mai jos tabelul compoziţiei familiilor din dec. 1975:

Localitatea	Total fam. de navetişti	Numărul copiilor în familie						
		Fără copii	Cu un copil	Cu 2 copii	Cu 3—6 copii	Cu 7—8 copii	Cu9—12 copii	Total
Bereşti	136	11	34	71	59	20	12	343
Pădureni	44	8	16	32	29	6	3	138
Climeşti	32	16	31	75	21	3	1	179
Brad	34	10	9	23	6	3	1	86

Structura naţională a populaţiei comunei a reprezentat şi unele elemente etnice diferite. Astfel, în 1891 erau 34 evrei, 9 armeni şi 2 unguri.

În 1923 erau 30 evrei, 11 armeni şi 28 ţigani. Azi mai avem 63 ţigani, care sînt urmaşii vechilor robi boiereşti şi mînăstireşti şi locuiesc în cartierul de apus al satului Pădureni. După recensămîntul din martie 1966, românii reprezintă 94,06% şi 5,04% ţigani.

Suprafaţa vetrelor de sat totalizează circa 22 ha, de unde reiese o densitate medie de 11 loc/ha. Comuna însumează 746 clădiri de locuit, în afară de instituţii şi de cele ce nu-s locuite de nimeni. Densitatea medie a locuinţelor pe sate precum şi densitatea lor raportată la vatră, o arătăm în tabelul ce urmează:

Denumirea satelor	Numărul locuinţelor	Supraf. vetrei de sat în ha	Densitatea locuinţei/ha
Bereşti	338	119	3,5
Climeşti	176	45	4,2
Pădureni	138	32	4,1
Brad	94	26	2,9
Total	746	222	

Localităţile s-au dezvoltat de-a lungul căilor rutiere, ceea ce a făcut ca satele să capete în timp o formă alungită. Dotările existente sînt insuficiente şi nu satisfac în bune con-

dițiuni cerințele populației. Almentarea cu energie electrică este singura dotare tehnico-edilitară de care dispune comuna.

Evoluția populației pe vîrste și sexe arată o tendință de îmbătrînire demografică și o dominare a sexului feminin. În ultimul deceniu, datorită natalității mai ridicate, se observă o oarecare schimbare a structurii pe vîrste a populației, prin creșterea categoriilor de vîrste mai tinere.

1. Structura și clasificarea actuală a satelor

Vatra de sat a Bereștiului, în prezent, are o formă tentaculară, ce se desfășoară pe o lungime de circa 2,7 km, pe direcția E—V. În partea de N a așezării, pe direcția V—E, curge pîrîul Chetrușului, căruia i se mai zice acum și pîrîul Berești. Suprafața actuală a vetrei de sat este de 119 ha din care:

loturi pentru locuințe individuale	50 ha
loturi în folosință pe familii	49 ha
drumuri circa	10 ha
dotări	3 ha
C.A.P. și S.M.A.	5 ha
teren sport și cimitir	2 ha

Climești se află la N, iar vatra de sat are o formă alungită ce se desfășoară pe o lungime de 1,1 km, pe direcția N—S. Suprafața vetrei e de 45 ha din care:

curți și construcții circa	20,00 ha
loturi în folosință	13,40 ha
drumuri	5,10 ha
dotări	0,50 ha
brigada C.A.P.	1,00 ha
cimitirul	1,00 ha

În vatra satului există o rîpă de circa 2 ha. Populația e de 500 locuitori, cu densitatea de 11 loc/ha. Rețeaua locală de străzi prezintă uneori trasee sinuoase cu profile longitudinale și transversale necorespunzătoare.

Pădureni se află așezat la o distanță de 1 km de reședință. Vatra de sat are o formă alungită, ce se întinde pe o lungime de 1,4 km în direcția E—V. Suprafața vetrei e de 32 ha din care:

curți și construcții	11,00 ha
loturi în folosință	11,50 ha
drumuri circa	3,50 ha
dotări	1,00 ha
brigada C.A.P.	2,00 ha

Are 580 locuitori, cu o densitate de 16 loc/ha. Are 138 clădiri de locuit, cu densitatea de 4,1 loc/ha. În afară de drumul principal, celelalte nu sînt practicabile.

Brad se află în partea de S—E a Bereştiului, la o distanţă de peste 1 km, iar faţă de drumul naţional nr. 2 la o distanţă de 1 km. Terenul pe care se află vatra de sat are o uşoară înclinaţie, pe direcţia S—E. Vatra e în suprafaţă de 26 ha din care:

construcţii şi loturi în folosinţă	22,00 ha
drumuri	2,60 ha
dotări	0,40 ha
cimitir	1,00 ha

Are 250 locuitori, cu o densitate de 10 loc/ha şi 94 clădiri locuite, cu o densitate de 2,9 locuitori la ha. Drumurile sînt simplu balastate în stare mediocră. Din tabelul ce urmează, descifrăm:

Satele	Suprafaţa perimetrului ha construibil		Densitatea de locuitori pe perimetru construibil loc./ha	
	1976	1980	1976	1980
Bereşti	128,7	109,7	9,1	10,0
Pădureni	23	23	23,2	21,7
Climeşti	39	25	11,9	17,5
Brad	32	22	8,3	7,8

Locuitorii satelor sînt în marea majoritate agricultori. Alături de ei există învăţători, profesori, ingineri, doctori, ofiţeri, jurişti. Unii lucrează în comerţul de stat, alţi sînt funcţionari în diverse întreprinderi şi instituţii.

Dăm mai jos tabelul din care se poate observa populaţia ocupată a comunei:

Nr. crt. Indicatori	TOTAL	BĂRBAŢI	FEMEI
1. Populaţia	4 170	1 990	2 180
2. Populaţia aptă de muncă din com. între 16—24 ani	1 715	920	705
3. Populaţia ocupată, din care:	134	64	70
— industrie	1 473	708	675
— construcţii	330	190	140
— agricultură, din care:	200	140	60
— oameni ai muncii cu contract de muncă în unităţi agricole	650	210	440
— transporturi	78	50	28
— telecomunicaţii	224	224	—
	7	4	3

— circulaţia mărfurilor	41	17	24
— silvicultura	3	3	—
— meseriaşi particulari	7	3	4
— administraţie	8	5	3
— alte ramuri	3	1	2
4. Populaţia în curs de pregătire	230	111	119
5. Populaţia disponibilă	4	2	2
6. Populaţia casnică şi alte categorii de populaţie ocupată	8	—	8

În concluzie:

a) Condiţiile favorabile naturale (vezi adăpostul oferit de pădure şi de zona înaltă dinspre apus — adevărată cetate naturală — în contrast cu văile vecine, bîntuite de năvăliri şi de războaiele din trecut), combustibilul lemnos din belşug şi poienile ierboase de aici, de pe acest promontoriu, solul mănos dintre Bistriţa şi Siret etc. au înlesnit aşezarea de timpuriu pe aceste meleaguri;

b) Condiţiile economice noi, create prin dezvoltarea forţelor de producţie, în epoca capitalistă şi mai ales în cea socialistă, au pus şi pun probleme de creştere a producţiei şi productivităţii muncii, în pas cu creşterea numerică a populaţiei şi apariţiei unor noi aşezări. Datorită mai ales acestor condiţii, populaţia a crescut continuu, încă de la întemeierea satelor, ajungînd azi să se constituie într-o comună mare şi înfloritoare.

Ca un corolar, planurile economice de perspectivă ale comunei şi unităţilor ei economice pretind şi preocupări de amenajare şi sistematizare a teritoriului şi aşezărilor rurale de aici. Dar aceste probleme vor ieşi mai pregnant în evidenţă, cercetînd în cele ce urmează problematica economică a căilor de comunicaţie, edilitare etc.

2. Opera de sistematizare a satelor

Sărăcia locuinţelor înfiripate prin diverse locuri, fără împrejmuiri şi fără grădini şi livezi precum şi felul răzleţ al aşezării atît la cîmpie cît şi pe dealuri a acestor locuinţe a constituit o caracteristică de căpetenie a satelor noastre şi a favorizat o continuă alunecare a ţăranilor de la un sat la altul. La cîmpie, pe lunca Siretului erau construite din cauza războaielor bordeie în pămînt sau colibe de nuiele lipite cu lut, după bunul plac al fiecăruia. Construcţia de bordeie a durat secole întregi, pînă la Regulamentul Organic, cînd s-a pus printre altele şi problema organizării satelor pe baze moderne. Obligaţia impusă proprietarului de noua legiuire (art. 140)

de a da clăcașilor săi teren pentru casă, curte cu împrejmuiri și grădină de legume la un loc, a determinat inițierea acțiunii de așezare în linie a caselor, deci de sistematizare a lor. Scopul acestei acțiuni era de a opri strămutarea clăcașilor și de a-i obliga la o trainică statornicie pe moșie. Apoi și percepere a birului și securitatea satului au necesitat strîngerea caselor una pe lîngă alta. Situația aceasta convenea proprietarilor, pentru a nu scăpa pe clăcași de îndatoririle clăcii și de a-și elibera moșiile de așezările lor împrăștiate, pentru a le putea da pămînt cu măsurătoare și de a-și rezerva restul moșiei pentru ei. În art. 151 din Regulament s-a preconizat un proiect de lege pentru construcția regulată a caselor țărănești cu un plan tip de casă, cu grajd și îngrădire necesară pentru pomi și cultura legumelor, dar mai ales a duzilor, pentru creșterea viermilor de mătase. Dar toate acestea au fost amînate și abandonate și pentru că străvechiul mod de viață țărănesc stătea în calea acțiunii de sistematizare a satelor cu încăperile mici și neluminate, iar vara cu locuirea mai mult în aer liber. S-a mai remediat situația unora dintre țărani prin construirea caselor pe locuri mai înalte și mai expuse la lumină și aer. Adeseori teritoriul vetrelor s-a extins pe seama unor terenuri care au fost scoase din circuitul productiv. Sătenii și-au amplasat locuințele ținînd seama aproape în exclusivitate de interesele individuale, vetrele de sat extinzîndu-se în mod nejustificat în detrimentul producției agricole. De acum opera de sistematizare a satelor poate fi urmărită documentar pînă la Unirea Principatelor. Un număr mic de oameni nu putea fi lăsat să locuiască răzlețit și în locuri singuratice. De aceea s-a căutat ca locuințele noi să se construiască în apropierea celor vechi și în aliniere, dar acest fapt s-a înfăptuit sporadic și legea a rămas pe hîrtie.

În vremurile mai apropiate, casele s-au tot îngrămădit fără alinieri juste, formîndu-se drumuri sinuoase, uliți întortochiate, fără să avem un drum drept și lat, ca să poată fi amenajat ca șosea.

Astăzi reamenajarea sistematică a satelor noastre este mult înlesnită nu numai de capacitățile tehnice sporite, ci și de condițiile sociale schimbate. Trecerea la o agricultură cooperatistă modernă, mecanizată, a deschis cîmp liber de desfășurare a procesului tehnic, cultural și social, care să asigure satului nou o puternică dezvoltare. Chipul satului viitor care să îmbine interesele individuale cu cele ale întregii societăți, prinde de pe acum contur.

Grija pentru folosirea cît mai chibzuită a pămîntului, manifestată de către cetățeni, dat fiind rolul pe care-l are pămîntul în viața omului, constituie o preocupare majoră. Dezvoltarea conștiinței civice a țăranilor se manifestă preg-

nant în convingerea lor, privind necesitatea trecerii la aplicarea hotărîrii de limitare a vetrei satelor, restrîngerea ei la strictul necesar, luîndu-se măsuri în perspectivă pentru reducerea suprafeţelor construite. Desigur că problema sistematizării rurale are o importanţă deosebită pentru dezvoltarea viitoare a comunelor, pentru ridicarea nivelului de viaţă al sătenilor. Majoritatea lor şi-au propus ca prevederile legii privind limitarea vetrei satelor să devină realitate. Astfel cei ce locuiesc răsfiraţi, în majoritate au hotărît să nu-şi mai construiască nici o casă, dorind să se apropie cît mai mult de centrul comunei. „Nu vom putea să urbanizăm viaţa satelor, dacă nu vom realiza unităţi comasate, puternice, în care să asigurăm tot ceea ce este necesar azi şi ce va fi mîine necesar, din punctul de vedere al civilizaţiei", spune tovarăşul secretar general, Nicolae Ceauşescu.

Dat fiind că locuinţele din satul Brad şi o parte din Pădureni şi Bereşti sînt risipite pe un teren mare, cu un mic număr de locuitori, aceasta nu corespunde cu cerinţele marii producţii agricole şi nici cu cele ale dezvoltării complexe ale comunei. De aceea, pentru regruparea în timp a locuinţelor şi mai tîrziu a satelor, s-a dus şi se va duce o muncă de sistematizare continuă, aşa cum s-a procedat în satul Brad, unde cetăţenii singuri au hotărît să nu-şi mai construiască nici o casă, dorind să se apropie cît mai mult de centrul comunei sau de şoseaua naţională, mutîndu-se cu timpul în satele Dumbrava şi Bereşti.

O altă măsură de accelerare a procesului de urbanizare a comunei ar fi şi înzestrarea satelor cu unităţi de prelucrare a produselor agricole cu ateliere meşteşugăreşti. Cum s-au ridicat pînă acum diverse obiective în centrul civic al comunei ca şcoală, cămin cultural, dispensar uman, creşă, grădiniţă pentru copii, magazin universal, brutărie, sifonărie, numărul lor s-ar putea completa pentru a merge repede spre urbanizare cu o baie comunală, o casă de naşteri şi o farmacie, un sediu pentru miliţie, o casă a agronomului, o bibliotecă comunală cu săli de lectură, cîteva blocuri pentru cetăţeni etc. Crearea unor condiţii mai bune de confort populaţiei de aici, necesită ca paralel cu dezvoltarea economică, să se asigure şi echiparea tehnico-edilitară corespunzătoare a satelor prin alimentare cu apă, canalizare, energie termică necesară, modernizarea reţelei de circulaţie. Dacă celelalte obiective concrete ale sistematizării sînt pe cale de a prinde viaţă, îndeosebi în Bereşti şi Pădureni, începerea lucrărilor tehnico-edilitare ar trebui să stea mai mult în atenţia consiliilor populare. Oricît de spectaculoase ar fi realizările în domeniul construcţiei social-culturale, ele singure — fără dotările amintite — nu pot asigura satelor de la noi gradul de civilizaţie scontat.

„Aceasta este — subliniază secretarul general al Partidului tovarăşul Nicolae Ceauşescu — o condiţie esenţială a făuririi unei societăţi armonios dezvoltate, care să ofere tuturor oamenilor muncii de la oraşe şi sate posibilităţi egale de a se bucura de binefacerile civilizaţiei moderne, de condiţii de viaţă materiale şi spirituale optime".

3. Locuinţa

Satele comunei ca formă de aşezare rurală, făceau parte odinioară din zona şesului şi mai puţin a colinelor, fapt care a făcut să predomine agricultura şi creşterea vitelor. Actualmente, planul fiecărui sat e răsfirat, format din uliţi lungi, deşirate şi sinuoase împînzind tentaculos o suprafaţă destul de întinsă. În privinţa structurii, satele posedă case rare, distanţate în apropierea drumului sau imobile izolate în mijlocul proprietăţii, (mai ales la periferia satului). Casele din centrul satului sînt aşezate mai des şi cele mai multe vin perpendicular pe linia drumului. În Pădureni, Climeşti şi Brad, casele vin de-a lungul drumului, răsfirate, cu uliţe mai puţine şi aliniate mai rar de-a lungul acestor uliţi.

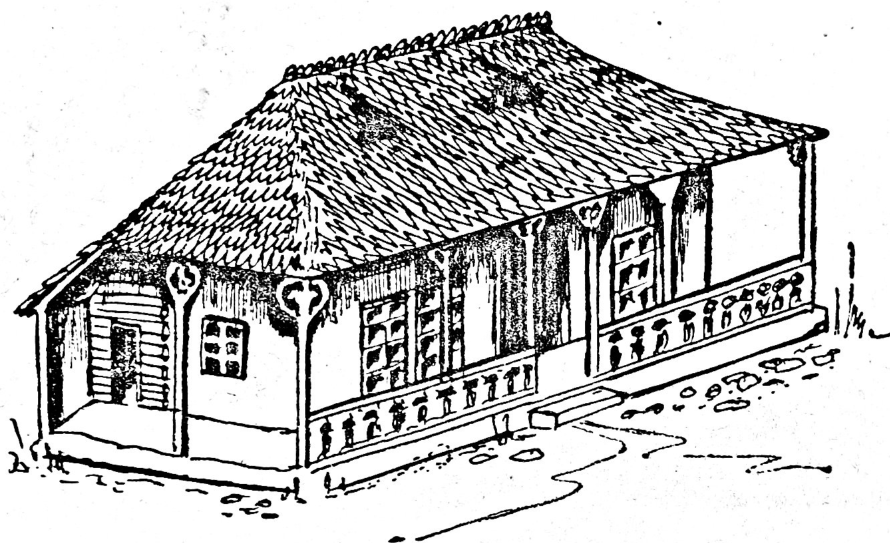
Locuinţa aparţine modelului moldovenesc. În trecutul îndepărtat, locuinţa avea o singură încăpere, cu vatră şi cuptor obişnuit de obîrşie autohtonă, acoperită cu stuf şi mult băgată în pămînt; ea se numea bordei şi a existat pînă la începutul veacului trecut.

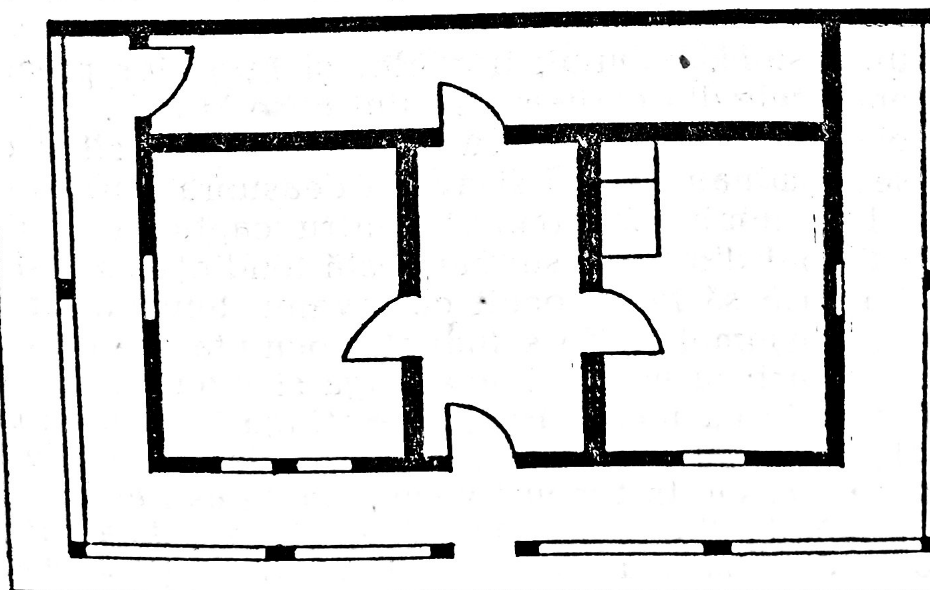
Un element nelipsit în structura casei tradiţionale, a fost vatra, mai ales cînd locuinţa avea un caracter permanent. În viaţa ţăranului de la noi, vatra a fost izvor de căldură şi iluminat, locul de pregătire a mîncării şi de întîlnire a familiei. Este un element străvechi de cultură materială, vechimea ei fiind atestată de numeroase dovezi provenite din săpăturile arheologice. Ea îşi avea locul, fie în tindă, fie în încăperea de locuit, fie în curte. Cînd era în încăperea de locuit, denumită sugestiv „la foc", vatra se afla într-un colţ, avînd deasupra un coş masiv, de formă piramidală, construit la început din nuiele împletite şi lipite cu lut, iar mai apoi din chirpici sau cărămidă. Vechile tipuri de vetre au ajuns pînă-n secolul nostru, adesea în forme mai perfecţionate, acestora adăugîndu-li-se şi soba sau soba cu plită, cuptorul etc. Ca accesorii specifice vetrei erau ceaunul, atîrnat de un lanţ sau pus într-un cui de lemn, chirostiile (pirostriile) confecţionate din fier şi oale de lut de diferite mărimi.

Cu timpul însă acest tip de locuinţă a evoluat, transformîndu-se într-o casă cu două încăperi, prin adăugarea late-

rală a unei cămări cu intrare separată şi mult mai tîrziu (la cei mai înstăriţi, la răzeşi) cu trei încăperi, din care una era întrebuinţată pentru cămară, cu tindă la mijloc. Majoritatea acestor case aveau prispă în faţă, iar unele şi în părţile laterale, cum se poate observa şi la Muzeul satului. În secolul nostru au avut case cu cerdac şi mai tîrziu cu balcon: Dumitru Bejan, C. Cojocaru, N. Ignat, Jan Roşu, Vasile Bibire,

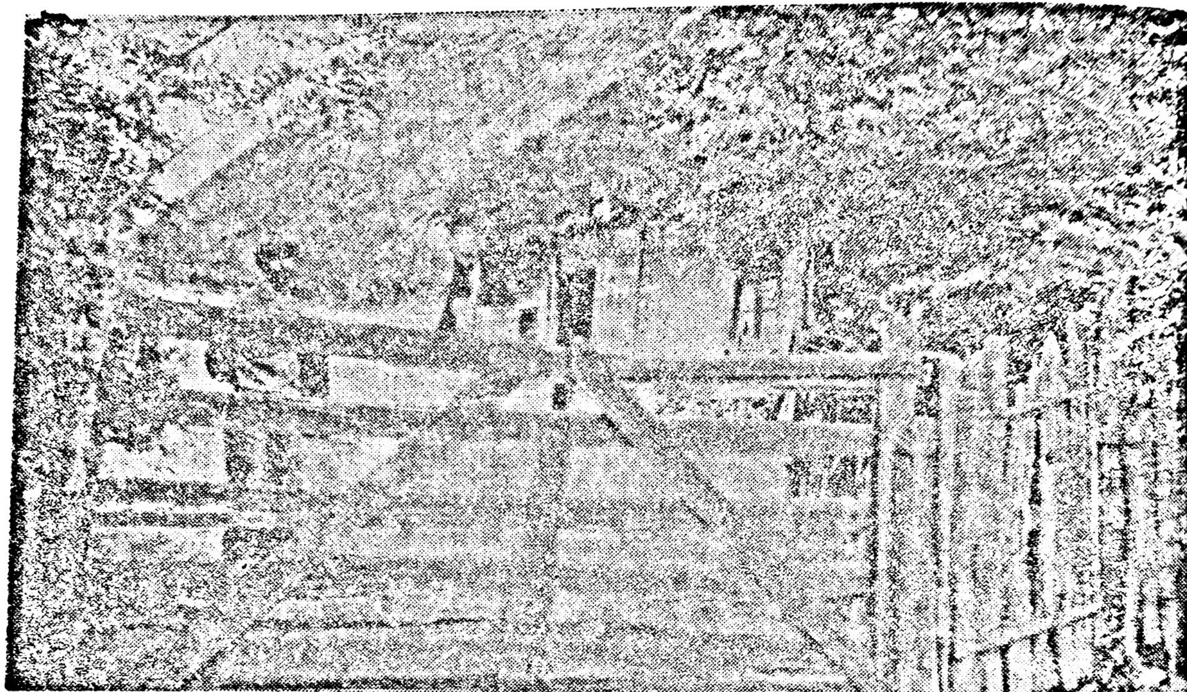
CASĂ ŢĂRĂNEASCĂ TRADIŢIONALĂ TIP BEREŞTI-BISTRIŢA
(SEC XVIII - începutul SEC. XX)





Casă ţărănească tradiţională, tip Bereşti-Bistriţa

C. Soare, T. Hălmăceanu etc. În vechime, casele erau construite din nuiele, lut şi lemne; multe din ele aveau la temelie tălpoaie dintr-un singur stejar ca la Vasile Grăpiniş, Vasile Borcea, Gh. D. Borcea, Gh. Băisan, Gh. Munteanu etc. şi din costoroabe (cele patru bîrne ce încheie pereţii şi susţin căpriorii şi argeaua acoperişului, precum şi mîgla pentru încheierea bîrnelor). Altele erau construite pe patru trunchiuri



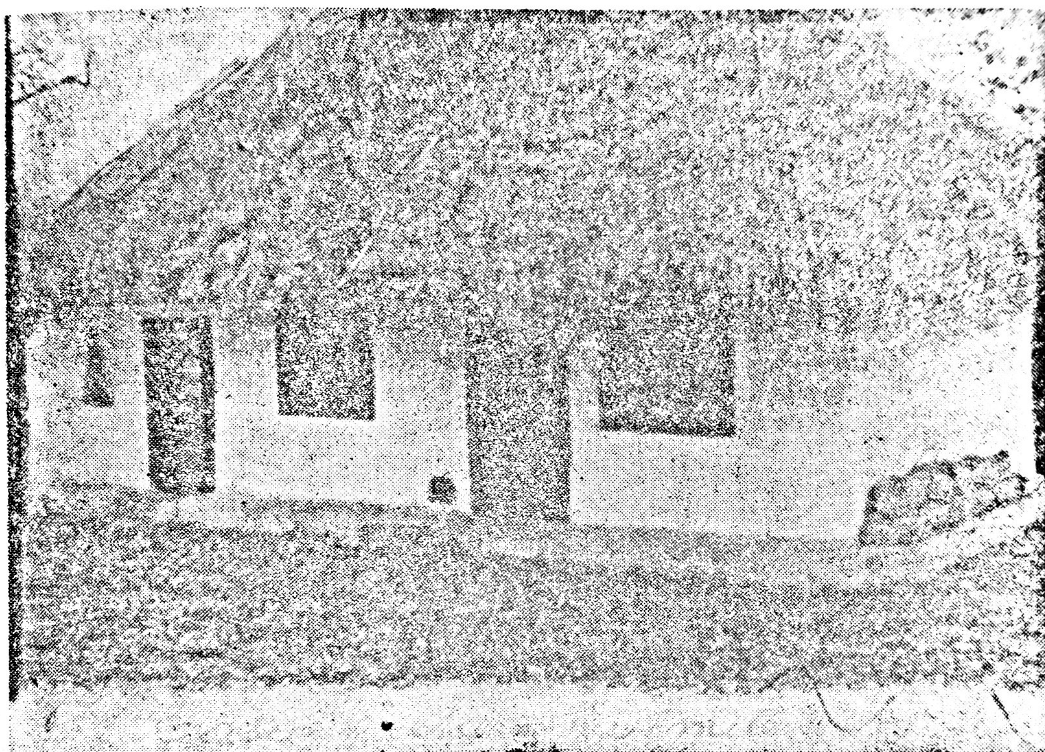
Casă ţărănească veche din sec. XIX

de stejar, tăiate în patru colţuri şi cioplite pe loc, cu grosimea de un metru în diametru, după cum spun bătrînii. Podul se făcea din scînduri aşezate pe grinzi transversale, sprijinite de o bîrnă lungă, numită coamă. Era folosit la uscarea porumbului, fasolei, bobului, fructelor şi bureţilor precum şi pentru preparatele din carnea porcului puse la fum.

Pe jos casele erau lipite cu lut. Coşul sobei cît şi cel al hornului se terminau în pod şi aveau deasupra gurii o construcţie de lut, numită „ursoaică" pentru captarea scînteilor răzleţe. În timpul din urmă se manifestă tendinţa ca podul de scînduri din casă să fie înlocuit cu tavanul tencuit, iar lutul de pe jos cu duşumelele de scîndură. Locuinţa are de regulă patru despărţituri: la mijloc tinda lungă şi îngustă; din ea la dreapta ajungi în camera mare, iar la stînga în camera mică; din fundul tindei dai în cămară. Un lucru demn de interes e uşa din afară a casei. În timpuri vechi, clanţa uşii era de lemn tare, în formă de lingură; o învîrteai şi ea ridica printr-o aripă ivorul de ulm sau stejar fixat pe dînsa şi se deschidea. Mai tîrziu s-a făcut clanţa de fier. Unele case le găsim înzestrate cu un „mîţer", o gaură în perete, jos lîngă uşorul

ușii de afară, în tindă și de aici altă gaură lîngă ușorul camerei mari, în odaie, ca mîța să poată circula oricînd, de afară în casă și viceversa. Astfel de case găsim la Tasica Grăpiniș, Zavastița Marcoci, C. Marcoci, Maria Grigoraș, prof. Bîrsan, etc.

Materialele tradiționale de construcții erau paiante, cărămizile de chirpici, bîrnele, stuful, paiele; cărămida se utiliza puțin și foarte rar în trecut.



Casă veche cu mîțer

„Din cele trei milioane de locuințe, șase sute mii au simple bucăți de geam fixate în pereți, iar opt sute mii sînt acoperite cu trestie sau cu paie și în fine două milioane nu au podea. Dacă aceasta este situația generală, socotind că sînt și regiuni cu standard de viață mai ridicat, se poate ușor vedea că avem regiuni întinse în stare de mare mizerie".

În 1913, din numărul total de 483 case, 462 case erau construite din lemn și vălătuci, 16 din bîrne și 5 din cărămidă: palatul, adică școala de azi, casa Zamfirescu, care a fost tot școală, casa Floareș, azi sediu al C.A.P., primăria și biserica din vale. Erau acoperite 238 cu draniță, 184 cu stuf și paie, 58 cu tablă și 3 cu olane.

Abia în ultimii 30 de ani au început a se construi case mai bune de locuit mai luminoase, cu două camere ceva mai spațioase și un antret, pentru ca în ultimul cincinal, sub aspect edilitar, să se construiască case tip cu 4 camere și

apartamente la bloc cu 3 sau 4 camere. Avem multe case nou construite sau renovate. Vechea arhitectură populară și stilul locuințelor au fost supuse procesului de transformare, durata de întrebuințare a clădirilor din lut și din lemn fiind mai scurtă. Din 1945 și pînă în 1975, s-au construit și renovat peste trei sute locuințe, care au schimbat fața comunei. Dintre locuințele vechi, amintim pe cele ale lui Gh. Vaman, Gh. Băisan, Gh. D. Borcea, I. Tomozei, D. Rusu, Dochiț, Urziceanu, C. Bordeianu, Gh. Bîrsan, I. Gunea, I. Neghină, V. Neguriță etc. Dintre cele noi pe cele ale lui Mihai Tomozei, Gh. Popa, Ilie Sandu, N. Bucovineanu, Gh. Crîșmaru, D. Popescu, T. Jugaru, Gh. Grigorescu, N. D. Borcea, N. Păuceanu, I. Burceanu, Gh. Blanaru, M. Luca etc. În legătură cu forme vechi de așezări și locuințe, amintim și termenul „cătun", care a fost întrebuințat pentru a denumi o așezare mai mică, un grup mai restrîns de case, cum sînt: Bradul, Climești și Pădureni. Fiind un termen vechi, de origină sîrbo-bulgară, are legătură și cu bordeiele sau grupul de locuințe săpate în pămînt, cum au fost cătunele Pasargidian și Pocșești, care au dispărut.

Mobilierul locuințelor tradiționale de la noi a fost bogat decorat cu covoare de lînă (din care unul se așeza pe un perete din odaia cu vatră), lăicere vărgate, prosoape albe de bumbac, iar în lăzile de zestre se puneau teancuri de albituri și valuri de pînză, țesute toate în casă. Patul, masa și scaunele joase și rotunde, din care unul cu 3 picioare (care se utiliza la mestecat mămăliga, iar ceaunul se punea între cele 3 picioare) dulapașul cu blide suspendat și lucrat cu crestături, constituiau în mare mobilierul unei camere. (Vezi și azi la Dumitru Tomozei, Gh. Munteanu, Gh. Ursu, Gh. Ciobanu, I. Miron etc.). Culmea era una din piesele caracteristice ale odăii curate; pe ea se păstrau hainele de sărbătoare. (Vezi la Vasile Sandu, Gh. Rusu, Hălmăceanu Gh., C. Golăe). Piesele amintite mai sus constituiau mobilierul pentru o familie și se încadrau într-o armonie perfectă, ceea ce făcea ca interiorul casei să fie sobru și deosebit de frumos.

În afară de accesoriile specifice vertei de care am amintit, se mai adăugau străchini, oale și chiupul de lut zmălțuit. Tot din lemn erau și polonicul, lingura, fundul, căușul, cofa, melesteul, covata, cociorba, poloboeul, chiua. Prefacerile din interiorul casei au constituit un proces continuu, potrivit dorințelor și eforturilor oamenilor de a trăi mai comod și mai bine. Azi studioul, șifonierul, biblioteca, televizorul, alături de unele piese de uz gospodăresc ca aragazul, fierul electric de călcat, mașina de cusut, cea de spălat rufe, frigiderul au devenit piese obișnuite și indispensabile interiorului țărănesc. Majoritatea bereștenilor posedă în prezent toate obiectele enumerate mai sus.

Principalele elemente constitutive ale gospodăriei țărănești tradiționale sînt în afară de casă, unde locuiește familia, bucătăria de vară cu sobă, a cărei vatră cu sau fără cuptor are un coș piramidal deasupra, care se cheamă horn. (Vezi Iorgu Dăscălescu, Vasile Ocolașu și Iorgu, Vasile Luca și mulți alții). Mai sînt și grajdul pentru vite, hambarul pentru depozitarea grînelor, șura cu diverse uzanțe de depozitat materiale, care pot fi sub un singur acoperămînt, coșer pentru păstrarea porumbului, coteț pentru porci și poiată pentru



Casă nouă, tip modern

păsări. Șura, care adesea are dimensiuni mari reunește în aceeași construcție acareturi gospodărești aparte: grajdul pentru animale, hambarul de cereale, pivnița sau beciul. (Vezi la T. Păuceanu, Ștefan Popa, Iorgu Dăscălescu, Dumitru Bejan, I. Corbu, Vasile Stelea etc.).

Curțile caselor sînt de forme neregulate și unele duble, adică au două părți: cea rezervată casei și nevoilor casnice și cea care servește creșterii vitelor (vezi la Vasile Capșa, Alex. Stelea, Mihai Luca, Vasile Sandu etc.). Casele nou construite în ultimele trei decenii nu mai poartă amprenta tradiționalului. Influența mediului urban se simte puternic nu numai în interiorul locuinței, în mobilier și în modul de viață al țăranilor noștri, ci și în aspectul arhitectonic al casei țărănești. Ornamentația se realizează prin îmbinarea desenului și a culorii. Realitatea etnografică cu privire la locuință confirmă pe deplin caracterizarea dată de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul Cooperativelor agricole de producție:

5*

„În orice colț al țării te-ai duce te întîmpină imaginea locuințelor noi, sănătoase, spațioase, te impresionează diversitatea de soluții și stiluri folosite de meșterii țărani, gustul cu care sînt ornate clădirile, măiestria cu care sînt îmbinate cerințele de confort cu stilul specific artei populare românești".

4. Portul popular

Un important capitol al etnografiei, element component esențial al culturii populare îl constituie portul popular. Zicala „ori te poartă cum ți-e vorba, ori vorbește cum ți-e portul", îl ridică la rangul de însemn distinctiv național. Deci costumul reflectă cel mai direct specificul unei națiuni, tradițiile, gustul său artistic și dragostea de patrie. Îmbinare organică și armonioasă a utilului cu frumosul, bogăție de exprimare artistică, gust și măiestrie în execuție, simplitate plină de eleganță, varietate în unitate, sînt numai cîteva dintre principalele trăsături caracteristice ale costumului popular bereștean.

Portul nostru popular care a persistat pînă-n veacul al XX-lea, a fost strîns legat de dezvoltarea ocupațiilor purtătorilor săi și a modului lor de viață. În ornamentația costumului popular, mîna semnifică însemnul profesional al celui care a alcătuit costumul. Tipul de costum popular avea și are ornamentația și cromatica reglementate de sat. Croiul ciobănesc, de pildă, era diferit față de cel agricol. Astfel, căciulile țuguiate puse peste părul cu plete lungi ale oamenilor îmbrăcați cu cojoace mițoase, pot fi puse în legătură cu un factor economic — marea răspîndire a păstoritului, ce punea la dispoziție materia primă, pieile de animale.

Spiritul creator al poporului s-a manifestat cu putere și pe tărîmul portului popular, imprimînd în ansamblu note de originalitate, de colorit aparte, de farmec și gingășie.

În trecut îmbrăcămintea se confecționa aproape în exclusivitate în gospodăria proprie. Fiecare gospodină avea în preocuparea sa permanentă confecționarea pieselor de îmbrăcăminte, nu ca azi, cînd sînt procurate din comerțul de stat. Materiile prime de bază folosite în confecționarea îmbrăcămintii, precum și a articolelor de podoabă pentru interiorul locuinței era în epoca feudală lîna, cînepa și inul și mult mai tîrziu borangicul. La sfîrșitul secolului al XIX-lea, îmbrăcămintea de bumbac, care se purta direct pe corp, a început să ia locul celei confecționate din in. Fiind zonă agricolă și de creștere a vitelor, la noi se confecționau țesături din cînepă, in și lînă. Lîna se spăla la teicile cu apă de

la budăile din vale, iar cînepa se mura în apele Chetrușului și Siretului. Apoi cînepa era melițată și răgelată, toarsă de femei cu furca și cu fusul și vopsită sau colorată pentru a fi apoi țesută la stative. Coloritul local al costumului popular e relevat și de bogăția și varietatea ornamentelor care împodobesc diversele piese ale costumului popular. Acest colorit este scos în relief de finețea tonalităților culorilor întrebuințate la noi, atît la costume, cît mai ales la covoare. Întrebuințarea culorilor obținute din diverse vegetale a sporit exprimarea artistică a unei fantezii creatoare de o deosebită expresivitate.

Piesele de bază ale costumului, cum sînt cămășile, ițarii, opincile, broboadele, căciulile, precum și glugile au o străveche tradiție. Reprezentarea lor pe Columna lui Traian și monumentul de la Adamclisi atestă vechimea costumului popular purtat încă de daci.

La începutul secolului al XX-lea, costumul bărbătesc se caracteriza prin următoarele elemente vestimentare: căciulă sau pălărie după sezon, cămașă, ițari, bete țesute artistic sau chimir din piele, bundă, opinci, obiele și mai tîrziu călțuni, suman, adesea cojoc și glugă strămoșească. Așa au purtat tot timpul vieții Manole Scarlat, Ion Ursu, Vasile Grăpiniș, N. Crihan, Gh. și Alec. Munteanu, Gh. Gunea, N. Cuibăreanu, Ion Stelea, Ion Vaman.

Costumul femeiesc se compunea din: cămașă fără poale (ie) strînsă la gît și cu guleraș îngust, ornamentat, cu piept, mîneci, brîu și fotă brodate frumos, opinci, bundiță și maramă de borangic măiestrit înflorată cu motive decorative de o finețe extremă sau basmale deosebit de atrăgătoare prin culorile lor. Pînă aproape în ultimii ani au purtat costumul tradițional Ioana Ursu, Victoria Stelea, Ecat. Chiriac, Maria Tomozei, Maria Turcu, M. Dăscălescu, Ecat. Miron, Victoria Tofan, Maranda Munteanu și altele. Întregind costumul popular sînt podoabele și bijuteriile populare ca cercei, inele, mărgele, flori. Odinioară țărăncile își etalau salbele lor, dovedind prin aceasta o zestre bogată.

Astăzi țesăturile de fabrică, îndeosebi cele de fibre sintetice, sînt preferate costumului popular tradițional. Nici instalațiile tehnice țărănești nu mai corespund actualității, ele își găsesc locul mai mult în muzee, îmbogățind patrimoniul cultural al poporului nostru. Chiar purtat numai la sărbători, costumul popular de aici constituie un argument peremptoriu de continuitate și unitate etnică românească. Doinele, cîntecele de dragoste și dor, baladele, colindele, horele, portul nostru popular și creația de artă în genere, sînt adevărate pietre scumpe ale comorii nepieritoare ale geniului românesc.

Poporul român cu un deosebit simţ artistic a realizat în decursul istoriei sale valori cu totul impresionante, după cum spunea tovarăşul Nicolae Ceauşescu: „Dovezile de cultură



Costum naţional bereştean

materială existente pe întregul cuprins al patriei noastre vorbesc cu elocvenţă despre geniul creator al poporului român, despre talentul şi măiestria cu care l-a înzestrat natura, despre marea lui sete de frumos". În toate genurile de artă popu-

lară, în obiectele confecţionate din lemn, piatră, metal, os, lut, piele, utilul se îmbină armonios cu frumosul. Furcile de tors, fusele, fluierele, bîtele, doniţele, lingurile, icoanele şi altele poartă amprenta unei îndemînări şi iscusinţe deosebite a dragostei de frumos.

Un loc aparte îl ocupă şi elementele decorative ale construcţiilor prezente şi astăzi la unii gospodari bereşteni. De o rară frumuseţe sînt spătarele de paturi şi scaune văzute la moş Alec. Ignat, Iorgu Popa, Alec. Stelea, Nec. Popa etc. Cusăturile, alături de ţesături, pun în valoare în chip măiestrit bogăţia creaţiei noastre populare. Dată fiind varietatea multiplă a cîmpurilor ornamentale care se pot realiza prin cusături şi posibilităţile de aplicare a acestora, ele pot stimula talentul şi fantezia celor pasionaţi de lucrul de mînă. Şi în trecut şi în prezent, fetele şi mamele lucrează tipuri de broderie plină, margini cu găurele şi puncte de ornament, broderii fine pe fire numărate, cu o singură faţă sau alteori cu două, modele cu tematici din poezia populară, motivul ciobanului cu turma de oi, cel al ţărăncii care toarce, cel al pajiştii cu căprioare, cum am văzut la Rodica Climescu, Elena Liliac, Rodica Soare, Elena Popescu, Militina Frunză, adevărate opere de artă. Un şerveţel, o faţă de masă sau o perdea brodată, o pernă ornamentală, un mic covoraş, cusut în puncte, un abajur decorat, mileuri lucrate cu croşete, toate permit realizarea unei game foarte largi de modele. Renunţînd la imitarea exactă a unui tipar dat, combinînd cu gust diferite culori de fire şi adăugînd mici amănunte particulare, ele constituie adevărate lucrări artistice, dovedind personalitate şi bun gust în execuţie.

În ce priveşte ţesăturile, rolul decorativ e îndeplinit de textilele din fibre de origine animală şi vegetală. Pentru decorarea odăilor interioare s-a ţesut o întreagă varietate de textile de casă, unele mai sobre, cu decor redus, folosite pentru uz, altele avînd un pronunţat caracter decorativ. Din categoria textilelor de purtat întîlnite la noi, fac parte: prosopul (ştergar), cuvertura de pat (scoarţă), faţa de plapomă (ogheal), procoviţa, cadrilul şi lăicerul. Unele din ele sînt străvechi, îndeosebi cele ţesute în două sau patru iţe şi prelucrate la piuă, iar altele mai noi. Prosoapele decorative erau ţesute în patru şi cinci iţe şi cele mai multe prezentau ornamente din vrîste de borangic, iar altele aveau cusături artistice cu motive figurale sau vegetale, fiind folosite pentru împodobitul icoanelor prinse sus, în colţ, pe peretele de răsărit. Lăicerul, mai puţin ornamentat, era folosit pentru uz, iar cel ţesut decorativ, în mai multe variante locale, era folosit fie ca aşternut pe pat, pe laiţă, fie pe perete. Lăicerele ocazionale erau întrebuinţate la diverse ceremonii, în special la nunţi, nelipsind din zestrea fetelor de măritat.

Dintre textilele de casă din lînă, a căror funcţie dominantă este cea decorativă sînt covoarele noastre bereştene, moldoveneşti, care se remarcă prin ornamentaţie şi cromatică. Ele sînt ţesute ca şi lăicerele, în două iţe, cu urzeală din cînepă sau lînă în stilul şi coloritul specific local. Avem multe covoare cu decor geometric, cu preferinţe pentru romb şi triunghi. O variantă mai nouă a acestui tip de covor „cu floare", la care laturile romburilor sînt compuse din mici dreptunghiuri şi pătrate cu o cruce în mijloc, este executată prin tehnica firelor întrepătrunse. Astfel de exemplare se mai găsesc şi azi la N. Rusu, Gh. Grigorescu, Elena C. Bordeianu, Vasile Ciobanu, Vasile Munteanu, M. Luca, Sandu V. etc. Culorile vegetale s-au folosit la lăicerele şi covoarele mai vechi, alături de cele naturale ale fibrelor de origine vegetală şi animală. Nuanţe plăcute şi dorite se obţineau din coajă de nuc pentru maro, coji de măr pentru roşu, coajă de tei — pentru galben, coji de ceapă — pentru cărămiziu etc., nuanţe al căror farmec nu a mai putut fi azi reprodus prin vopselele chimice procurate din comerţ, pînă la apariţia coloranţilor chimici.

5. Evoluţia nivelului de trai în consumul de produse alimentare

Sînt binecunoscute versurile de un adînc şi răscolitor dramatism, ce exprimă cu o mare forţă de sinteză starea exasperantă a ţăranilor care trăiau în România burghezo-moşierească. „Munţii noştri aur poartă, noi cerşim din poartă-n poartă". Într-o ţară cu pămînturi mănoase, cu codri mari şi întinşi şi cu importante bogăţii minerale, largi pături sociale se zbăteau în cruntă mizerie. Zicala „Cotul gol mai înconjoară, iar foamea dă de-a dreptul", este un adevăr de care nu putea scăpa ţăranul din trecut, deoarece nu avea o hrană îndestulată şi consistentă. În timpul muncilor de vară, o oală cu fasole fiartă în apă sărată sau ceapă verde tocată în apă cu oţet alături de tradiţionala mămăligă, constituia hrana obişnuită. Nici apa pe care o beau ţăranii nu era rece, pentru că se încălzea, fiind adusă de la fîntîni săpate departe de locul de muncă. Un ziar al timpului ne oferă o imagine sugestivă, în acest sens: „Sînt sate în care pîinea e o raritate, copiii nu o văd decît la sărbători mari". Iar în alt periodic se menţionează: „Împărţit în 365 de zile, venitul anual al unei familii muncitoare rurale — bărbat, soţie şi un copil — s-ar exprima printr-o cifră care n-ar acoperi nici costul alimentelor pentru cea mai precară întreţinere a existenţei".

Recolta de căpetenie a țăranului o constituiau porumbul, cartoful și grîul. În afară de mămăligă, din porumb se mai obișnuia cirul — ca aliment — o apă fiartă cu sare, îngroșată cu făină de păpușoi; porumb fiert sau grăunțe făcute cocoși, într-o coșarniță și cu care se mai amîna prînzul copiilor. Odată pe săptămînă femeile făceau cîte un cuptor de mălai, acolo unde era gloată multă. Cartoful era dublura mămăligii. La noi cartofii au dat recolte bogate, iar din cauză că mulți bereșteni îi vindeau cu vagonul, sătenii din celelalte comune le ziceau „barabulari". Grîul se vindea de obicei făcut făină, măcinat. Sătenii îl măcinau la mori cu valțuri, cum era cea de la Bacău și mai tîrziu la Poiana, departe de Berești, peste Siret. Majoritatea sătenilor aveau vaci cu lapte, pe care le țineau pentru hrană sau pentru comercializarea produselor lactate. Gospodar adevărat se considera acela, care nu cumpăra în cursul anului nimic pentru mîncare. Unii dintre ei se mîndreau cu gospodării bogate. Curtea le era plină, ca și azi, cu orătănii de tot felul și cu animale. De sărbători se tăia cîte-o găină și mîncau cei mai mulți supă și friptură. Pește se mînca rar, deoarce nu erau mulți amatori, care să se îndeletnicească cu pescuitul.

Iarna, aproape fiecare gospodar tăia cîte un porc, pentru familie.

Pentru învîrstatul bucatelor, mai ales în post, se consuma bobul fiert, stropit cu usturoi, ce rivaliza cu friptura; magiunul era mîncat cu mămăligă caldă, nu ca astăzi întins pe felii de pîine. Bureții, ca: pînișoarele și hribii fierți și tocați cu usturoi, ca și zbîrciogii și ghebele, alcătuiau o mîncare delicioasă.

Creșterea producției agricole, sporirea veniturilor bănești și în natură ale țăranilor, varietatea mărfurilor și punerea în circulație a unei game crescînde de produse desfăcute prin comerț, au influențat intens și structura consumului de alimente, la sate. Experiența construcției socialiste a dovedit că numai creșterea avuției naționale poate asigura mijloacele necesare, atît pentru mărirea veniturilor directe ale celor ce muncesc, cît și pentru aprovizionarea populației cu cantități din ce în ce mai mari de bunuri de consum. Populația se hrănește azi mai substanțial, fiindcă pîinea, zahărul, uleiul, carnea, laptele nu mai sînt alimente rare. Proteinele de origină animală dețin o pondere mult mai ridicată, din totalul caloriilor pe cap de familie. Rezultanta cea mai revelatoare și spectaculară a eforturilor de ridicare a nivelului de trai o constituie prelungirea duratei medii de viață de la 55 ani în jurul anului 1940, la aproape 70 de ani, în prezent. Un cîștig de circa 25 ani, în era socialismului, reprezintă un salt epocal. Ce distanță enormă se află în această realitate și cea pe care o înfățișa autorul lucrării „Mortalitatea infantilă în

România", apărută în 1930: „România face parte din primele trei state din Europa cu cea mai mare mortalitate infantilă. Proporțiile de mortalitate generală și de mortalitate infantilă au rămas neschimbate, de 40 de ani încoace".

Între cei cu viață lungă, care de mult au depășit durata medie de viață, îi putem cita pe Maria Bîrjoveanu de 100 ani, Gh. Gav. Tofan de 99 ani, Gh. Galațanu 90 ani, Nec. Popa, Gh. Gav. Amarghioalei, Maria Tomozei, V. Tomozei, C. Florea de 88 de ani, Zoița Popa, Dumitru Bibire, Gh. Tofan de 87 ani etc. Toți afirmă că secretul longevității este munca și cumpătarea. O etapă nouă, deosebit de fructuoasă, în creșterea nivelului de trai al poporului, a deschis-o Congresul al XII-lea al partidului. Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste arată limpede: „Politica generală a partidului, edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate au drept țel suprem ridicarea continuă a bunăstării materiale și spirituale a întregului nostru popor, sporirea gradului de civilizație a vieții întregii noastre societăți".

6. Tipologie, temperament, caracter

De statură mijlocie, cu media de 1,65 m și cu trupul în genere vînjos și îndesat, bereștenii purtau în trecut bărbi și mustăți. Clădiți bine trupește, sănătoși, dîrzi, cu plete ca oștenii lui Decebal, cu fețe oacheșe și cu trăsături regulate, cu frunți netede, late și puțin bombate, cu ochii vioi și pătrunzători, dar blînzi și puțin adînciți în orbite, ei împrăștie, în jur o veselie comunicativă. De obicei rumeni și cu nasul drept, vorbesc o limbă dulce și prietenoasă, ca și cea a lui Creangă. Femeile sînt zvelte, dar bine construite, cu înfățișare plăcută, agere în mișcări și iuți la lucru. Și bărbați și femei, bereștenii au inimă duioasă, minte limpede, temperament liniștit, mult bun simț și cinste ireproșabilă, știind să-și păstreze cuvîntul dat, îndeplinindu-și cu conștiinciozitate datoria. La fire sînt calmi, cu glasul blajin, gata în orice clipă să spună o glumă, care însă nu ofensează pe nimeni.

Rurali în portul hainelor, totdeauna curat, costumul lor e sobru, fără excese de lux, de înflorituri care bat la ochi. Îi distingi cu ușurință după port și după chip. În prezent se îmbracă orășenește, cu haine și încălțăminte cumpărate de la magazin, rămînîndu-le din trecut numai căciulile, lucrate din alte soiuri de pielicele, decît cele țurcane.

Au un temperament flegmatic caracterizat prin stăpînire de sine, echilibrat, cu spirit de răspundere, demn de în-

credere, perseverent, curajos; buni luptători, evită compromisurile. Disciplina pentru bereştean este a doua natură.

Avînd un caracter ferm, bereşteanul e un suflet ales, sincer, deschis, fără ascunzişuri şi tot ce are de spus, spune; fără să se gîndească dacă adevărul pe care-l cunoaşte şi de care e sigur place sau nu, el e conştiincios în toate manifestările sale, drept şi neînduplecat, cu aprecieri juste, bine chibzuite şi conforme cu realitatea. Integru faţă de oricine, gata a servi şi a ajuta pe oricare, îi place arta şi întinereşte cu natura, pentru că o iubeşte din toată inima.

Bun la inimă, îndatoritor şi omenos, este plin de viaţă, se împrieteneşte cu toată lumea, nu jigneşte pe nimeni, totdeauna e amabil, vorbeşte rar, cumpătat, încît nici un cuvînt nu e de prisos în fraza ce o rosteşte; gîndeşte mult şi scrie puţin. N-are darul de a captiva prin cuvinte, ci mai degrabă prin bunătatea inimii şi posedă simţul necesităţilor practice. De fapt, înclinaţia către muncă, scrupulozitatea cînd e vorba să-şi facă datoria, sentimentul legăturii cu pămîntul, cu valorile tradiţionale, sînt atributele esenţiale ale ţăranului nostru de pretutindeni. Ei iubesc binele şi-l fac, sînt primitori cu musafirii, de oriunde şi oricine ar fi ei şi sînt gata oricînd să ajute, acolo unde se simte nevoia. În obiceiul ospeţiei se oglindeşte inima lor bună şi darnică, obicei pe care l-au păstrat cu sfinţenie de la strămoşii noştri.

În familie există afecţiune, cinste, solidaritate, curăţenie. Părinţii îşi iubesc copiii şi invers. Mama, ca simbol al căminului părintesc, înseamnă exemplul însufleţitor al unei vieţi de muncă şi dăruire. Ordinea şi curăţenia sînt atributele muncii ei. Ea vorbeşte mult, dar îşi strecoară vorba cu multă atenţie. Dacă îşi coase o cămaşă nouă şi frumoasă, nu suflă nimănui nici un cuvînt. Vrea ca ieşirea ei între săteni, cu ocazia unei serbări, să fie o surpriză. Dacă a învăţat un nou fel de gătit mîncarea, greu va trăda secretul. În sat şi oriunde îi place să se poarte frumos şi curat. Vrednicia femeii bereştene e nedezminţită. Sînt multe cazuri unde văduva rămasă cu copii mici a condus mai bine gospodăria, de cum a purtat-o bărbatul, cît a trăit. Dăm cîteva exemple: Ruxanda Soare, Maria Gh. N. Tomozei, Natalia Bîrsan, Ecaterina Crihan, Elena Ocolaşu, Maria Albu etc.

Căsătoriile în trecut se încheiau numai din interese materiale, lipsite mai totdeauna de dragoste sinceră. Astăzi ele se fac cel mai adesea din dragostea şi înţelegerea tinerilor, fără tîrguieli şi tergiversări. Cazurile de divorţ sînt rare. Cînd cineva se îmbolnăveşte, ajutorul pentru alinarea suferinţei vine din partea rudelor, cu o afecţiune sinceră ce caracterizează viaţa de familie. În trecut au fost diferenţieri mari între familii, ca atunci cînd erau clăcaşi, răzeşi şi moşieri. Oricît ar fi fost de săraci şi chiar dacă lucrau cu ziua, se fe-

reau de munci ce le credeau înjositoare. Cei necăjiți nu-și mărturiseau sărăcia, chiar cînd n-aveau ceva mai mult acasă, iar cînd le cereai împrumut ceva bani, ziceau că nu au decît bani „bătuți", chiar dacă în realitate nu aveau nimic. Nota aceasta de mîndrie în viața socială, exista la toate clasele și se făcea o distincție riguroasă între ele (mai ales între boieri și țărani). Nu se încheiau și nici nu se admiteau căsătorii sau înrudiri între bogați și săraci.

Pînă în urmă cu cîteva decenii, bărbații umblau cu plete, femeile măritate nici în familie nu se purtau cu capul descoperit. Ne bucură faptul că bereștenii și-au păstrat multe din obiceiurile strămoșești, virtuțile și „legea" datinile și limba „cea dulce ca un fagure de miere", moștenită de la daci și romani și transmisă cu întreaga ei comoară din tată-n fiu, împreună cu experiența adunată timp de veacuri în înțeleptele sale proverbe, cum e cel cu „Apa trece, pietrele rămîn".

7. Particularități de limbă

Graiul locuitorilor din Berești se încadrează în cel socotit moldovenesc. Este un grai apropiat de limba literară, deși populația mai vîrstnică păstrează fidel unele forme cu specific dialectal moldovenesc.

Fonetica. Diftongii și vocalele se modifică în funcție de poziția lor în cuvinte.

a) Diftonul *ea* trece în e accentuat:

dușumea — dușumè
măsea — măsè
a avea — a avè
a bea — a bè
a cădea — a cădè
a tăcea — a tăcè
a plăcea — a plăcè

b) Diftonul *ia* se închide în *ie:* băiat — băiet, tăiat — tăiet; copiat — copiet.

c) Vocala *a* interconsonantic se închide la *e*: cămașă — cămeșă etc.

d) Alteori vocala e trece la *ă* prin pronunția dură a consoanelor s, z, ș: găsesc — găsăsc, vase — vasă etc.

e) Vocala e interconsonantic trece la *i*: tren — trin; fecior — ficior etc.

f) Vocala *i* precedată de consoanele j, r, s, t și z trece în î: coji — cojî; obloji — oblojî; strigă — strîgă, silă — sîlă; simbrie — sîmbrie; ține — țîne; zile — zîle; zice — zîce etc.

g) Diftongul *ea* precedat de consoanele j, s, ț, se reduce la vocala *a*: necăjească — năcăjască; mînjească — mînjască; seamănă — samănă; țeapănă — țapănă; țeapă — țapă; tocmeală — tocmală etc.

h) În cadrul modificărilor consonantice întîlnim palatilizarea labialelor: p, b, v, în stadiul final: picior — chicior; copil — copchil; piele — chele; pielcică — chelcică; bine — ghine; abia — aghia; izbit — izghit; vite — gite; vin — gin.

i) Substituția lui *m* prin *n* în cuvinte ca: nimic — ninic, nimicuri — ninicuri.

l) Substituția lui *t* prin *p* în cuvinte ca: îndărătnic — îndărăpnic, și a lui *ct* prin *ft* în: doctor — doftor.

m) Eliziuni: altădată — al'dată; fiindcă — fin'că.

Morfologia. Substantivele masculine sînt folosite fără articolul hotărît enclitic, în felul următor: copilu', omu', băiatu', muncitoru', tractoru', ogoru', odoru' etc. Substantivele feminine terminate la plural nominativ în *e*, se declină la genitiv — dativ, singular cu *ii* în loc de *ei:* mamei — mamii, ferestrei — ferestrii.

Pronumele și adjectivele demonstrative au frecvent formele: ista, aista, iasta, aiasta, iștia, aiștia, iestea, aiestea.

Adjectivul posesiv *„mea"* se folosește ca *„me"*: mama mé; sora mé.

Numeralul *trei* este înlocuit cu *trii.*

Viitorul popular: oi vedea, — om vedea; ăi vedea — ăți vedea; o vedea — or vedea sau am să văd — avem să vedem; ai să vezi — aveți să vedeți; o să vadă — au să vadă.

De la verbul „a fi" sînt frecvente formele scurte: s, îs, îi: unde-s tractoarele, cum îs oamenii, acum îi bine.

Perfectul compus are forma moldovenească: s-a pregătit — s-o pregătit; a auzit — o auzit.

De asemenea sînt frecvente adverbele sau locuțiunile adverbiale: acușica, oleacî, cît di cît, di mîntuială, mai apoi, di mîncate, cu noaptea-n cap etc. și interjecții ca: ții, pii! văleú! văleleú!.

Vocabular. Acățat — agățat; acilea — aici; acuma — acum; adăpa — a bea apă; adicălea — adică + le + a; afumat — cu chef, după o petrecere; agiuns — ajuns; amărît — supărat; apucătură — deprindere; a zvîrli — a arunca; a bolmoji — a face ceva de mîntuială: badana — bidinea; bădie — nene; bostan — dovleac; buleandră — haină veche, ruptă; buimac — amețit (de somn, de beție, de frică); calic — foarte sărac; cărpănos — om zgîrcit; cioarsă — unealtă; chelbe — chelie; a chiti — a chibzui (a ochi); curechi — varză; dărăb — bucată mare de pîine, mămăligă; a deretica — a face ordine, curățenie; a drămălui — a cîntări cu precizie; fălos — mîndru; fo-

ială — mişcare; găluşte — sarmale; galantar — vitrină; gătit — terminat; gubav — bolnăvicios; a hartoi — a cîrmi; hărmălaie — zgomot mare, tărăboi; huiet — vuiet; hudiţă — uliţă; a îngădui — a da voie; jachetă — haină femeiască; jind — dorinţă adîncă; leapşă — lovitură cu palma; leat — contigent; leasă — împletitură de nuiele pentru bătut porumbul; lefterie — încredere, cinste; mahmur — care nu şi-a revenit bine din starea de beţie sau somn; mindir — saltea de paie; mîrlan — om prost crescut; mînjit — murdar; molălău — om lipsit de energie; a molfăi — a mesteca cu zgomot; morman — maldăr, grămadă; muruit — lipit peretele cu muruială; năcăjit — supărat; năuc — buimăcit; ocniţă — firidă la sobă; ogheal — plapomă; ogradă — curte; perdaf — ocară; petică — cîrpă, zdreanţă; păpuşoi — porumb; a primeni — a schimba; puhoi — şuvoi de apă; sipet — cufăr, ladă de zestre; sfadă — ceartă; a şparlit-o — a fugit repede; stacană — ceaşcă mare; stative — război de ţesut; surtuc — haină bărbătească; a tăbărî — a se repezi; ticsit — umplut pînă la refuz; terci — mîncare gătită din făină de porumb; a ticlui — a pune la cale; tiflă — gest batjocoritor; ţaţă — mătuşă; ţînc — copil; uşuratic — care umblă pe la alte uşi; a se văita — a scoate gemete; zăpăcit — tulburat la minte; zălog — amanet; zăpuşeală — căldură mare; a zăvorî — a încuia; zoios — murdar; a zoli — a spăla rufe.

Zicale şi proverbe locale. Ele sînt expresia unei atitudini faţă de viaţă, născute din experienţă, din realităţile sociale. Din ele se descifrează adevărate norme de comportament şi se perpetuează de secole, considerîndu-le pe drept cuvînt un îndreptar de viaţă morală. Multe din ele sînt formulate ca sentinţe, adevăruri de necontestat, putînd fi puse în relaţie cu o anume experienţă a istoriei care pulsează de cele mai multe ori sub înveliş metaforic. Nimic nu scapă atenţiei populare, iar geniul colectiv a găsit nenumărate modalităţi de expresie pentru a sublinia poetic, experienţa acumulată de veacuri. În proverbe se reflectă gîndurile, modul de trai, credinţele, tradiţiile; ele poartă în înţelepciunea lor amprenta poporului nostru. Dăm, în continuare cîteva proverbe şi zicale cu circulaţie frecventă pe aceste meleaguri, auzite din moşi-strămoşi.

„A bate apa în piuă", „A fi cu musca pe căciulă", „A i se face inima cît un purice", „A îndruga verzi şi uscate", „A mînca papară", „A muncit o vară şi i-a băut într-o seară", „A nimerit-o ca ţiganul miercurea la stînă", „A şters putina", „Baba călătoare n-are sărbătoare", „Banul este ochiul dracului", „S-aleagă unt", „Bate şeaua, să priceapă iapa", „Beleaua lui Costache, o trage Iordache", „Beţivul cînd îi beat, pare că-i împărat", „Buturuga mică răstoarnă carul mare", „Calul de dar nu se caută la dinţi", „Capul să fie sănătos, că belele

curg gîrlă", „Cele bune să se adune, cele rele să se spele", „Ce-şi face omul singur, nici dracul nu poate să-i desfacă", „Cînd ai prea multe în minte, îţi rămîne capul vraişte", „Cînd de multe te apuci, mai pe toate le încurci", „Cine caută ceartă, găseşte bătaie", „Cine poate oase roade, cine nu, nici carne moale", „Cine prin străini trăieşte, ştie pelinul cum este", „Cine se frige cu lapte, suflă şi-n iaurt", „Cu tăcerea îi frigi pielea", „Dacă stai împreună cu lupii, începi să urli", „Dacă taci bubă faci; dacă vorbeşti, te răcoreşti", „Dă vaca la cel ce ştie s-o mulgă", „Dacă vorba este de argint, tăcerea este de aur", „De departe trandafir, de aproape borş cu ştir", „Din coadă de cîine, nu faci sită de mătase", „După furtună vine vreme bună", „Cine seamănă vînt, culege furtună", „E deştept ca oaia cu jug", „E ger de strechie mîţa", „E scump la tărîţe şi ieftin la făină", „Făgăduiala dată îi datorie curată", „Fala şi beţia aduc sărăcia", „Femeia cinstită şi bună e coroana bărbatului", „Frate, frate, dar brînza-i pe bani", „Fuge mîncînd pămîntul", „Gardul cu proptele nu se clatină de vînt", „Glumele nevinovate sînt ca sarea în bucate", „Gura tăcută nu umblă bătută", „Hoţul zice c-a glumit, cînd vede că l-a zărit", „Hoţul e numai cu-n păcat iar păgubaşul cu două", „Ia ce-ţi place, numai nu alege", „Înalt de statură şi gol sub căciulă", „Inima-mi crapă de foc şi lui îi arde de joc", „Iuţeala la mînie cade-n nebunie", „Îi lipseşte o doagă", „Îi merge gura ca pupăza", „În faţă mumă şi în dos ciumă", „Joacă după cum îi fluieră alţii", „Judecă întîi pe om şi apoi îl spînzură", „Jupîneasa ţine casa şi jupînul ţine drumul", „La aşa cap, aşa căciulă", „La beţie, omul este pisică, apoi maimuţă şi la urmă porc", „La gura boului care treieră nu se pune botniţă", „Leneşului să nu-i dai, că mai mare păcat ai", „La joc foc, la lucru ioc", „L-a luat gura pe dinainte", „La mîncare leu şi la lucru bou", „Lucrul bine început e pe jumătate făcut", „Mai aproape cămaşa decît cojocul", „Mai bine cu sapa-n mînă, decît cu mîna-ntinsă la milă", „Mai bine o pace strîmbă, decît o judecată dreaptă", „Mai răruţ, că-i mai drăguţ", „Măsoară de două ori şi taie odată", „Mîncinosul cu de-a sila face musca cît cămila", „Mintea face, capul trage", „Mărunţel ca macul şi iute ca dracul", „Munca este o comoară", „Năravul din fire n-are lecuire", „Nevoia te duce şi pe unde nu ţi-e voia", „Nici nu-l scoală după boală, nici nu-l lasă ca să moară", „Nimene n-o să trăiască, lumea să o moştenească", „Nu e miere fără fiere", „Nu înghiţi înainte de a mesteca", „Nu poţi fi cu varza unsă şi cu slănina-n pod", „Nu ştie bărbatul ce ştie satul", „Nu te scărpina, dacă nu te mănîncă pielea", „Nu tot ce e îngăduit este şi cinstit", „Nu tot ce sclipeşte e aur şi nu tot ce zboară se mănîncă", „Oaia care nu-şi păstrează lîna, o mănîncă lupii", „Obrazul subţire cu cheltuială se ţine", „Ochii care nu se

văd, se uită", „Omul cînd își pierde drumul, nu găsește nici cărarea", „Omul fără soție e ca o casă pustie", „Omul moare de bătrîn și tot nu le învață pe toate", „Omul se deprinde cu răul, ca viermele în hrean", „Ora dimineții e aurul vieții", „O să mă judec pînă-n pînzele albe", „Osul gol nici cîinii nu-l rod", „Pălit cu leuca", „Pămîntul e darnic, cînd omul e harnic", „Pînă nu te îmbolnăvești, nu știi sănătatea s-o prețuiești", „Parcă are oase în pîntece", „Părul cînd albește, inima se topește", „Pe cap bun stă și o căciulă ruptă", „Pentru un purice, nu zvîrli plapoma pe foc", „Ploaia din luna mai, face mălai", „Rana de cuțit se vindecă, cea de limbă nu", „Răbdarea-i amară, însă fructu-i dulce", „Rugina moale roade fierul tare", „Rușinos, dar sănătos", „S-a mîniat ca văcarul pe sat", „S-au întîlnit tusea cu junghiul", „S-a strîns funia la par", „Să nu simtă nici pămîntul", „Sătulul nu crede celui flămînd", „Și-a mîncat lefteria", „Simte ca sarea de vreme rea", „Sîngele apă nu se face", „Somnul e rupt din moarte", „Suișul are și scoborîș", „Taie frunze la cîini", „Te amesteci ca mărarul în bucate", „Te păzește pînă te nimerește", „Tinerii, înaintea bătrînilor, să aibă ochi, iar nu gură", „Tîrgul se face cu bani, iar nunta cu lăutari", „Toarnă său în carne grasă", „Tocmai de ce te-ai păzit, n-ai scăpat", „Totdeauna desfătarea are soră întristarea", „Totdeauna învățul are și dezvăț", „Toți se plîng de bani, dar de minte nimeni", „Trece-l cu vederea, pînă-i crapă fierea", „Ține cealăi și trage hăis", „Una gîndește și alta vorbește", „Una s-o faci, alta să n-o lași", „Umblă după cai morți să le ia potcoavele", „Unde e calabalîc, acolo e și bucluc", „Unde-i dragoste puțină, lesne-i a găsi pricină", „Unde nu e cap, vai de picioare", „Unde s-a dus mia, ducă-se și suta", „Unul duce ponoasele și altul trage foloasele", „Unul te lasă de ostenit și altul te ia de odihnit", „Vai de casa omului, cînd dracul își vîră coada", „Vai de cel ce fuge de cîini și dă peste lupi", „Vara întins la umbră doarme și iarna moare de foame", „Vede că nu-i mai încape și toarnă pînă să crape", „Vinul e toiagul bătrîneților și nebunia tinereților", „Vinul, țuica, cui îi place, n-are cu ce să se-mbrace", „Vîntul ațîță focul și vorba vrajba", „Vorba este mai ascuțită decît sabia", „Vorbești de lup și lupul la ușă", „Vrabia mălai visează și calicul praznic", „Vremea vremuiește și omul îmbătrînește", „Zăbava aduce primejdie", „Zestrea toate la astupă; ea și pe dracul îl pupă", „Zgîrcitul se bucură luînd, iar darnicul se mîngîie dînd".

Capitolul VII

Administrația comunală

În trecutul îndepărtat, satele erau nu numai unități sociale organizate în obștii, ci și unități administrative conduse de cîte un vătăman. După aceea în calitate de conducător e întîlnit vornicul satului, pînă în a doua jumătate a sec. al XIX-lea după cum atestă și documentele vremii. Vornicul avea obligații juridice, fiscale, de poliție și bineînțeles administrative. Din ele amintim:

a) întocmirea cislei, strîngerea și vărsarea dărilor;

b) obligarea celor fugiți din sat la plata dărilor;

c) tocmirea împreună cu sătenii a văcarilor pentru păscutul vitelor;

d) înștiințarea satelor din jur, cînd se găseau vite de pripas;

e) paza pătulelor și depozitelor de rezervă;

f) obținerea de terenuri pentru cultură și imaș de la isprăvnicie, cînd acestea nu ajungeau pentru săteni.

Potrivit Regulamentului Organic atribuțiile vornicului sînt reduse mult, revenindu-i în principal sarcini pe linie administrativă. Din cele mai importante amintim: grija pentru vitele sătenilor, ca acestea să nu strice recolta de pe ogoare și grădini, prin ridicarea gardurilor țarinei, să ancheteze stricăciunile făcute de vite prin semănături și să aibă grijă de hambarele și coșarele de rezervă ale comunei. Dintre vornici ai comunei Berești, îl menționăm pe I. Manole care a condus comuna mulți ani.

Jitarul (așa i se spunea pe atunci) era cel ce păzea țarina în timpul verii și închidea poarta țarinei, fapt pentru care primea de la fiecare sătean o mică parte din recolta lui, cîte o baniță de porumb și una de grîu. Dintre jitari menționăm la mijlocul secolului trecut pe N. Dîrloagă și pe I. Macarei, care au fost mult timp vătășei sau paznici de cîmp. Satele erau prin aplicarea Regulamentului Organic subordo-

nate Ocoalelor (la Bereşti, Ocolul Bistriţei de Sus, sediul Hemeiuşi, ţinutul Bacău) şi conduse de priveghetori numiţi de Domn, dintre mazili, pe timp de 3 ani, cu leafă. Ei strîngeau dările şi judecau neînţelegerile dintre săteni. Începînd cu anul 1840, fiecare sat îşi avea pecetea sa şi purta atît numele proprietarului cît şi numele de ordine al satului. Printre reformele iniţiate în martie 1864 se înscrie şi legea comunală, prin care se instituia comuna ca unitate administrativă, organ local al puterii de stat, condusă de Consiliul comunal şi primar. Actele emise vor fi semnate de secretar ori de notar (cele de stare civilă) şi primar. Se considera comună satul sau satele care aveau 100 de familii sau 500 de suflete. Cîrmuitorul judeţului — denumit în timpul din urmă „administrator" — a devenit prefect, cîrmuitorul plasei, subprefect, iar vornicul satului, primarul comunei. Conducerea comunei a fost încredinţată consiliului comunal — organ de decizie — şi primarului — organ de execuţie. Consiliul se compunea la început din trei membri aleşi prin vot direct şi secret din bărbaţi în vîrstă de peste 21 ani, cu excluderea cetăţenilor condamnaţi pentru fapte infamante. Femeile nu aveau drept de vot. Alegerile se făceau în localitate sub preşedinţia unui membru al consiliului judeţean. Consiliul avea în sarcina sa „privegherea şi apărarea tuturor intereselor speciale ale comunei". Primarul era ales de cetăţeni odată cu consiliul, prin vot secret. El era organul de execuţie al hotărîrilor consiliului, administratorul intereselor comunei şi reprezentantul ei, fiind plătit din „cutia comunală". Primarului nu i se cerea nici o şcoală, putea fi analfabet. El trebuia să fie însă vrednic gospodar şi priceput, să fie cinstit şi să-şi cîştige încrederea populaţiei. Mandatul lui ca şi cel al consiliului erau numai de doi ani. Pentru lucrările de birou primarul era ajutat de un funcţionar numit de consiliu, a cărui denumire a fost în timp, cînd secretar, cînd notar, pentru aceleaşi atribuţii. Pînă în 1908, primăria autentifica actele de împrumut ale sătenilor, pînă la valoarea de 300 lei, reprezentînd contravaloarea la o pereche de boi şi o vacă; acte de stare civilă, care aveau formule lungi, acte de învoieli agricole, acte juridice, certificate diverse de notorietate, statistica populaţiei şi cea agricolă, recensămîntul tinerilor pentru recrutare, catagrafia animalelor etc.

Din procesul verbal încheiat în 26 iunie 1866, privind delimitarea terenului acordat împroprietăriţilor prin legea rurală din 1864, cunoaştem primul consiliu comunal: Toader Grigoriu — primar, I. Borcea — secretar, iar Gh. Geosanu şi I. Tomozei — membri. În urma tragicelor evenimente din 1907, între alte reforme s-a procedat şi la reorganizarea administraţiei, cînd s-a legiferat încadrarea plăşilor cu conducători titraţi, selecţionaţi pe bază de concurs şi introducerea

în administrația comunală a notarului, funcționar de stat cu atribuții proprii, altul decît secretarul sau notarul primăriei din trecut. Notarul — ca funcție înființată de legea pentru organizarea comunelor rurale și adminstrația plășilor din 1908 — a fost un funcționar nou, introdus în administrația rurală pentru o mai bună tehnicitate în acțiunea administrativă, publicarea legilor și în general pentru împrospătarea administrației rurale cu un suflu nou, față de trecut. Pentru pregătirea viitorilor notari s-au înființat școli speciale de notari.

În anii puterii populare, îndeosebi după alegerile din 19 noiembrie 1946, cînd victoria a revenit Blocului partidelor democratice, vechea administrație a fost înlocuită cu alta nouă, aleasă de oamenii muncii.

În anul 1945, cu sprijinul regionalei de partid Bacău s-a organizat prima celulă de partid în luna iulie cu un număr de circa 15 membri.

Dintre obiectivele imediate urmărite de organizația de partid au fost:

— răspîndirea ideilor revoluționare și democratice în masele de țărani;
— înfăptuirea reformei agrare și
— munca politică de atragere a cetățenilor în organizațiile de masă și obștești.

Astfel, în scurtă vreme, s-au pus bazele organizațiilor comunale:

— Frontul Plugarilor — președinte Șt. Popa; Alex. Ignat, secretar, Vasile Munteanu, casier.
— U.F.D.R. — președ. Olimpia Tomozei.
— U.T.C. — secretar Vasile Roșu; iar Aivănoaie G. organizația de sindicat.

Acestea au început să desfășoare o muncă politică și organizatorică puternică pentru realizarea obiectivelor de mai sus, contribuind din plin la noua organizare a vieții satului.

La 10 aprilie 1949 sînt instalate oficial la conducerea comunelor, comitetele provizorii ale sfaturilor populare, conduse de un președinte, în loc de primar, ca în trecut. La 6 sept. 1950, o dată cu legea privind noua împărțire administrativ-economică a țării în regiuni și raioane se înființează Sfaturile populare, ca organe locale ale puterii de stat. Cu această ocazie s-a schimbat întreaga organizare administrativă și nomenclatura ei. Consiliul comunal a devenit „Sfatul popular", iar consilierii „deputați". Primarul a devenit președinte al Sfatului. În 1968, prin legea nr. 57 din 26 dec., de organizare și funcționare a consiliilor populare s-a introdus o nouă nomenclatură: consiliu, primărie, primar. După această lege, primarul nu mai este ca în trecut reprezentantul

intereselor comunei de unul singur, ci autoritatea lui este exercitată în colectiv, de către Comitetul executiv, desemnat de un consiliu din membrii săi şi ajutat în activitatea sa de secretarul comunal, funcţionar de stat. Comitetul executiv lucrează prin biroul permanent, compus din preşedintele comitetului, recte primarul şi secretarul, asigurînd astfel practic promptitudinea acţiunii administrative. Deputaţii consiliilor comunale se aleg pe circumscripţii electorale, dintre cetăţenii cu drept de vot care au împlinit vîrsta de 23 ani, fără deosebire de naţionalitate, rasă, sex sau religie. Consiliile populare sînt alcătuite dintr-un număr de deputaţi, după populaţia comunei. În comunele cu populaţie între 2001—4000 locuitori, numărul deputaţilor este de 39—53. După această lege, noi, bereştenii avem 29 de deputaţi din vechea comună, printre care şi 9 cadre didactice. În legislaţia actuală s-au ales numai 9 deputaţi. Durata mandatului consiliului popular este de 5 ani, socotit de la expirarea mandatului consiliului precedent şi coincide cu planul de activitate generală. Patru comisii permanente — economico-financiară şi comerţ; gospodărie comunală, sistematizare şi drumuri; învăţămînt, cultură, sănătate şi asistenţă socială; agro-silvică, contractări şi achiziţii — analizează şi propun soluţii în toate ramurile de activitate comunală. Punerea în aplicare a legii prin care s-au extins asigurările de stat şi asupra construcţiilor proprietate individuală în 1951, a făcut necesară organizarea în fiecare sat a unei formaţii voluntare de pompieri, ca să intervină de urgenţă, în caz de incendii.

Deosebit de fructuoasă a fost activitatea organelor administrative în ultimele două decenii. Dintre cele mai remarcabile realizări care au schimbat substanţial înfăţişarea comunei, menţionăm: electrificarea tuturor satelor comunei, construirea a trei şcoli noi, a trei magazine universale, a unui dispensar, a unei brutării, a unei mori electrice cu valţuri pentru grîu şi porumb precum şi posibilitatea transportului cu autobuzul de 5 ori pe zi, dus şi întors, Bacău—Bereşti—Pădureni. Numai în cursul anului 1975, prin muncă patriotică s-au realizat lucrări de jumătate de milion lei, concretizate în plantarea de flori la sediul primăriei, la cel al şcolilor, al căminelor culturale etc., construirea, împrejmuirea şi repararea de fîntîni, repararea, îndreptarea şi întreţinerea drumurilor (peste 10 km), amenajarea de spaţii verzi, sădirea de pomi pe marginea şoselelor, înspre drumul naţional şi drumul comunal nr. 6, construirea a 18 podeţe, îndeosebi la intersecţii de drumuri, amenajarea a două terenuri de sport etc.

Semnificative sub raport edilitar, au fost acţiunile întreprinse de primarul C. Miron pentru îndreptarea, pietruirea şi asfaltarea drumurilor, construcţia dispensarului uman cu etaj,

a brutăriei, renovarea primăriei și aprobarea autobuzului de la 1. I. 1975.

Pentru cincinalul ce urmează și în cel care sîntem, Consiliul popular comunal și-a propus realizarea unor importante lucrări din care amintim: alimentarea cu apă a satului Berești prin captare și aducțiune, construirea unei grădinițe și a unei creșe, a unei băi comunale, asfaltarea șoselei Berești cu contribuție în brațe de muncă și bani.

Primăria mult timp n-a avut local propriu. A funcționat în case închiriate pe la diferiți locuitori, cît timp a fost centru de comună: în locuințele lui C. Cojocaru, Gh. D. Humă și în cea a lui Dochiț unde locuiește N. C. Crihan. Abia în 1910 s-a ridicat localul pentru primărie, cu contribuția sătenilor și în 1912 a fost dat în folosință. În 1978, cînd Dispensarul uman s-a mutat în clădirea nouă cu etaj, din centrul satului, Consiliul popular s-a stabilit în clădirea veche a Dispensarului, renovată radical, unde în prezent este și sediul Miliției. Dăm mai jos numele primarilor și notarilor așa cum au urmat ei în decursul anilor, precum și actuala componență a Biroului Executiv al Consiliului Popular Comunal și a aparatului propriu al Biroului Executiv:

Primari

Toader Grigoriu zis Stachiu	1852—1874
Ion Gh. Stelea	1878
Neculai Popa	1880—1885
Gh. Roman	1885—1889
Gh. Tomozei	1890
Tache Tomozei	1903—1908
N. Cojocaru	1908
Ioan Roșu	1909—1912
V. Humă	1912—1916
Tache Tomozei	1916—1920
Gh. I. Borcea	1920—1921
Gh. Tofan	1921—1922
Gh. Amarghioalei	1922—1924
I. Manole	1924—1925
M. Horodniceanu	1925—1927
Gh. D. Borcea	1927—1928
V. Crîșmaru	1928—1929
Gh. Tofan	1930—1932
Em. Pocitan	1932—1936
I. Tomozei	1936—1938
I. Manole	1940—1942
C. Oprișan	1943—1944
V. Rusu	1944—1945
Gh. Roșu	1945—1946
I. Corbu	1946—1947
I. Băisan	1948—1949
Gh. Capșa	1949—1950
Al. Ionescu	1950—1952
Al. Ignat	1952—1952
Ștefan Popa	1952—1956
T. Brumă	1957—1959
Gh. Golăe	1959—1959

Ath. Băisan	1959—1967
T. Brumă	1968—1969
I. Turcu	1969—1973
C. Tomozei	1973—1974
C. Miron	1974—1978
Gh. Chelaru	1978—1979
Maria Amarghioalei	1979 şi în prezent

Notari

I. Borcea	1880
Iorgu Dochiţ	1890—1906
Gh. Oprea	1906—1908
I. Borcea	1908
Gh. Dochiţ	1908—1915
I. Patriche	1916—1919
I. Borcea	1919—1920
I. C. Ignat	1920—1921
Nec. Humă	1922
C. Vrînceanu	1923—1930
Gh. Terinte	1930—1936
V. Fuioagă	1936—1938
I. Balaş	1939—1943
V. Miron	1943—1950
D. Anei	1950—1952
Dumitra Terinte	1952—1953
Al. Ignat	1953—1954
T. Chiriac	1954—1958
Em. Terinte	1958—1968
C. Bucovineanu	1968—1973
D. Frunză	1973—1975
V. Ciubotaru	1976—1977
Dumitru Frunză, prof.	1977—1979
Romeo Roşca	1979 şi în prezent

COMPONENŢA BIROULUI EXECUTIV AL CONSILIULUI POPULAR COMUNAL

1. Maria Amarghioalei — preşedintă
2. Băisan Atanasie — vicepreşedinte scos din producţie
3. Grosu Maria — vicepreşedinte nescos din producţie
4. Roşu Vasile — vicepreşedinte nescos din producţie
5. Tărcuţă Elena — membră
6. Vulpe Ştefan — membru
7. Mardare Constantin — membru

COMPONENŢA APARATULUI PROPRIU AL BIROULUI EXECUTIV

1. Maria Amarghioalei — primar*
2. Roşca Romeo — secretarul biroului executiv**
3. Mardare Constantin — secretar adjunct cu probleme de propagandă***
4. Băisan Atanasie — vicepreşedinte
5. Stelea Maria — contabil principal
6. Grigorescu Angela — funcţionar economic
7. Dăscălescu Vasile — agent fiscal
8. Neguriţă Mircea — guard

• Tovarăşa Maria Amarghioalei — secretara Comitetului Comunal de Partid şi primarul comunei Bereşti—Bistriţa, a fost brigadieră a fermei vegetale Ciumaşi, apoi preşedintă a Cooperativei agricole de producţie Iţeşti. Din anul 1962 devine membră a Comitetului judeţean de partid. În 1975 este deputată în Marea Adunare Naţională împlinind cu cinste şi onoare mandatul încredinţat de alegători.

La sfîrşitul anului 1979 preia conducerea Consiliului popular al comunei Bereşti—Bistriţa unde este stimată şi apreciată de toţi locuitorii comunei noastre.



Primarul comunei Bereşti-Bistriţa, Maria Amarghioalei



Secretarul Biroului Executiv al Consiliului Popular al comunei Bereşti-Bistriţa — Romeo Roşca

** Tovarăşul Romeo Roşca, jurist, este numit secretarul Biroului Executiv al Consiliului popular Bereşti—Bistriţa în anul 1979.

*** Tov. C. Mardare este secretar adjunct cu propaganda şi deputat al Consiliului popular comunal şi membru al Biroului Executiv.

1. Organizarea fiscală

În trecutul comunei, impozitele erau multe şi se împărţeau pe contribuabili, pe categorii fiscale, suferind multe transformări în decursul timpurilor. Se plăteau impozite în natură şi în bani şi se înmulţeau în mod treptat; caii de olac, boii de podvadă, joldul şi podvada erau obligaţii ce le aveau sătenii de a servi pe domn. Mai contribuiau în natură cu zecimi din produsele agricole: văcăritul, albinăritul, goştina, vinăriciul, pogonăritul, pripăşitul, tutunăritul, fumăritul, merticul, tretina, napastea (un fel de supradare).

Din catastihul de cisle de la ţărani din febr. 1591, deşi se arată în document situaţia birnicilor, cum se aflau pe atunci, rezultă că regimul fiscal al lor era deosebit de acela al altor categorii de impozabili, iar raporturile lor fiscale cu domnia, constituiau peste capul tîrgoveţilor, o legătură juridică directă cu vistieria domnească. Metodele de impunere a contribuabililor erau dureroase. Cronicile timpului vorbesc de suferinţele poporului, de jaful şi modalităţile barbare în perceperea impozitelor. În sec. al XVIII-lea, din cauza asupririi şi cerinţelor turceşti, dările încă s-au mai mărit. Abia în sec. al XVIII-lea, C. Mavrocordat în a 4-a domnie introduce principiul generalizării la impozite. Toţi cetăţenii făceau parte din cisla unui stat şi impozitele se aplicau în general după avere. Ţăranul se leagă de pămînt, în ce priveşte fiscul şi n-are voie a se muta în alt loc. Se desfiinţează dările „odioase" ca: văcăritul, pogonăritul etc. Punctul criticabil al reformei consta în scutirea boierilor de impozite. Reforma trebuia să aducă o uşurare a impunerii, însă din cauza tributului turc a rămas literă moartă. Regulamentul Organic desfiinţează toate dările vechi şi aplică două impozite: a) capitaţia, asupra capilor de familie, care plăteau 30 lei; şi b) asupra comerţului şi industriei, meseriaşii plătind patenta. Mai prevedea şi impozite indirecte (vama, taxa de export, dări asupra sării etc.). Totuşi el a simplificat sistemul de impunere şi a precizat obligaţiunile fiscale ale contribuabililor.

După Unirea Principatelor s-a introdus la noi sistemul de impozite directe. S-a hotărît să existe în fiecare comună cîte un casier comunal, numit mai tîrziu agent fiscal, iar la un grup de comune, formînd o circumscripţie financiară, cîte

un perceptor. Impozitul funciar se calcula asupra venitului net, patentelor de profesie, negoț sau meseria care o practică, licențelor de băuturi spirtoase, taxa de 3% asupra salariilor; impozitul personal — cel mai nedrept consta din luarea a 4 lei pe an, pentru oricine, bogat sau sărac; mai era și impozitul pe venitul capitalului imobiliar. Mai tîrziu s-au legiferat și impozitele indirecte: taxele vamale, taxele asupra băuturilor spirtoase, asupra zahărului, asupra petrolului, monopolul statului, taxa de timbru și înregistrare, și impozitul de moșteniri.

În 1890 erau la noi 54 mazili, 2 căpătăieri, 10 nevolnici, un privilegiat și 10 văduve, iar restul birnici, care nu se bucurau de nici un avantaj. Ei plăteau birul ce li se stabilea prin cislă, dădeau om de oaste și erau luați la toate beilicurile și podvezile. Contribuțiile se asigurau prin vameși, ispravnici, pîrcalabi și perceptori. Legea de urmăriri din martie 1877, modificată în 1905 și 1908 pînă în anii puterii populare, asigură plata prin somațiune, sechestru și vînzare.

Contribuabilii se împărțeau în multe categorii fiscale: boierii și feciorii lor și neamurile în principiu erau scutiți de dările personale; mazilii și ruptașii erau scutiți de unele dări, în schimbul unor servicii aduse autorității; preoții, episcopii și mînăstirile plăteau dările; scutelnicii, în total sau parțial erau scutiți de dări. Ei corespundeau cu vechii posluјnici ce se învoiau cu boierii, fie să le slujească, fie să le plătească o anumită sumă. Alte scutiri nu erau decît favoarea individuală domnească. Tocmeli cu vistieria, pentru a plăti impozite mai puține sau a le plăti individual și nu prin cislă, se făceau și de către alte categorii sociale ca negustori (evrei, armeni), țărani înstăriți și de alți neprivilegiați. Deși dările se simplifică după Unirea Principatelor, țăranii fără pămînt, care se hrăneau pe moșia altora, aveau dări îndoite: către proprietar și către stat în bani, natură și prestații personale și pe avere. Dajdia mazililor era mai ușoară decît a birnicilor, care plăteau birul stabilit prin cislă și luați la toate podvezile. Bejenarii, cei veniți din alte sate și fugiți pe lunca Siretului în mlăzi, nu plăteau nici un bir, fiind socotiți necăjiți, locuitori fără căpătîi. Sub domnia Ghicăi au plătit bir și ei. Dajdia mazililor și ruptașilor s-a triplat, iar la negustori, la meșterii patentari cu calfele lor, a sporit mult. Evreii aduceau pagubă Vistieriei, vămile se dublau, iar ocnele nu foloseau Vistieriei, decît în mică măsură.

Înainte de primul război mondial, bărbații de la 18—60 ani, dacă aveau casa lor datorau 4 zile cu brațele pentru cei ce aveau o vită la jug sau la ham, iar două zile cu carul, cei cu două sau mai multe vite. Cei ce nu munceau, plăteau zilele în bani. Din cele expuse, constatăm că optica legiuirilor moderne de atunci, de a atinge în mod proporțional ave-

rea fiecăruia, n-a reuşit. Nici impozitul personal nu era proporţional cu venitul real al contribuabililor. Abia în anii puterii populare impozitele s-au mai micşorat, iar după cooperativizarea agriculturii s-au desfiinţat, rămînînd numai contribuţia voluntară, pentru diverse înfăptuiri pe tărîm obştesc.

În administraţia comunală sînt de îndeplinit şi forme contabile pentru executarea planului financiar. Încă din vechi timpuri, alături de celelalte instituţii şi primăria şi-a ţinut răbojul veniturilor şi cheltuielilor sale, avînd o contabilitate proprie, ţinută de conducere la început, ca apoi să fie executată de un contabil. Despre o contabilitate regulată şi normată pînă în 1923, la noi în comună nu poate fi vorba. Deşi Constantin Brâncoveanu menţionează în „Condica Visteriei" despre modul abuziv în care se făcea administrarea financiară a ţării apăsată de duşmani, sau mai tîrziu, în urma păcii de la Adrianopol (1829), cînd prin Regulamentul Organic s-a reglementat şi-n Ţările Române o contabilitate care să facă „controlarea daraverilor" ce încăpeau pe mîna slujitorilor statului, acestea nu constituiau propriu-zis o contabilitate normată, cum erau în alte ţări. Abia prin legea din 1895 se extinde obligaţia contabilităţii publice la toate instituţiile, de tot simplă, numai cu registre de încasări şi plăţi. Din 1923 se introduce o contabilitate mai riguroasă prin numirea notarului C. Vrînceanu, cu plan de venituri şi cheltuieli şi registre de încasări şi plăţi, jurnal de casă şi partizi. S-au înfiinţat şcoli de contabili, una din ele fiind la Bacău, unde se şcolarizau toţi cei numiţi în postul de contabil. Astăzi, ca instrument activ, în procesul de conducere, contabilul trebuie să asigure cunoaşterea permanentă a modului în care se realizează administraţia corectă a fondurilor băneşti ale instituţiei. La stabilirea cheltuielilor se respectă principiul potrivit căruia nici o cheltuială nu poate fi făcută din buget, dacă nu-i prevăzută. Cîştigul nu trebuie căutat totdeauna în economia de cheltuieli, ci în sporirea producţiei şi în utilizarea tuturor mijloacelor de muncă productivă. Răspunderea pentru întocmirea planului de venituri şi cheltuieli revine însă primarului. Dintre contabilii ultimei perioade îi menţionăm pe Gh. Bordeianu, Gh. Terinte, C. Păuceanu şi Maria V. Stelea.

2. Ocrotirea sănătăţii

Scurt istoric. În studiul medicinei vechi, oamenii de ştiinţă au urmărit cu atenţie elementele terapiei populare preventive şi curative şi efectele tratamentelor. Astfel au constatat că sînt obiceiuri şi practici medicale care stabilesc mo-

dele de comportare juridică diferențiate între ele, fără însă să se insiste asupra lor, pentru ca să le descopere structura și funcțiunea lor normativă. În *Îndreptarea legii* din 1652, legiuitorul s-a preocupat, de unele boli curabile și incurabile precum și de lupta sanitară împotriva leprei, în Țările Române.

În relațiile juridice de natură medicală, practicile și uzanțele tradiționale medicale s-au dovedit a fi instrumente de autoapărare morală sau materială ale vraciului, moașei sau vrăjitorului. Solicitantul, în speță bolnavul, trebuia să ofere pe propria-i piele tot ceea ce îi pretindea falsul tămăduitor. Acesta din urmă nu garanta de reușita tratamentului, care și așa nu-l putea vindeca. Aceasta se constată din formula finală a descîntecului care îl dezleagă pe vrăjitor de răspunderea juridică în fața bolnavului, asupra reușitei acțiunii descîntate. „Descîntecul de la mine, leacul de la Dumnezeu". Dreptul vraciului la răsplată nu era totdeauna compensat prin datoria pe care acesta o avea de a răspunde de eficacitatea tratamentului prescris. Cel care se afla într-o permanentă incapacitate juridică era solicitantul. El nu se putea adresa altcuiva să-i facă dreptate, dacă nu reușea tratamentul, pentru că nimeni nu-i acorda atenție în fața reprezentantului magiei tradiționale. După concepția medicinei magice, vrăjitorul nu putea fi socotit vinovat de moartea bolnavului, de pretențiile de despăgubire ale membrilor familiei acestuia. Această situație de inferioritate juridică a solicitantului a dus la abuzuri din partea vraciului, cu consecințe ce se reflectă mai tîrziu în legile scrise.

Responsabilitatea juridică cădea astfel asupra celor care suportau acțiunea vracilor, indiferent de rezultatele obținute. Dacă în epoca prefeudală, vracii erau absolviți de rezultatele negative ale uzanțelor lor medicale, în perioada feudală, ei au fost considerați dușmani și sancționați. Ei încep să devină ținta răspunderilor juridice și se iau măsuri de combatere a șarlatăniei condamnîndu-se acțiunile lor pseudo-medicale. La boală, cel suferind căuta o babă meșteră în descîntece și oblojeli. În ultima instanță, ea recomanda cuptorul cald drept pat, lespezi de piatră fierbinți, învelite în cîrpe și așezate la junghiuri, cir clocotit sorbit pe îndelete, felii de cartofi cruzi, așezate la cap și pe frunte, ceapă pisată și usturoi copt pentru oblojeli. Zeama a multor buruieni fierte era cel mai căutat medicament și cel mai de leac. De aceea în *Pravila lui Vasile Lupu*, purtatul farmecelor, cumpărarea și vînzarea de farmece, mersul pe la vrăjitori și vrăjile sînt înfierate și pedepsite cu blesteme și cazne grele și se hotărăște, „preumblarea doftorilor prin județe".

În secolul trecut conducerea de stat nu se ocupa de ocrotirea sănătății cetățenilor de la sate. Din activitatea com-

plexă a magicianului rămîne doar o manifestare formal-empirică, păstrînd cîteva atribute juridice: „moşitul". După obiceiul pămîntului, moaşa trebuia să facă parte din spiţa de neam a celui pe care îl ajuta să vadă lumina zilei. Ea era oficianta de drept a riturilor de încadrare juridică a noului născut în comunitatea familială. Moaşa era fără şcoală. Doftoroaia satului, cum se numea la noi, înlocuia pe medicul actual mai ales în ramura ginecologiei şi se rezuma la diverse practici înapoiate şi superstiţii, încît mortalitatea infantilă era de speriat, depăşind orice critică. Moaşele întrebuinţau diferite plante medicinale, pe care le administrau cu descîntece de tot felul, încît ajunsesem pe vremea ambelor războaie mondiale, cea din urmă ţară din Europa, în ce priveşte ocrotirea sănătăţii, din toate punctele de vedere. În oct. 1907 s-a înfiinţat la Bucureşti căminul moaşelor rurale, pe lîngă Şcoala de moaşe a Eforiei spitalelor civile. Spre sfîrşitul secolului trecut, în Bereşti aveam moaşe necalificate, pe Constandişoaia şi Mîndroaia. Mai tîrziu s-au înmulţit, aproape fiecare cartier avînd moaşa respectivă: Enuţa Tomozei, Ana Mărgărit, Ludoaia, Eleonora Oloi, Profira Ocolaşu au fost cele mai solicitate. Abia după primul război mondial a luat fiinţă întîia şcoală în judeţ pentru pregătirea oficianţilor sanitari şi a moaşelor, iar în 1922 s-a înfiinţat un punct sanitar, cu registre proprii; pînă atunci primăria a răspuns de problemele sanitare prin oficiantul ei sanitar, Irimescu. Soţia lui a fost prima moaşă oficială cu domiciliul în Bereşti. Amîndoi au funcţionat pînă în 1929, cînd au ieşit la pensie. A urmat, ca oficiant cu un curs sanitar de 6 luni în armată, V. Roşu, în mod provizoriu şi apoi din 1931, soţii Ecaterina şi Toader Hălmăceanu, în ambele posturi, cu domiciliul în satul Pădureni. Ca medic în acest timp era un oarecare Cojocaru, cu domiciliul în Gîrleni şi care gira întreaga plasă.

Primul medic al comunei a fost Elena Popovici, în 1929, cînd a luat fiinţă circumscripţia sanitară de la noi. Ea a stat cu chirie la săteanul Vasile Climescu şi apoi, prin căsătorie cu Emil Pocitan a trecut în locuinţa construită de dînşii, unde a fost dispensarul uman, iar în prezent se află primăria. Biroul circumscripţiei a fost mutat în această casă particulară, într-o cameră, unde se dădeau şi consultaţii.

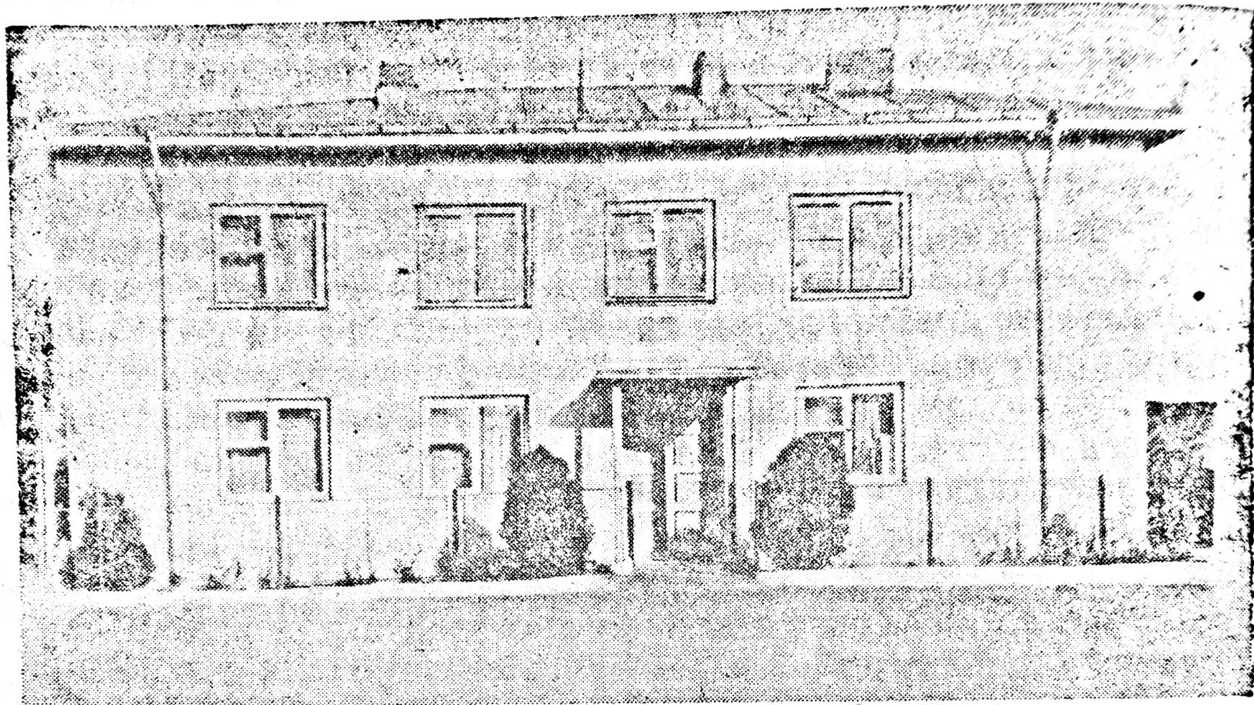
Plasa Bistriţa de Sus avea trei circumscripţii sanitare: Bereşti, Gîrleni şi Săuceşti. De Bereşti ţineau mai multe comune. Dacă pînă după întîiul război mondial era o singură moaşă calificată la judeţ şi apoi pe plasă, din 1931 se repartizează cîte o moaşă de fiecare circumscripţie sanitară. Scopul principal al medicului pe atunci era combaterea tifosului exantematic, febrei tifoide, scarlatinei, sifilisului, pelagrei, rahitismului şi a altor maladii infecţioase şi contagioase, deşi lipseau medicamentele, aparatura, materialele necesare şi

lipsea și concursul autorității administrative. Situația igenico-sanitară era destul de grea. Epidemiile, ignoranța, alimentația lăsau de dorit și duceau la pierderea a numeroase vieți omenești. Existența bereștenilor de azi se datorește în cea mai mare măsură natalității prodigioase. Procesul acesta a crescut de la un deceniu la altul, ca să luăm intervale mai mari. În 1902 s-au născut 87 copii. După 10 ani, această proporție s-a ridicat la 118 copii născuți. În 1932 s-au născut 126 copii. Căsătoriile din 1910 precizează că procentul a fost de 9,22 la mia de locuitori. După 10 ani, procentul diferă, urcîndu-se la 12,20 la mia de locuitori. Cu alte cuvinte, în 1910 au fost 34 căsătorii, iar în 1920 au fost 39 căsătorii. În 1932 din anuarul statistic publicat în 1934, aflăm că procentul s-a urcat la noi cu 19,6 la mia de locuitori. Creșterea aceasta indică climatul unei largi înțelegeri, într-o lume pașnică și fără război. Orice gospodărie țărănească se înfiripă odată cu căsătoria, care mai ales la țară reprezintă un legămînt sfînt. De aceea divorțurile au fost rare. În 1901 a fost un procent de 2,2 la mia de locuitori. În 1910 au fost numai două divorțuri la mia de locuitori, iar în 1920 s-a atins 2,5 la mia de locuitori.

Dacă satele noastre ar fi avut dispensare și medici, medicamente și instrumente pentru orice intervenție chirurgicală, atunci ofensiva împotriva bolilor și a morții ar fi fost oprită. Statistica de la începutul secolului ne arată că în Moldova la 15—20 de sate era un medic, ce revenea la 12 500 locuitori. Cît privește farmaciile, erau și ele foarte rare. La 34 500 locuitori exista cîte o farmacie. În 1902 am avut 79 morți, din care 43 copii. Apoi procentul s-a menținut, pentru ca mai apoi să scadă treptat. În jurul anului 1930, coeficientul s-a urcat, fiindcă tuberculoza a făcut ravagii, pierzînd familii întregi. În Moldova erau pe atunci peste 54 000 de tuberculoși. În aceeași măsură se manifestau scarlatina, pneumonia, meningita, pelagra etc. Dacă pînă în 1944 nu am avut în Berești decît un singur medic, după Eliberare toți medicii au făcut naveta, locuind în Bacău. După dr. El. Pocitan, care a fost întîiul medic de la noi cu un stagiu de 18 ani, în anii puterii populare, șirul medicilor a fost neîntrerupt: Anton Popescu, Ela Apostolescu, Pitaru, Gutman, Vasile Ștefan, Cic. Matei în 1960, Ițic Janeta în 1961—1962, Horst (1966), Istvan Meilic (1968), Stanciu Const. (1970), Rîmniceanu Alex. (1970—1976), și Truță Ion. Din 1977 în activitate este Minea Dan Ioan.

Activitatea asistenței de urgență a fost asigurată zilnic de la ora 7—20, după graficul afișat la dispensar. De la ora 20 pînă a doua zi la 7 dimineața, sora Ludu Maria a efectuat serviciul medical de urgență la domiciliu, fiind singurul cadru sanitar cu locuință stabilă în comună. Din 1976 au mai venit în comună asistentele Doina Geoseanu și Maria Blănaru fiind

din Bereşti. Se asigură baza materială pentru a se putea rezolva marea majoritate a cazurilor prezentate. Dealtfel, în fiecare săptămînă cadrelor sanitare li se face instructaj în direcţia problemelor de urgenţă. Asistenţei medicale ambulatorii în prezent, i se acordă o mare atenţie privind mai ales pediatria şi problemele de obstetrică şi ginecologie.



Dispensarul uman

În primele 3—4 luni de sarcină, gravidele sînt luate în evidenţă, pentru a se putea rezolva cît mai operativ cazurile în care o boală preexistentă este incompatibilă cu sarcina. Supravegherea evoluţiei sarcinii se face în prezent atît de către medicul Minea Dan Ion, cît şi de sora Chitic M. Traducerea în viaţă a sarcinilor trasate de conducerea partidului, în august 1973, a determinat o creştere a natalităţii. În anul 1975 s-au înregistrat 21,6 născuţi, la mia de locuitori. Mortalitatea infantilă ca şi cea generală se află în continuă scădere, iar bolile transmisibile ca: difteria, poliomelita, febra tifoidă etc. au devenit cu totul izolate. Pentru a reduce morbiditatea şi mortalitatea infantilă, se urmăresc anumite sarcini: se preiau toţi nou-născuţii la maximum 24 de ore de la externarea din maternitate. În perioada noiembrie—aprilie, sugarii sănătoşi sînt vizitaţi la domiciliu, iar în restul lunilor şi la dispensar şi la domiciliu. Copiii din evidenţa specială sînt văzuţi săptămînal de medic şi la 3 zile de asistenta pediatră Sandu Elena, pînă cînd se restabileşte perioada de entrofie.

Dăm repartizarea actuală a cadrelor medicale medii, asistente: Gorovei Mioara, Farcaş Maria; sora Ludu Maria, cea mai veche, numită din 1962. În caz de depistare a unui copil bolnav, se indică tratamentul de urgenţă, urmînd ca

acest copil să fie vizitat de medic în maximum 24 ore. Se indică tratamentul adecvat, urmînd ca micul bolnav să fie vizitat zilnic sau la 2 zile, de cadrul mediu de teren și la 3—4 zile de doctor — aceasta în cazul copiilor cu afecțiuni ușoare și medii, care au condiții bune de tratament la domiciliu. Copiii cu boli grave și cu probleme sociale deosebite sînt spitalizați la Bacău, urmînd a fi vizitați în 12 ore de la internare. La toate școlile generale din comună este asigurată asistența medicală. La începerea cursurilor școlare după vacanțe, se efectuează controlul epidemiologic pentru depistarea eventualelor cazuri de boli infecto-contagioase. În 1975 s-au făcut peste 1 500 consultații profilactice la elevi. S-au creat forme sanitare de prim ajutor și s-a instruit colectivul sanitar care le deservește în caz de accidente. S-a urmărit executarea corectă a imunizărilor active ale populației, conform planului de vaccinări pe anul 1974. S-au realizat peste 8 300 vaccinări și revaccinări de toate felurile. În focarele de boli infecto-contagioase de pe raza comunei, s-au luat toate măsurile ce se impun: izolarea bolnavului în spital, pînă la vindecare; supravegherea activă a contactelor și dezinfecția în focar.

Cadre medii în 1980 sînt: Gorovei Mioara — asistentă pediatrie și Farcaș Maria — asistentă obstetrică; ginecologie. Medicul Minea Ioan Dan organizează și rezolvă cu multă competență toate problemele de specialitate. Preocupări deosebite:

— interes sporit privind profilaxia bolilor contagioase și

— introducerea unui îndreptar de urmărire a copiilor de 0—3 ani privind starea de nutriție.

Ca urmare a unei bune educații sanitare, grupele de Cruce Roșie de pe raza comunei Berești au fost clasificate pe locul II, faza zonală în 1978 și 1979 iar în 1980, la faza zonală au ocupat locul I, iar la faza județeană locul IV.

Cabinetul stomatologic este înființat din 1978 și a fost deservit în mod succesiv de medicii stomatologi Miron Ioan și Cîmpeanu Martha.

Punctul farmaceutic este de gradul II și de-a lungul anilor și-au desfășurat activitatea asistentele: Ignat Zenovia, Burceanu Elena și Tănase Emilia.

Se dă o atenție mărită profilaxiei hepatitei serice, prin urmărirea sterilizării complete a aparaturii. Organizațiile comerciale alimentare de pe raza comunei au fost și sînt controlate lunar, urmărind realizarea condițiilor de igienă; toți gestionarii sînt absolvenți ai unor cursuri sanitare, fiind posesori ai diplomei de absolvent după examinarea lor de medic. Grupa sanitară de la C.A.P. este instruită conform tema-

ticii, susţinînd în luna iunie a fiecărui an concursul pentru acordarea calificativelor. Duminicile, cînd e zi de maximă afluenţă la dispensar, cadrul mediu de gardă, din ziua respectivă, face lecturi colective din broşurile de educaţie sanitară, pe diferite teme importante pentru sănătatea cetăţenilor.

Directivele conducerii de partid din febr. 1969 cu privire la îmbunătăţirea asistenţei medicale a populaţiei, subliniază necesitatea adîncirii orientării profilactice a creşterii calităţii îngrijirilor medicale, folosirii mai judicioase a resurselor materiale şi medicale, precum şi perfecţionarea metodelor şi stilului de muncă în conducerea activităţii de ocrotire a sănătăţii. Prin activitatea multilaterală depusă la noi de către cadrele medicale, starea de igienă şi sănătate a sătenilor s-a îmbunătăţit foarte mult. Durata medie a vieţii care era foarte scăzută, a crescut în prezent în mod impresionant, ajungînd pînă la 65 ani. Avem acum şi farmacie proprie. Sumele destinate din buget ocrotirii sănătăţii au sporit în anii puterii populare de circa 15 ori, asigurîndu-se şi construcţia noului dispensar, dotat cu cabinete medicale. Ar fi îndrăznit oare, în vremea regimului burghezo-moşieresc un agricultor să se gîndească la petrecerea concediului de odihnă într-o staţiune balneo-climaterică? Niciodată! Acestea constituiau un privilegiu exclusiv al celor bogaţi. Azi, orice om de pe ogor poate să meargă în oricare din staţiunile de odihnă ale ţării, — la munte ori la mare — statul suportînd o bună parte din cheltuielile membrilor C.A.P. plecaţi la odihnă sau ale celorlalţi salariaţi cu bilete prin sindicat. Este de ajuns să mai amintim că maşinile şi personalul salvării, în anii noştri, au fost nu numai o noutate, răspunzînd cu multă promptitudine, ci au adus şi multă sănătate pentru oamenii ogoarelor. Politica partidului şi statului nostru în domeniul ocrotirii şi sprijinirii populaţiei a determinat obţinerea unor rezultate tot mai mari şi mai bune pe această linie, atît pe plan comunal, cît şi naţional.

3. Căile de comunicaţie şi mijloacele de transport

Omul din cele mai vechi timpuri a mers pe jos. Ştim din legendele poporului nostru că ar fi dorit să meargă mai iute, dacă se poate ca iuţeala gîndului sau cu „covorul fermecat" din basm. Domesticirea calului l-a făcut pe om să îngrijească drumurile şi să transforme cărările în drumuri largi. Invenţia roţii l-a ajutat pe om să străbată mai uşor distanţele. Săpăturile arheologice au descoperit drumuri înguste, ca două uluci, pe unde nu putea trece decît un singur car.

Mai tîrziu, drumurile s-au lărgit și s-au lungit, ca să treacă alături două care.

Prin sec. al XIV-lea Bacăul era situat acolo unde drumul mare tăia rîul Bistrița, iar Romanul acolo, unde același drum tăia rîul Moldova. „Vechiul drum de pe valea Siretului, care trece prin Bacău și Roman, spre Suceava", este azi drumul național nr. 2 (DN 2), care avea lungimea pe teritoriul comunei vechi, de 8,25 km, iar pe teritoriul comunei noi de 17 km, cu direcția S—N.

Cărăușia a constituit pentru sătenii comunei, în trecut, una din ocupațiile de bază, alături de agricultură și creșterea animalelor. Numărul mare de boi și cai de tracțiune favoriza practicarea acestei îndeletniciri. Se transportau la Tg. Ocna, Bacău, Galați, cereale, produse animaliere, lemne etc. și se aduceau sare, pește, scînduri, draniță ș.a. Căile moderne de circulație au fost realizate cu prilejul marilor invenții de folosire a puterii aburului în transporturi; mai întîi pe calea ferată și pe ape, iar mai tîrziu pe drumurile obișnuite de uscat. Apariția mijloacelor de transport rutiere a obligat omul să creeze o știință a circulației.

Drumul județean cu direcția E—V are lungimea de 6,75 km, de la DN 2, pe sub tunelul de la C.F.R., prin Berești și Pădureni și face legătura cu orașul Buhuși. Prin comuna Racova el are lățimea de 5—6 m, iar traficul autovehiculelor se face în condiții normale.

Drumul comunal nr. 3, în lungime de 4,75 km. Brad—Berești—Climești și celelalte drumuri sătești sînt cu multe ulițe impracticabile în timpul ploios. În satul Berești sînt 23 ulițe colectate la drumul județean, care prezintă încă trasee nedrepte și nesistematizate pentru circulație.

Prin drumul județean se face legătura cu centrul comunei precum și cu satul Pădureni.

Pădurenii are 9 ulițe în stare mediocră și suprafața rețelei de drumuri interioare e de 3,5 ha. Bradul, cu o rețea de drumuri în suprafață de 2,6 ha, are 4 ulițe și face legătura cu centrul comunei prin drumul comunal nr. 3, Itești—Brad—Climești. Legătura cu DN 2 se face prin drumul comunal nr. 4, în lungime de 1 km peste calea ferată, pe la rampa cantonului C.F.R. Bardașu-Climești cu o rețea de drumuri mediocre, în suprafață de 2,7 ha, cu 11 ulițe, care fac legătura cu drumul județean și centrul comunei prin drumul comunal nr. 3. Legătura cu DN 2 se face prin drumul nr. 4, în lungime de 1 km. Pentru realizarea profilelor de aliniament în cadrul satelor s-a propus retragerea gardurilor și în parte acest lucru s-a realizat, la distanța de 8,75 m față de axul drumurilor principale din interiorul satelor și la 6,75 m față de axul drumurilor secundare. Aceste distanțe trebuie să fie minime în cazul terenurilor accidentate. Ele se măresc în funcție de în-

clinarea terenului. În curbe și la intersecții, retragerile vor spori de la 2—5 m. Oricine va face săpături, gropi sau orice altă lucrare sub drumurile publice, fără autorizația administrației sau oricine va muta sau strica semnele topografice puse în interesul drumului, va fi pedepsit cu amendă și despăgubiri pentru pagubele cauzate. Potrivit legii nr. 37 din 20.XI.1975 dezvoltarea rețelei de circulație în localități constituie parte integrantă a procesului de sistematizare și trebuie să contribuie la îmbunătățirea permanentă a condițiilor de viață și de muncă a locuitorilor.

Pentru drumurile comunale, legea nr. 43 din 20.XII.1975 prevede o lățime a părții carosabile, între 3,5 și 5,5 m iar a platformei între 7 și 7,5 m. Distanțele între garduri sau construcții care delimitează străzile vor fi de 11 m la cele principale și de 8 m la străzile secundare. Evident, modernizarea lor se va face pe etape, în funcție de importanța acestora și de necesități.

Comuna este așezată între trei stații C.F.R. La N se află gara Galbeni, la S avem halta Șerbești, pe teritoriul comunei, care e cea mai aproape (3 km de centru) și la V, stația Hemeiuși la 9 km pe linia C.F.R. Bacău—Piatra. C.F.R. trece pe teritoriul comunei de la S la N, pe o lungime de 8,25 km, ca și DN 2, mergînd paralel și aproape una de alta. Din 1975 s-a construit linie ferată dublă. Populația călătorea înspre Bacău prin stația Itești, 7 km pînă în 1965, cînd s-a înființat halta Șerbești la 3 km cu concursul ing. Cornelia Bordeianu (prin căsătorie Popa), fiică a comunei. Înspre Roman se călătorește prin gara Galbeni, la 6 km distanță, iar înspre Piatra prin stația Hemeiuși. Deci avem posibilitatea transportului feroviar și în mod deosebit acționăm pe cel rutier, transportul aerian și nautic fiind inexistent. Odinioară atît pe calea ferată, cît și pe drumul național, pe teritoriul comunei existau multe porțiuni impracticabile, datorită lipsei materialelor de construcție și a personalului tehnic, a mijloacelor de transport, precum și posibilităților bănești reduse. Un alt impediment în evoluția transporturilor, îl constituia lipsa de autovehicule. Ca mijloace de transport însă, dacă în trecutul mai îndepărtat erau numai căruțe cu cai sau cu boi, azi avem 26 căruțe cu cai și una cu boi, șapte șarete cu cîte un cal, multe care cu vaci, biciclete, motorete, motociclete și mașini mici particulare îndeajuns. C.A.P. mai posedă pentru transportul de materiale patru camioane, cumpărate treptat, 3 Bucegi și un Carpați, un Gaz 69, pentru transport persoane și două tractoare cu remorcă. După cum am mai amintit, prin deosebita grijă a primarului C. Miron și a notarului Dumitru Frunză s-a înființat la 1.I.1975 linia pentru autobuz Bacău—Berești—Pădureni și retur, de 5 ori pe zi.

4. Poşta-telefon-radio

În veacul trecut şi în primele trei decenii ale actualului secol, poşta era asigurată la sate prin Primăria locală, prin guardul ei comunal. Acesta avea de distribuit 3—4 ziare, pe care le primea vreun moşier sau personalul din conducerea comunei. Cu timpul numărul abonamentelor şi al corespondenţei zilnice, a crescut şi a fost necesară înfiinţarea posturilor de factori rurali. Astfel, după guarzi, ca factori poştali pot fi menţionaţi: Vasile Diaconu din 1920—1924, C. Roşu 1924—1929; C-tin Al. Stelea 1929—1937; Gh. C. Chiriac 1937—1949, Ion N. Popa 1949—1953; Nec. Gavrilă 1953—1956 şi Dumitru Cojocaru, care funcţionează din 1956 pînă în prezent. Nu demult, în timpul activităţii lui D. Cojocaru, s-a înfiinţat Oficiul poştal. În Bereştii de odinioară, scrisorile, mandatele şi coletele se aduceau de la oficiul poştal Bacău şi Filipeşti. Cu timpul s-au schimbat mult şi doleanţele sătenilor. În timpul activităţii factorului Ion N. Popa se primeau lunar cîte 70—80 ziare, iar de 3 ori pe săptămînă regia Bacău trimitea timbre şi ţigări pentru a fi distribuite local. O situaţie statistică adusă pînă în 1980 arată creşterea interesului pentru ziare şi reviste, pentru abonamente diferite:

Materiale poştă	1945	1955	1975	1980
Ziare	1200	3 600	12 000	15 000
Scrisori	300—350	800—900	16 000	33 000
Telegrame	10—15	100—150	400	500
Colete	50—60	100—200	600	800
Mandate	100	1 500	3 800	4 700
Abonam. televizor	—	5	241	575
Abonam. radio	3—4	30	304	550
Difuzoare	50	150	100	75
Abonam. telefoane	2	4	14	120

Iată cifre care demonstrează creşterea posibilităţilor materiale şi spirituale în ce priveşte serviciile P.T.T.R. pentru cetăţenii comunei Bereşti.

Pe linia modernizării, a urbanizării comunei s-a înfiinţat la 1 martie 1975, la centrul ei de reşedinţă, Oficiul poştal Bereşti cod 5513, cu primul ei diriginte Gh. Bălăiţă. Acest post a fost preluat apoi de Gh. Grecu. Mai lucrează ca factori locali: Dumitru Mov. Cojocaru, Vasile Cîrnu şi Nec. Chiper, iar agenţia Iteşti este deservită de Cîrnu Maria, ca agent poştal. În prezent, dirigintele Oficiului poştal Bereşti este Hură Vica. Numărul de posturi telefonice particulare a crescut ajungînd

la peste 120 abonaţi, ceea ce înseamnă că telecomunicaţia intensifică legăturile dintre sat şi oraş. Telefoniste sînt: Grădinaru Maria, Frigilinte Maria, Ilie Elena şi Mălinici Euzefina.

5. Organizarea judecătorească comunală

În trecutul îndepărtat, poporul îşi trăia viaţa după obiceiul din bătrîni. Pravilele ţineau de datina cea veche. Tot vechiul obicei era înscris în hrisoave şi zapise cu caracter autohton dezvăluind o concepţie de viaţă juridică românească. Viaţa societăţii româneşti din timpuri străvechi şi pînă la jumătatea veacului al XVII-lea s-a orînduit după legea ţării sau obiceiul pămîntului, fiindcă cele mai vechi cutume, tradiţii şi uzanţe juridice ale poporului român se referă la noţiunile de „pămînt" şi „moşie". În locul dreptului consuetudinar, cu timpul îşi face loc dreptul scris prin pravilile oficiale de limbă română. La început, întregul drept cutumiar se reduce în esenţa lui, la concepţia şi structura unui drept agrar, ca mai tîrziu să depăşească sfera agrarului, îmbrăţişînd şi alte domenii şi instituţii, ca: păstoritul, vînătoarea, pescuitul. Sistemul de drept cutumiar ce reglementa viaţa agricultorului cuprindea două mari ramuri de drepturi şi datorii social-culturale: una care se referea la cutumele, tradiţiile şi practicile agriculturii itinerante şi alta care se referea la cele sedentare, ambele cu codicele lor senioriale (domneşti, boiereşti şi mînăstireşti) sau pravilele lor ţărăneşti, relative la starea liberă sau aservită. În acest spirit şi împrejurări se organizează justiţia la noi, din evul mediu şi epoca feudală, cînd instituţiile fundamentale ca şi procedura judiciară, erau preluate de primii ctitori de viaţă statală românească din dreptul romano-bizantin. Este o trainică armătură juridică, ce s-a menţinut în tot timpul dominaţiei islamice, la început prin monumentele legislative numite „nomo-canoane" şi apoi prin pravilele neoficiale din limba greacă, iar mai tîrziu le limbă slavă. În baza materialului etnologic, din sfatul satului făceau parte trei unităţi social-culturale, de proporţii reduse, care îndeplineau funcţii analoage în viaţa satului tradiţional românesc şi a căror activitate era coordonată în ansamblul ei de nucleul de bătrîni din sat cu o căpetenie numită odinioară jude, apoi pîrcălab. Judecata cetei de bătrîni se forma dintr-un număr fără soţ, pentru ca hotărîrea, sentinţa să se dea cu majoritate de voturi. Aceştia erau cooptaţi dintre oamenii cei mai în etate; îi caracterizau seriozitatea şi experienţa, iar cînd nu se completa sfatul lor, din lipsă de calităţi se alegeau bătrîni nepătaţi, din satele

vecine, potrivit dictonului: „cine n-are bătrîni, să-i cumpere". Sfatul bătrînilor aplica tradiţia juridică locală, „obiceiul pămîntului" dar putea să elaboreze şi „legi noi", prin jurisprudenţe, cînd tradiţia nu stabilea soluţii corespunzătoare. Ca instituţie juridică acţiona în timpul marilor sărbători, cînd judeca abaterile de la datinele şi tradiţiile satului. Judeţul obştesc sau sfatul bătrînilor, era exercitat de popor, prin reprezentanţii lui fireşti, apărau interesele comune ale satului, judecau în baza unei tradiţii juridice seculare experimentate de obşte şi nu se pretau să susţină nimănui interesele personale. Se numea judeţul cel mare cînd pe ordinea de zi era de judecat trădarea de neam, tîlhăria cu moarte, crima, mutilările, desfrîul, sodomia etc. şi judeţul cel mic, cînd era vorba de certuri, fraude, calomnii, furturi, bătăi etc. Judeţul cel mare, în afară de acţiuni penale, era şi creator de jurisprudenţă, deci reorganizator de activităţi cutumiare şi nimeni nu putea influenţa să judece împotriva conştiinţei ei. Expresia tradiţiei locale era prima condiţie a autorităţii celor judecate şi puterea juridică se exercita numai asupra obştei săteşti şi moşiei satului din care făcea parte cel împricinat. Cînd erau cazuri care depăşeau hotarele moşiei săteşti, se apela la ceata de bătrîni în a cărei competenţă teritorială cădeau aceste cazuri. Pedepsele au fost gradate după gravitatea faptei, de la cele morale şi materiale, la cele capitale, în care intrau: crîncenarea, înfierarea, mutilarea mîinii şi lapidarea, care consta în azvîrlirea cu pietre în cel vinovat, pînă cînd se decidea ca să fie aruncat în prăpastie.

După documentele vechi din Moldova, justiţia obştească pe vremuri era silită să-şi facă dreptate singură, pentru crima comisă asupra unui membru al obştei. Strînsa solidaritate de sînge dintre membrii obştii îi obliga să se apere şi să se răzbune pe orice frate de obşte al lor, ucigînd pe vinovatul din altă obşte. Mai tîrziu această răzbunare a sîngelui a fost înlocuită prin răscumpărarea crimei, cu plata în vite şi în bani, plătindu-se preţul vieţii unui om. Deci se accentua responsabilitatea solidară, a membrilor comunităţii. Jurătorii de mai tîrziu erau aleşi din băştinaşi sau din satele învecinate, după mărimea satului, 6 sau 12 membri, pentru a lămuri atît cauzele penale, cît şi pe cele civile, în special litigiile pămîntului, pentru că cele mai multe procese se rezumau la fixarea hotarelor. Cei 6 sau 12 membri erau numiţi magistraţi rurali, sau juzi. Existenţa jurătorilor la noi, care judecă pînă în veacul al XVIII-lea, presupune că justiţia a fost împrumutată de domnie de la obşti şi a rămas în stare de funcţionare chiar şi sub monarhia feudală. Dreptul de judecată îl mai avea domnul ţării şi dregătorii, începînd cu cel mai înalt şi isprăvind cu dregătorul sătesc. Îl mai aveau de asemenea proprietarii în favoarea cărora domnul renunţa uneori în mod expres,

printr-un hrisov, la o parte mai mare sau mai mică din dreptul său de jurisdicție. Același drept, dar limitat numai la pricinele mărunte, îl aveau și subalternii marilor dregători, cuprinși de obicei sub denumirea generică de slugi ale domniei. Se poate spune fără a exagera, că de sus pînă jos, țara era împînzită de judecători. Fiecare agent administrativ era în același timp și un judecător care putea pronunța pedepse, în special amenzi, pe care le și putea executa. Ușor de bănuit deci, ce abuzuri prilejuia această situație. În lipsă de legi scrise, în țară, normele de judecată se adaptau după cele bizantine, zise bazilicale sau ale juriștilor bizantini. În cele mai multe pricini, judecata urma însă legi nescrise, legea sau obiceiul pămîntului, care se respecta mai viguros, în special, în ceea ce privește procesele de proprietate de moșie și hotare, stabilirea hotarelor unui sat nou, care se întemeia, sau a unei prisăci. Tot obiceiul stabilea și ce obligații în dijmă și în muncă aveau rumânii adică țăranii neliberi, față de stăpînii lor. În esența lor, aceste prețioase documente istorice vechi din Moldova de drept cutumiar român, deși sînt de proveniență feudală, ne relevă dimensiunile unei civilizații tradiționale sătești de mare importanță și ale unei culturi populare de o înaltă valoare creatoare.

La începutul secolului trecut, conducerea satului o avea vornicul, care avea și atribuții judecătorești, unde participau bătrînii din sat și se judeca în fața poporului, urmărindu-se împăcarea părților în conflict. După 1830, atribuțiile vornicului se restrîng și locul lor îl ia „județul sătesc", format din preot și trei membri aleși, judecînd toate pricinile ivite în comună. Regulamentul Organic continua să exercite în împărțirea dreptății influența sa de clasă. Găsim aici, încă una din pricinile pentru care revoluționarii de la 1848 au pus pe foc acest Regulament, considerat ca un instrument de aservire a poporului.

Cu Unirea Principatelor a urmat introducerea Constituției după modelul belgian și introducerea legislației din Apus, care, dacă n-au corespuns întru totul tradiției și modului de existență a poporului nostru, au ridicat justiția din tirania evului mediu, la modul de viață civilizat al Apusului, fiind organizată pe circumscripții teritoriale, la noi — judecătorie de pace, cu sediul la Hemeiuși. Justiția — în comuna Berești — pînă la 1908 era alcătuită din judecătorie comunală pentru pretențiile bănești pînă la 50 lei și tulburările de posesie. Reprezentanții ei erau primarul I. Gh. Stelea — ca președinte, două persoane numite jurați, Vasile Tomozei și Ion Roșu, aleși prin vot universal pe termen de doi ani dintre bărbații majori, iar ca grefier era I. Borcea, notarul comunei. Judecătoria comunală funcționa numai duminica, în localul primăriei, după numărul proceselor, cam odată la 2—3 săptă-

mîni. Hotărîrile se luau cu majoritate de voturi, cei nemulțumiți avînd drept de apel la judecătoria de pace de la Hemeiuși și, nu după mult timp, la Bacău. În ceea ce privește posesiunea, încălcările de hotare fiind foarte frecvente, la data aceea judecătoria comunală se transporta adeseori la fața locului. În această materie, ea nu avea dreptul decît să mențină situația statu quo, adică așa cum a fost în trecut, pînă la tulburarea intervenită. În ambele cazuri se admitea administrația probei cu martori. Este important de știut că suma de 50 lei reprezenta înainte de 1908, o sumă mare, fiind echivalentul a 40—50 dubli decalitri grîu sau porumb.

După reprimarea sălbatică a răscoalei din 1907, între alte reforme agrare menite să satisfacă populația rurală, s-a venit în 1908 cu o modificare a justiției la sate. Judecătoria de pace a devenit judecătoria de ocol, cu atribuții puțin sporite, iar ca teritoriu ea s-a menținut ca și în trecut. O inovație era aceea că judecătorul de ocol era obligat să vină în comună de 2 ori pe lună, să judece la fața locului anumite cauze și să autentifice acte de orice fel și pentru orice valoare. Actele autentice erau redactate gratuit de către notar sub supravegherea judecătorului, obligație impusă prin lege. Pentru cauzele mai importante, care nu se judecau la comună, cei interesați se adresau la reședința judecătoriei din Bacău. Această stare de lucruri a dăinuit pînă la războiul din 1916, cînd judecata în comună s-a suspendat, toate pricinele, inclusiv autentificarea actelor, fiind rezolvate la reședința judecătoriei Bacău. Sistemul juridic instaurat după Unirea Principatelor a continuat să funcționeze cu unele modificări arătate mai înainte, pînă la anul 1948, cînd prin introducerea asesorilor populari în componența completelor de judecată și a judecătorilor aleși, în loc de a fi numiți ca în trecut, s-au adus modificări radicale organizării judecătorești. Concomitent s-a mers și la sporirea competenței instanțelor de judecată, iar modificările intervenite în organizarea teritoriului administrativ au generat restructurări și în teritoriul instanțelor judecătorești. După primul război mondial ia ființă în fiecare comună cîte un sfat de împăciuire, în a cărei competență intrau pricini mărunte. Sfatul, numai cînd nu reușea să-i împace, se adresa la judecătoria Bacău.

Dezvoltarea orînduirii socialiste, ridicarea nivelului de cunoștințe ale cetățenilor, întărirea democrației socialiste, noua organizare administrativă a teritoriului precum și introducerea noului sistem de justiție socialistă, au făcut necesară și perfecționarea organizării judecătorești. Astfel se promulgă și se pune în aplicare, la 1.I.1969, legea pentru organizarea judecătorească, prin care se garantează apărarea orînduirii socialiste și a drepturilor persoanelor și se asigură condiții noi pentru desfășurarea activității instanțelor la nivelul exi-

genţelor unei stricte respectări a legalităţii socialiste. Ţinînd seama de experienţa şi rezultatele pozitive obţinute în trecut, în activitatea comisiilor de împăciuire de pe lîngă comitetele executive ale consiliilor populare, s-a venit cu o lege unică, pentru comisiile de judecată, promulgată şi intrată în vigoare la 1.I.1969. În îndeplinirea sarcinilor ce le revin, comisiile de judecată încearcă împăcarea părţilor în diverse pricini, judecă abateri de la regulile de convieţuire socială, lovire sau alte violenţe, abuz de încredere, calomnie, ameninţare, stricăciuni, litigii de muncă şi unele litigii patrimoniale. Constituirea acestor comisii, trecerea în competenţa lor a unui număr sporit de pricini a căror rezolvare se face potrivit unei proceduri simplificate, sînt de natură să ducă la creşterea rolului colectivităţii în asigurarea legalităţii şi combaterea manifestărilor antisociale. În prezent preşedintele comisiei de judecată este Atanasie Băisan, care e şi vicepreşedinte al Comitetului executiv al Consiliului popular, iar membrii: Dumitru Mov Cojocaru, Maria Luncanu, Gh. Ocolaşu şi secretar Angela Grigorescu. În componenţa actuală a comisiei au mai intrat Teodor Tomozei, prof., M. Mardare ş.a. S-a mai înfiinţat o comisie de judecată din 1969 la C.A.P. pentru colectivişti, cu Oprişan C., preşedinte; Gălăţanu Gh. vicepreşedinte, secretar Tărcuţă El., iar membri: Matei Ioan, Soare Rodica şi Ursu Mircea. Pentru cunoaşterea legilor statului şi pentru preîntîmpinarea abaterilor săvîrşite de unii cetăţeni, lucrătorii din miliţie ai comunei, Dima Petru şi Miftode Ghe., şi unii jurişti din Bacău, oameni ai datoriei şi legii, folosesc prilejul ca în adunările de la Căminele culturale să explice prevederile legilor, dînd în acelaşi timp îndrumările corespunzătoare.

6. Paza comunală

Organizarea pazei săteşti, în secolul trecut, cădea în sarcina vornicului şi se impunea fiecărui cetăţean prestarea ei prin rotaţie. Paznicii aceştia se numeau străjeri şi mergeau ziua şi noaptea prin sat; aveau anumite locuri de popas, mai ales pe dealuri de unde se putea vedea o mare parte din sat. Astfel de locuri — la Bereşti — erau în faţa şcolii de la centru, precum şi pe dealul Ursului. La Pădureni, în mijlocul satului, pe locul actualei şcoli; în Climeşti pe un loc înalt, între biserică şi şcoală; iar la Brad, în dreptul casei lui C. Paraschiv. După un timp oarecare s-a desfiinţat straja de zi şi a rămas numai cea de noapte, pentru securitatea cetăţenilor şi a avutului lor. Un timp, după ce s-a înfiinţat comuna, paza

nu se făcea decît în satul de centru al comunei, adică în Berești. În cătunele celelalte abia mai tîrziu s-a înființat paza, cu străjeri sau vătăjei. Paznicul de centru se mai numea odagiu, cum a fost la noi, Vasile Camară, care, de obicei, era un subofițer ce s-a distins în serviciul militar sau un veteran de război. Mai tîrziu s-au numit și gorniști, fiindcă orice anunț de la primărie îl făceau sunînd goarna pe ulițe și mai ales în mijlocul satului, ca să audă și cei de la margine. Se mai numeau și guarzi, îngrijind în același timp de taurii comunei și de serviciul telefonic. Orice vită prinsă de paznici, de proprietarul recoltei sau de oamenii lui, era dusă la oborul de gloabă comunal. Gh. Cozma și Alec. Matei au fost cei mai activi, în această direcție, prin faptul că aduceau stîni de oi întregi și le închideau la obor, ridicînd venitul bugetului comunal prin amenda ce o plătea fiecare inculpat, bineînțeles plătind și despăgubirea păgubașului. Dacă nu se învoia cu proprietarul vitelor, se anunța primarul, care în 24 de ore făcea ispașă sau despăgubire, adică punea părțile să se împace sau le fixa gloaba pe care o plăteau. Vitele nu se puteau închide dacît la oborul comunal. Puteau fi omorîte pe ogor, dacă făceau multă stricăciune și în acest caz se anunța imediat primarul, pentru anchetă. Dacă în termen de 3 zile, proprietarul în culpă nu se prezenta să le scoată de la obor, acestea se socoteau de pripas și după 3 luni se vindeau la licitație.

30070 177

Capitolul VIII

Dezvoltarea culturală

Despre o şcoală pentru copiii sătenilor, nu se putea vorbi în primele decenii ale sec. al XIX-lea. Carte nu ştiau în satele noastre decît preotul şi dascălii, dar şi aceştia, în măsura în care le permiteau vremurile şi împrejurările. Arareori se mai găsea cîte un dascăl neisprăvit sau cîte un grămătic, care ştia să tălmăcească o jalbă. În satele noastre, mai ales în cele răzăşeşti, Bereşti şi Pădureni, copiii sătenilor înstăriţi se adunau în tinda bisericii, unde un dascăl mai pricopsit la învăţătură, îi deprindea să înveţe buchiile şi să slovenească cîte ceva din ceaslov şi psaltire. Aveau şi manuale de silabisit, caligrafie şi catehism. Sătenii se hotărau greu de tot să-şi dea copiii la şcoală şi în mintea lor simplă îşi închipuiau că a învăţa buchiile e un lucru tare greu. Pe de altă parte, nici copiii nu se omorau cu învăţătura, auzind de la alţii mai mari că-i grea cartea şi cine nu învaţă, mănîncă bătaie.

Cel dintîi local de şcoală din Bereşti, despre care amintesc bătrînii, a fost casa care se găsea în curtea bisericii „din Vale", ale cărei urme s-au văzut pînă aproape de timpul nostru. S-a învăţat mai întîi carte la „popa Manole", cum era cunoscut printre săteni preotul Emanoil Movileanu. Casa aceasta avea două camere; în una învăţau copiii carte, în cealaltă locuia preotul. Documentele atestă că Bereştii a avut o şcoală mixtă, care funcţiona din 1860, era întreţinută de stat, aşezată într-un local mediocru, clădit din vălătuci, închiriat de comună. Aceasta pînă în 1864, cînd se înfiinţează şcoala primară recunoscută de stat, în acelaşi local fondat de negustorul român, Hagi Const. Călin din Bacău, care cu cîtăva vreme înainte, fondase şi biserica, pe locul cumpărat de dînsul „în Silişte", jumătate pentru biserică şi jumătate pentru şcoală. Rînd pe rînd, şcoala a funcţionat în case particulare şi anume: în casa pr. C. Borcea, pe al cărui teren s-a construit mai tîrziu palatul din centrul satului; la Iorgu Bor-

cea; revine la C. Borcea, care, dînd apoi casa lui N. Ghilic, pentru cîrciumă, școala este mutată la I. Dochiț. Dintre dascălii vechi care se ocupau cu învățătura copiilor, se amintește de dascălul Doldur din Pădureni. După spusa bătrînilor Gh. Roman și Gh. Vaman, acesta locuia într-o casă aproape de fîntîna cu cumpănă din valea satului. Ca învățător era vestit, deoarece veneau elevi și din alte sate să învețe la el. La fel era și dascălul G. Lazariu. În Climești se amintește de dascălul Petrea și de dascălul Neculai. La Brad nu e menționat nimeni, pentru că școala se afla la Serbești, la o distanță de 3 km de Brad. Școala din Berești se deschide în mod oficial la 1 martie 1865, cu dascăl orînduit de stat. Din documente reiese că existau 4 clase primare, unde funcționa un singur învățător, iar elevii învățau într-o singură încăpere. Dăm numele învățătorilor de la înființarea școlii: în 1864 Gh. Lazariu, timp de un an, apoi Dumitru Marcu, care funcționează de la 1.III.1865 pînă la 1.XI.1865, cînd pleacă spre Tg. Ocna, Gh. Dimitriu despre care aflăm dintr-un document cu ștampila primăriei din 15.VIII.1868, de pe cînd era Grigoriu primar în Berești, că i s-au plătit pe lunile aprilie, mai, iunie 1868, cîte 40 lei lunar, în total 120 lei. El funcționează de la 1.XI.1865—15.XI.1873; Gh. Crețulescu de la 15.XI.1873—2.V. 1877; Gh. Dimitriu 2.V.1877—30.XI.1885; D. I. Stirbei de la 30.IX.1885—30.IX.1887; Vasile Nedelcu de la 30.IX.1887—30.IX.1888; Spiridon Frunză de la 2.X.1888—1.IX.1903, cînd pleacă la Serbești, Bacău. În timpul lui Spiridon Frunză, la 1891, școala era frecventată de 29 copii, dintre care 9 fete. Știau citi și scrie 111 cetățeni, dintre care 11 femei; nu știu carte 1 414 săteni, din care 745 femei. În 1897 s-a înființat postul al II-lea pentru Spiridon Frunză, care rămîne în această calitate pînă la 2.V.1903. În acest an e numit director C. Nădejde.

Aglaia Ștefănescu e suplinitoare în postul II, de la 20.X.1897—1.IX.1898; Ioan V. Floareș e suplinitor în postul II de la 2.X.1898—1901.

Dăm mai jos un tabel referitor la știința de carte a sătenilor în anul 1901:

Vîrsta	Știu scrie și citi		Nu știu carte		TOTAL
	Băieți	Fete	Băieți	Fete	
De la 7—15 ani	104	25	95	179	
Peste 15 ani	98	16	423	514	
Populația flotantă	—	—	7	4	11
Infirmi	—	—	14	11	25
TOTAL	202	41	518	693	

Se înființează postul III la 1900, pentru Smaranda Botezatu de la 1.X.1900—1.IX.1902; însă în 1901 trece în postul II. Const. Nădejde — institutor — trece în postul III de la 16.IX.1901—2.V.1903, cînd e avansat în postul I ca director și funcționează pînă la 15.III.1904, cînd se transferă la Letea — Bacău. Maria Cîndea funcționează în postul II de la 1.IX. 1901—1902. În 1902 se desființează postul III din motive economice. Ion Ionescu și Adela Savel, suplinitori, se succed în 1902—1903, înlocuind pe titularul C. Nădejde, care se afla în concediu, pentru studii. Nec. Cîrje — institutor — funcționează în postul I de la 15.III.1904, pînă la 1.X.1914 cînd trece la școala băieți nr. 3 din Bacău, unde a fost și mult timp director. Aspazia Vasiliu funcționează în postul II de la 1.IX.1905 pînă la 1.X.1906, cînd trece la Suhărău — Dorohoi și în locul ei este numită în postul II, Eugenia N. Cîrje; se inaugurează localul de școală nou construit, după tipul model al Casei școalelor, cu două mari săli de clasă și locuința directorului sub același acoperămînt, pe locul unde sînt astăzi Căminul cultural și biblioteca. Această școală a fost construită în regie și a costat 20 000 lei. Avea loc de grădină, în suprafață de 28 arii. În această perioadă au funcționat Gh. N. Popa — director (1914—1918) și soția sa, Domnica, Ioan Luncanu, Ana Vrînceanu și Dobrița Luncanu, directoare la școala de fete, Eufrosina și Mihai Popa, Elena și Mihai Borcea, Teodorina și Vasile Popescu și Maria Ghe. Terinte.

Amintim aici că în 1918 se votase legea privind organizarea învățămîntului supraprimar, lege elaborată de S. Mehedinți, prin care se da cursului complementar un caracter practic, bazat pe activitatea elevilor în ateliere meșteșugărești. În anul școlar 1920—1921, ia ființă și în Berești cursul complementar. Deși funcționa numai de două ori pe săptămînă, frecvența era redusă, ca urmare a slabelor posibilități economice și a insuficientei cunoașteri de către părinți a necesității prelungirii cursurilor, precum și a faptului că școala nu putea asigura în domeniul activității practice o pregătire corespunzătoare. În 1924 s-a adoptat „Legea învățămîntului primar al statului și primar normal", lege care pune capăt diferențierilor dintre școala primară și cea rurală. Ca urmare a acestei legi, în 1926 apare la școala Berești un atelier de tîmplărie cu maistrul ei Grig. Crihan și se organizează o pepinieră cu lot școlar, de suprafață mică.

Iată un alt tabel reprezentînd nivelul de cultură al sătenilor, în 1923:

Nr. crt.	Denumirea satelor	Mai mult decit curs primar	Absolvenți a 4 clase primare	Curs primar incomplet	A se iscăli numai	Analfabeți
1.	Berești	9	189	112	26	741
2.	Pădureni	—	23	30	8	372
3.	Climești	2	38	42	11	362
4.	Brad	—	16	18	6	140
	TOTAL:	11	266	202	51	1 615

Din totalul de 2 141 suflete cîte avea comuna în 1923, o mică parte știau să scrie și să citească, restul erau toți analfabeți, deoarece și acei ce știau puțin să se semneze nu aveau de fapt însușite noțiunile elementare ale scrisului.

Școala de fete a funcționat cu chirie în localul zidit din cărămidă al moșierului I. Ciuciuveanu, așezat pe actualul teren de sport al școlii generale Berești. Ea s-a înființat prin decizia Ministerului Instrucțiunii în anul 1919, cu 167 eleve înscrise. De la înființare și pînă în 1945, cînd s-a unificat cu școala de băieți, devenind școală mixtă, au fost înscrise 2 855 eleve, din care au absolvit numai 143 eleve, deoarece din 1924 s-a adăugat și cursul complementar de trei clase și din cauza neaplicării obligativității, nu s-a mai promovat nici o absolventă.

În anul 1928, în urma unui puternic incendiu, clădirea unde a funcționat școala de fete a ars pînă la temelie și autoritățile locale, cu sprijinul statului, au cumpărat ca local de școală cu 900 000 lei, palatul cu etaj din centrul satului, construit din cărămidă în 1908, de către moștenitorii lui Vasile Borcea, în speță ing. Mihai Borcea și Profira Năstase. În această clădire, la 15.IX.1929 se transferă școala elementară de meserii, de la Comănești Bacău. La 1.01.1930 ea se transformă în Școala inferioară de meserii pentru fete.

EFECTIVUL DE ELEVE AL ȘCOLII INFERIOARE DE MESERII

Nr. crt.	Atelierul	Clasa I	II	III	IV	V	TOTAL	Maistre
1.	Țesut	13	3	2	—	2	20	Ana Horodniceanu director
2.	Croitorie	6	4	3	1	2	16	Elena Beclereanu
	TOTAL	19	7	5	1	4	36	

Şcoala a fost cu internat, deşi a parte din eleve din comună, cu aprobare legală erau externe. Dăm şi efectivul de eleve pe anul 1935—1936:

Nr. crt.	Atelierul	Clasa I	II	III	IV	V	TOTAL	Maistru
1.	Ţesut	8	1	2	2	—	13	Ana Horodniceanu — director
2.	Croitorie	4	10	4	3	1	22	Elena Ştefănescu
	TOTAL	12	11	6	5	1	35	

Atelierele au fost bine înzestrate cu un inventar de 150 000 lei.

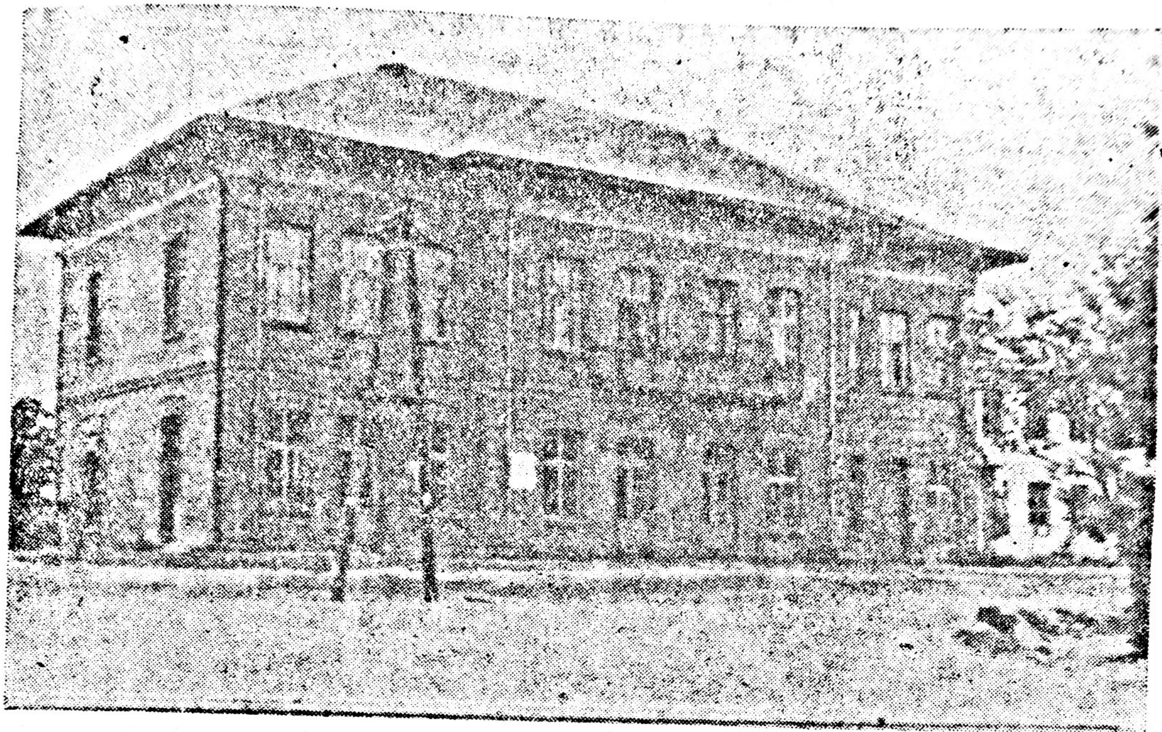
Acesta a fost învăţămîntul pînă în preajma celui de-al II-lea război mondial. După decretarea păcii, la 9 mai 1945, a fost prestată o muncă deosebită pentru refacerea ţării distruse de război, atît din punct de vedere material, cît şi cultural. Trebuia lichidat analfabetismul, rămas moştenire din trecut. S-au organizat cursuri speciale, în această direcţie, s-au tipărit manuale pentru alfabetizare. În 1944 circa 40% din locuitorii Bereştiului erau analfabeţi. După reformele învăţămîntului începînd din 1948, vechea şcoală primară s-a transformat în şcoală generală de 7 ani, apoi de 8 ani, şi în sfîrşit de 10 ani. Cadrele didactice au făcut front comun în activitatea cerută la catedră cît şi în alte domenii legate de viaţa comunei: sociale, culturale, edilitare, sanitare etc.

Ca directori de centru în anii puterii populare, au funcţionat: Ioan Şerban, învăţător; Ioan Buculei, învăţător, apoi prof.-naturale; Gh. Costan, învăţător; Gh. Frigură, învăţător; Const. Botez, prof. economie politică; Const. Tirişcă, prof. matematică; Ştefan Mierluşcă, prof. sport; Maria Mierluşcă, prof. rusă; Angela Ştefănescu, prof. naturale; Ştefan Florea, prof. română iar în prezent Maria Mardare, prof. geografie.

CA ÎNVĂŢĂTORI, PROFESORI ŞI EDUCATOARE PUTEM MENŢIONA:

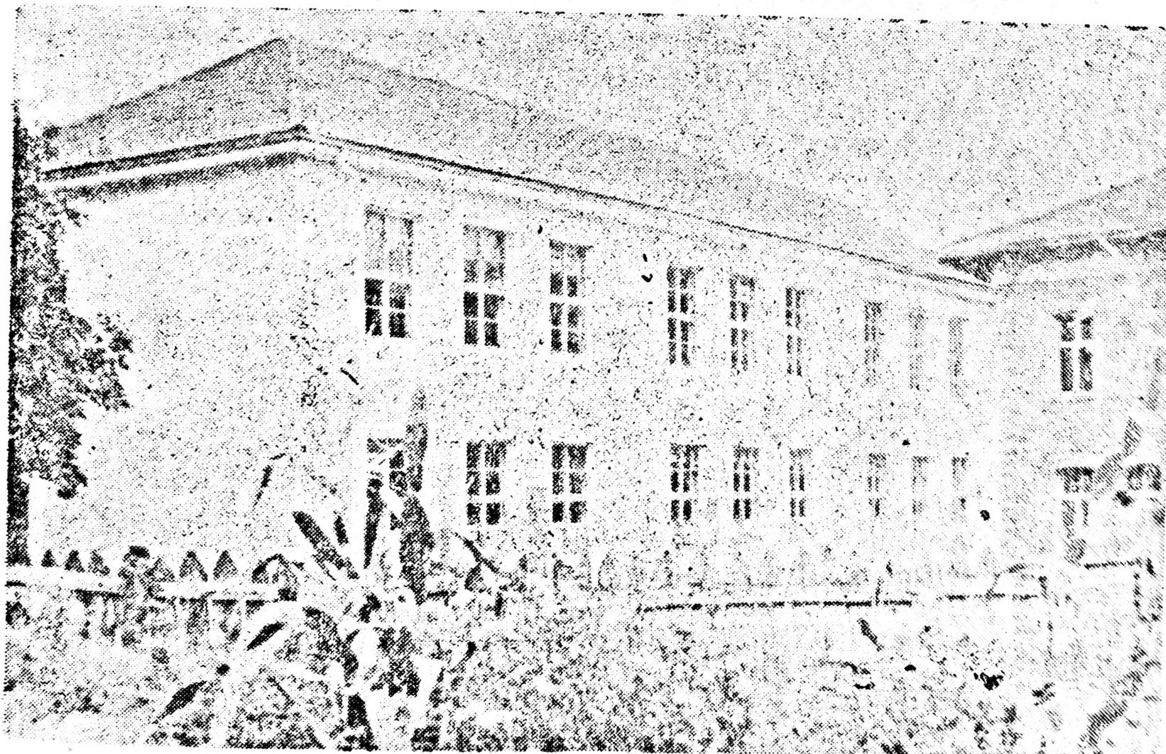
Natalia Niţă — învăţătoare
Elvira Mierluşcă — învăţătoare
Ioan Şerban — învăţător
Elena Şerban — învăţătoare
Mihai Dospinescu — învăţător
Roza Dospinescu — învăţătoare
Gheorghe Costan — învăţător
Margareta Buculei — învăţătoare

Ioan Buculei — profesor naturale
Lorica Terinte — profesor geografie
Blănaru Gheorghe — profesor muzică



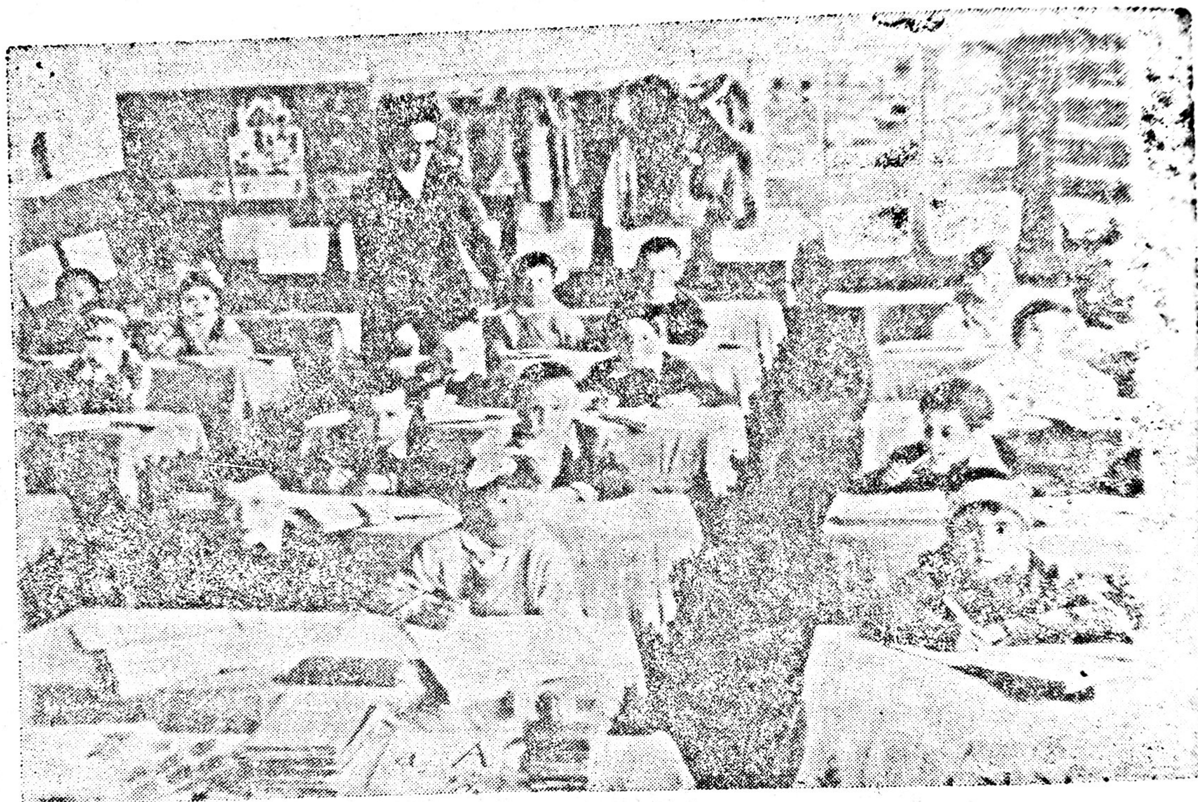
Scoala veche din comuna Bereşti-Bistriţa

Maria Luncanu — învăţătoare
Iozefina Chiriac — profesoară română
Teodor Chiriac — profesor română
Ana Bucovineanu — învăţătoare
Constantin Bucovineanu — învăţător



Şcoala nouă din comuna Bereşti-Bistriţa

Constantin Mardare — învățător
Maria Mardare — profesoară geografie
Ioan Tutunaru — profesor istorie
Maria Purice — profesoară istorie
Viorica Mînja — profesoară română
Stefan Florea — profesor română
Lucica Florea — profesoară suplinitoare
Lorica Curpăn — profesoară română
Eliza Frunză — învățătoare



Activitatea școlară

Dumitru Frunză — profesor română
Angela Stefănescu — profesoară biologie
Paraschiva Ignat — profesoară română
Alida Buture — profesoară română
Dumitru Soare — profesor matematică
Elisabeta Boteanu — profesoară franceză
Maria Gheorghiță — profesoară biologie
Viorica Tirișcă — învățătoare
Constantin Tirișcă — profesor matematică
Elena Batez — educatoare
Constantin Botez — profesor economie politică
Maria Munteanu — profesoară matematică
Valeria Georgescu — învățătoare
Virginia Cristian — educatoare
Angela Grigorescu — secretara școlii
Olimpia Tomozei — educatoare și secretara școlii
Constantin Ciubotaru — profesor suplinitor
Gheorghe Stanciu — profesor suplinitor
Marta Tutunaru — profesor suplinitor
Stefan Mierlușcă — profesor sport
Mioara Mierlușcă — profesoară rusă
Viorel Ignat — profesor suplinitor
Titica Chiriac — profesor suplinitor

Victoria Scînteie — profesoară geografie
Elena Cîmpeanu — învățătoare suplinitoare
Angela Nănescu — învățătoare suplinitoare
Elena Racoviță — învățătoare
Eugenia Blănaru — pedagogă și secretară
Maria Gheorghieș — educatoare
Elena Chiribău — învățătoare
Mihai Asaftei — profesor istorie
M. Ababei — profesor istorie
M. Arinton — profesor suplinitor
Natalia Ciubotaru — educatoare
Gumea Aurica — învățătoare
Ursu Ioan — învățător
Popovici Beatrice — profesoară suplinitoare
Țîrcă Angela — educatoare
Grosu Rodica — educatoare
Popa Valeria — învățătoare
Macarie Maria — profesoară franceză
Ferchiu Maria — profesoară biologie
Blejuț Paraschiva — învățătoare



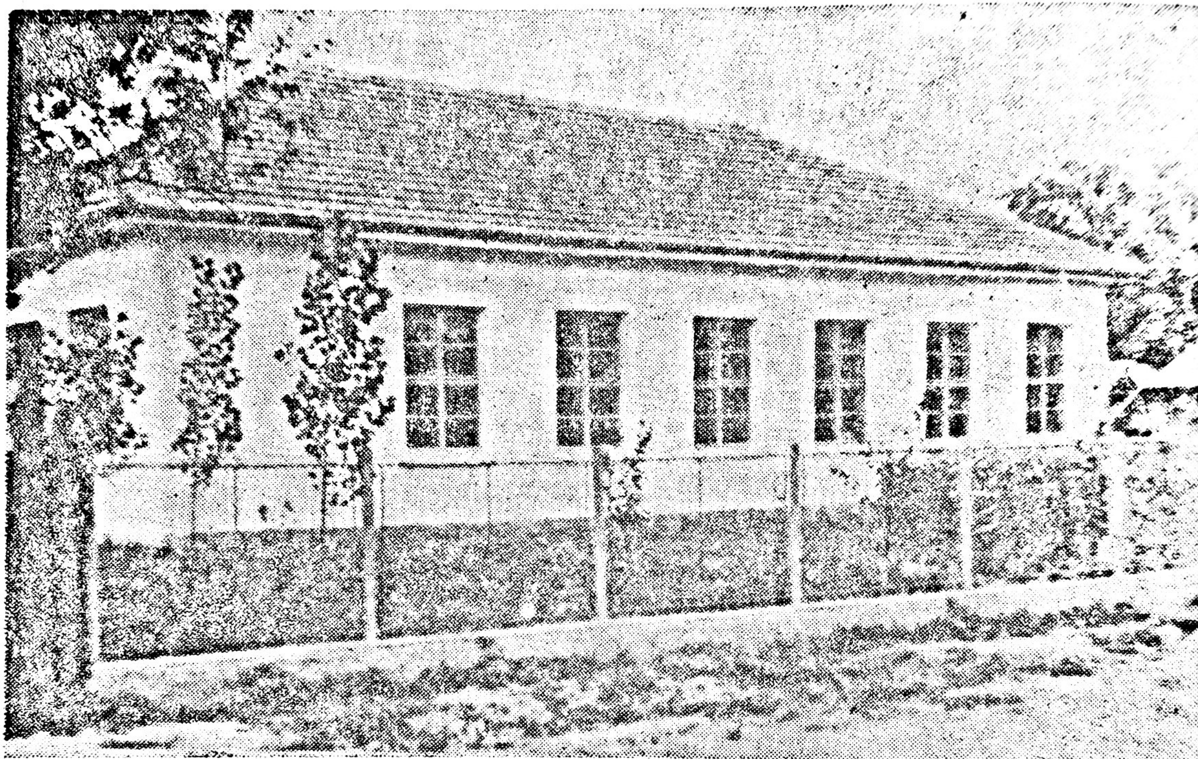
Colectivul de cadre didactice al Școlii generale din Berești-Bistrița

ȘCOALA CLIMEȘTI

C. Chiribău — învățător
I. Dumitru — învățător
Vasile Niță — învățător
Cica Nourescu — învățătoare
Alexandru Meran — învățător
Elena Meran — învățătoare
Constantin Trofin — învățător
Ana Dandu — învățătoare
Lucreția Roșu — învățătoare
Tanța Popescu — învățătoare
Viorica Chiriac — învățătoare

ŞCOALA PĂDURENI

I. Clapon — învăţător
C. Fuioagă — învăţător
I. Popa — învăţător
Elvira Mierluşcă — învăţătoare
Adriana Frigură — învăţătoare
Gheorghe Frigură — învăţător
C. Hungu — învăţător
Mioara Ursu — învăţătoare
Angela Golăe — învăţătoare suplinitoare



Şcoala din Pădureni

Maria Soare — învăţătoare suplinitoare
Lucica Ursu Pădure — educatoare suplinitoare
Cristofor Teodora — educatoare
Elena Lungu — învăţătoare suplinitoare
Elena Turcu — învăţătoare
Viorica Barbu — învăţătoare

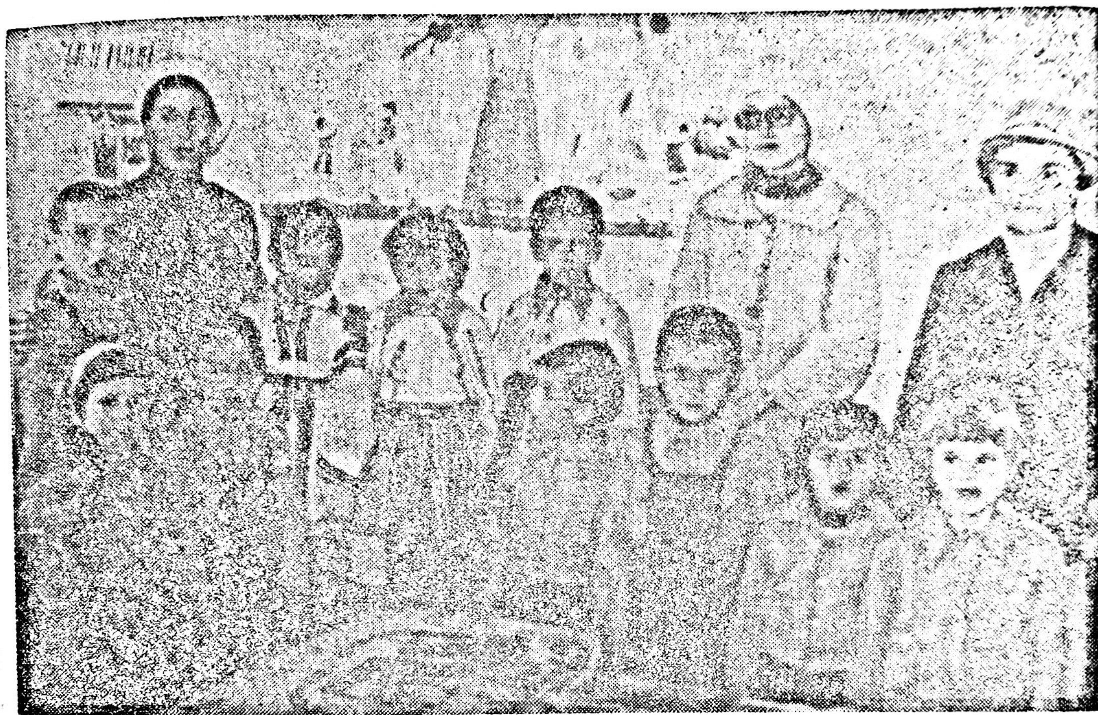
ŞCOALA BRAD

Ion Vîrlan — învăţător
Vasile Damian — învăţător
Maria Tofan — învăţătoare
C. Trofin — învăţător
Maria Trofin — învăţătoare la şcoala Dumbrava

În şcoala veche din Pădureni funcţionează azi grădiniţa de copii. Şcoala nouă s-a construit în 1972—1973, sub supravegherea atentă a primarului Ion Turcu şi a notarului C. Bucovineanu.

Alături de vechea școală din Brad s-a construit o școală nouă prin grija Consiliului Popular.

O altă instituție menită să învioreze și să amplifice tradiția activității culturale într-un mod judicios și după adevărate criterii valorice și artistice este Căminul Cultural. Înainte vreme, distracțiile pentru flăcăii și fetele noastre erau horele și scrînciobul din sat. Acestea se făceau la sărbători mari, în afară de sezonul iernii. Scrîncioabe se ridicau în Berești, pe



Un grup de „șoimi"

locul unde se află chioșcul alimentar din fața palatului și tot acolo se juca și hora tineretului. În Pădureni a fost medeanul de lîngă casa lui Gh. Băisan și mai tîrziu s-a mutat pe locul școlii vechi. Aceste hore se făceau des, fiindcă pe timpul acela nu existau nici radiouri, nici televizoare, nici Cămine culturale, nici săli de dans. Serbările școlare, în trecut, în afară de cele de sfîrșit de an, se dădeau rar de tot. Menționăm că și odinioară ca și astăzi, activitatea artistică a bereștenilor era foarte bogat constituită din coruri, jocuri, poezii, monologuri, piese de teatru. Printre acestea din urmă amintim: „Pîcală argat", „Piatra din casă", „Rămășagul", „Năpasta", „O scrisoare pierdută", „Conul Leonida față cu reacțiunea" etc. piese pregătite de tineretul școlilor secundare.

În zilele noastre echipa de teatru a prezentat multe comedii nostime ca: „Navetiștii", „Asta e nora pe care o vreau".

În domeniul mișcării artistice de amatori, în prezent se solicită participarea activă a sătenilor, în special a tineretului, în calitate de creatori de bunuri și valori artistice.

Creaţia artistică populară, cu gama variată a formelor ei de expresie, are un cîmp larg de afirmare. Astfel brigada artistică de agitaţie, care redă aspecte pozitive sau negative din viaţa satului nostru, prin cuplete satirice a încercat şi încearcă să îndrepte conduita necorespunzătoare a unora. Echipa de dansuri ia parte la diferite concursuri, serbări şi spectacole, fiind printre cele bune din judeţ. Horele, sîrbele, („Banul Mărăcine", „Ciobăneasca", „Raţa", „Coasa", „Corăgheasca", „Muşamaua" etc.) aduc farmecul lor deosebit de



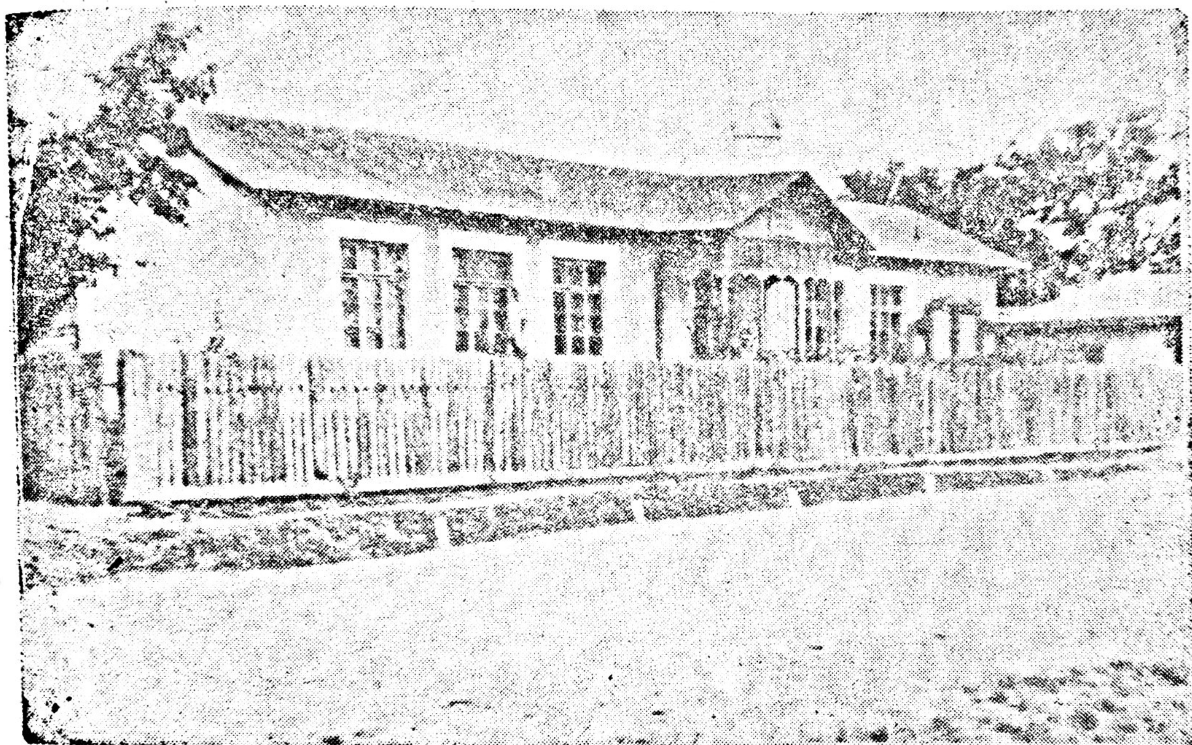
Un grup de pioniere de la cercul de cusături artistice

creaţii artistice autohtone, chiar dacă sînt umbrite de unele împrumuturi străine — valsuri, tangouri —, care se mai joacă pe la horele din sat.

Toate valorile noastre artistice, hărnicia şi puterea de creaţie a poporului, cunosc azi o permanentă dezvoltare, determinată de dinamica în continuă ascensiune a întregii societăţi. Secretarul general al Partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, referindu-se la Căminele culturale de la sate, atribuie acestora misiunea de a deveni „instituţia de educaţie politică... a ţărănimii, a tuturor membrilor societăţii". Simpozioanele, conferinţele, emisiunile de „Întrebări şi răspunsuri", concursurile „Cine ştie cîştigă", şezătorile cultural-artistice şi altele, constituie un ajutor serios pentru săteni în lărgirea cunoştinţelor lor de cultură generală, în formarea unei concepţii materialist-dialectice despre lume şi viaţă. Numărul manifestărilor cultural-artistice a crescut enorm. Numai în anul 1978 au fost organizate de către directorul cămi-

nului, Const. Mardare, împreună cu cadrele didactice, peste 150 manifestări cultural-artistice, la care au participat peste douăzeci mii de cetăţeni. În 1980 director al Căminului Cultural este profesorul Dumitru Soare.

Experienţa a demonstrat că acţiunile agro-zootehnice de la Cămin au devenit necesare şi se desfăşoară sub forma unor discuţii între inginerii-agronomi, zootehniştii, medicii, cadrele didactice, pe de o parte, iar pe de alta, sătenii cooperatori, în faţa unor planşe, fotografii, scheme, pentru înţe-

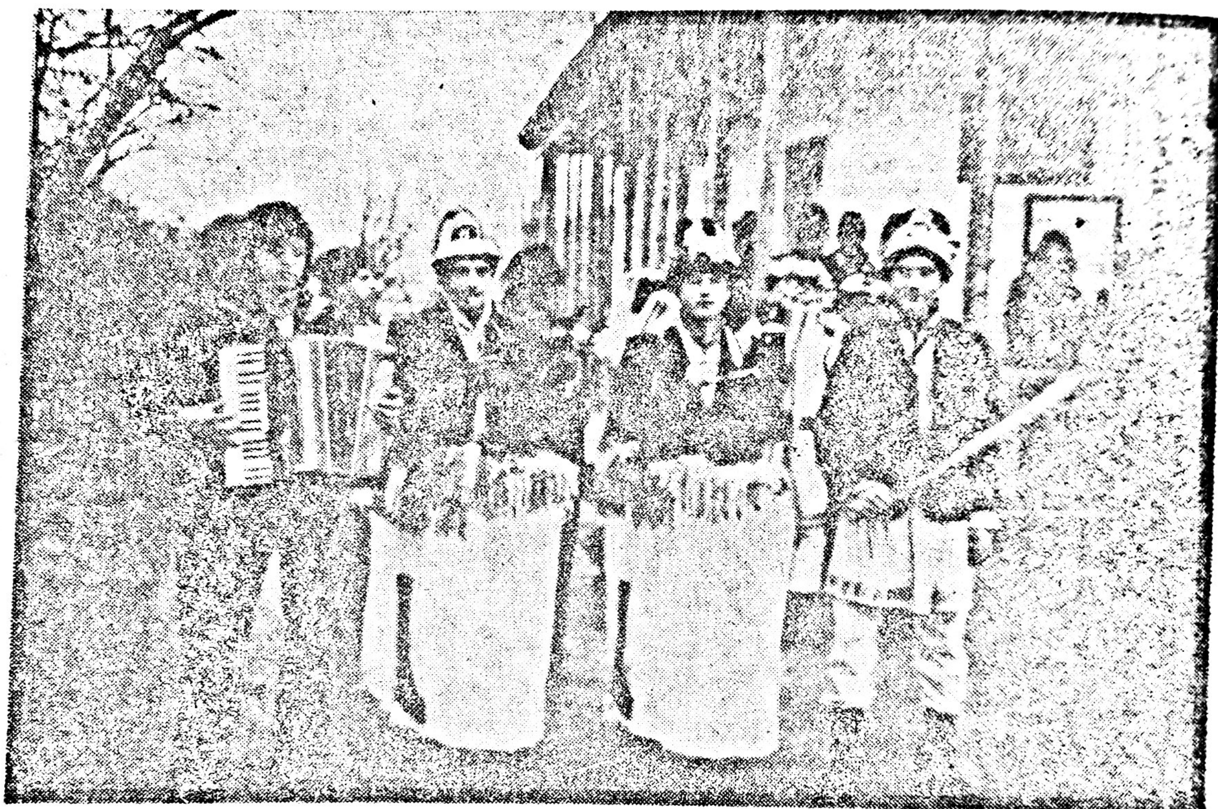


Căminul cultural din comuna Bereşti-Bistriţa

legerea problemelor mai puţin cunoscute, solicitate de mase. Brigada artistică şi de teatru, grupul instrumental, în frunte cu Fănică Tănase, corul vocal cu soliştii: Maria Cojocaru, I. Bîrsan, Bejan Alexandrina, Diţu Valeria etc., echipa de dansuri au oferit în ultimii ani spectacole în care se îmbină elementul tradiţional folcloric cu cel modern.

Pentru dezvoltarea culturală a sătenilor avem în prezent mijloacele moderne de informaţie — radioul, televiziunea, cinematograful, cartea, presa — care au sporit contactul săteanului cu lumea ştiinţei şi tehnicii, a artei, au mărit volumul său de cunoştinţe, nivelul de instruire, influenţînd pozitiv perfecţionarea multilaterală a omului de la ţară. De la 5 aparate de radio în 1938, s-a ajuns în 1975 la 324 aparate radio şi la peste 263 televizoare. Cetăţenii arată mult interes pentru ştirile interne şi externe, audiază muzică, vizionează piese de teatru, învaţă din emisiunile de radio dedicate ţăranilor cooperatori.

Cinematograful este un mijloc modern audio-vizual pentru răspîndirea ştiinţei în masă. La început, prin anii 1933—1935, bereşteanul Jan Ignat aducea filme pe care le proiecta cu aparatul său propriu, în fosta casă veche a lui Gh. Galaţanu, unde azi se află chioşcul alimentar, dar nu a reuşit să atragă publicul, pentru că nu aducea filme interesante. Prin anii '50, filmele erau aduse de caravană seara,



Echipa de dansuri. Căluşari.

după ce se înnopta şi se proiectau în curtea Căminului cultural, ecranul fiind peretele din exterior al şcolii. Din 1957, şcoala s-a transformat prin demolarea pereţilor interiori, în Cămin cultural, prin munca asiduă a lui Gh. Blănaru, directorul Căminului cultural. În 1960 s-a amenajat în Căminul cultural cabina pentru operatorul cinematografic, sală pentru spectatori, prevăzută cu un ecran mare, deasupra scenei, cu cortină, toate bine întreţinute de Gh. Aivănoaie care, într-o activitate neobosită, mînuieşte cu pricepere un aparat modern, cu bandă de 16 mm Tehnocin. Printre primele filme care au rulat în condiţii bune, menţionăm: „Bumbeşti-Livezeni", „Alexei Matrosov", „Vagabondul", „Îndrăzneala", „Zorba Grecul", „Răsfăţatul", „Lupoaica", „Mai tare ca moartea", „Baltagul", „Cenuşăreasa", „Dacii", „Mihai Viteazul" etc.

Cartea îl înnobilează pe om, îi deschide orizonturi largi şi răspîndirea ei este nu numai un act cultural ci şi unul politic. Bibliotecă, în comună, nu exista înainte. În prezent, bi-

bliotecarul recomandă cartea şi tot el i-o aduce uneori cititorului, chiar acasă. Tot el este acela care, de pe scena Căminului cultural, la începutul unui spectacol sau între acte, prezintă publicului conţinutul unei cărţi noi, al unei broşuri, fiind deseori ajutat de cadrele didactice din comună.

Iată o statistică grăitoare:

Nr. de cărţi existente			Nr. de cititori			Cărţi împrumutate		
1965	1970	1975	1965	1970	1975	1965	1970	1975
8111	12203	18436	890	1200	1010	5641	6062	7840

Primul bibliotecar fără salariu a fost Gh. Aivănoaie, care a muncit benevol cîţiva ani. Au urmat apoi Natalia Ocolaşu, Viruţa Sandu, Maria Aanei, Maria V. Stelea, Sandu Gh. Eugenia, Aneta C. Popa, care s-a distins în mod deosebit în privinţa asigurării bibliotecii cu peste 12.000 volume şi mulţi cititori, cu o activitate deosebită prin prezentări de



Lectură în biblioteca sătească

cărţi, expoziţii cu cartea, servicii de difuzare. Au mai urmat Cozma Profira, care în 1967—68 a primit diploma de onoare al C.C. U.T.C. fiind şi secretară U.T.C., Elena N. Tomozei, Viorica M. Cojocaru, Marinica I. Terinte, iar în prezent bibliotecara Gunea C. Aurica, gestionară a 20.000 volume, în valoare de 90.000 lei. Noua bază materială a activităţii

bibliotecii noastre, proporțiile și finalitatea acestei acțiuni înfățișează una din cuceririle de seamă ale revoluției culturale, depășind radical situația precară existentă în trecut.

La ora actuală Biblioteca comunală are ca bibliotecar din septembrie 1979 pe tînărul învățător Ursu Ion. El a reușit să facă mai multă ordine în fișele cititorilor și în organizarea bibliotecii, respectînd programul afișat. A înființat și biblioteci volante pentru satele componente ale comunei.

Pe măsură ce economia satului crește, devin tot mai mari necesitățile spirituale ale sătenilor. Dacă în trecut cîțiva intelectuali citeau ziarele, acum presa a devenit o hrană spirituală zilnică. Se așteaptă cu mult interes sosirea ziarelor, la care mai mult de jumătate din săteni sînt abonați.

Difuzarea presei în comuna Berești Bistrița-Bacău 1980

Ziare și reviste										
Scînteia	Steagul roșu	Agric. socialistă	Scînteia tineret.	Tribuna școlii	Femeia	Sănătatea	Munca de partid	Era socialistă	Rev. pedagogică	Programul de radio
491	98	150	105	19	115	25	37	12	7	78

Toate activitățile din cadrul Căminului cultural, inclusiv mijloacele moderne de informare, contribuie într-o mare măsură la diminuarea și lichidarea deosebirilor esențiale dintre mediul rural și cel urban.

Vremurile s-au schimbat și odată cu noua componență a societății, s-a schimbat și soarta omului de țară. Înainte de anii puterii populare, în toată comuna au învățat în școli secundare și universități foarte puțini elevi și studenți, aceștia fiind în majoritate fii de moșieri, de comercianți și în mică măsură, de funcționari și răzeși înstăriți. De fiii țăranilor săraci nu se putea vorbi, datorită imposibilității materiale pentru întreținerea în școli.

Astăzi ne lăudăm cu foarte mulți din fiii comunei cu diverse studii superioare: frații Dochiț, Horodniceanu, frații Borcea, Tomozei, Ignat, Urziceanu, Crîșmaru, Chiriac; apoi Gh. Terinte, Gh. Tofan, Vasile Munteanu, frații Gh. Pint. Borcea, frații Gh. Humă și frații Stan.

Doctori: Scarlat Gheorghiu (medic în Tg. Ocna), Gh. Drăghin (în Bacău), Tomozei Cornel (în Suceava), iar *asistenți medicali* în prezent sînt: Tomozei Clement, Sandu

Gh., Luncanu Al. Florin, Sandu Elena, Manole Emilia, Lupușoru Despina și Ouatu Elena.

Farmaciști: Luncanu Doina; *asistente farmacie:* Bucevschi Maria, Mariana Popescu, Zenovia Ignat, Elena Burceanu.

Juriști: Ioan Floareș, consilier la curtea Casație București, Gh. Terinte, Gh. Tofan, Vasile Munteanu, Const. Soare, I. Urziceanu, Alex. Luncanu, I. Băisan, Humă Ghe. Ioan, Borcea I., Mariana Popa, Titica Chiriac.

Ingineri: Mihai Borcea, Mitiță Gh. Popa, Gh. I. Manole, Capsa D., frații Const. și Petru Bordeianu, Cornelia V. Bordeianu, Ernest Gheorghiu (forestier), V. Ignat, frații Gh. și V. G. Munteanu, Cezar Luncanu, Traian Tutunaru, Floarea Gh., Terinte Mihai, Munteanu M. Elena, Tomozei I. Ioan, Cojocaru Olga. Terinte M. Mihai.

Profesori: Popa Artemiza, frații Crișu și Valentin Furdu, I. Soare, Vasile Borcea, Vasile și I. Tomozei., I. Buculei, frații Ion, Const. și Vasile Tofan, Crîsneanu Partenie, Munteanu V., Gh. Crihan, D. Ioan, I. Tutunaru, Humă Melania, Eleonora Terinte, Humă C. Gh,, Neghină V., Matei Gh. și Ana, Teodor Chiriac, surorile Iosefina și Gigi Neguriță, Popa N. Maria, Blănaru Georgeta, Ignat Paraschiva, Soare Dumitru, Neguriță Mariana, Emilian și Mihai Dăscălescu, Tomozei Olga, Cojocaru Viorica, Bîrsan Petru, Ghe. Roman și Const. Ghe. Sandu.

Ofițeri: Crihan Gh. Gh., Manolache Corbu, I. V. Bordeianu, Gh. I. Chiriac, Mihai și Aurel Ursu, Prisecaru I. Vasile, Adrian Chiriac, Const. I. Sandu, Tomozei C., Cojocaru N. Silvestru, Munteanu M. Mihai, C. Soare, Luca Dan, Alex. Chiper, Huma Gh. Valentin, I. C. Terinte, C. C. Terinte, Ignat Mihai, C. Grapă, frații Gheorghe și Clement Borcea.

Economiști: Petru și Eugen Uricaru, Dumbravă Vasile, Paul Bordeianu, Nec. Cazacu, Pavel Aurel, N. Tofan, Capșă Vasile, Popa Mircea, Florea Viorica, Chifu Vasile, frații Vasile, frații D. M., V., Z., E. Rusu, Mihai și George Crîșmaru, Maria V. Stelea și El. Bădioi-Nicolau.

Învățători: Meran Elena, Uricaru Maria, surorile Elvira, Eugenia și Maria Grapă, Popescu C. Maria, Borcea Margareta, Luncanu Maria, surorile Roza, Olga și Despina Urziceanu, Elena Popa, Tirișcă Viorica; I. Bejan, Manea Elena, Popa Aurica și Adela, Ursu Lăcrămioara, Ciubotaru Natalia, Blanaru Gabriela, Crihan Gh., Bucovineanu C., Matei Ana.

Maiștri tehnicieni: frații Eugen, Mina, Ion, Pavel, Mihai Uricaru, frații Vasile, Dumitru, Const. și Ion C. Rusu, Miron Const., activist vechi în partid, fostul primar și Amarghioalei Maria, fosta președintă la G.A.C. Itești, deputată în M.A.N. și în prezent primarul comunei.

În foarte multe orașe și județe, fiii comunei noastre își aduc contribuția lor la făurirea socialismului. Numărul total

al copiilor de vîrstă școlară este de 566 elevi, fără să mai existe vreun elev neșcolarizat. Dacă facem o comparație în evoluția învățămîntului din comună, între anii 1960—1976 constatăm că deși numărul de elevi a scăzut, datorită mutației la oraș și scăderii natalității, baza materială este mult mai corespunzătoare în sensul că în 1960 erau numai 7 săli de clasă și nici un laborator sau atelier școlar. În prezent dispunem de 12 săli de clasă, 3 laboratoare (fizico-chimie, geografie, biologie), un cabinet de științe sociale și un atelier-școală pentru fete. Biblioteca școlii e bine administrată și numără aproape 5 000 volume. Dacă în 1960 aveam un singur lot experimental, în suprafață de 0,20 ha., în prezent s-a organizat un micro CAP de 10 ha., unde elevii își desăvîrșesc pregătirea tehnico-productivă în cadrul catedrei de agricultură și unde în fiecare an se obțin producții tot mai mari. Există și un Cerc de mîini îndemînatice și altul dramatic, cu elevii cls. V—VIII. Cadrele didactice întotdeauna au constituit nucleul de bază în organizarea și desfășurarea acțiunilor cultural-educative în rîndul maselor.

Un aport deosebit l-au adus cadrele didactice în transformarea socialistă a agriculturii, prin acțiunile eficiente de atragere a țăranilor individuali pe acest nou făgaș. Atît prin munca individuală cît și prin manifestații cultural-educative — brigăzi artistice de agitație, buletine de informări, învățămînt agro-zootehnic de masă — cadrele didactice au reușit să schimbe nu numai concepția omului, dar și înfățișarea comunei. În prezent ele sînt antrenate în acțiunea de popularizare a istoricelor documente ale Congresului al XII-lea al P.C.R., în ridicarea nivelului de cunoștințe și în realizarea planului de dezvoltare economico-socială a comunei. Cadrele didactice participă la toate formele de perfecționare, organizate atît la nivel de comună — consilii profesorale, comisii metodice și catedre — cît și la nivel de județ — cercuri pedagogice, participare la cursurile de perfecționare, susținerea unor materiale educativ-culturale, înscrierea la diferite grade didactice. La sfîrșitul anului școlar 1979—1980, procentul de promovați a ajuns la 95% comparativ cu anul 1973, cînd era de 76%. Școala creează cadrul larg de pătrundere a înaltelor valori ale civilizației și culturii socialiste la sat, ea demonstrează rolul imens pe care-l are în transformarea și evoluția satelor noastre, pe calea progresului. Azi, formarea și orientarea profesională este parte componentă a formației culturale, iar școala este capabilă să pregătească formarea omului nou pentru muncă și viață. Se remarcă o tendință a tineretului și a părinților care-i îndrumă, de a se înarma cu o pregătire școlară, în măsură să le deschidă calea spre situații profesionale și sociale ridicate. Profunzimea schimbărilor și multitudinea aspecte-

lor atestă fără echivoc că în cele peste trei decenii s-au produs schimbări fundamentale în structura poporului nostru, în esența condițiilor lui de muncă și viață. În mediul nostru rural, școala și Căminul cultural au devenit puternice centre de răspîndire a cunoștințelor științifice și culturale, de educație politică, cetățenească și etică a locuitorilor celor patru sate, de organizare a unei vii și variate activități artistice de masă. Munca, știința sau arta care continuă tradiția creației militante, afirmate de veacuri pe aceste străvechi pămînturi românești, redau acum în proporții tot mai ample, mai emoționante, chipul spiritual al omului muncii, imaginea creației sale, entuziasmul și hotărîrea de a urca necontenit pe înalte culmi de progres și civilizație, pe culmile societății noastre socialiste.

Considerăm ca o datorie de onoare de a întări munca educativă în rîndul tinerilor de la sate, formarea lor în spiritul respectului față de munca productivă, al dragostei față de comuna în care s-au născut și în care lucrează părinții și frații lor. „Să stimulăm — spune tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului — în rîndurile tinerilor din mediul rural dorința ca, după terminarea școlii și obținerea unei pregătiri corespunzătoare, să se reîntoarcă în comunele lor, să-și pună cunoștințele dobîndite, întreaga lor energie și capacitate de muncă în slujba înfloririi satului socialist românesc".

Capitolul IX

Dezvoltarea economică

1. *Agricultura* este o ocupație principală străveche a poporului român. Teritoriul comunei, în trecutul îndepărtat, era acoperit — în cea mai mare parte — cu păduri seculare. Era puțin pămînt arabil spre N-E, iar înspre rîul Siret numai loc pentru pășunat. În acele timpuri, starea economică a comunei era rudimentară, lipsind mijloacele de transport. Din prisosul culturii pămîntului se încărcau bucatele în care trase de boi moldovenești, bine făcuți și voinici. Pornite spre Bacău, Tg. Ocna, Galați, după vrea două-trei săptămîni de drum, carele se întorceau cu sare, gaz, pește și alte produse necesare traiului. Se poate vorbi despre creșterea vitelor, căci locurile de pășune fiind largi, vitele se creșteau fără multă greutate. Comerțul însă, nefiind suficient dezvoltat, satisfăcea numai în parte trebuințele gospodăriei locale.

În timpul stăpînirii romane, agricultura a constituit o ocupație de bază a populației, împreună cu păstoritul. Și astăzi terminologia agricolă e constituită din termeni de origine latină: grîu, secară, orz, ovăz, trifoi, fasole, varză, ceapă, pepene, sapă, săpăligă, lopată, hîrleț, furcă, țăpoi, secure, arie precum și verbele: a ara, a săpa, a semăna, a secera, a culege, a treiera, a măcina, a cerne etc. Menționăm că cuvîntul plug, deși e de origine slavă, părțile sale componente sînt latine: cornul, fierul, cuțitul, cormanul, coada etc. Avem și termeni de origine traco-dacă desemnînd unelte agricole: grapă sau plante, folosite pînă azi: mazăre, păstaie. Cînd pămîntul își pierdea fertilitatea, fiind cultivat ani la rînd, se lăsa un șir de ani să se odihnească și atunci căpăta denumirea de pîrloagă și era pășunată cu vite. Agricultura în răzoare se observa pe coastele de deal, pe care se cultivau parțial cereale, așa ca în valea Pădurenilor, spre Climești. Acest gen de agricultură nu este identic cu cel în terase, așa ca pe lunca superioară a Siretului și pe Zamfireasca. În răzoare se cultivau numai păioase și nu avem de-a face cu o alter-

nare de ţarină cu păşune. Creşterea animalelor se făcea prin păscutul terenurilor defrişate aflate în pîrloagă sau prin păşunarea miriştilor, după secerare. Din sec. al XVIII-lea începe să se înlocuiască grîul de primăvară cu cel de toamnă, să se dezvolte mai mult legumicultura şi pomicultura şi se introduce cartoful. Prima fază a lucrărilor agricole tradiţionale o alcătuiau aratul, semănatul, boronitul şi grăpatul. Grîul se recolta numai cu secera, iar mai încoace, cînd lanurile se măriseră şi cu coasa. Se lega în snopi care erau puşi în jumătăţi, să se usuce şi apoi transportaţi la arie şi făcuţi stog. Ca unelte de seamă amintim: plugul de lemn cu brăzdar şi cuţit de fier, tăvălugul, rariţa pentru prăşitul al doilea al porumbului, coasa, secera şi îmblăciul la treier, care se folosea la noi concomitent cu treierul cu animale, pentru cine le avea, iar treieratul cu maşina se făcea în trecutul apropiat de secolul nostru. Astăzi se treieră cu combinele. Îmblăciul, cu cele două părţi ale lui, este un dar al civilizaţiei romane, venit la noi prin mijlocirea influenţei slave. Hădăragul, lemnul cel scurt al îmblăciului şi felezuitoarea, adică mătura lată folosită la alegerea boabelor după vînturat sînt de provenienţă maghiară şi ţin de o îmbunătăţire contemporoană a îmblăciului. Cerealele erau depozitate în hambare, iar porumbul în coşere. Măcinişul în secolul trecut se făcea cu „rîşniţă de pămînt" (în special pentru mei), iar mai tîrziu în chiua cu chilug; în secolul nostru, morile de apă, iar mai tîrziu cele cu aburi, au preluat măcinatul. În prezent moara electrică, din satul Climeşti macină pentru toată comuna.

Apropiindu-ne de timpurile actuale, acele păduri seculare au fost defrişate şi înlocuite cu culturi de tot felul. Prin reforma agrară din 1864 au fost împroprietăriţi 38 capi de familie, cu 129 fălci şi 40 prăjini de pămînt. Întinderea comunei era de 3 661 ha. 1) Cea mai mare întindere era ocupată de pămînt arabil — aproximativ 9 km., de la N la S şi 6 km. de la E la V, cam 54 km^2. 2) Pădurea era pe panta dealului Bistriţei pe o întindere de 5 km^2, depăşind una mie hectare. 3) Păşuni, în întinderi mai restrînse erau pe valea Siretului. 4) Cîteva locuri sterpe, acoperite cu tufişuri şi bozii existau spre Siret.

Totalul pămîntului de cultură era în acei ani de 1149,72 ha. Structura socială a populaţiei bereştene se compunea din 600 agricultori, 11 meseriari, 10 comercianţi, 25 profesiuni libere, 40 pălmaşi (ţărani fără pămînt) şi 31 servitori. Ca înzestrare zootehnică, Bereştii aveau 92 de cai, 524 vite cornute, 174 porci; Climeştii 26 cai, 116 vite cornute, 33 porci; Pădurenii 26 cai, 117 cornute mari, 57 porci, iar Bradul 12 cai, 96 cornute mari şi 33 porci. În total, pe sate, erau 1 328 oi. Situaţia agricolă pentru toamna anului 1915—1916, se prezenta astfel:

Nr. crt.	Specific. culturilor	Întind. culturilor făcute de		Tot. ha.
		Agricultori mari ha	Agricultori mici ha.	
1.	Grîu	525	153	678
2.	Orz și orzoaică	107	364	471
3.	Ovăz	30	151	181
4.	Porumb	10	745	755
5.	Rapiță	107	—	107
6.	Cînepă	—	8	8
7.	Cartofi	1	195	196
8.	Sfeclă zahăr	—	22	22
9.	Varză	—	7	7
10.	Lucernă și trifoi	4	29	33
11.	Ceapă	—	10	10
12.	Alte fînețe artif.	—	6	6
13.	Fînețe naturale	70	16	86
14.	Vii românești	1	2	2
15.	Livezi pruni (socotit 600 pruni la ha.)	1	4	5
16.	Fasole (semănată prin porumb)	10	745	755

Repartiz. agricultorilor	Nr. agricultori		
	mari	mici	total
1. Proprietari care cultivă numai pămîntul lor	2	78	80
2. Proprietari care mai cultivă și alte pămînturi ca arendași sau dijmași	1	395	396
3. Arendași care cultivă numai pămînturi luate cu arendă în bani	1	13	14
Total	4	486	490

Din recoltele care se cultivau mai cu folos și care aduceau un venit mai mare erau cartofii și apoi grîul, porumbul, orzul, ovăzul etc. Locuitorilor le lipsea însă priceperea agricolă. Știința și tehnica nu aveau de unde o cunoaște. Trăiau cu credința că dintr-o întindere cît mai mare de semănătură și lucrată de mîntuială, scot mai multă producție decît pe o întindere mai mică, însă lucrată în mod rațional.

Dacă ne referim la proprietarii de pămînt în genere, constatăm că pămîntul era al cîtorva moșieri și chiaburi, ca: Ovanez, Cristea, Const. Borcea, Eleonora Iureșcu, Vasile Borcea, Gh. Geosanu, Emil Pocitan, Comănescu etc., iar ceilalți deși aveau puțin pămînt nu puteau să facă față cheltuielilor de familie, mai ales cînd creșteau copii mulți și trebuiau să fie dați și la școală.

Exploatarea țărănimii muncitoare, acapararea pămînturilor de către moșieri și boieri, precum și accentuarea procesului de diferențiere în sînul țărănimii, au contribuit la fărîmițarea suprafeței agricole, ceea ce a avut urmare scăderea randamentului pămîntului și implicit scăderea nivelului de trai al țărănimii muncitoare.

Lichidarea exploatării, ridicarea satului pe treptele progresului, înlăturarea fenomenelor negative generate de mica proprietate, nu putea fi înfăptuite decît pe calea cooperativizării agriculturii. A trebuit să apară anii socialismului, ca prin prefacerile lor temeinice, să se schimbe fața comunei în întregime. Este drept că a fost greu la început, fiindcă „nu trebuia nesocotit nici spiritul de îndărătnică tradiție al săteanului, care îl făcea să acorde încrederea lui vechilor forme de viață. Ca urmare a acestei situații și procesul formării și dezvoltării conștiinței socialiste a țărănimii este mai îndelungat, mai dificil, în comparație cu cel al clasei muncitoare". Modificările esențiale ce s-au produs în anii de după 1944 în baza tehnico-materială și în relațiile sociale din agricultură, au schimbat fundamental viața satelor din comuna noastră. După reforma agrară democratică din martie 1945, tot pămîntul comunei a intrat în stăpînirea celor care-l lucrau, lichidîndu-se astfel și ultimele rămășițe ale moșierimii. Odată rezolvată această situație se punea problema producției agricole. Din lipsă de inventar agricol modern, de îngrășăminte și de semințe selecționate, țăranul n-avea posibilitatea să lucreze în condiții bune și să obțină recolte mari. Trebuia găsită o soluție ca producția agricolă să se ridice la nivelul cerințelor economiei moderne. Plenara din 3—5 martie 1949 a Comitetului Central al P.C.R. a hotărît să reprofileze fabrica de avioane de la Brașov în uzină de tractoare și alte mașini agricole; la fel și uzina „Semănătoarea" din București; țărănimea a fost convinsă să lucreze în întovărășiri suprafețe mari de pămînt, cu metode agrotehnice corespunzătoare.

În Berești, sat de centru, se înființează întovărășirea agricolă în 1953 avîndu-l președinte pe Ștefan Popa și ca secretar pe Olaru Ilie; în Pădureni președinte e I. Chirapleș, iar secretar Ath. Băisan; în Climești președinte e Ciobanu N., iar secretar Terinte Gh.; în Brad, președinte I. Corbu, iar secretar I. Munteanu. Ca inventar agricol amintim plugurile cu tracțiune animală, o semănătoare, 3 vermorele pentru stropit via și pomii, o torcătoare de nutreț, căruțe, butoaie de la fosta cramă, cazane de țuică, un tractor cu remorcă și alte cîteva unelte agricole.

Cu un început modest, la 11 iunie 1949 s-a inaugurat la noi Gospodăria colectivă „Steagul roșu" cu 30 de familii și cu o suprafață de 118 ha, cu sediul în locuința și gospodăria ing. Borcea, care a cedat o vie de 11 ha. G.A.C.-ului nostru. În 1963, sediul s-a mutat în conacul lui Alex. Floareș, cumpărat în 1920 de Mihai Horodniceanu, iar în 1965 s-a vîndut G.A.C.-ului de moștenitorii lui, cu suma de 35 000 lei. Primii colectiviști au fost: Brumă Toader, Botezatu Nicu, Blanaru Ion, Borceanu Gh., Miron Emil, Cojocaru Alex., Grigoraș Andrei, Schipor Arcade, Matei Gh., Matei Ion, Dăscălescu V-le,

Mîndru Gh., Coman Vasile etc. cu primul președinte Ludu Ion. Pornind de la acest nucleu și convingîndu-ne toți de randamentul acestei obști comune și văzînd în G.A.C. orizontul belșugului în fiecare an, din ce în ce mai mult au sporit muncitorii ogoarele, ajungînd ca în ianuarie 1962 să se unească cele 981 de familii, cu o suprafață de 2634 ha, revenindu-i fiecărui membru cooperator cîte 2,7 ha.

În prezent, Cooperativa agricolă de producție are 99,98% din numărul total al familiilor și din suprafață, ocupă 2898 ha. în folosință obștească (din care 2342 ha. teren arabil). Numărul membrilor înscriși în cooperativă e de 1 602, al celor apți de muncă e de 1 247 și al celor care participă efectiv la muncă de 967 (din care 389 bărbați și 578 femei) din totalul de 2 600 suflete. Revine pentru fiecare membru 1,70 ha. teren arabil sau 1,90 ha. agricol, iar pentru cei care participă efectiv la muncă, 2,20 ha. teren arabil sau 2,45 ha. teren agricol. Cooperativa agricolă de producție are în prezent cele mai largi posibilități pentru introducerea tehnicii înaintate pentru sporirea producției agricole, pentru ridicarea nivelului de trai al țărănimii, pentru creșterea aportului ei la progresul societății noastre, după cum spune și tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului: „Experiența arată că încheierea cooperativizării reprezintă doar premisa ridicării nivelului agriculturii, modernizării și creșterii producției, îmbunătățirii condițiilor de trai ale țărănimii". Datele culese din evidența muncii arată că în C.A.P. există un număr din ce în ce mai mare de cooperatori activi, care participă în mod regulat la muncă. În 1972 procentajul era de 70% pentru cei ce au muncit în mod efectiv, 19% cei ce nu au efectuat minimum de zile muncă, iar restul de 8% îl formau cei care nu au realizat nici o normă convențională. Introducerea acordului global, calculat pe baze de norme, constă în aceea că stabilirea veniturilor membrilor cooperatori se face în urma rezultatelor finale ale muncii și prezintă avantaje, care contribuie la sporirea cointeresării lor materiale. Este un sistem introdus din 1971 și care stimulează mult mai mult pe cooperatori, decît sistemul de remunerare pe baza normelor convenționale.

De asemenea s-a remarcat interesul membrilor cooperatori pentru asigurarea unui venit minim garantat, de 300 lei pentru fiecare membru cooperator, care lucrează permanent un minim de zile lunar, sporind astfel interesul pentru participarea la munca obștească și întărind încrederea lor în posibilitățile oferite de cooperativă pentru creșterea bunăstării materiale și culturale. În afară de avansurile în bani și natură, retribuția suplimentară se repartizează între membrii C.A.P. în funcție de mărimea totală a retribuirii de bază, pentru lucrările efectuate de fiecare, la cultura respectivă.

S.M.A. a adus iarăşi un aport deosebit la procesul de producţie a C.A.P. Uneltele şi maşinile specifice ca: prăşitori, greble şi grape mecanice, maşini de stropit via şi pomii, agregate pentru tratamentul seminţelor, tocători de nutreţ, pompe şi alte maşini-unelte moderne, demonstrează o puternică transformare, trecîndu-se de la uneltele manuale sau cu tracţiune animală, la maşini autopropulsate de înaltă productivitate.

Atitudinea faţă de muncă, întărirea şi perfecţionarea proprietăţii obşteşti, evoluează în strînsă legătură cu găsirea şi folosirea celor mai eficiente forme de stimulare materială. Participarea cu regularitate la muncă, executarea lucrărilor la timp şi de bună calitate, respectul faţă de avutul obştesc, sînt influenţate de găsirea celor mai eficiente căi pentru aplicarea principiului socialist al repartiţiei după calitatea şi cantitatea muncii, în natură sau în bani, atunci cînd pentru munca prestată li se acordă drept avans sume de bani lunare sau chenzinale.

Hărnicia membrilor cooperatori se materializează prin faptul că un număr însemnat de familii au avut cîte 500—600 zile muncă pe an, unii prestînd şi mai mult. Ca urmare a hărniciei membrilor a crescut nu numai venitul fiecărei gospodării componente în parte, cît şi venitul C.A.P.

În condiţiile dezvoltării intensive a agriculturii socialiste, în domeniul creşterii animalelor s-au obţinut însemnate realizări. Aceasta ca urmare a acţiunii sistematice de îmbunătăţire a raselor de animale, de sporire planificată a şeptelului, de lărgire şi îmbunătăţire a bazei furajere, de ridicare a calificării muncitorilor în acest domeniu. C.A.P.-ul nostru asigură o largă dezvoltare a acestui sector. Rasele de animale existente sînt bovină brună şi metisă din rasa Schwitz şi Pintzgau; la ovine rasa ţurcană şi ţigae, iar la porcine rasa Marele alb.

Soiurile de plante cultivate, care dau cele mai bune producţii sînt: la cultura grîului soiul Bezastaia, Triumph şi Bucureşti, la cultura porumbului HD 101—HD 103 şi HD 403, la cartofi soiul Mercur şi Bintze, iar la cultura florii soarelui soiul Wmirynk şi soiul Record. Avem şi suprafeţe pe care s-au executat lucrări de amenajări hidro-tehnice, lucrări pentru irigaţii, lucrări de terasări precum şi îmbunătăţiri funciare, de combatere a eroziunii solului, de desecări şi îndiguiri. În lunca Siretului s-a efectuat drenarea terenului, prin executarea unui canal de scurgere a apei la Turbata şi Tinosul, care afectează o suprafaţă de cca. 200 ha., iar lucrări de terasări a terenului în pantă şi combaterea eroziunii solului s-au executat pe valea Pădurenilor peste 4 ha. şi pe valea Chetruşului, unde s-au terasat peste 16 ha. ce s-au cultivat în cincinalul trecut cu vie indigenă.

Un rol important în creșterea producției vegetale îl deține ferma de semințe, condusă de ing. Lungu și M. Terinte. Ea ocupă 44% din suprafața de teren arabil a C.A.P. în zona satului Pădureni, precum și pomi-viticultura, sub directa conducere a ing. Lungu. În ce privește profilul, tendința de specializare a C.A.P.-ului nostru este în prezent agro-zootehnic, predominante fiind culturile cerealiere, în special porumbul și grîul, plantele tehnice, extinderea viilor, livezilor și creșterea animalelor. Referitor la sursele proprii, ele satisfac întrucîtva necesarul forțelor de muncă, fiind suficiente aproape în toate sectoarele, afară de lucrările de construcții, unde sînt necesare angajări de muncitori calificați. S-ar putea ca în curînd sursele proprii să devină insuficiente, dacă tineretul comunei se angajează la diverse întreprinderi și uzine din jur, în special în orașul Bacău, unde nu este uzină sau întreprindere fără să aibă în producție și bereșteni. Cei mai mulți dintre ei continuă să locuiască la sate, ceea ce are o înrîurire deosebit de pozitivă asupra compoziției sociale și dezvoltării vieții spirituale a satului. Însă migrația populației rurale către zonele industriale creează greutăți în efectuarea muncilor agricole, mai ales în timpul recoltării. Stabilirea unui echilibru demografic între ceea ce cere industria și ceea ce poate da agricultura se impune cu necesitate. Avem salariați permanenți mulți, precum și lucrători sezonieri, în diferite întreprinderi cu caracter industrial și de construcții și care lucrează în timpul liber în cooperativă, mai cu seamă în perioadele de vîrf ale muncilor agricole sau lucrări mai grele, pe care nu le pot executa în mod normal femeile. Totuși, munca în agricultură rămîne în mare măsură pe seama femeilor. Fondul de acumulare este în strînsă dependență cu veniturile realizate de cooperativa agricolă de producție. În statutul C.A.P. se prevede că, din valoarea producției nete, să se rezerve circa 18—25% pentru fondul de acumulare. Importanța lui este arătată de tov. Nicolae Ceaușescu în Raportul prezentat la Congresul al X-lea al P.C.R., prin cuvintele: „Alocarea an de an a unei părți însemnate din veniturile cooperativelor în scopul dezvoltării averii obștești este o condiție de prim ordin pentru creșterea producției agricole și ridicarea bunăstării membrilor cooperatori". Fondul de acumulare servește în mod cu totul special, pentru investiții, cum s-a folosit la noi pentru construcții zootehnice, instalații pentru irigat, cumpărări de animale, pentru producție și pentru plantații viticole și pomicole. Iată situația realizărilor producției agricole pe 1975: grîu 640 tone, orz 102 tone, porumb 1093 tone, fasole 15 tone, mac 23 tone, sfeclă zahăr 3058 tone, cartofi 2860 tone, ceapă 79 tone, struguri 90 tone. Ferma de sămînță din Pădureni, în suprafață de 150 ha. a realizat în 1975: grîu 442 tone, orz 80 tone, ovăz 19 t. mazăre 57 tone,

fasole 29 tone, cînepă 9 tone, măzăriche 31 tone, porumb 108 tone, sfeclă zahăr 277 tone, cartofi 186 tone, sămînță lucernă 8 tone. Suprafața totală arabilă a C.A.P. este de 2 130 ha., din care fac parte și cele 150 ha. de la ferma seminţe.

La ferma zootehnică, tot pe anul 1975, s-au realizat: bovine, total 982 capete; în 1977 total 1 100 capete; porcine, total 761 capete, în 1977 total 850 capete; producţie totală de lapte 4 629 hl; carne bovine 38 t; carne porcine 54 t. Dealtfel C.A.P.-ul nostru a primit şi medalii; locul III pe judeţ, în 1967, pentru rezultate obţinute la cultura florii-soarelui; locul II pe judeţ în 1969, la cultura cartofului; locul III pe judeţ în 1971, la cultra grîului; locul I pe judeţ în 1972, pentru cultura grîului. Am fost chemaţi la întrecere de C.A.P. Ianca, jud. Brăila şi în răspunsul nostru ne-am angajat ca producţia să fie depăşită cu sute de tone şi toate aceste realizări să fie contractate cu statul.


Președintele C.A.P.-ului din comuna Bereşti-Bistriţa, Vasile Gunea

Realizările mari ale C.A.P. se datoresc acţiunii de aplicare pe scară largă a tehnologiilor moderne deosebit de eficiente din punct de vedere economic: intensificarea procesului de chimizare, creşterea suprafeţei irigate, creşterea gradului de mecanizare, prin folosirea tractoarelor, semănătorilor mecanice, pulverizatoarelor de insecticide, distribuitoarelor de îngrăşăminte minerale, combinelor de la secţia S.M.A. au adus prefaceri spectaculare în producţia agricolă prin ştiinţă şi tehnică aplicată.

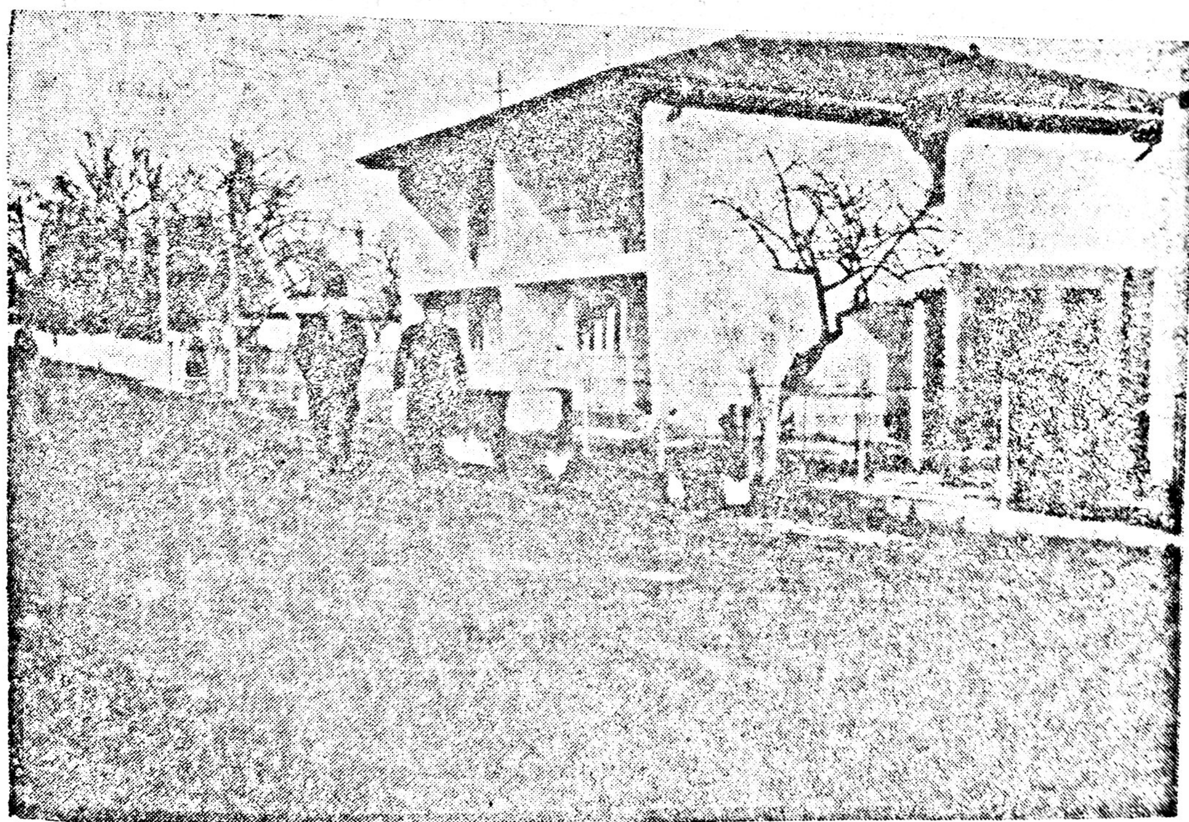
În ultimele trei decenii s-au luat măsuri eficiente pentru a asigura o creştere însemnată a producţiei, în condiţiile avîntului pe care l-a căpătat întreaga economie a comunei. Creşterea sistematică a bunăstării generale a membrilor C.A.P. s-a realizat prin: majorarea retribuţiei cooperatorilor, sporirea veniturilor, reducerea preţurilor de vînzare cu amănuntul la diferite mărfuri de consum şi a tarifelor la unele servicii, scutirea şi micşorarea unor impozite, lărgirea acţiunilor pe seama fondului de consum social, îmbunătăţirea condiţiilor de locuit, extinderea serviciilor comunale, a trans-

PRINCIPALII INDICATORI ECONOMICI

Indicatori sintetici pe ansamblul C.A.P. (1980)

Nr. crt.	Specificare	U/M	Total	Revine la 100 ha teren agricol 3767 ha
1.	Producţia globală totală	mii lei	33 219	882
2.	Producţia globală agricolă din care:	" "	32 514	866
	vegetală		25 370	673
	animală		7 144	189
3.	Producţia globală din activităţi industriale şi de prelucrare a produselor agricole şi din prestări de servicii pentru terţi	" "	705	18
4.	Cheltuieli materiale totale	" "	17 737	470
	din care: — pentru prod. vegetală	" "	13 142	349
	— pentru prod. animală	" "	4 408	117
5.	Producţia netă	" "	15 482	411
	din care: — vegetală	" "	12 228	319
	— animală	" "	2 736	72
6.	Beneficiul	" "	4 302	114
7.	Fondul de dezvoltare economică	" "	2 565	68
8.	Ponderea fondului de dezvoltare economică în totalul beneficiarului		58	x
9.	Producţia globală revine la: — un cooperator apt de muncă ce lucrează în coop.	lei	48 497	x
	— o normă de categ. I.	"	146	x
	— 1 000 lei fonduri fixe.	"	1 309	x
10.	Ponderea cheltuieli materiale în prod. globală — total	%	53	x
	— vegetală	%	52	x
	— animală	%	62	x
11.	Producţia netă ce revine la: — un cooperator apt de muncă ce lucrează în coop.	lei	22 568	x
12.	Cooperatori apţi de muncă ce lucrează în cooperativă din care:	nr.	686	182
	permanenţi	nr.	139	369
13.	Consum total de norme de categ. I.		227 462	6 043
14.	Tarif mediu pe o normă de categ. I.	lei	30	x
15.	Valoarea fondurilor fixe la sfîrşitul anului	mii lei	25 412	674
	din care: — se vor pune în funcţiune în anul de plan	"	2 960	78

portului și altele. Precizăm și faptul că valoarea producției globale la C.A.P.-ul nostru crescînd mereu după cooperativizare, a asigurat o bază tehnică materială tot mai puternică și sînt create premisele pentru o mai bună retribuire a membrilor cooperatori. În anul 1975, de pildă veniturile reale, provenite din muncă în C.A.P. și în gospodăria personală au sporit de peste 3,5 ori față de 1950. Întărirea economico-organizatorică a creat posibilitatea ca, începînd cu anul 1967, să se organizeze un sistem propriu de pensionare pentru țăranii cooperatori, iar din anul 1972 să se acorde ajutor pentru copiii lor, în cuantum de 50 lei lunar. Prin aplicarea noului sistem de retribuire și generalizare a majorării retribuțiilor s-a ajuns ca la sfîrșitul anului 1975, retribuția medie nominală lunară să se ridice la circa 2000 lei la salariați, cu mult peste prevederile inițiale ale cincinalului, iar în ce privește țărănimea s-a introdus venitul lunar garantat, de la



Casa agronomului

1 200—1 300 lei în zootehnie, iar de la 900 la 1 000 lei în pomicultură și viticultură. Ca urmare a creșterii retribuțiilor tuturor categoriilor de oameni ai muncii și a menținerii prețurilor în limitele planificate, retribuția reală a crescut cu circa 20%. Anul 1980 a cunoscut o intensificare și o dezvoltare puternică a producției, fapt care a determinat creșterea producției globale a unităților agricole de la 10 milioane la 20 milioane la C.A.P. Berești și implicit și creșterea retri-

buției la o normă convențională. De asemenea dezvoltarea zootehniei și a ramurilor anexe au contribuit la utilizarea mai rațională a timpului de lucru, a membrilor cooperatori, a calificării lor, cît și la creșterea valorii producției globale. Datorită unei mai bune organizări și utilizării forțelor de muncă și a creșterii producției medii obținute, s-a realizat o agricultură modernă, cu un venit superior celui actual, care, împreună cu venitul obținut de pe urma loturilor de folosință și a efectivelor de animale proprietate personală, asigură și mai mult creșterea nivelului de trai al membrilor C.A.P. Amintim și personalul deservent al C.A.P., în frunte cu conducerea. Ca președinți au fost: Ioan Ludu, 1950—1956; Vasile Cot 1956—1959; Toader Brumă 1959—1962; Andrei Grigoraș 1963, Turcu Const. 1963—1965; Vasile Gunea 1965—1974; Păuceanu Floarea 1974—1975; Vasile V. Roșu 1975 și în prezent iarăși Vasile Gunea, iar ca vicepreședintă, Rusu Maria. Ingineri agronomi au fost Panaite I. — 1958—1962, Cojocaru N. — 1962—1963, Zamfirescu Liviu — 1964—1971, Mihai Blănuță — 1972—1974, iar Iuliu Popovici, Gelu Lungu, Gh. și Maria Grosu, Mihai Terinte, G. Pricop și Blejuț Ion în prezent. Contabili: Adrian Grigoraș — 1958—1965; Neculea N. — 1965—1966, Manolache I. — 1966, Șoșu Paul — 1966—1967, Matei I. — 1967; Bucovineanu Gh. — 1967—1974, Gruceanu Gh. — 1974—1975; Doroftei Maria — 1975 și în prezent Țampău N. Ajutori-contabili în trecut, Luca Vasile, Oprișan C. și Grigoraș Andrei; în prezent Corbuleț D.; Prisecaru L.; Tărcuță El. din 1965; Roșu Rodica; Nanu Carolina; Pojoreanu Maria; Grumăzescu M.; Corbuleț Stanca; Simon Tatiana. Magazioneri: Olaru Ilie — 1965—1974; Matei Ioan — 1974 și în prezent, iar ca paznici Mărgineanu Ion și Borcea Const. Ferma semințe: ing. Terinte M., iar economiști: Oprișan Const. — 1971—1975; Golăe Ioan — 1975 și Dima Valentina în prezent. Ferma horti-viticolă: ing. Lungu Gelu; economist Juncu Neculai și Ionescu Viorica. Brigadieri: Berești, Ionel Popa; la Climești, Terinte V. Mihai; la Brad, Hurdubei Elena, la brigada furaje, Ignat Alex. în trecut; Tomozei V. Ioan în prezent. Membrii cooperatori la C.A.P. pe 1976 au fost 780 persoane. Zootehnie: ing. Atanasiu Ioan cu economiștii Luca Vasile în trecut, Păuceanu Floarea în prezent, iar dr. veter. Macarie Aurelian, apoi C. Lămășanu; tehncian veterinar comunal: Purghel Ioan; local Teodorescu Rodica; la însămînțări artificiale Handrag Mariana. Personal muncitor la zootehnie circa 80 de persoane. În prezent este dr. Gârceag Andrei, iar epizootolog dr. Gârceag Monica. Dăm mai jos Consiliul de conducere al C.A.P. Berești-Bistrița (1980):

Nr. crt.	Numele şi prenumele	Funcţia
1.	Grosu Gheorghe	inginer şef
2.	Gunea Vasile	vicepreşedinte
3.	Pricop E. Gheorghe	inginer fermă veget.
4.	Ţampău Niculiţe	şef contabil
5.	Grosu Maria	ing. horti-viticol
6.	Baciu Mihai	ing. fermă veget.
7.	Ţulucă Gabriel	ing. fermă
8.	Ţulucă Mihaela	ing. zootehnic
9.	Rusu Ion	ing. fermă Iteşti
10.	Verdeş Natalia	Bereşti, ţăran coop.
11.	Şerbănescu Const.	Ciumaşi, " "
12.	Grigoraş Ion	Ciumaşi, " "
13.	Golăie Marcela	Pădureni, " "
14.	Drăghin Silvia	Dumbrava, " "
15.	Coadă Maria	Bereşti Bistriţa Bacău

a) *Viticultura*. La finele secolului trecut, după ce filoxera a distrus viile, din bătrîni se povesteşte că mulţi cetăţeni au sădit în grădinile lor cîte 4—8 ari viţă hibridă, îndeosebi terasă. După o statistică din 1890, mai erau în comună 3 1/2 ha vie cu producţie anuală de 51,68 hl vin alb, în afară de cel negru.

La începutul secolului nostru, viţă altoi nu avea decît Alex. Floareş, iar după el M. Horodniceanu — 1 ha. Mai tîrziu a pierdut-o din cauza filoxerei. Şi inginerul M. Borcea a avut 11 ha, pe care le-a îngrijit cu diverşi tehnicieni, din care mai pricepuţi au fost ruteanul Alenicov şi ungurul Şandor, via lui rentînd vreo trei decenii. După aceea, din lipsă de tehnicieni şi din cauza îmbătrînirii viei şi a filoxerei, ea nu a mai dat rod. După cooperativizare s-a plantat viţă nobilă pe o întindere de 46 ha cu soiurile: aligotté, fetească, muscat-ottonel şi rieslling pentru vin, iar hamburg, chasslas-d'oré şi coarnă, pentru masă. În anul 1974 a dat prima producţie de 84 tone în valoare de 209 000 lei. Pentru procurarea materialului săditor şi a mustăcerilor, în cursul anilor 1968—1972 au fost obţinute de la Stat credite pentru investiţii de jumătate de milion şi zece mii stîlpi beton pentru întins sîrma pe care să se agaţe viţa de vie. Fiindcă este o plantaţie mare, cu un număr redus de soiuri, permite executarea lucrărilor de întreţinere în cele mai bune condiţiuni, aplicarea tratamentelor antiparazitare cu mijloace mecanizate, ceea ce duce la sporirea producţiei. Respectînd unul din principiile de bază ale agriculturii socialiste şi anume folosirea cît mai raţională a fondului funciar, au fost valorificate prin culturi de viţă de vie terenurile în pantă slab productive, de pe dealul Chetruşului, circa 16 ha. Prin amenajare corespunzătoare,

terenul respectiv va da producții și mai mari și ca urmare se vor realiza venituri însemnate. În acest sector, hibrizii, producători direcți, dețineau aproape sută la sută din suprafața cultivată cu vie.

b) *Pomicultura.* În documentele vechi se atestă cultivarea pomilor roditori în soluri silvestre: cireși, vișini, duzi, meri, peri, nuci, corcoduși, pruni și prin zona Bacăului. Sînt cunoscute anumite zone de deal, a Ursului, a Chetrușului și a Bisericii din vale, tarlale bogate în fructe. Ponderea principală în structura numărului de pomi fructiferi o dețineau perjul și prunul, precum și soiurile de meri și peri slab productive. Fructele serveau pentru a acoperi necesitățile de consum ale gospodăriei țărănești și — în anii buni — să fie vîndute la piață. Fiecare locuitor avea pomi în grădină, însă o livadă mare nu cunoaștem să fi avut decît ing. Borcea, în prima jumătate a secolului nostru, livadă alcătuită din diverse specii de cireși și mai puțini meri, în întindere de nouă hectare. În cincinalul trecut au fost scoși din rădăcină, din cauza îmbătrînirii și uscăciunii și înlocuiți cu vița de vie nobilă. Fructele ocupau un loc de seamă în alimentația obișnuită a comunei noastre. Din fructe harnicele bereștence prepară și azi băuturi, dulcețuri, magiun, gemuri diverse și compoturi pentru iarnă, iar din perje, prune și ghioldane se prepară renumita țuică de Berești.

Pe la jumătatea secolului trecut, se menționează despre un negustor din Bacău, Const. Călin cum că ar fi construit biserica din vale și casa parohiei din satul Berești din venitul și cîștigul acestor fructe.

Un alt mod de conservare a fructelor este acela de a le usca la soare, după ce se opăresc, în special vișinele și cireșele, iar perjele, merele și perele se pun pe o leasă special amenajată într-o loznița sub care se face foc, pentru a le afuma. În prezent C.A.P. are o livadă tînără, de 29 ha de meri ionathan, reinette, parmen și london și un ha nuci pe loc de șes, îngrijite bine de ing. M. Grosu și plantate spre răsărit de sat, între șosele, în dreptul Bereștiului pînă la hotarul cu comuna Filipești. Probabil că viitoarele livezi se vor planta și pe pante deoarece avem zone deluroase, unde pomii fructiferi pot da rod foarte bogat. Marile cantități de fructe recoltate de pe aceste terenuri contribuie la sporirea veniturilor cooperatorilor.

c) *Legumicultura.* Încă din timpuri străvechi, straturile și parcelele de pe lîngă casă semănate cu diverse legume, erau destinate consumului local. Abia în epoca contemporană, grădinile de zarzavat se dezvoltă și legumicultura capătă o amploare deosebită, astfel încît surplusul de legume să fie destinat vînzării. Tot grădinăritului îi aparține și cultivarea harbujilor și pepenilor galbeni în luncă, pe valea Si-

retului, în valea pîrîului Chetruş şi în locurile unde pămîntul a fost desţelenit şi este posibilă o irigare mai substanţială. În secolul nostru, la Izvoare, pe luncă, în apropiere de şoseaua naţională se cultivă multă varză pe loturi individuale, pe întindere mare de 20—30 ha. De multe ori, zile întregi pe piaţa Bacăului nu era varză decît de la Bereşti.

Astăzi, în cadrul C.A.P., legumicultura a luat o amplă dezvoltare, Bereştiul aprovizionînd Bacăul cu multe soiuri de legume: varză, ceapă, ardei, roşii, vinete, castraveţi şi în felul acesta obţinîndu-se însemnate venituri, cum s-a observat în anul 1974, cînd s-au vîndut 179 tone legume, în valoare de 242 mii lei. Sperăm că se va da o extindere şi mai mare culturii legumelor, pentru că avem zone propice grădinăriei şi pentru că în condiţiile actuale prin îngrăşăminte chimice şi irigări se pot obţine mari cantităţi de legume la hectar.

d) *Cultivarea plantelor textile*, în speţă cînepa şi inul, a fost legată de istoria poporului nostru, de cultura sa materială, precum şi de alimentaţia sa. Se ştie că din sămînţa inului şi a cînepei se scoate oloiul şi se fac julfe, mult întrebuinţate în alimentaţie în trecut. Cultivarea şi lucratul inului şi cînepii coboară în timpuri străvechi, deoarece la daci era larg folosită. O dovadă în plus o avem şi referitoare la termenii

SUPRAFAŢA AGRICOLĂ AMENAJATĂ PENTRU IRIGAT

Nr. crt.	Specificare	din care				
		Total	Arabil	Vii	Livezi	Păşuni şi fîneţe
I.	*Suprafaţa agricolă amenajată la 1. I.*	1 133	1 112	x	21	x
	din care:					
	— în sisteme mari	1 080	1 080	x	x	x
	— în sisteme locale	53	32	x	21	x
II.	*Suprafaţa ce se amenajează pe 15. IX.*	—	—	—	—	—
	din care:					
	— în sisteme mari	—	—	—	—	—
	— în sisteme locale	—	—	—	—	—
III.	*Total suprafaţă ce se va iriga în anul de plan*	1 133	1 112	x	21	x
	din care:					
	— în sisteme mari	1 080	1 080	x	x	x
	— în sisteme locale	53	32	x	21	x
	— din surse directe de apă	—	—	—	—	—
IV.	*Suprafaţa ce se va amenaja de la 15. VI. pînă la finele anului*	—	—	—	—	—
V.	*Total suprafaţă amenajată la finele anului*	1 133	1 112	—	21	—

de origină autohtonă, privind prelucrarea şi confecţionarea produselor cînepii: argea, cîrlig, pînză, andrea, cînepa şi inul fiind cuvinte latine. Avem şi în toponomia locală denumirea de Cînepărie, dată locului unde s-a semănat cînepă mulţi ani în trecut şi anume, pe valea Pădurenilor. Semănatul cînepii, de obicei se face la marginea ogorului cu porumb sau cartofi. Cînepa se smulge cu rădăcină, iar hlandanii pentru sămînţă se taie cu secera, se pun la uscat şi apoi se bat, pentru a alege sămînţa. Firele sînt folosite pentru împletitul funiilor, mai groase sau mai subţiri. Prelucrarea cînepii ocupa în trecut un loc important, în munca gospodinei. În ce priveşte bumbacul, acesta a pătruns mai tîrziu la Bereşti. În prezent, prin dezvoltarea industriei textile, inul recoltat de aici se prelucrează în topitorii şi apoi e trimis fabricilor de filatură pentru finisare.

e) *Sericicultura.* Puţini cetăţeni s-au ocupat la noi cu cultura viermilor de mătase. În trecut, conducerea, prin staţiunea sericicolă, trimitea sămînţă la şcoala de centru, iar ea o repartiza la toate şcolile din comună. În luna aprilie, sămînţa se înşira în camerele de clocire, de obicei în camera unde nu se învăţa şi unde se ridica treptat temperatura de la 15° la 25°. După 12 zile se aşezau loznițe de ramuri şi nuiele în aceste camere aerisite, calde (25°), uscate, fără umezeală. Nu se dădea hrană în timpul somnului şi la 2 zile se primenea aşternutul. Cînd viermele devenea transparent, se aşezau crengi, mături pentru uscare şi învelire. După 10 zile se scoteau şi se curăţau gogoşile. În felul acesta s-au ocupat de sericicultură învăţătoarele: Dobriţa Luncanu, Ana Vrînceanu, Domnica Popa, Elena M. Borcea. Pentru 30 grame seminţe, trebuiesc 700 kg frunză. Recolta anuală a 40 duzi mari, dă 50 kg gogoşi, respectiv 5 kg borangic. Gogoşile se trimiteau inspectoratului şcolar şi de aici la ţesătoriile de specialitate, pentru a se confecţiona marame, a căror faimă binemeritată depăşea graniţele ţării. Şi directorii de şcoală de mai tîrziu, C. Botez şi C. Tirişcă, s-au preocupat ani la rînd de creşterea viermilor de mătase cu ajutorul cadrelor didactice. Învăţătorul V. Damian, din Brad, a luat chiar o menţiune în această muncă. Din păcate, după 1960 nu s-a mai ocupat nimeni cu această frumoasă îndeletnicire a creşterii viermilor de mătase.

f) *Apicultura* în secolele trecute era mult dezvoltată, cu stupi rudimentari. Prisăcile erau mult mai numeroase ca în vremea noastră şi pe drept cuvînt, deoarece pe atunci mierea ţinea locul zahărului, iar lumînările de ceară erau folosite pentru iluminat. Deosebita pomenire în actele vechi domneşti, în epoca feudală a dijmei de miere, numită deseatina stupilor, relevă însemnătatea apiculturii în economia ţării. Ceara şi mierea erau mult solicitate peste hotare, îndeosebi

monopolizate de turci, pe timpul asupririi otomane. În anul 1890 se găseau în Bereşti 60 stupi de albine, care au dat 232 kg miere şi 77 kg de ceară. Pînă la acest an, nu cunoaştem documente despre ramura apicolă. La începutul secolului nostru cetăţeni, ca: Borcea Const., Vasile Grăpiniş, Vaman, Hălmăceanu, Stelea, Tomozei etc. posedau stupi în ştiubeie de lemn, primitive, buduroaie găunoase, producţia de miere fiind minimă, abia ajungîndu-le să plătească dările. Stupii sistematici au apărut în anii noştri, făcînd posibilă obţinerea mierii fără distrugerea roiului respectiv. Astfel de stupi sistematici au avut Mihai Tomozei, V. Cot, Al. Luncanu etc.; apoi C.A.P.-ul a cumpărat o prisacă de 30 stupi sistematici, unii din ei şi cu etaj, îngrijiţi în ordine de: Al. Luncanu, Vasile Cot, M. Tomozei. Astăzi stupina nu mai există, din cauza bolii difterice care a distrus albinele. În ultimii ani s-a înregistrat o creştere a numărului de stupi în gospodăria personală a membrilor C.A.P. şi a altora. În 1970 numărul stupilor ajunsese la peste o sută. Cei mai mulţi îi aveau Mihai Tomozei, Vasile Tănase şi V. Cot.

g) *Piscicultura.* Ca şi păstoritul din regiunile deluroase şi muntoase, pescuitul e o ocupaţie a oamenilor din zonele joase din apropierea apelor. În apele Siretului, Bistriţei şi Tinosului pescarii amatori prindeau peşte mai mult pentru propria gospodărie: mreană, lin, crap, somn pînă la mărimea de 1 kg bucata. Pe pîrîul Chetruşului, la finele secolului trecut au luat fiinţă multe iazuri: a lui Dimitriu, dintre şosea şi calea ferată, a lui Gologan, din apropierea podului Băcăuanu, a lui V. Popa, în Silişte (prin moştenire rămas lui Stăpînoiu şi apoi lui Pocitan), a lui N. Liliac şi a lui Horodniceanu, în zona budăilor, toate cu peşti şi care — cu timpul — prin înnămolire, s-au desfiinţat. Mulţi dintre tinerii comunei au învăţat înotul în aceste iazuri. Pescuitul era practicat cu undiţe, coşuri împletite din lozii, crîşnice, în mod individual sau cu năvodul (voloc) mînuit de cîte doi pescari. Pe aici însă nu au fost cherhanale, cum sînt la apele mari, iar pescarii, în prezent, s-au împuţinat. Termenii de pescuit — în majoritate — sînt de origine slavă: ostie, leasă, undiţă, leşnic, năvod, crîsnic, plasă etc. La fel şi peştii au numiri de origine slavă: crap, nisetru, păstrăv, păstrugă, mreană, lostriţă, cegă, lin etc. În prezent posedăm un singur iaz, construit în 1954—1955, de către membrii C.A.P. şi colonizat cu peşte-puiet. Iazul există şi azi, alături de şoseaua naţională, în dreptul satului Bereşti.

h) *Silvicultura.* În trecutul îndepărtat, pe la noi erau codri înalţi şi întunecoşi cu arbori seculari, după cum atestă documentele, încît trebuia să fii cu mare grijă cînd plecai la un drum mai lung şi-ţi era groază să treci prin codru, după asfinţitul soarelui. Prin poiene şi locuri despădurite se con-

struiau locuințe cu acces la șesul de pe valea Siretului și Bistriței, pentru pășune și agricultură. Pămîntul unde se află satele comunei noastre în genere au fost acoperite cu păduri, după unii istorici, pînă la 90%. Astfel, pădurea din jud. Neamț acoperea întreaga suprafață de pămînt a Bereștilor, Iteștilor, Ciumașilor și Bradului și se termina la Serbești, pe Siret, unde în primele decenii ale secolului nostru încă se mai vedeau pîlcuri de stejari și arini, iar pe albia Siretului creștea un zăvoi des de lozie, plopi, sînger, cătină etc. Pădurea dintre Berești și Itești continua spre podul de la Lilieci și apoi peste Bistrița, în lunca Pașcanului, cu fagi, plopi și ulmi giganți, din care s-au păstrat unii, cînd s-a construit, în 1960, microcentrala cu lacul de acumulare Itești. Pădurea seculară de fag și stejar acoperea și satul Pădureni, care în secolul trecut era proprietatea moșierului Catargiu, pe Criheni. Ea era de fag și carpen, iar pe Baic era pădure de aluni; de aici i se zice „la Aluniș". Evoluția raporturilor între om și pădure a fost caracterizată printr-o timpurie exploatare a lemnului. Cea mai mare parte a acestui teritoriu aparținea zonei forestiere. După instituirea suveranității turcești asupra Moldovei s-au făcut exploatări mari în bazinul văii Bistrița, cu plute care coborau pe Bistrița și Siret pînă la Galați, unde erau încărcate pe corăbii pentru Istambul sau vîndute republicilor italiene, Veneția și Genova. Cît privește stejarul, D. Cantemir, în „Descriptio Moldaviae", scria: „stejarul moldovenesc este cel mai căutat de corăbieri, fiindcă, dintre toate lemnele, rezistă cel mai bine la putrezire".

În trecut, atît particularii, cît timp au avut pădurile lor, cît și brigadierii silvici de mai tîrziu, n-au fost paznici credincioși ai pădurilor. Ei au neglijat de-a lungul timpului acest patrimoniu național, în așa măsură încît pădurile puteau să se distrugă complet, dacă nu se luau în cele din urmă măsuri mai chibzuite privind exploatarea lemnului.

Primele încercări de reglementare a folosirii pădurilor sînt date de domnitorul Moruzzi, în 1792, prin stabilirea vîrstei raționale de tăiere, prin propuneri de a se face împăduriri artificiale prin semănături cu ghindă, pe moșiile lipsite de păduri. Defrișările însă s-au intensificat după 1829, cînd a luat un mare avînt cultura cerealelor pentru export, pentru ca apoi iar să se reglementeze tăierile, în 1844, urmate de numirea unor funcționari cu treburi silvice. Pădurea comunei noastre, în anul 1890, după cum arată Th. Codrescu, în mare parte era măruntă și nu mai ocupa decît 410 ha. Și atunci, ca și acum, cerințele erau mari atît în ce privește consumul enorm de lemn de construcție, cît și consumul lemnului pentru mobilă, presă, combustibil lemnos. Pe la finele secolului trecut, pădurile au fost supuse regimului silvic. Codul silvic din 1881 cu modificările din 1896 și 1910, precum și Regula-

mentul din 16 aprilie 1885, ne arată în ce fel erau supuse pădurile acestui regim, iar cei ce nu le respectă se pedepseau conform delictelor silvice. Defrișările nu se mai permiteau decît în anumite condiții în urma unor constatări în localitate, întreprinse de către o comisie aprobată de Ministerul Agriculturii. Comisia făcea și un plan topografic, prin care împărțea pădurea în parcele de exploatare, în fiece an și arăta părțile ce trebuiau defrișate sau împădurite. Era oprită defrișarea pădurilor pentru apărarea zăgazurilor și a malurilor, în contra ruperilor și mîncăturilor mari de sol, pentru menținerea cursului regulat al apelor, pentru conservarea izvoarelor și, într-o anumită măsură, pentru purificarea atmosferei. Plantațiile și împăduririle ce se făceau pe dealuri și coaste, pe zăgazuri, maluri și nisipuri erau scutite de orice impozit, timp de 30 ani. Guvernul burghezo-moșieresc din 1899 a dispus să se vîndă spre exploatare douăzeci mii ha pădure, proprietatea statului, situate în bazinul văii Bistrița, unor întreprinderi cu capital străin, afectînd și pădurile comunei noastre. Perioada de înflorire a transportului cu plutele pe Bistrița a fost între anii 1900—1930, cînd se plutăreau peste 1/2 milion de m^3 anual. După cel de-al doilea război mondial, cu prilejul reformei agrare (fiindcă în zonele de deal nu existau terenuri agricole îndeajuns), s-a procedat la exproprierea a numeroase păduri, pentru a fi defrișate și transformate în pășuni comunale, mai ales în preajma alegerilor parlamentare, spunîndu-li-se în derîdere „islazuri electorale", reducînd și la noi în comună pădurea, cu zeci de ha.

După instaurarea puterii populare, o cotitură revoluționară s-a efectuat prin naționalizarea tuturor pădurilor, prin înființarea Ministerului silviculturii, în 1948, iar în 1954, prin H.C.M. nr. 2315 s-a trecut în administrarea directă a comunei și folosirea pădurilor, înregistrîndu-se realizări deosebit de importante. Astfel în 1963, s-a putut sărbători împădurirea a un milion hectare, începînd din 1945. Și la noi în comună s-au împădurit peste 45 ha pe Robală, Pîntea și Brad, cu salcîmi, în mică măsură și cu stejari, care vor realiza creșteri duble, potrivit Directivelor Congresului al XII-lea al P.C.R., care a trasat sectorului silvic importante sarcini pentru cincinalul 1976—1980: „În silvicultură și industria lemnului se va intensifica acțiunea de plantare a unor specii valoroase pe terenurile destinate acestui scop, fără a reduce suprafețele agricole și pășunile și se vor lua măsuri pentru exploatarea rațională a pădurilor și pentru folosirea cît mai completă a materialului lemnos".

Pădurea mai are în genere, în afară de arbori și arbuști, plante ierbacee, mușchi și ciuperci. În fiecare vară, prin iunie și iulie, mai ales după ploaie mulți bereșteni merg în pădure să culeagă bureți. În pădurile noastre de fag, de car-

pen și de plopi se găsesc hribi, mînătărci, pîinișoare, ciobănași, roșcovi, creasta cocoșului etc. Primăvara cresc zbîrciogi, iar toamna ghebele, care se usucă sau se murează și azi, constituind un adaus neprețuit de delicios în alimentație. Nu trebuie uitate nici fructele pădurii, ca: murele, fragii, alunele, coarnele, măcieșile etc.

În prezent funcționează Ministerul economiei forestiere care dirijează problemele de silvicultură, exploatare a pădurilor și industrie a lemnului. Pădurea comunală are o întindere de 281,5 ha, e alcătuită din fag și carpen, care predomină, și mai puțin stejar și plop. Cînd pădurea era particulară, fiecare proprietar o tăia după bunul său plac, o vindea și făcea o speculă de nedescris. Actualmente, în fiecare an se defrișează cîte o parcelă de 2—5 ha în mod rațional — curățitură sau tăietură — dîndu-se lemne de foc pentru populație. În locul parcelelor tăiate, se plantează anual tot atît, dacă nu mai mult, față de cît s-a defrișat, în special salcîm, mai puțin stejar greu crescător. Există și o pepinieră de salcîm, pentru replantare pe locul defrișărilor. Pe raza comunei nu sînt exploatări forestiere mari care să absoarbă forță de muncă însemnată, iar în timpul lucrărilor de defrișare, conservare și dezvoltare a fondului forestier, muncitorii sezonieri necesari la executarea acestor lucrări, pot fi recrutați tot din rîndul membrilor C.A.P. Ca pădurari, cunoaștem pe I. Totolici, 1950—1954, venit din altă parte, Vasile Ciobanu, 1954—1956; Vasile Crihan 1956—1961, Ion Băisan 1961—1977, Victor Ursu 1970—1977, toți fii ai comunei. Ei sînt slujbași ai fondului silvic comunal. „Cine va avea pădure, acela va avea aur", sublinia tov. Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, adresînd întregii țări îndemnul de a proteja și gospodări rațional pădurea, de a-i spori valoarea economică și funcția de protecție ecologică, arătînd că aceasta este o sarcină de mare răspundere patriotică. În lumina acestei îndatoriri și a Programului național pentru conservarea și dezvoltarea fondului forestier, în perioada 1976—2010, toți lucrătorii fondului silvic comunal acordă o mare importanță actualei campanii de împăduriri. Semnificația deosebită a acestei campanii se leagă în primul rînd de faptul că, la nivel național ea a fost elaborată și fundamentată științific. Acest program de largă perspectivă, care stabilește liniile directoare privește toate eforturile ce se fac la scară economică, științifică, și de conduită, în acest important sector. S-au luat astfel de măsuri, pentru că pădurile sînt indispensabile vieții, reprezintă unul din cele mai vaste și complete sisteme naturale ecologice, exercitînd influențe importante asupra întregii biosfere, îndeosebi prin acțiunea lor asupra apelor și asupra protecției solului contra eroziunii, ca de pildă la noi, în Cioate și pe valea Chetrușului. În același timp, ele prote-

jează fauna și flora spontană, atenuează poluarea aerului și ameliorează condițiile micro-climatice, contribuie la înfrumusețarea peisajului și oferă importante zone de odihnă și de agrement, ca de pildă în Poiana Alunișului, a Mateiasei etc. De asemenea e bine să nu uităm rolul pădurii în apărarea omului, a țării, ca loc de refugiu, în perioadele zbuciumate din istoria neamului. Avînd în vedere imperativul folosirii cu chibzuință a fiecărui hectar de pămînt, s-au extins suprafețele silvice, acolo unde nu se poate cultiva altceva. Plopul, salcîmul, salcia sînt specii care cresc repede și consolidează solul și în felul acesta pot îmbogăți zestrea de aur verde a comunei.

Termenii de origine dacică — copac, codru, gorun etc. — cei de origină slavă — stejar, crîng, gîrniță ș.a. — dar mai ales de origine latină — fag, frasin, tei, carpen, plop, salcie, ulm, pădure etc. — sînt cuvinte din care au derivat numeroase toponime și antroponime, ca de pildă: Frăsineanu, Ulmeanu, Plopeanu, Păduraru, frecvente în comuna Berești.

2. *Păstoritul.* Meleagurile comunei ne-au oferit condiții favorabile pentru dezvoltarea unei vieți pastorale, avînd zone de pădure, cu poieni și curături sau fînețele de sub zone de păduri și din lunca Siretului, toate fiind de o deosebită importanță pentru a determina pe locuitorii noștri la o viață pastorală. Sînt ciobani care au constatat de timpuriu că păstoritul este o ocupație mai rentabilă și mai liberă decît agricultura. Cercetările ne arată că nu trebuie să ne închipuim păstoritul ca fiind legat numai de zonele muntoase, cu o cultură extensivă a fînețelor, pentru că el apare și în regiunile de deal și chiar șes. Nu întîlnim la noi zone pur pastorale și de aceea, fiind în directă legătură cu agricultura, am putea spune păstoritul agricol, ocupația de bază fiind agricultura, iar păstoritul fiind secundar, și pus în serviciul agriculturii. Turmele de oi nu părăsesc hotarul comunei, ci pasc fie pe pășunea comunală, fie după ridicarea recoltei pe miriști sau pe fînețe cosite de pe văi și de pe lunca Siretului. Scopul era și este, ca tîrlele ce merg din loc în loc, împreună cu stînele mobile, să gunoiască locurile pe care ele pasc. Terminologia de păstorit este de origină latină, în special denumirile de animale: vaca, junca, boul, junica, juncul, calul, oaia, mielul, mioara, capra, iedul, porcul etc.; avem în această îndeletnicire și cuvinte slave: coșer, leasă și mreje, pentru împrejmuirea stînei: avem și cuvinte autohtone traco-dacice: cîrlan, mînz, țap, țarc, murg, urdă, zăr, gălbează, stînă, baci, strungă, brînză, jînțiță etc., amintindu-le numai pe cele principale.

Epoca feudală a cunoscut sistemul defrișărilor, care era în plină desfășurare, pentru cucerirea de terenuri pentru agricultură. Chiar și aceste terenuri despădurite au fost folosite întîi ca pășuni și fînețe în serviciul creșterii vitelor și numai

apoi au fost destinate agriculturii. Ca să demonstrăm că şi agricultura şi păstoritul au fost ocupaţii de bază, amintim că pe vremea lui D. Cantemir, acum două secole, „vrîncenii se mulţumeau cu păstoritul, neavînd ştiinţă despre plug". Una din formele de asociere, răspîndită la noi în trecut, era organizarea în comun de către un anumit grup de oameni din sat, a unei stîne, la care se angajau ciobani să păzească oile. Ciobanilor li se plătea în bani sau în natură, iar pentru păşune i se plătea aparte proprietarului; nu plăteau însă cei ce aveau izlaz în devălmăşie, în epoca capitalistă. Asocierea se baza pe înţelegerea orală stabilită, pe de o parte între stăpînii de oi şi pe de alta între aceştia şi ciobani. La baza înţelegerii sta retribuţia în natură sau în bani pentru muncă, în schimb produsele reveneau proprietarilor. Cît priveşte asocierea văratului vitelor cu lapte, se făcea ca şi azi pe izlazul de pe valea Siretului, vacile fiind păzite ziua de văcari. Noaptea erau ţinute în ocolul de vite, cele sterpe rămîneau în seama văcarului, iar celelalte erau aduse acasă şi mulse de proprietarul care le ţinea în grajd. În trecut, grajdurile făceau parte din corpul casei, în timpurile noastre ele sînt deosebite de locuinţe.

De la începutul secolului XX şi pînă azi, ciobanii dau fiecărui proprietar de vite o cantitate anume de caş, pentru fiecare mînzare, pe vară. Numărul kilogramelor de caş variază de la un an la altul, între 3—7 kg. Ciobanii primesc o sumă fixă de bani, pe cap de oaie.

După aria zonală, pentru creşterea oilor se practica sistemul local pe hotarele satelor, păscînd oile libere, prin sat sau pe imaş. Principalul complex gospodăresc legat de păstorit este tîrla, care la noi indică locul unde dorm oile noaptea, dar mai înseamnă şi întreaga gospodărie, adică stîna, cu acareturile sale. Prin stînă, înţelegem atît încăperea unde se prepară produsele lactate, cît şi întreaga gospodărie a ciobanilor în perioada de vară, cu tot cu ţarc. La stînă există şi o laiţă, care serveşte drept pat pentru dormit. În 1912, bătrînii povesteau că o haită de lupi, în două nopţi, au omorît şi au mîncat 42 de oi, la stîna lui Turcu şi Hălmăceanu din Pădureni, iar în 1931, de asemenea au prădat multe oi şi de la stînile lui Nicu Ursu şi Gh. Băisan. În anul 1936 existau 640 oi în comună, iar în 1979 peste 2 500 oi, datorită bunei organizări a C.A.P., care asigură o largă dezvoltare a acestui sector ce în curînd se va dubla.

Acţiunea de îmbunătăţire a raselor de animale, de sporire planificată a şeptelului, de lărgire şi îmbunătăţire a bazei furajere, de ridicare a calificării muncitorilor şi de construire a şase grajduri model pentru vite, a făcut să se ajungă la un asemenea progres.

Ciobanii de odinioară ne-au transmis cunoştinţe de zootehnie pastorală, care includeau şi cunoştinţe de medicină populară şi porneau direct de la practică, folosind în mică măsură teoria şi explicaţia. Aceste cunoştinţe ar putea prezenta importanţă şi pentru ştiinţa medicală contemporană care ar putea valorifica unele din aceste practici populare exercitate de ei.

În sărbătoarea ispasului, ciobanii nu mulg oile cum se cuvine, ci foarte uşor atingîndu-le abia ca să fie ferite de fulger precum şi de alte boli grele. Cine lucrează în această zi, există credinţa să ar putea fi trăsnit, el sau oile sale sau să-i bată piatra semănăturile şi poamele ce le are. Tot atunci ciobanii se cinstesc cu cîte un miel frumos sau cu un caş întreg, de sufletul celor răposaţi. Odinioară era datina de a se tăia mieii abia în această zi. Mai era obiceiul să se însemneze mieii şi viţeii, adică să li se taie puţin dintr-o ureche, iar la vitele cornute să li se taie părul din vîrful cozilor şi să fie îngropat într-un furnicar, zicîndu-se: „să dea D-zeu să fie atîţia miei şi viţea, cîte furnici sînt în furnicarul acesta".

Pentru descîntece, ciobanii fac şi azi o unsoare din untură de porc şi diverse plante: usturoi, leuştean, frunze de salcîm, pelin etc. şi ung vitele pe uger, la apusul soarelui, anume ca farmecele să ia puterea unsorii, iar nu mana oilor. Pentru deochi ei aduc apă descîntată şi stropesc oile şi cel mai bătrîn cioban din stînă unge cei doi stîlpi din uşa strungii şi zice: „Aşa să stea laptele la oi, neluat de nimeni!". După aceasta, tot el aruncă un ban de metal în fundul găleţii, începe a mulge în găleată şi a descînta: „Cînd va mai putea lua vrăjitoarea smaga şi puterea de la banul acesta, atunci şi nici atunci să nu poată lua laptele şi puterea de la oile mele!" După ce le-a muls, iar le unge ugerul cu unsoare, şi le dă sare măruntă amestecată cu tărîţe sau făină de porumb.

Şi astăzi ciobanii cînd merg cu oile la păscut, cîntă din fluier doine, hore, sîrbe şi balade. Unul din ei, care avea talent deosebit la cîntat, era moş Avram Florea, cunoscînd multe doine după cum ne spune fiul său, moş Costache Florea, în etate de 88 ani. Tot de la el am auzit şi zicala: „la începutul stînii, se mănîncă cîinii; la spartul stînii se bat stăpînii".

3. *Vînătoarea.* Din vremuri străvechi bereşteanul a ştiut să valorifice tot ceea ce putea obţine de la natură, a ştiut să folosească resursele naturale locale, pentru a-şi întregi şi varia hrana. Pentru masa populaţiei, vînatul constituia o substanţială completare în alimentaţie, iar pentru clasa stăpînitoare, însemna o importantă sursă de venituri (blănuri, piei, carne). D. Cantemir afirmă că vînătoarea constituia o grea

povară pe umerii țăranilor, pe care domnii îi obligau să ia parte ca hăitași la vînătorile domnești, cînd abia își agoniseau hrana de toată ziua. Vînătoarea este o străveche îndeletnicire la noi, iar fauna în această zonă prezintă o varietate în bogăția de animale și păsări sălbatice, mai ales în zona Bistriței și Siretului, unde, în stufărișurile abundente, grinduri, bălți, zăvoaie, plantații, culturi etc ele au hrană îndeajuns, adăpost, liniște și locuri de cuibărit (chiar și pentru unele păsări mai rare, ca becaține, prepelițe, gîște etc.). Se vînează cu predilecție iepurele, lupul, ursul, vulpea, bursucul, iar dintre păsările sălbatice, rațele, sitarii și potîrnichile sînt interzise. În afară de arma de vînătoare, braconierii mai folosesc o diversitate de curse și capcane ce demonstrează ingeniozitatea și tehnica lor de construcție: lațurile de prins păsări și chiar vulpi, gropile săpate în drumul animalelor, mascate cu frunziș, șfacul de sîrmă etc. În trecut, pădurarul Ioan Băisan, cu o plasă de sîrmă a prins un lup, în marginea pădurii de la Brad. În 1932 se înființează societatea de vînătoare „Mistrețul", care a durat pînă în 1948. Membrii plăteau o cotizație anuală de 200 lei de fiecare și taxa pentru permisul de a purta armă și pentru dreptul de vînat. În prezent autorizație de vînătoare mai au Alex. Terinte și Nanu, din satul Climești.

4. *Industria locală.* În secolul trecut erau prăvălii multe și mici la centru, iar în cătune, cîte una. Totuși aprovizionarea populației, cu marfa ce exista pe atunci era anevoioasă. Articolele de mare necesitate lipseau. Cele strict trebuitoare vieții, sătenii le produceau cu mijloacele lor. În comună au fost mai multe mori particulare, de apă, cum a fost cea a lui Răzmeriță și cea a lui Pocitan sau mori de foc, ca cele ale lui N. Liliac, M. Horodniceanu, C. Stelea și N. Borcea. Fiecare din ele însă se stricau mereu, măcinau cîte puțin, și nu dădeau randament. Au dat faliment pe rînd, după cîțiva ani de lucru și cu timpul au dispărut fără urmă.

În anul 1968, prin grija deosebită a primarului T. Brumă s-a construit în satul Climești o moară modernă, cu motor electric.

La sfîrșitul secolului trecut, velnițele, pivele și oloinițele erau în plină dezvoltare. Amintim pe Const. Călin, Calman, Ștefan Roman, Ion Bîrsan, Gh. Gunea și I. Climescu, cu cazane pentru țuică, pe Const. Petrache și Gh. Nănescu cu oloințe, iar cu piuă pe Avram Florea. În timpurile mai noi, pînă la cooperativizare, au mai avut cazane de țuică: Nec. Ursu, I. Terinte, I. Tutunaru, N. Climescu, Gh. Nănescu etc.

În anul 1958 s-a început electrificarea comunei și a durat pînă în 1965. A avut un efect asupra nivelului de trai al

bereştenilor, fiindcă s-au cumpărat televizoare, radiouri, frigidere, reşouri, aspiratoare, maşini de spălat rufe, sobe electrice etc. Tot la indicii economiei mai adăugăm cele trei noi camioane cumpărate de conducerea C.A.P. pentru transport de materiale şi o maşină G.A.S. pentru transportul de persoane. Dacă mai amintim şi de celelalte construcţii terminate pînă în prezent, observăm ritmul deosebit de rapid de ridicare a nivelului de trai la sat.

5. *Cooperaţia meşteşugărească.* Înainte vreme ţăranul nu avea prea multe trebuinţe ca azi, însă nevoile sale priveau tot uneltele de muncă, îmbrăcămintea, obiectele de uz casnic. Toate acestea erau confecţionate cu propriile sale mîini, alături de munca agricolă. Începînd cu secolul trecut s-au înmulţit bunurile meşteşugăreşti, s-au diversificat meseriile şi s-a recurs la meseriaşi pe specialităţi ca: cizmari, croitori, tîmplari, ţesători etc. Meseria era exercitată la locuinţa personală, în afara timpului cît era ocupat cu munca agricolă. Erau şi meseriaşi ca potcovari, fierari, tăbăcari, care îşi practicau meseria în altă încăpere decît cea unde locuia familia. Mulţi din meseriaşi îşi duceau şi îşi duc produsele la iarmaroace şi chiar prin sate, pentru vînzare.

Din secolul al XIX-lea meseria ţesutului, luase o amploare deosebită. Nu era gospodină să nu ţeasă în casă în fiece an pînză şi covoare. Cele ce aveau peste trebuinţe făceau comerţ cu ele. Şi azi multe gospodine ţes pentru casă, însă puţine din ele sînt care să mai facă comerţ în această direcţie.

În iunie 1945, cu prilejul primul Congres al meseriaşilor, mulţi delegaţi au cerut conducerii să aprobe organizarea lor în cooperative, iar Plenara din martie 1949 a C.C. al P.C.R. constituie principalul punct de pornire în organizarea pe baze noi a cooperativelor meşteşugăreşti. Cooperativizarea agriculturii, dezvoltarea ei intensivă şi multilaterală au creat condiţii optime pentru sporirea continuă a veniturilor băneşti şi pe această bază a nivelului de trai al ţărănimii cooperatiste. Concomitent cu creşterea puterii de cumpărare a populaţiei a sporit şi s-au diversificat cerinţele acesteia, pentru diferite prestări de servicii şi executări de lucrări. Satisfacerea acestor cerinţe s-a putut realiza prin dezvoltarea reţelei unităţilor prestatoare de servicii, prin înfiinţarea unei unităţi specializate de croitorie în comuna noastră (Bucovineanu M., Coadă Georgeta, Ţugui Elena), de cizmărie şi frizerie-coafură (Burceanu Viorica), mult solicitate de populaţie. Pentru a se asigura condiţii satisfăcătoare de servire, a fost achiziţionat fostul local al băncii de credit, situat în centrul satului. În incinta lui funcţionează o croitorie de damă, o croitorie băr-

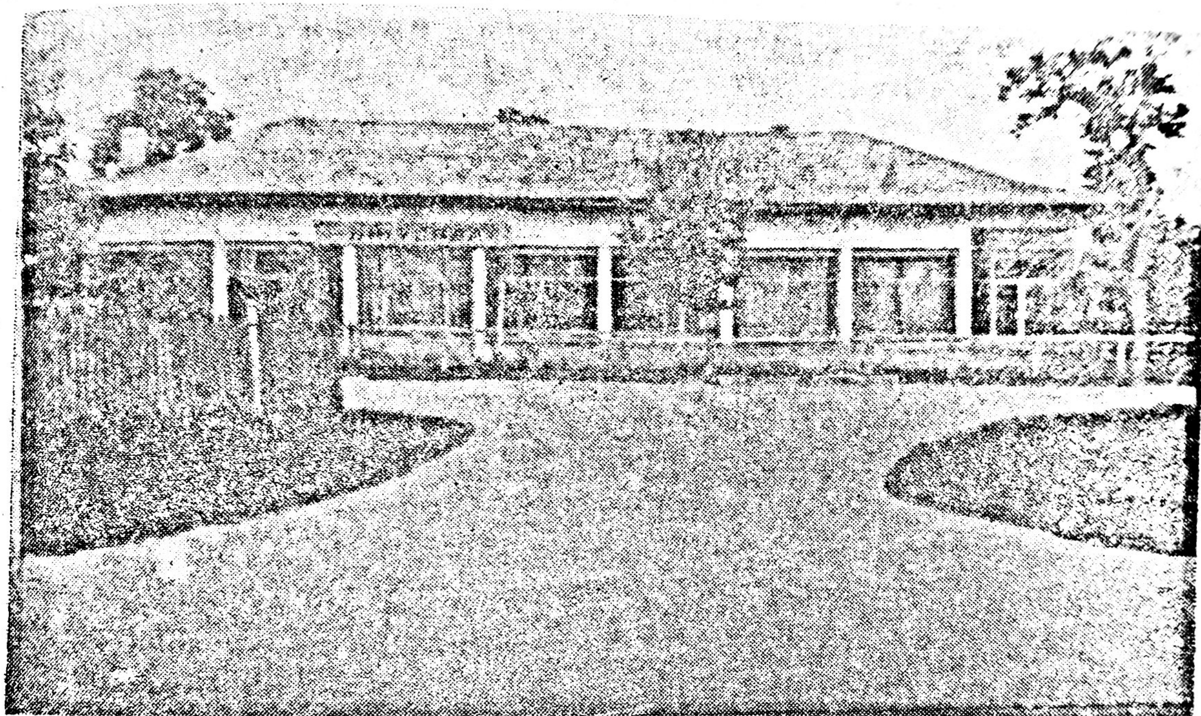
bătească și o frizerie, un salon de coafură și manichiură. Atelierul de cizmărie a funcționat cîndva la locuința cooperatorului. În prezent s-a inchiriat casa lui Gh. Gh. Stelea din marginea satului, pentru croitorie și cizmărie. Celelalte meserii, ca fierărie, tîmplărie manuală și mecanică (Clapon Ion, Berceanu Emil), lemnărie, dogărie, rotărie, dulgherie, sudorie se lucrează la cooperator acasă. Toate aceste meșteșuguri măresc sursele de venituri și totodată dau posibilități reale de utilizare a forței de muncă, în perioadele neocupate cu muncile agricole. Munca prestatoare de servicii și-a dovedit din plin utilitatea, deși timpul scurs de la organizarea ei este redus. Dovadă stau încasările anuale de peste o sută de mii lei, numărul de noi lucrători în curs de formare, cît și cerințele pentru înființarea de noi ateliere prestatoare de servicii.

Pentru viitor, probabil că se va ține cont de opiniile cetățenilor și se vor înființa ateliere de lăcătușerie, tinichigerie, foto, radio-televizoare, un atelier pentru confecționarea cărămizilor, altul pentru împletituri de paie, mlajă, nuiele, altul pentru conservarea brînzeturilor etc. O cerință stringentă care-și aștepta rezolvarea, ținea de amenajarea unei brutării comunale, care să producă pîine din materia primă a populației, pusă la dispoziție de C.A.P. sau finanțată chiar din fondul central. De la începutul anului 1975 a luat ființă brutăria și lucrează permanent (Maxim C., Lupu Șt., Ursu Lucreția) în condiții optime, prin grija deosebită a conducerii comunei.

Vorbind de meșteșuguri și măiestrie nu putem să nu amintim meșteșugul sculpturii în lemn, folosit îndeosebi în construcții și la crearea de obiecte pentru interiorul casei. Este de remarcat activitatea rodnică desfășurată în ultimii ani de UCECOM, care a izbutit să stimuleze în mod deosebit activitatea creatorilor populari și în comuna noastră. Asemenea tuturor domeniilor de activitate a vieții social-economice, cooperativa meșteșugărească din comună își urmează drumul ascendent cu un volum de desfaceri de peste 10 milioane lei și un volum de prestări servicii de 900 000 lei din care populației bereștene 400 000 lei, aducîndu-și din plin contribuția la dezvoltarea economică prin servirea populației.

6. *Comerțul.* Dezvoltarea comerțului cu produse agricole țărănești în prima jumătate a secolului al XIX-lea, era frînată de vămile interne, care existau aproape în toate orașele de pe atunci. În condițiile economice bazate pe clacă, precum și în condițiile de schimb întemeiate pe exploatare, practic nu putea fi vorba de un comerț liber țărănesc și aceasta cu tot dreptul recunoscut clăcașului de Regulamentul organic de a dispune liber de persoana sa, ca și de produsul muncii sale. Anii de secetă și calamități naturale de atunci au împins pe

clăcaşi în ghearele cametei sălbatice, ducînd la o pauperizare generală a lor. O activitate comercială propriu-zisă începe de pe la mijlocul secolului al XIX-lea, după cum ne spun bătrînii, cînd unii cetăţeni în tovărăşie, încărcau căruţe trase de boi mari, cu diverse cereale, piei de animale, lemne şi le duceau la Galaţi, la Tg. Ocna şi la Bacău, unde le vindeau sau făceau schimb cu scînduri, sare şi alte mărfuri de care aveau nevoie. Mulţi din ei se ocupau cu negoţul lemnelor din pădurile mari, din vremea aceea, păduri care se defrişau după



Magazinul universal din comuna Bereşti-Bistriţa

bunul plac al fiecăruia. Comerţ mult se făcea cu băuturile alcoolice. În anul 1891, în sat erau şapte cîrciumi, din care două vindeau şi alte produse alimentare şi textile, ca: manufactură, coloniale şi diverse mărunţişuri fără importanţă. Îndeosebi se evalua în comerţ pînza de cînepă şi mai puţin cea de in. La fel se evalua la un preţ bun uleiul din seminţe de bostan şi de cînepă. Negustori erau: Burăh, Bril, Iţic, Leon Făinaru, Munteanu, Gh. Roşu, V. Albu, C. Popescu Palaghia. În anul 1925 aveam şase cîrciumi şi trei prăvălii, cu diverse articole neînsemnate, a căror existenţă a durat pînă în anii puterii populare, cînd au fost desfiinţate şi înlocuite cu un Magazin universal de stat, unic, profilat pe mai multe secţii: bufet (Pavel Rodica), cofetărie, textile (Popa Emil), încălţăminte şi metalo-chimic-alimentar (Terinte Ion şi Ana). După cîţiva ani s-a mai înfiinţat în centrul satului un chioşc de legume-fructe (Burceanu V.), aprovizionat de Buhuşi, fiind de o necesitate însemnată comunei, îndeosebi pentru oamenii muncii. La fel magazinele de consum din Pădureni şi din Climeşti.

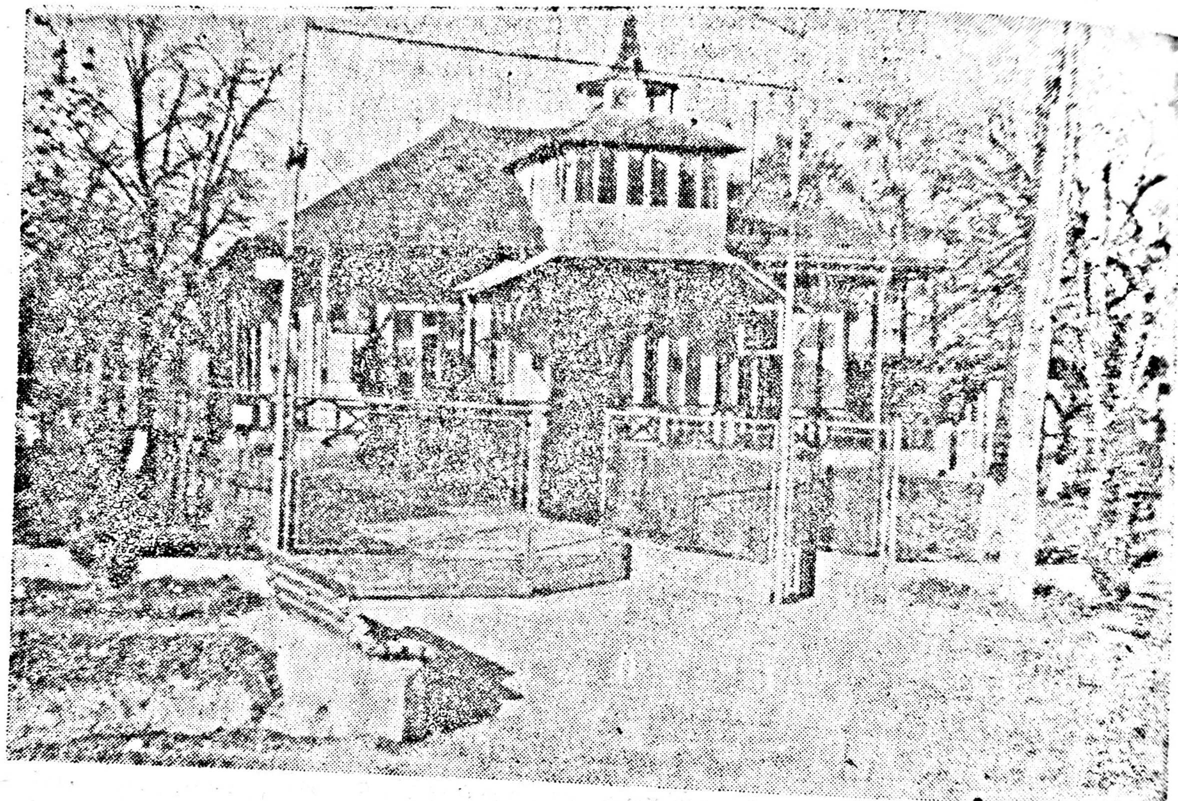
Preocuparea conducerii pentru a asigura servirea populației la un nivel superior se reflectă și în diversificarea serviciilor de comerț. Pentru o bună deservire a populației, cooperativa de consum prin secțiile ei — croitorie, cizmărie, frizerie și coafură, construcții cu zidari, tîmplari, sobari etc. — aduce materiale de la județ, pentru a acoperi nevoile cetățenilor din întreaga comună. Creșterea generală a veniturilor populației și în același timp mărirea de la an la an a producției de bunuri de consum, au permis ca în perioada ultimului cincinal, 1976—1980, volumul desfacerilor de mărfuri să crească cu 50% față de cincinalul anterior. S-au produs modificări și în structura mărfurilor vîndute, în sensul că a crescut ponderea produselor și îndeosebi a obiectelor de folosință îndelungată, care contribuie la sporirea gradului de confort și civilizație a cetățenilor. Președinți la cooperativa de consum au fost: Ludu I., Turcu C.; Roșu V., Dima Valentina, Tărcuță Elena. Actualmente, președinte este Roșu V. iar Hură Gheorghe este șef contabil, Matei Niculina este casier, iar Șerbănescu Olga — calculator.

7. *Banca populară „Hatmanul Berescu"*. Începutul întovărășirii între bereșteni se pierde în trecutul îndepărtat al vremilor. De îndată ce îndrumătorii devotați ai poporului au fost mai luminați, au început a se ivi și tovărășiile. În trecutul comunei noastre nu se poate vorbi de tovărășii în stil mai mare, decît atunci cînd vîntul priincios al unei mișcări cooperatiste a început a bate și în țara noastră. Bătrînii satelor ne istorisesc că sătenii puteau lua cu mare greutate pentru pășunile lor banii de care aveau nevoie, de la cîțiva bogătași ai satelor, cu o dobîndă excesivă, care varia între 60, 120, 240 și chiar aproape 500% pe an. Mai amintim încă și zălogirea de pămînturi și case, care de cele mai multe ori a însemnat înstrăinarea lor pe veci, datoriile înrobitoare prin plata nesfîrșită de procente. Unii dintre săteni, în anii puterii populare, se mai îndreptau spre creditul agricol din capitala județului, care, deși împrumuta cu procente relativ mai mici, îngreuia posibilitatea împrumutului prin mulțimea formalităților la care erau supuși. Necunoscînd binefacerile cooperativei și fiecare sătean în parte știind de ce mic capital dispune, cînd s-au înființat primele bănci populare, al căror capital s-a ridicat la sume mari, bereștenilor nu le-a venit să creadă că ar fi cu putință. În iarna anului 1901—1902 se pun bazele unei bănci populare și în comuna noastră, cu numele celui de la care se presupunea că își trage numele comuna „Hatmanul Berescu", prin stăruința cîtorva oameni luminați: institutorul C. Nădejde, ajutat de Gh. Dochiț, notar și Alecu Floareș. Societatea se constituie la început numai cu 50 de membri. Cuvîntarea rostită de Nădejde, pentru a convinge pe

săteni să înfăptuiască această tovărășie de economie și împrumut, a fost primită cu entuziasm, întrucît membrii s-au înmulțit în scurt timp. Spicuim cîteva fraze din cuvîntare: „Nu vă vine la socoteală, pentru că în vorba cămătarului se ascunde setea de bani... Nu vă mai vine, pentru că acel cămătar suge din bietul om împrumutat, nu sîngele cel rău, ca lipitoarea, ci sîngele cel bun, viața lui. Ți-a pierit un bou din jug, ți-a ars casa, te-ai îmbolnăvit, ori trebuie să plătești o datorie, îți va întinde cineva o mînă de ajutor în grabă? Tare îmi vine greu să cred. Pentru ca să facem față oricărei nevoi să facem o tovărășie frățească, societatea de economie a țăranului român, unde să poți da fuga la vreme de nevoie, să te împrumuți din banul ce l-ai pus acolo, tot tu, spre păstrare. Am auzit pe cineva că bîrfea astfel de societăți sătești. Într-acela nu judecă mintea sănătoasă, ci frigurile zgîrceniei, frica că nu va mai putea lua două piei de pe o oaie, 3% ori 4% pe lună și *chicușurile* care se mai ridică de patru ori pe atîta. Iată de ce și de cine scăpăm cu societatea de economie". Dezvoltarea băncii a depins mult și de cei ce s-au perindat la cîrma ei, susținînd-o în toate direcțiile. Un lucru important care îl menționăm, este că în ziua de 17. II. 1908 se votează de adunarea generală suma de 3 000 lei pentru construirea unui local de bancă propriu. Acest local a luat ființă după 3 ani în curtea școlii, în colțul dinspre nord-est, unde este și azi. S-a intervenit atunci la Ministerul Instrucțiunii să se cedeze o mică porțiune din curtea școlii de băieți în acest scop, cu condiția să fie folosit ca local pentru bancă și în cazul cînd banca s-ar muta în alt local, terenul dimpreună cu clădirea să revină școlii. Localul avea 2 încăperi, o săliță prin mijloc, iar în fundul săliței, o mică magazie făcută în 1919 pentru păstrarea arhivei și diverselor articole necesare sătenilor și distribuite prin bancă.

În prezent, din 1968, s-au mai clădit alăturat două camere pentru biroul conducerii și contabilității cooperativei de consum. Foloasele băncii pentru săteni, pe cît au fost de multe, tot pe atît au fost de mari. Mulți din locuitorii comunei noastre și-au cumpărat pămînt, găsind bani oricînd și cu procent mic; unii și-au cumpărat vite și unelte pentru cultivarea pămîntului, iar alții și-au putut construi case. Cu ajutorul băncii s-a luat în arendă moșia lui Alecu Catargiu, de pe Berești-Galbeni, în întindere de 700 fălci, adică peste o mie hectare. În timpul celor 4 ani de arendare, sătenii — conform Statutului — luau pămînt după puterea de muncă a fiecăruia. Banca a satisfăcut și trebuințele sătenilor din comunele dimprejur ca: Serbești, Itești, Galbeni, Racova etc. constituind prin aceasta o dovadă de puterea și mărimea ei precum și de încrederea pe care sătenii o arătau conducătorilor ei. Între cele două războaie mondiale, banca și-a desfășurat cam de-

fectuos programul din cauza condițiilor vitrege de existență. Pînă în 1948 a fost condusă cu puțină activitate de Gh. N. Popa, învățător și Borcea T. Dumitru, casier. De la 31. XII. 1948, Banca populară s-a unificat cu cooperativa de consum Berești cu fondul social și cu toți membrii ei, în baza ordinului CENCOOP. Prin unificare cu cooperativa, Banca s-a desființat. În aprilie 1955 s-a reînființat la Berești o agenție a Băncii agricole, care acorda credite țăranilor pentru procurare de vite, unelte agricole etc. La 28 martie 1956, Agenția



Consiliul Popular Berești-Bistrița

se transformă în Cooperativa de credit și economie „Bistrița", unde sătenii își păstrează o parte din economiile lor bănești. Ea acordă împrumuturi membrilor săi, atît pentru munca agricolă, cît și pentru construcții de case, mobilă, mașini electrice etc. Comitetul ales este format din: Popa Ștefan, președinte; Munteanu Gh. Gh. contabil și Munteanu Gh. Vasile casier și cîte un reprezentant din comunele vecine. În 1958 a fost numit contabil Crîșmaru Georgel, în locul lui Munteanu Gh. trecut în altă muncă. După ce activează cîțiva ani în locul lui este numită soția sa Elena Crîșmaru, care în prezent a trecut în postul de casier, iar contabili sînt Maria Bucovineanu, Botezatu Lucia și Ion Iordache.

Banca, la reînființare, a avut aproximativ 185 membri, cu un capital de 90.000 lei; în prezent numără peste 2000 membri, cu un capital de 20 ori mai mare, iar rulajul operațiunilor din anul 1976 era de 6,7 milioane lei.

La 20 octombrie 1980, Cooperativa de credit raportează următorul plus de situații:

— noi membri înscriși la cooperativă	252
— fond social depus	104 000 lei
— fondul de bază	75 600 „
— împrumuturi acordate în 1980	871 000 „
— venitul real în 1980	76 000 „
— cheltuieli în 1980	36 000 „
— beneficiu real în 1980	40 000 „

C.E.C.-ul nu are local propriu. În prezent, folosește o cameră din locuința lui Vasile V. Dăscălescu, unde, de mulți ani, este salariată Natalia Dăscălescu.

Capitolul X

Vitejia și eroismul străbunilor și părinților noștri

În decursul frămîntatei istorii a patriei noastre, de nenumărate ori, românii au fost nevoiți să pună mîna pe arme, jertfindu-se cu sîngele lor, pentru apărarea pămîntului strămoșesc. Mulți dintre ei au înfruntat vitejește hoardele barbare, dar mai ales pe cotropitorii turci, tătari sau leși, sub conducerea domnitorilor noștri. Ei vor rămîne de-a pururi pomeniți în istoria patriei pentru nesfîrșitele lupte grele și pline de jertfe pe care le-au purtat de-a lungul veacurilor, pentru libertate și pentru o viață mai bună, mai dreaptă și mai fericită. Unirea Principatelor și reformele ce au urmat actului Unirii au dus la întărirea statului român. Populația și avutul țării crescînd, au constituit premise importante în vederea pregătirii cuceririi independenței naționale, năzuință seculară a întregului popor român. Necesitatea cuceririi Independenței de stat devenise principala problemă a poporului nostru, întrucît fiind dependentă față de turci, România nu putea să aibă o politică externă proprie, adică nu putea să-și aleagă aliații care-i conveneau, nu avea dreptul să încheie tratate cu alte țări și nu putea mări taxele vamale pe mărfurile străine, fără aprobarea Porții. Ca un semn al vasalității, turcii stăpîneau Dobrogea și gurile Dunării, iar țara continua să le plătească un tribut anual de aproape un milion lei. Poporul român a luptat eroic împotriva armatelor otomane pentru a cîștiga libertatea și independența de stat a României. Prin asaltul și ocuparea Griviței, căderea Plevnei, Smîrdanului, Vidinului, în cursul cărora au murit și au fost răniți peste zece mii soldați și ofițeri români, s-au numărat și de la noi, Golăe Gh., Gorea Vasile și Stelea Dumitru, căzuți eroic pe cîmpul de luptă pentru independența și libertatea patriei și decorați „post mortem“ cu medalia „Virtutea militară“.

Golăe Gh. se afla în batalionul II din regimentul 5 linie, divizia IV. Ocolind șanțurile vrăjmașe, a pătruns cu întreg batalionul în dispozitivul inamic, sprijinit de artilerie, unde au început lupta corp la corp. Rînd pe rînd, șanțurile ocupate de dușman au fost cucerite de ostașii noștri, umplîndu-se de glorie, cu prețul vieții lui și a altora la asaltul Griviței.

Gorea Vasile se afla în divizia IV, regimentul 4 artilerie, batalionul 2, compania 5 și a căzut în luptele de la Plevna, la 6 sept. în timpul unui atac puternic pentru cucerirea redutei. Regimentul său a fost decorat cu ordinul „Steaua României".

Stelea Dumitru, care se afla în divizia III, regimentul 7 linie, a căzut ca un erou tot la asaltul Plevnei, după cum relatează documentele militare și după cum ne amintește bătrînul moș Alec. Stelea. Au mai participat din comună ca ostași în lupte: Vasile Ignat, Vasile Tomozei, Gavril Crihan, I. Tomozei; din Pădureni: Băisan I., Tofan Vasile, Ioan Ursu, din Climești: Munteanu Gh. și din Brad I. Grapă. Fiii lor care mai trăiesc azi se mîndresc cu numele părinților lor, care au luptat pentru independența patriei.

În războiul mondial 1914—1918, după doi ani de neutralitate, în vara anului 1916, august, conducerea țării a hotărît intrarea României în război, alături de puterile Antantei. Poporul nostru este din nou încercat. După ofensiva de peste Carpați a armatei noastre, care era în mare inferioritate numerică și tehnică, aceasta a fost silită, în octombrie, să se retragă, pentru ca inamicul în decembrie să ocupe Bucureștii. A urmat o perioadă de refacere, ca în vara anului 1917 să pornească contra ofensive. În țărîna răscolită de obuze, în umezeala tranșeelor, căci în unele mustea apa, în scînteile tîrnăcopului care săreau din colți de stînci, printre trunchiuri de copaci, pentru a fi săpate șanțuri de tragere, în lapoviță și ninsoare, în scrîșnetul tăios al gerurilor și în toate lipsurile materiale, în contrast cu înzestrările armatei dușmane, ostașii români au cunoscut mai ales în prima parte a campaniei primului război mondial un eroism legendar. Lupte crîncene s-au dat la Oituz, Mărăști și Mărășești. Multe episoade eroice, cum a fost „atacul cămășilor albe", sau cel al mitralior din zona pădurii Răzoare, asaltul legendar la baionetă, au rămas vii în amintire, au năruit planurile dușmanului și au prăbușit ofensiva inamică. Numai că aceste victorii obținute au fost plătite cu un însemnat tribut de sînge. În focul luptelor din vara lui 1917, au căzut eroic pentru apărarea patriei, optzeci și doi de ostași-eroi, fii ai comunei noastre, după cum urmează:

1. Maior Nec. Năstase
2. Subof. Nec. M. Gh. Munteanu
3. Soldat Ion Gr. Munteanu
4. Ion St. Chiper
5. Nec. T. Popescu
6. Gh. And. Neguriță
7. Ion N. Munteanu
8. Gh. M. Scîrlat
9. Vasile Munteanu
10. Gh. Ciobanu
11. Vasile Ciobanu
12. Ion I. Pavel
13. Const. Ciobanu
14. Alex. Șt. Chiper
15. Nec. Neguriță
16. Ion V. Acatrinii
17. Anton Petrache
18. D-tru I. M. Munteanu
19. Ion Nanu
20. Vasile N. Crîșmaru
21. Ion V. Grigoraș
22. Const. Soare
23. Toader V. Luncanu
24. Const. Ghigea
25. Gh. Albu
26. Gh. Lupușoru
27. Ion Gr. Stelea
28. Ion C. Dăscălescu
29. Const. I. Borcea
30. Nec. Gh. Humă
31. D-tru N. Ludu
32. Panaite V. Bibire
33. Marcu Brill
34. Nec. Gh. Soare
35. Vasile D. Popa
36. Gh. Mîndru
37. Ștef. V. Soare
38. Alex. Miron
39. Gh. Proca
40. Ion C. Uscatu
41. Gh. Moraru
42. Gh. Matei
43. Ion Goga
44. Alex. I. Rusu
45. Gh. Rusu
46. Gh. Bordeianu
47. Gh. Gh. Ursu
48. Gh. Popescu
49. Mihai C. Coadă
50. Const. Al. Dochiț
51. Toader Stelea
52. Gh. C. Ignat
53. Const. V. Amarghioalei
54. D-tru V. Lefter
55. Const. Gh. Coman
56. Const. I. Albu
57. Const. Urs Sandu
58. Vasile C. Verdeș
59. Florea Ivănoaiei
60. Gh. Chirapleș
61. Ion I. Băisan
62. Ion C. Tărcuță
63. Ion N. Pătru
64. Grig. Mărgineanu
65. Vasile Lazăr
66. Alex. Bărbuță
67. Gh. Lupu
68. Const. V. Tărcuță
69. Ion C. Golăe
70. D-tru V. Albu
71. Ion Dumitru
72. Marcu Tănasă
73. Nec. I. Turcu
74. Gh. Gh. Gav. Popa
75. Const. Nechita
76. Ion Gheorghiță
77. Grig. V. Cristea
78. Gh. Iancu
79. Nec. Cojocaru
80. Toader Crețu
81. Const. Trofin
82. Ion Gh. Soare

Aceștia sînt eroii din primul război mondial în fața cărora ne plecăm cu respect. Tabloul tipărit și încadrat în ramă se află în biserica filială, în amintirea vitejilor care au plecat din comună, au luptat în războiul pentru întregirea neamului și nu s-au mai întors la vetrele lor. Mulți din ei au fost decorați pentru eroismul lor cu „Virtutea militară" și „Bărbăție și

Credință". Astfel maiorul Năstase a fost distins cu „Virtutea militară" clasa I, iar Ion Dăscălescu, Gh. Mîndru, Gh. Popescu, Ștefan Soare etc. cu „Bărbăție și credință".

După mai bine de trei decenii, la 22 iunie 1941, Germania a dezlănțuit războiul antisovietic, în care, împreună cu alte țări, a fost tîrîtă și România. Poporul român nu avea nimic comun cu scopurile de jaf și cotropire ale războiului hitlerist. Aruncînd țara în acest război, dictatura militaro-fascistă a săvîrșit una din cele mai mari crime împotriva poporului român. Țara noastră a fost împinsă la ruină și dezastru. Prin lupta maselor populare, conduse de P.C.R., pentru răsturnarea dictaturii militaro-fasciste și întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste, ulterior s-a reușit, prin coaliția antihitleristă (U.R.S.S., Anglia, S.U.A. și alte țări) și prin jertfa a milioane de vieți omenești, să se înfrîngă forțele hitleriste și să se salveze omenirea de cea mai mare primejdie care a amenințat-o vreodată și anume, robia fascistă. În cursul operațiunilor militare și-au pierdut viața următorii 14 fii ai comunei:

1. Locotenent Humă Vasile
2. Subloc. Borcea Gh. Gheorghe
3. Subloc. Grigoriu D.
4. Sergent Damian Alex.
5. Sergentul Grapă Ștefan
6. Sergent Sandu Gh.
7. Caporal Cojocaru Vasile
8. Fruntașul Ghidu Vasile
9. Fruntașul Tomozei Nic.
10. Soldat Adăscăliței Alex.
11. Soldat Băisan Vasile
12. Soldat Tomozei Mihai
13. Soldat Troacă Const.
14. Soldat Turcu Emil

În semn de înaltă prețuire a supremei jertfe aduse pe altarul patriei, conducerea Căminului cultural, cu președintele ei, Ioan Luncanu, au ridicat o troiță din lemn de stejar sculptat, în anul 1947, care există și astăzi în curtea bisericii parohiale. Sperăm cît mai curînd să ridicăm, ca un vechi deziderat al comunei, un monument în memoria eroilor căzuți, în amintitele războaie pentru libertatea, independența și suveranitatea națională.

Capitolul XI

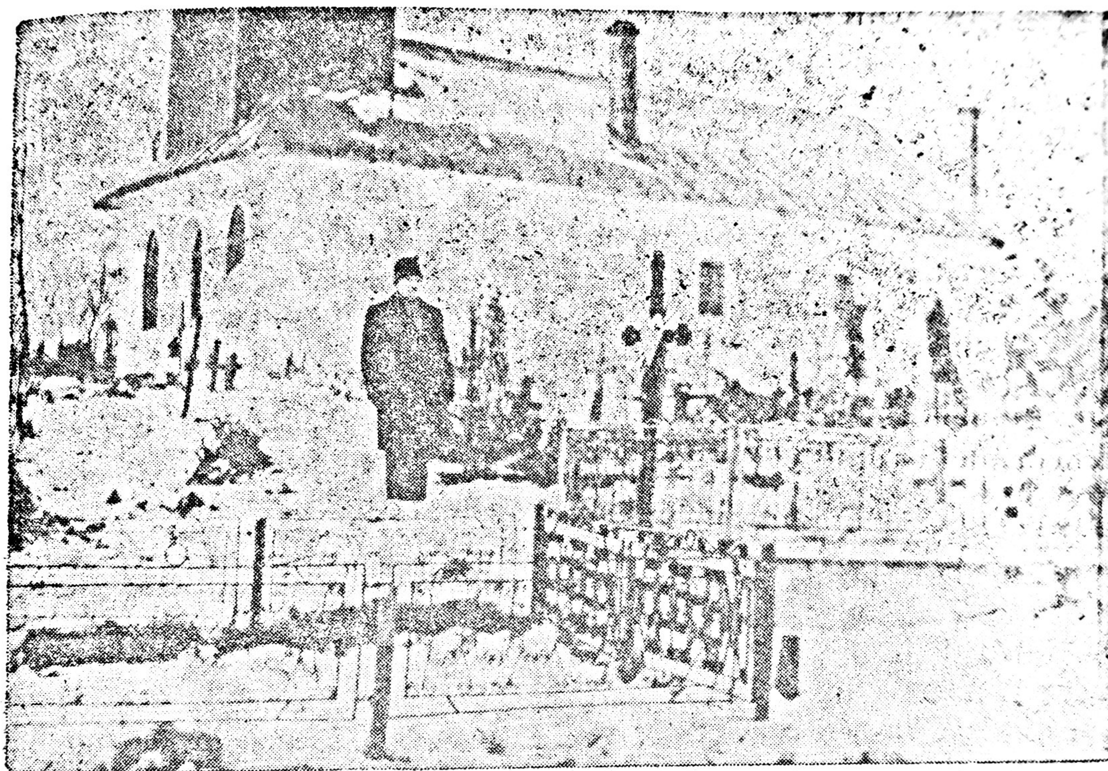
Monumente istorice

Acum e pace. Morţii noştri nu se mai întorc. Ei vor fi pomeniţi de urmaşi, iar numele lor va fi scris în cartea de aur a poporului român. Simbol al împlinirii măreţelor năzuinţe ale neamului, semnele certitudinii că nimic din lupta şi jertfele trecutului n-a fost în zadar, luptele acestea reprezintă un nou capitol în istoria ţării, pe filele căreia se înscriu marile reforme de mai tîrziu. Cu aceste crîmpeie de adevăr, observăm cît de măiestrit se împleteşte firul istoriei cu firul prezentului. Memoria istoriei, cea mai preţioasă dintre toate avuţiile omului, ca expresie a conştiinţei sale în acţiune, în luptă, în vitejie, în demnitate şi în nobleţe, atitudinea noastră faţă de faptele străbunilor noştri, formează înseşi celulele organice ale fiinţei poporului căruia îi aparţinem, rădăcinile sale în glia strămoşească, certificatul perenităţii lui în marea familie a scumpei noastre patrii.

În satul de centru Bereşti, avem biserica *„Adormirea Maicii Domnului"*, parohială, căreia i se mai zice „din Deal". Cît a fost de veche nu se ştie. Dintr-un document ce se găsea la parohie se află că familia Ioan şi Profira Olaru, în 1861, a dăruit acestei biserici „una masă de piatră şi pe ea o faţă de masă de Rusia, cu fir aurit". Din străbuni cunoaştem că a fost construită din lemn. Pe la 1877 a ars în întregime şi a fost construită din nou, în 1881, din lemn şi vălătuci, de către locuitori, prin stăruinţa pr. Const. Borcea. Se mai păstrează cîteva icoane afumate, care au fost salvate de la foc; pe una din ele este datat „1854 iulie 20".

Biserica a fost din lemn cu vălătuci, restaurată radical, cimentîndu-se pe jos şi întărindu-se tencuiala în 1916, prin osîrdia pr. I. Luncanu şi cu aportul credincioşilor din satele Bereşti şi Pădureni, care aparţin de ea. În anul 1945 arde şi aceasta şi se construieşte în 1948, la început un mic adăpost provizoriu pentru prohodirea morţilor. Cu timpul ea

a rămas drept biserică parohială, purtînd același hram, ca și cealaltă care a ars. Deși era mică și joasă, ca să fie mai voluminoasă s-a prelungit construcția pînă la clopotniță, fiind încorporată în ea. Cu timpul însă, după tîrnosirea ei și darea în folosință, i s-a mai adăugat pridvorul și ambele străni pe dinafară, luînd formă de cruce, în loc de corabie, cum fusese înainte vreme. Ea este construită din cărămidă și scîndură și acoperită cu tablă zincată. În anul 1959 s-a dușu-



Biserica din Vale

mit, iar în 1962 s-a vopsit pe dinăuntru și s-a electrificat. Turla clopotniței, care e unită cu biserica, are două clopote, unul de 100 kg și altul de 50 kg. Meșterii bisericii au fost oamenii din sat și a fost ridicată cu contribuția lor. Catapeteazma este din lemn de brad. Icoanele au fondul albastru și nu se cunoaște de cine au fost pictate. În prezent, starea ei e bună. Este împrejmuită, împreună cu cimitirul, care e alăturat de biserică.

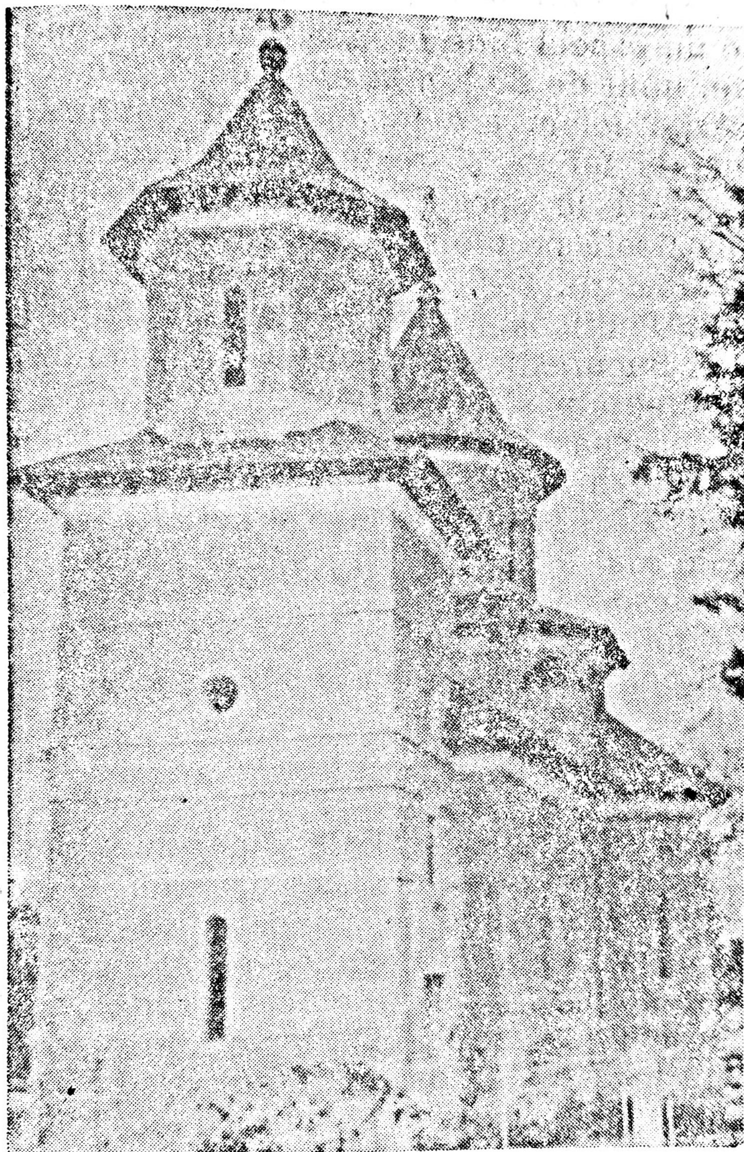
Biserica filiala „Sf. Voievozi". Satul Berești, din vechime, se întindea „pe vale", zonă care și pînă azi se cheamă „Siliște". Aici era vatra satului, iar pămîntul înspre Climești și Pădureni era în mare parte acoperit de păduri. Puțin mai la vale de actuala biserică, era una din lemn, care învechindu-se, sătenii au dărîmat-o și au ridicat alta, tot de lemn, cu temelia de piatră, unde este biserica actuală. Pînă la jumătatea sec. al XIX-lea era singura biserică din comună. De-

teriorîndu-se şi aceasta, venind pe aici un negustor din Bacău, care se ocupa cu producţia rachiului din perje, s-a hotărît să construiască chiar pe temelia acelei biserici, o alta mai mare şi din zid. Pînă mai deunăzi, povesteau bătrînii Ion V. Tomozei, Const. A. Verdeş, Nec. Ilie Popa, cum au stins varul, cum au făcut cărămida, cum aduceau apa... ca să ajute la construirea ei. Negustorul se numea Hagiu Constantin Călin, conform inscripţiei de pe frontispiciul pridvorului, deasupra uşii de intrare scrisă cu litere cirilice negre cu unciale roşii: „Această sfîntă biserică şi după cum se vede cu hramul sf. Voievozi, a sf. Împăraţi, s-au zidit cu cheltuiala şi osteneala dumisale Hagiu Const. Călin, spre a sa veşnică pomenire, 1858 august 1".

Deasupra uşilor de la catepeteazmă este o inscripţie din 1793 martie 10, de unde rezultă că este mai veche catapeteazma decît biserica şi deci catapeteazma a fost luată de la biserica veche. Biserica este construită din cărămidă pe temelie de piatră cu două contraforturi în formă de corabie şi în interior cu tencuială şi var. Stilul ar fi cel oriental-bizantin. Împreună cu cimitirul care se află în preajma bisericii e împrejmuită cu gard din stîlpi de beton de jur-împrejur şi cu sîrmă ghimpată. Are cîteva hrisoave vechi, în litere cirilice. Strana, iconostasul cu toate icoanele, afară de icoana Maicii Domnului s-au poleit şi s-au zugrăvit de George Const. Zugravul, în anul 1866, oct. 29, aşa cum este scris îndărătul icoanei Maicii Domnului, de la catapeteazmă. A fost reparată în 1911 şi 1942, iar mai tîrziu în 1967 s-a reparat radical şi s-a învelit cu tablă zincată. Menţionăm mai jos unele obiecte şi inscripţii vechi existente la biserica din Bereşti. Pe o frîntură de cruce de piatră se citeşte: „Gh. Vasiliu Iconomu, etate 65 ani, ce a fost protoiereu timp de... răposat la 23 sept. 1865 şi a soţiei sale Doica..." Pe altă cruce de piatră, tot la biserica „Sf. Voievozi", scrie: „Supt această cruce odihnesc robii lui Dumnezeu, Victoria şi George, fiii lui Dimitrie Grigoriu. Cel întîi în etate de 21 ani, săvîrşit la 23 mai 1867, iar cel de al doilea în etate de 52 ani, săvîrşit la 10 iunie 1867". Există un frumos pomelnic lucrat în lemn, vopsit albastru pe dinafară, alcătuit din 3 părţi, cu două uşi mici prinse în bălămăluţe. Pe partea dinăuntru a uşilor se află zugrăviţi de o parte un înger cu sabia, în dreapta şi un pergament în stînga, iar de alta un alt înger, cu o ramură, în dreapta. În mijloc, pe altă scîndură, este scris pomelnicul cu litere latine de tipar, din 1859, nearătînd al cui este. Tradiţia îl atribuie familiei ctitorului. La pagina 150 a Apostolului, ediţia 1835, a Tipografiei Mitropoliei Iaşi, se scrie: „Să se ştie că la anul 1831 m-am născut eu Gheorghe sîn dascălu Alecu din comuna Iteşti luna noiembrie în 6 zile,

prin spunerea părinților mei la 1866 februarie 5 zile, sau săvîrșit din viață părintele meu dascălu Alecu, în săptămîna brînzăi, socotindu-le aceste le-am scris, mânele mele vor putrezi dar (însemnarea) în veci va rămîne. 1867 mai 6.

ss. Gheorghe Alecu."



Biserica din Climești

Biserica din Climești. În partea stîngă, cum se intră în sat, dinspre Berești, pe un loc înalt, așezat cam la mijlocul satului în marginea dinspre apus, se observă clădirea bisericii „Sf. Neculai", ocupînd 200 m.p. construită din temelii între anii 1923—1929, pe locul unei vechi bisericuțe din lemn și bîrne datînd din 1819 și înlocuită cu cea de azi. A fost reconstruită în 1892, de săteni, din lemn, fără a se micșora sau a se adăuga ceva la ea. Temelia e de beton armat, zidul de cărămidă și acoperișul din tablă zincată, avînd forma arhi-

tectonică de cruce cu două turnuri în formă octogonală. Stilul este bizantin; la intrare, pridvorul în formă pătrată dă în caf și de aici în clopotniță. Turnul clopotniței e în formă octogonală-conică, iar în vîrf are o cruce de fier cu două brațe. Al doilea turn e în naos, cu aceeași formă și în vîrf o cruce la fel. În interior este împărțită în pridvor naos și altar. Grosimea pereților e de 0,50 m. Biserica, privită din exterior, are un aspect bine proporționat. În clopotniță se află două clopote, unul de 80 kg, și altul de 60 kg. Catapeteazma este lucrată din lemn, are icoanele cu pictură de nuanță neo-bizantină, la fel ca și restul picturii din altar, noas și pronaos, adaptată la specificul nostru național. Pictura în ulei este repartizată pe tablouri mari, cu fondul permanent al culorilor în albastru, roș, galben și maro. Pe scoarța de la capăt al unui Penticostarion din timpul Mitropolitului Dionisie (Lupu) din București 1820, există o însemnare unde scrie: „Pomelnicul preotului Neculai au dat 29 adică douăzeci și nouă de lei pe această sfîntă carte de la Biserica Bereștilor, cu hranul Sf. Erarh Neculai. Ereul Neculai și presvitera Maria, presvitera Safta și fiii". Urmează ceilalți morți și mai jos data: „luna lui mai 9 zile 1812". Referitor la această biserică bătrînii povestesc că în drum spre M-tirea Agapia, marele pictor N. Grigorescu a poposit puțin timp în satul Climești și ca răsplată pentru șederea sa acolo, ar fi pictat o icoană a lui Isus Hristos și ar fi dăruit-o bisericii. Nu știe nimeni însă ce s-a întîmplat cu această icoană și nici unde ar putea să fie.

Biserica din Brad. Este filială a parohiei Serbești și are hramul „Sf. Gheorghe". Data construcției acestei biserici este cunoscută cu certitudine, fiind zidită în 1866, cînd o parte din locuitorii satului Itești ce se aflau pe moșia Pașcanu, în urma împroprietăririi clăcașilor din acele timpuri, s-au mutat în deal, în satul Itești, iar o altă parte s-au așezat la poala pădurii din vale, formînd satul Brad și luînd numele acesta de la singurul brad ce se afla în acel loc, alături de ceilalți copaci ai pădurii. La început biserica de-aici a fost acoperită cu draniță, în 1920 s-a pus tablă zincată, iar în 1962 altă tablă nouă, iar cea veche s-a folosit la turn. Dușumelele și tavanul sînt din lemn și placaj. În interior s-au păstrat despărțiturile caracteristice, altarul și naosul, adăugîndu-se, încă de la început, un mic pronaos. Pictura catapetesmei e lucrată de un Secușanu din Roman, fără stil caracteristic iar sculptura e făcută în lemn de tei, vopsit. Biserica posedă cărți de ritual cu litere slavone, fiind tipărituri de pe la mijlocul secolului al XVII-lea, de la tipografiile Rîmnic, T. Severin, Buzău și Mînăstirea Neamț, precum și un vechi pomelnic din anul 1874.

Cap. XII

Cîteva familii de răzeşi cu mulţi membri

Din documentele prezentate la capitolul II al acestei monografii rezulta existenţa unui Mihai Bucur din Bereşti şi a unui Oprea medelnicul din Pădureni, care în secolul nostru nu mai apar ca nume nicăieri. Din tradiţia străbună se mai aminteşte de Sava, Pintea, Ieremia, Andrica, Iov, Robală, care ar fi fost împroprietăriţi de Ştefan cel Mare şi credem că mai au urmaşi şi în zilele noastre. Astfel, despre bătrînul Sava se menţionează în anul 1779, ca fiind hotarnic cu Andrei Floareş. Despre ceilalţi nu se mai spune nimic, însă ne-au rămas denumirile pămîntului „pe Iov", „pe Pintea", „pe Robala", ceea ce implică existenţa lor în trecut. În alt document, din 1704 octombrie 25, se spune că „Grozavu vinde moşia din Bereşti, medelnicerului N. Başotă". Un zapis din 1744, de la Catrina Măneoaia, fiica lui Başotă vistierul, menţionează că stolnicul Todiraşcu Cantacuzino, face schimb cu moşia Popeşti. În 1747, spătarului Ion Cantacuzino, Domnul îi întăreşte moşia Popeşti şi părţile din Bereşti. În 1778, Pavel Gologan vinde partea lui de pămînt din Bereşti. Se mai atestă, înainte de 1780, că Toader Floareş, împreună cu fraţii lui: Ion, Trifan, Vasile şi Ştefan, fiii lui Gh. Floareş, vînd partea lor de pămînt din Bereşti şi Pădureni, iar Anghelina, fata lui Vasile Floareş vinde spătarului Sandu Sturzii toată partea ei. Tot în 1780 se aminteşte de fraţii Constantin, Vasile şi Lupu Putină, iar în 1781 de Toader Putină şi Irimia, fiul lui Gh. Puţină, că ar fi vîndut slugerului Dumitraşcu Sturza partea lor de pămînt din Pădureni şi Bereşti. În 1782, Toader şi Ion Lazul au vîndut toată partea lor spătarului Sandu Sturzii. În 1785, Ion Goga vinde lui Ignat partea lui de pămînt, iar în 1786 Vasile Criha vinde partea lui din Bereşti şi Pădureni; familii care au mulţi urmaşi şi azi. În 1787, Ştefan şi Nic. Geosanu vînd partea lor de pămînt din Bereşti şi tot în acest

an, Ştefan Floareş vinde cumnatului său Pavel Murguleţ, partea lui din „bătrînul Iov". În 1799, Maria Prăjescu vinde nepotului său Neculai, jumătate de pămînt, din satul Bereşti. În 1826, se arată într-o chitanţă, că Gh. Popa a achitat cheltuiala pentru o parte din moşia Bereşti. În 1827, Vasile Băcăoanu a răscumpărat pămîntul vîndut lui Const. Foriş (primul, pe nume de familie, există şi azi). În 1842, Ion Iuraşcu, face act de schimb cu moşia Călugări-Pocşeşti, cu aga Gh. Asachi. În 1849, e vorba de a alege partea din moşia Bereşti a lui Gheorghe sîn Alex. Uricaru, nume mult răspîndit la noi. În 1854, C. Tomozei protestează împotriva autorităţilor, iar în 1877, Ion Golăe, Vasile Gorea şi Ştefan Dumitru sînt eroii războiului de independenţă. Se cade să amintim că din familiile vechi, multe tulpini s-au stins, neavînd descendenţă pe linie bărbătească. În secolul al XX-lea s-au înmulţit familiile şi, cu acelaşi nume, avem mai multe tulpini şi totodată familii numeroase cu muţi fii şi nepoţi. Astfel amintim următoarele familii:

Familia Tomozei a fost numeroasă, întîlnindu-se pînă în prezent multe familii ce poartă acest nume. Deşi din tulpinile ei au ieşit puţini intelectuali, contribuţia lor adusă la realizarea agriculturii, a construcţiilor de interes obştesc, precum şi pentru apărarea patriei este meritorie. Amintim ramura lui Vasile Ana, cu fiii: Iancu, Ion, Constantin şi ultimul Ilie şi Elena cu fiii: Catinca, Constantin, Vasile, Victoria, Neculai, Ion, Dumitru şi Maria.

Familia Borcea a dat intelectuali mulţi, profesori, ingineri, ofiţeri, preoţi, învăţători, printre care şi profesorul universitar şi cunoscutul om de ştiinţă, Ion Borcea. Una din familii: Ioan Gh. Borcea, cu soţia sa Elena, are în viaţă 12 copii cu 25 de nepoţi.

Familia Terinte are multe tulpini, sînt buni agricultori, buni gospodari şi buni patrioţi. Sînt multe familii cu acest nume şi azi în toate satele Bereştiului, în afară de Brad. Au mulţi urmaşi în cadrele armatei. Toader C. Terinte din satul Climeşti are 12 copii în viaţă.

Familia Ursu, din Bereşti şi Pădureni, cu 3 tulpini, din care amintim: Grigore şi Profira străbunici, Ioan şi Elisabeta cu fiii.

Au luptat în războiul de independenţă şi în cele două războaie mondiale, căzînd dintre ei şi eroi la datorie.

Ca ocupaţie principală se îndeletnicesc cu agricultura, dar au în rîndul lor şi intelectuali.

Familia Ignat, cu două tulpini în prezent. Una cu părinţii Dumitru şi Ana, cu 15 copii, din care trăiesc opt. A doua tulpină, cu părinţii: Ion şi Maria, cu 12 fii, din care în viaţă sînt 10.

Unii din ei au devenit intelectuali, buni gospodari și cu dragoste pentru obște.

Familia Manole, cu două tulpini: una cu bunicii Ioan și Paraschiva. Urmașii sînt intelectuali, fruntași ai satului. O altă tulpină este familia lui Vasile Manole din Pădureni, cu 10 fii.

Familia Stelea din care amintim pe Alex. Victoria cu fiii săi. Sînt buni gospodari, dar cu mai puțini reprezentanți intelectuali.

Familia Golăe, în Pădureni, buni gospodari și cu multă pricepere pentru munca cîmpului.

Amintim pe: a) Constantin și Eleonora cu 12 fii în viață; b) Constantin și Maranda cu 7 fii; c) Gheorghe și Maria cu 5 fii; d) Ion și Eleonora cu 6 fii; e) Neculai și Sofia cu 4 fii.

Familia Munteanu are urmași în toate satele comunei. Din ei mulți sînt intelectuali: ingineri, profesori, învățători. Buni patrioți, cu mulți eroi jertfiți pentru patrie, săritori la muncă de folos obștesc și buni agricultori. C. C. Munteanu a avut 13 fii, din care în prezent trăiesc zece.

Familia Băisan este răspîndită în toate satele comunei, în afară de Brad. Bunicii Ion și Maria au avut 8 fii: 1. Elena și Gheorghe cu fiii; 2. Vasile și Măriuca cu fiii; Ion, Vasile și Emil (eroi) și Atanasie, actualmente vicepreședinte al Comitetului executiv din comună; 3. Gheorghe și Ioana cu fiii: Profira și Ana (Juncu); 4. Constantin și Profira cu fiii: Ion, Ion II, Olga, Militina și Constantin; 5. Vasile și Profira cu fiii; 6. Gheorghe și Victoria cu 10 fii; 7. Ultimul în viață Gheorghe și Virginia cu 5 fii; 8. Ioan, erou în războiul din 1917. Sînt buni gospodari, cu puțini intelectuali, ocupația de bază fiindu-le agricultura.

Familia Ludu cu bunicii Ion și Maria au părinți pe Dumitru și Frăsina, cu toții bine gospodăriți la casele lor. Dintre ei Ioan Ludu a condus ca președinte, mai mulți ani, gospodăria colectivă la începuturi.

Capitolul XIII

Datini, obiceiuri, folclor

Ca în atîtea alte locuri de pe întinsul patriei noastre, conştiinţa folclorică, cu ceea ce are mai înalt şi mai general românesc este prezentă şi în viaţa Bereştiului.

Durerea Moldovenilor a străbătut inimile ţăranilor din epoca suferinţelor robiei şi a fost exprimată prin versuri cîntate la noi, versuri orale ce pot reconstitui liniile istoriei şi zbuciumului sufletesc al bereştenilor, munca şi condiţiile de trai, atitudinea şi concepţiile lor, poezia obiceiurilor.

„Foaie verde trei căline
Cînd mi-aduc aminte bine
De anii mei cei de cîine,
Se strînge inima-n mine."

Întîlnim rar doinele de haiducie. Aceasta dovedeşte că dacă a existat la Bereşti haiducia ca formă a luptei de clasă, ea nu a avut în frunte figuri de haiduci, care să se fi impus atenţiei poporului, ca în alte părţi ale ţării. Iată o doină cu caracter haiducesc care arată dorinţa de a lupta a bereşteanului, dorinţa de a se înfrăţi cu natura:

„Hai, murguţule cu mine
În codru să trăim bine,
Biruri grele să nu dăm
De poteră să scăpăm,
Pe ciocoi să-i întîlnim
Şi cu sete să-i lovim!"

Lirica de dragoste şi dor, deosebit de originală, evidenţiază bogăţia sentimentului, dar şi barierele sociale ce stau în calea realizării lui:

„Firicel de scorţişoară,
Hai la sîrbă, fetişoară,
Capul sus şi pieptu-afară
Să-l faci pe badea să moară!
Cine iubeşte şi lasă
Crească-i mărăcini în casă,
Aibă casa racului
Şi hrana gîndacului!"

sau:

„De-ar fi bună dragostea,
Nime n-ar vorbi de ea;
Cînd la inimă se pune
Te arde ca ş-un cărbune!"

sau:

„La fîntîna cea de piatră
Judecă un flăcău pe-o fată;
Judecata e făcută;
Prinde-o-n braţe şi-o sărută
Şi-i dă drumul să se ducă!"

sau:

„Cîte mîndre-am avut eu
Aş putea să fac un tău;
Şi pe cîte am lăsat
Aş putea să fac un sat!"

În doinele de dragoste găsim exprimată dorinţa celor doi de a se întîlni:

„Frunză verde de cireşi
Colo-n vale la Bereşti
Să vii, mîndro, să mă vezi,
Mi-a dat trei zile conced.
Să vin mîndro, să te văd!"

Alături de cîntecul de dragoste, întîlnim şi cîntecul de jale al celor plecaţi în luptă, un fel de testament simplu în genul celui pe care îl face ciobănelul din „Mioriţa":

„Murgule, căluţule,
La părinţi, tu, spune-le
Ca să nu le pară rău
C-am murit şi sînt erou.
De-i vedea pe mîndra mea,
Să-i spui şi ei tot aşa,
C-am murit gîndind la ea,
Apărîndu-mi patria!"

În lirica locală un loc de frunte îl ocupă doinele. Ele au fost de fapt cîntecele ce au însoţit omul în toate împrejurările vieţii:

„Doină cînt,
doină şoptesc,
tot cu doina vieţuiesc"

sau

„Cu cît cînt,
atîta sînt".

Iată o doină de dragoste:

„Vai, cum cîntă-acum izvorul
Unde-şi plînge badea dorul;
Badea cîntă viers frumos,
Viers de cîntec dureros . . .
Sub un fag, lîng-o tulpină
Badea cîntă şi suspină;
Săraca inima lui
Îi ca frunza plopului,
Că nu bate pic de vînt
Şi vezi frunza tremurînd;
Şi cînd bate şi cînd stă
Frunza-n plop se clatină,
N-are stare liniştită
De cînd creşte pînă pică!"

Prelungirea anacronică a formelor feudale de exploatare a creat în trecut cîntecul de jale şi înstrăinare. El exprimă indignarea faţă de condiţiile neomenoase în care se făcea preţuirea muncii celui sărac, ca în această variantă auzită la Bereşti:

„Foaie verde lin pelin
Vai de copilul străin,
Cînd munceşte la stăpîn;
Că slujeşte cu dreptate
Şi ia leafa jumătate,
Şi mîncare-a treia parte,
Şi bătaie cîtă poate.
Trandafir crescut în piatră,
Rupe-te inim-odată
Trandafir crescut în două,
Rupe-te, inimă-n două!
Or fi inimi răbdătoare
Ca pămîntul sub picioare
De ce-l calci, de ce-i mai tare!"

sau:

„Arză-l focu de stăpînu',
Că-i mai amar ca pelinu'
Că pelinu-i cu sămînță,
Stăpînu-i fără credință!"

Un loc deosebit îl ocupă doinele de cătănie și de război, prin aceea că ele au apărut pe la începutul acestui secol sau dacă sînt mai vechi, au fost adaptate la situațiile mai noi. Conținutul lor este strîns legat de evenimentele celor două războaie mondiale, care au rămas adînc întipărite în mintea sătenilor, atît prin amploarea lor, cît și prin nenorocirile și suferințele ce le-au avut de îndurat de pe urma războiului.

„De la Berești mai la vale
Trece-un căpitan călare;
Căpitanul fluiera,
Oastea-n urma lui plîngea...
Ce plîngeți, măi, militari,
Vă e dor de fete mari
Sau vi-i frică de germani?
Nu ni-i frică de germani,
Dar ni-i dor de fete mari!"

Creația literară orală de la noi a suferit și influențele creației comunelor vecine sau chiar ale altor creatori talentați, din alte județe, cu care au venit în contact. Edificator în această privință este „Cîntecul ostașilor de la Mărășești", care, așa cum mărturisesc bătrînii Tache Tomozei și Gh. Tofan, se cînta pe front de ostașii noștri. Cîntecul a fost adus de ei, adică de cei ce au luptat la Cozmești, Mărășești, Mărăști și Oituz:

„Măi, neamțule pricăjit!
Să știi că ți-am pregătit
Locușor pentru mormînt
Unde nici nu te gîndești
La Cozmești și Mărășești".

Cîntecul exprimă hotărîrea ostașilor români de a opri în loc ofensiva declanșată de armatele dușmane pătrunse în inima țării și de a le da o lovitură pentru a putea apoi redeveni stăpîni și liberi la noi acasă.

În alte doine întîlnim sentimentele de bucurie, nu numai ale celor întorși de pe front, ci și ale celor ce i-au așteptat:

„Am zis verde matostat,
Războiul s-a terminat

Au venit flăcăii-n sat,
De trai bun ne-am apucat."

Nu lipsește regretul pentru cei dispăruți sau rămași pe cîmpul de luptă:

„Of, săracii soldăței
C-au fost-nalți și subțirei
Și-au trecut gloanțe prin ei;
De erau mai mititei
Treceau gloanțe peste ei."

Soldații plecați departe de satele lor își exprimă în cîntecele de front dorul față de ținuturile natale, față de părinți, frați, surori, față de iubite:

„Săracile nemurele,
Unde-s eu și unde-s ele?
Străin sînt, străin mă cheamă
Nimeni nu mă bagă-n seamă.
De-acasă cînd am plecat
Multă jale am lăsat.
Mi-am lăsat pîinea pe masă
Și copiii la fereastră,
Nevasta plîngînd prin casă."

Uneori blestemul celor plecați este îndreptat împotriva celor rămași în sat. Este lesne de înțeles de ce; de obicei rămîneau fiii celor bogați, fie că erau reformați, fie sub alte pretexte:

„Cine este reformat
Să zacă nouă ani în pat
Nebăut și nemîncat,
Să nu poată sta-n picioare,
Nici la umbră, nici la soare,
Să umble din sat în sat,
Trăiască din căpătat!"

Este în sufletul românului un fond de întristare bine reprezentat de doină, cîntecul de cătănie, de jale, de înstrăinare sau cîntecul haiducesc. Dar totodată există și un fond optimist, vesel, gata să surprindă momentele de bucurie și sete de viață, să satirizeze antagonismele sociale ale trecutului sau cele două categorii opuse ale filozofiei populare — frumosul și urîtul. Bereștenii au creat în decursul vremii și un bogat repertoriu de strigături cu caracter liric și satiric în timpul jocului. Acestea antrenează pe dansatori și îi orientează în desfășurarea dansului. *Horele* au reușit să pună în

evidență dimensiunile acestui gen de creație populară, prezența lui mereu proaspătă în viața spirituală a satelor noastre, unde există climat favorabil nu numai conservării, ci și dezvoltării patrimoniului artistic tradițional. Acest dans bătrînesc — hora — este cultivat în chiar vatra lui de naștere și înflorire, sau cum am spune „ca la noi acasă". Horele n-au lipsit de la nici o petrecere cu strigăturile lor:

„C-așa joacă la Berești,
Pînă talpa-ți prăpădești,
Și-nainte și-napoi
C-așa joacă pe la noi!"

Cum în zona locală sătenii s-au ocupat mai mult cu agricultura și mai puțin cu păstoritul, cel puțin în ultima perioadă, care pare să fie destul de lungă, în cadrul strigăturilor culese, nu am găsit nici una cu caracter păstoresc. Cu îndeletnicirile agricole avem multe:

„Hai, mîndră, să te sărut
Că de mîni mă duc la plug;
Ziua-i mare, locu-i tare,
Gura n-are stîmpărare"

sau:

„Cine-i om harnic în sat
Are plugul reparat
Și în sac grîul curat
Numai bun de semănat"

sau

„Dragu-mi-i la secerat
Cînd bădița-i la legat,
Eu secer și badea leagă,
Cum nu mi-o fi lumea dragă?"

sau:

„Cin' de mine n-o încăpea
Ardă-i focu' cînepa,
Să n-aibă ce melița
Și la iarnă ce lucra!"

Printre jocurile vechi, locale, avem pentru bărbați: bătuta, corăgheasca, rața; iar pentru perechi: hora, floricica, busuiocul, polca etc. În cadrul acestor jocuri sînt predilecte strigăturile cu caracter satiric ca de pildă acestea două — prima variantă mai veche, a doua variantă, „modernizată":

„Mărioară de pe coastă
Cu păr lung și mintea proastă,

De ți-ar fi mintea ca părul
N-ai iubi pe tot mișelul",

sau:

„Fetișoară, fetișoară,
Cu fustița cît o palmă,
De-o fi mintea tot așa
Nu mai bat la poarta ta!"

Iată și o strigătură — schiță de portret — satirică la adresa fetelor din Berești, care deși bune, frumoase, cuminți, sînt cam guralive:

„Cîtu-i soarele de sus
Ca la Berești fete nu-s,
Că-s făcute pe măsură
Și-s a dracului de gură".

Iată o altă strigătură vizînd același defect:

„Floricică, floricea,
Mîndră-i fi, mîndruța mea,
De frumoasă ești frumoasă
Și-ai fi bună de mireasă,
Dar te strică gurița
Că-ți umblă ca melița!"

Cum nici fetele nu rămîn mai prejos în a-i caracteriza pe flăcăi, iată și o strigătură adresată lor:

„Cine-o zis că badea-i bun
Trebui spînzurat d-un prun;
Alaltă seară mi-a dat una
De-am crezut c-o sfințit luna,
Iar aseară mi-o dat două
De-am crezut că-i lună nouă".

În viața contemporană de la sate se ivesc împrejurări și evenimente noi, prind a se înfiripa versuri încă neauzite care mergînd apoi din gură în gură, șlefuindu-se, curățindu-se de zgură și, nereținîndu-se din ele decît variantele celor mai talentați, se cristalizează pe încetul. Creația folclorică este fermecătoare tocmai prin infinita ei varietate, prin capacitatea sa de permanentă re-creație.

Folclorul nou reprezintă o realitate a vieții noastre spirituale, izvorîtă din fireasca necesitate a omului de azi de „a cînta" realitatea, fie creînd valori noi, fie parafrazîndu-le sau adaptîndu-le pe cele vechi la specificul spiritual al prezentului, adică la schimbările care au loc în structura so-

cietății contemporane, în viața satului nou. Procesul de înnoire are loc prin intermediul așa-numitelor variante, ca mlădițe ale noului, crescute pe trunchiul viguros al tradiției. Versurile în legătură cu viața nouă capătă și ele din ce în ce mai multă șlefuire poetică:

„Dragă mi-i viața așa:
Pămîntul într-o tarla
Drag mi-i locul pe la noi,
Fără hat și mușuroi,
Fără certuri și nevoi.
Și la bogătani slugoi."

În legătură cu rolul conducător al partidului în făurirea vieții noi, întîlnim următoarele versuri edificatoare:

„Țară nouă construim,
Țară nouă, piept de munte
Că partidul merge-n frunte."

De la cîntecul străvechi al Mioriței, din care răzbate adînc dragostea de viață, cu „dor și jale", pînă la ultimele doine și strigături — acesta e drumul parcurs pe care se ridică glasul colectivistului mîndru de traiul său nou:

„Foaie verde și-o lalea,
Trăiască Republica!
Să trăiască, să-nflorească
Republica românească!"

și:

„Viața ni-i îmbelșugată
Și lumina ei curată
De partidul meu că-i dată,
Nu apune niciodată!"

Bucuria muncii se exprimă în imagini la fel de sugestive.

„La noi în gospodărie
Munca este o mîndrie,
Tot belșug și bucurie!"

sau:

„Din cooperativa noastră
Pîine albă avem pe masă,
Pîine albă c-am muncit
Pentru-un trai mai fericit".

Delăsarea în muncă în aceste vremuri de avînt creator este satirizată și cei leneși sînt avertizați:

„Şi-am zis verde lemn de vie,
La noi în gospodărie
Cîştigă cei ce muncesc,
Nu acei ce trîndăvesc"

sau:

Eu de joc îs ca şi focu',
Şi de lucru ca potopu',
La mîncat îs ca şi lupu',
Iar la treabă ca butucu'!"

sau:

„Uiu, iu, mîndruţa mea,
Ia, vezi ce zice lumea,
Că te culci ziua cu soare
Şi te scoli la prînzu mare".

Iată cîtă forţă sugestivă şi metaforică au aceste versuri simple care preamăresc forţa şi energia omului muncitor, creator de bunuri materiale:

„Foaie verde de gutui,
Tare-i forţa omului
Că pe vînt mi-l potoleşte,
Gerul crunt îl nimiceşte,
Steaua-n sticlă o-nveleşte,
Şi-o coboară în fereastră
S-aurească tinda noastră!"

Solidaritatea internaţională a poporului nostru se afirmă în cîntecele folclorului nou pentru apărarea păcii:

„Cine a scornit războiul
Scoate-i-ar ochii cioroiul,
Să-i mînînce carnea cîinii,
Iară vulturii plămînii,
Ţara noastră să-nflorească
Numa-n pace să trăiască!"

În cadrul poeziei obiceiurilor, semnificative pentru Bereşti ni se par a fi obiceiurile de iarnă, bine reprezentate prin colinde, pluguşor, jocuri cu măşti, (jocul caprei, jocul ursului). Mersul cu steaua şi cu globul se obişnuieşte numai la copii şi adolescenţi. Colindele însă, prilejuiesc o participare a satului în masă. Copiii încep să colinde în după-amiaza premergătoare zilelor de sărbătoare, (24 dec.—7 ian.) iar flăcăii, fetele şi unii din cei căsătoriţi merg la colindat seara şi noaptea, formînd cete de colindători, primind pentru aceasta bani, covrigi sau colăcei. În casele unde sînt fete mari, tinerii, fiindcă au şi lăutari cu ei, cîntă şi joacă, stau

mai multă vreme și sînt ospătați din belșug de gazdă. Oamenii maturi nu se duc decît la cîteva case de prieteni sau rude; sînt lăsați să cînte o colindă la fereastră, cu urări de fericire și belșug, de bunăstare pentru gazdă, apoi sînt poftiți în casă și ospătați.

Urările cu plugușorul au la bază un monolog spus de un urător însoțit de o ceată care mînuiește la refren clopoțelul, fluierul, toba, buhaiul, harapnicul. Plugul constituie însă și prilej de joc cu o formație numeroasă din flăcăi pentru horă, cu muzică și mascați. Bătrînii spun că la această formație, odinioară se mai adăuga un plug cu doi sau patru boi, care trăgeau prima brazdă din anul respectiv. Repertoriul „Plugului" constă dintr-o urare frumoasă, rostită de unul din ei, încheiată cu urarea de fericire și mulți ani adresată gazdei, după care urmează jocul horei de flăcăi, apoi jocul mascaților, pe rînd sau în colectiv. În versurile pe care le spun urătorii de Anul Nou, ni s-a păstrat îndeosebi descrierea legendară a muncilor agricole încă din antichitatea latină în care:

„S-a sculat mai an, bădica Traian,
A încălecat,
la cîmp a plecat
Și în scări s-a ridicat,
peste cîmpuri s-a uitat
Ca s-aleagă loc curat,
De arat, de semănat,
La arat în cîmpul mare,
După răsărit de soare.
Măsurară și arară:
Lunile-movilele,
Marțile-costișele,
Joile-văile,
Vinerile-poenile,
Sîmbetele-hîrtoapele,
Că așa ni-s locurile".

Partea finală marchează structura locului de arat la deal sau la munte și se încheie cu versurile:

„Hopuri, hopuri, hopurele,
La mulți ani cu viorele,
Hopuri, hopuri, hopurate,
La mulți ani cu sănătate".

În prezent, la ferestrele luminate ale caselor, urătorii folosesc și texte noi, privind, în afară de arat, semănat și recoltat și alte cerințe ori realizări ale vieții noi.

Înspre seara și noaptea Anului Nou se umblă cu colindul și dimineața cu semănatul:

„Să-nfloriți, să-mbobociți
Ca un măr, ca un păr
Ca un fir de trandafir,
Atît în anul care începe
Ca și în mulți ani viitori,
Fiecare din noi să fie
Tare ca piatra, iute ca săgeata,
Tare ca fierul, iute ca oțelul,
La anul și la mulți ani!"

Aceste urări de Anul Nou sînt adevărate spectacole populare. Alături de ele se mai practică încă teatrul de haiduci și de origine mai recentă. Textele din zona locală pentru „Banda lui Jianu" au fost culese de Casa de creație din Bacău și editate sub titlul „Teatrul folcloric din jud. Bacău și Neamț". Prin părțile noastre nu au fost haiduci, Jianu aparține Olteniei, iar apariția acestei forme de teatru își are rădăcina în teatrul promovat de „Căruța cu paiațe" din mijlocul secolului trecut. În veacul nostru, teatrul haiducesc este cel care a reușit să pună în umbră toate celelalte manifestări dramatice folclorice, fapt dovedit de influențele numeroase pe care le-a exercitat asupra altor manifestări mai vechi sau de apariție contemporană. Din teatrul cu măști remarcăm ca fiind foarte răspîndit „jocul caprei", care are mai multe variante și la text și la bogăția de măști, ce alcătuiesc alaiul format din căpitan, capra — cu poziție de patruped, mire, mireasă, turc și alți mascați însoțiți de muzică. La unele din alaiuri participă și tineri îmbrăcați în costume naționale. Capra are îmbrăcăminte confecționată din cusături de pînză și hîrtie multicoloră, cu botul din lemn îmbrăcat cu blană; la cap i se pun oglinzi și mărgele, iar la gît are o curea cu clopoței mici. Mascații poartă cojoace și căciuli întoarse pe dos, cu bărbi de cînepă. Iată fragmente din „jocul caprei", auzite și reținute de la Cîrneală Dumitru, agricultor:

„Foaie verde sulfiniță
Începi a juca, căpriță,
Ța, ța, ța, pe deal în sus
Că m-am săturat de muls.

Bine-i șade caprei mele
Cu cercei și cu mărgele
Și-n gură fără măsele!
Capra mea de la Berești,

Mănîncă numai măcieşi,
Mănîncă frunză de tei
Joacă mereu tot cum vrei!
Aoleu, ce bine-mi pare
Că văd capra în picioare!
Capra mea o saltă-n joc
Ca o fată cu noroc.
Foaie verde de cicoare,
Uite lupul la spinare!
Foaie verde măghiran,
Te vînd capră peste-un an.
Foaie verde lemn de brad,
Stai căpriţă din jucat.
Să trăiţi, să-mbătrîniţi,
Întru mulţi ani fericiţi!"

„Jocul ursului" a început a se rări, în prezent. El are ca participanţi ursul, ursarul, mascaţii, moşul cu baba lui, bădănarii flăcăii şi fetele, lăutarii. Toate persoanele execută diverse mişcări improvizate, iar ursarul, înconjurînd ursul cu toba în ritm, vorbeşte sau cîntă în felul acesta:

„Bună seara, bună seara!
Bucuroşi, nebucuroşi
Bine v-am găsit sănătoşi!
De trei săptămîni-nainte
Vin cu ursul de la munte
Că abia l-am cumpărat
Din oceanu' îngheţat,
Şapte mii de lei am dat;
Nu era chip de lăsat
Că mînca porcii din sat.
Oamenii l-au blestemat
Să poarte belciug în nas,
Doamne, multe am mai tras
Pîn-i-am pus belciug în nas.
Te-ai făcut mare de tot
Şi ţi-am pus veriga-n bot.
L-am adus cît un purcel,
L-am făcut cît un viţel,
Se miră lumea de el!
Ursul meu e furios
Dintr-o palmă te dă jos.
Haide, joacă moş Martine,
Că-ţi dau pîine cu măsline
Şi mai joacă frumuşel,
Şi păşeşte mărunţel,
Ca frunza de pătrunjel.

Şi mai fă-o pe săltate
Ca şi la cumătra tatii,
Şi mai salt-o doi pe doi
Ca la nunta lui Bădioi,
Şi mai salt-o trei pe trei
Ca la nunta lui Andrei;
Măi, Mărtine, scurtă vorbă
Ia pune mîna pe tobă
Şi te du la cuconaş
Să-ţi dea un gologănaş,
La anul şi la mulţi ani!"

Cîntecele şi jocurile ce fac parte din repertoriul obiceiurilor legate de schimbarea anului sînt documente preţioase pentru studiul dezvoltării culturii populare la români. Foarte legate de ciclul sărbătorilor de iarnă romane (Saturnaliile, Calendele), ele stabilesc o punte către antichitatea noastră latină exprimînd astăzi realităţi ale folclorului nostru. În procesul de dezvoltare a societăţii, cîntecele şi jocurile obiceiurilor legate de schimbarea anului vor continua să fie supuse selecţionării, să fie mereu cizelate, pentru a fi mereu contemporane, cum au fost selecţionate şi cizelate în trecut, devenind din formule magice, poezii şi cîntece de mare desăvîrşire şi frumuseţe.

Momentele de căpetenie din viaţa omului — naşterea, căsătoria (nunta), moartea — sînt însoţite de numeroase obiceiuri. Şi la Bereşti, în concepţia populară a sătenilor, ele marchează trecerea individului de la o stare, de la o fază la alta a vieţii. Înţelepciunea populară a urzit cu deplină filozofie a simplităţii şi a împăcării cu rosturile naturii, aceste versuri:

„Frunză verde de cicoare
Lumea-i lume trecătoare,
Unul naşte, altul moare"

Primul moment principal al vieţii — naşterea — este legat de credinţe şi obiceiuri privind mama şi copilul. Odinioară se credea că femeile care nu pot face copii, pot fi lecuite de babele vrăjitoare, care prin descîntece le alungau „mătriciul" — duhul rău sălăşluit în corp şi împiedicînd concepţia. Alteori, în dorinţa de a naşte băiat sau fată, după preferinţă, gravidelor li se administrau fel de fel de băuturi miraculoase, care bineînţeles nu aveau efectul scontat. Se credea că în timpul sarcinii nu e bine să-ţi înnozi părul pentru a nu naşte un copil cu limba împiedicată; sau că sarcina mai grea e băiat, pe cînd cea uşoară e fată.

Naşterile grele şi complicate trebuiau descîntate pentru „dezlegarea ursitei" cu un descîntec:

„Să rămîie curată, luminată
Ca argintul strecurat,
Ca aurul cel curat,
Ca soarele luminat,
Ca mă-sa cînd a născut-o;
Ca un fir de mac
De Dumnezeu lăsat,
Iar faptul
Şi tot datul
Ş-aruncatul,
Toată făcătura
Ş-aruncătura
Să chiară, să răschiară
Cum chiere spuma pe mare
Şi bruma de sfîntul soare".

După ce s-a născut pruncul, dacă e băiat, moaşa îl ridică în sus şi zice:

„Acest băiat
Ce l-am ridicat
Să fie norocos,
Şi mintos,
Şi voios,
Şi drăgăstos,
Şi sănătos,
Şi-nvăţat şi bogat,
Om de treabă,
Şi luat în seamă."

Apoi îl spală cu apă caldă, îl înveleşte şi-l aşază pe pat lîngă mamă. În trecut, în lipsa cadrelor medicale avizate, moaşa infrecţiona cu untdelemn sau cu rachiu tot corpul mamei, o încingea strîns cu un brîu lat şi fierbea rachiu cu zahăr şi secară pisată bine dîndu-i lehuzei un păhărel să bea, fără să mănînce nimic, ca să nu-i facă rău. Abia mai tîrziu primea puţină mîncare, ceva uşor şi consistent. După naştere, pentru a preveni deochiul sufla peste capul mamei, spunea un descîntec şi lega copilului un fir de aţă roşie la gît, care trebuia purtat timp de 40 zile. Exista credinţa că, dacă copilul se naşte pe timp rău, nefavorabil, o să aibă multe cumpene în viaţă, iar dacă se naşte într-o sărbătoare, va fi norocos. În camera pruncului, noaptea, timp de 40 de zile ardea o lumînare de ceară curată sau o candelă, ca să nu se apropie duhurile necurate de el. De obicei, bărbaţii se bucură mai mult cînd se naşte un băiat, decît atunci cînd se naşte o fată. Încep să vină în vizită rudele, prietenii şi vecinii, să-i ureze şi să-i aducă noului născut diferite daruri, după dragostea şi puterea

fiecăruia, zicînd: „Să vă trăiască odorul întru mulți ani fericiți, s-ajungeți sănătoși și să crească mare!" Uitîndu-se la copil îl scuipă și spun: „Să nu fie de deochi". Copilul este alăptat de mama lui, care se obișnuiește să nu-l țină la sînul stîng, pe mîna stîngă, deoarece există credința că toată viața va fi stîngaci, iar invers va fi îndemînatic, va lucra orice cu mîna dreaptă.

Cînd copilul este slab de constituție, părinții se grăbesc să-l boteze, ca nu cumva să moară nebotezat. Nașii sînt un fel de garanți ai pruncilor botezați. Normal este ca pruncul să aibă un singur naș, pentru a nu lărgi prea mult gradul unei astfel de rudenii care în trecut constituia un impediment în căsătorie. Între fin și naș se nășteau legături puternice de înrudire, de care se ținea uneori mai multă socoteală decît de cele firești. Odinioară se ținea rudenia de sînge pînă la al 3-lea neam, iar cea de nășie pînă la al șaptelea.

Cuvintele *botez, naș, cumătru* și *fin* sînt de origine latină.

La botez nașii veneau cu luminări, pe care le împodobeau cu flori, panglici colorate, materiale de o rochie pentru mamă și îmbrăcăminte pentru nou-născut: crijmă, plăpumioară, bonetă, scutece etc. Întorcîndu-se de la biserică, ei dau pruncul mamei, aprind lumînarea și cu pîine și sare o întîmpină pe mamă, zicînd:

„Poftim cumătră pruncul acesta
Pe care l-am botezat
Și încreștinat
Și-n lege l-am băgat.
Ți-l dăruim dumitale
Cu pîine și cu sare;
Așa să ajungeți
Ca să-l creșteți
Și să vă învredniciți
Să-l căsătoriți!",

iar alții zic mai simplu: „Noroc bun, să se bucure părinții, să trăiască și să jucăm la nuntă!"

Părinții dădeau copiilor numele ce se găsea în trecut în ziua de botez în calendar, în credința că altfel ar fi rău de noii-născuți. Alții dădeau numele moșilor și strămoșilor sau al unei alte rude care a avut mai mare noroc de copii decît dînșii. Multor copii li se pun nume plăcute, de care fără îndoială, vor fi mîndri cînd vor crește mari. Majoritatea cetățenilor comunei noastre pun nume tradiționale, românești: Alexandru, Nicolae, Vasile, Ion sau Maria, Elena, Ana, Ioana etc. Mai sînt însă și din acei părinți, mai ales în zilele noastre, care caută, pentru copilul lor nume deosebite, de cîntă-

reți sau actori la modă despre care nu se poate spune că ar suna mai frumos ca numele noastre neaoșe, românești, chiar dacă le-au purtat unii din înaintașii noștri. Nici diminutivele nu sînt corecte ca: Gigel, Costel, Ionel, Marinică, Getuța etc. căci posesorii acestora vor deveni oameni în toată firea, serioși, demni de respectul celor din jur și prin urmare nu s-ar cădea să-i împovărăm cu astfel de nume.

Cînd unui părinte nu-i trăiau copii, ori erau mereu bolnavi, era obiceiul să i se schimbe numele de botez, crezîndu-se că sub acest nou nume, boala nu-l va mai chinui și-l va lăsa să trăiască. Obiceiul schimbării numelui în această situație purta numele de „vînzare". Procedura era următoarea: cel care schimba numele pruncului îl scotea pe fereastră, înconjura cu dînsul casa, apoi intra pe ușă în casă spunînd aceste cuvinte: „Nu mi-ți primi să rămîn la dv., că-s străină de departe și nu știu încotro s-apuc... și mai am și copilul cu mine și nu mai sînt în stare să merg mai departe cu dînsul". Mama copilului răspundea: „Ba te-om primi, de ce nu! Poftim înăuntru!" Femeia așeza copilul undeva, pe laiță. Mama o întreba cum îl cheamă pe copil. Și femeia spunea cum îl cheamă, bineînțeles, dîndu-i un alt nume. Această practică avea darul să-i schimbe sorții de viață ai pruncului și să facă pe toată lumea să creadă că acest copil, astfel vîndut, de acum nu va mai fi în primejdie și va trăi, precum trăiesc și copiii „vînzătoarei". Menționăm cîteva cazuri de astfel de „vînzări": Elena Ocolașu cu Ion și Gheorghe, spunîndu-le prin „vînzare" Gheorghe și Ion; Ion Luncanu cu Maria, spunîndu-i Alexandrina; Const. Borcea, cu Neculai, căruia se spune acum Vasile, Vasile Soare cu Vasile, căruia i se spune Constantin.

Era datina și încă mai este ca a doua zi după botez, părinții pruncului să dea un prînz de bucurie, mai întîi că au copil, și apoi în cinstea cumetrilor. Cînd se face invitația la botez o rudă apropiată umblă pe la case, cu sticle cu vin, umplînd paharul, închinîndu-l și poftind la cumetrie, zicînd invitaților: „Nănașii și cu ai lor cumetri vă închină acest pahar ca la un mîndru codru verde și să osteniți să poftiți, că li s-a născut prunc tînăr și frumos și de mare veselie s-a umplut casa lor". Nimeni nu vine nepoftit și invitația se face numai celor căsătoriți. Gazda răspunde cîteva cuvinte la adresa pruncului cu urări de viață bună și apoi se cinstesc.

Petrecerea care se dă pentru bucuria botezului și în cinstea nașilor se numește cumetrie. Cei mai mulți, conform tradiției, fac cumetria în după-amiaza zilei următoare botezului. În timpul mesei, nașa aprinde lumînarea de botez și o pune într-o cofiță, pe masă. Adunîndu-se toți musafirii, care mai glumesc între dînșii, se așază la masă. Cei ai casei și

moaşa nu stau la masă, ci servesc, iar musafirii, în cele mai multe cazuri, se aşază de o parte bărbaţi şi de cealaltă parte femei, aşa fel ca soţii să fie faţă în faţă. Naşului i se dă locul de cinstire, în capul mesei. La început fiecare închină cîte un pahar cu ţuică în cinstea cumătrului şi în sănătatea finului. Unele din aceste urări se fac în versuri, cum se obişnuieşte la noi, la Bereşti:

„Cumetre mare
Precum ai ajuns să botezi
Aşa s-ajungi să şi cununi,
Să cununi şi să botezi
C-aşa-i bine, precum vezi!"

Bucatele cu tradiţie la masa cumetriei sînt: ciorbă cu carne, sarmale, friptură şi plăcinte sau cozonac. Cît ţine masa, muzicanţii, cu cobza şi scripca, (azi vioara şi acordeonul) — zic diverse cîntece împămîntenite, ca: sîrbeasca, corăbiasca sau ciobănească. Iată un cîntec ce se cîntă îndeosebi:

„Frunză verde de-alămîie
Dragă mi-i cumătra mie,
Da' cumătru şi mai tare
Că îi numele mai mare.
Da' cumătra să nu ştie
Vorbă-n casă să nu fie!"

În timpul mesei se mai aud şi strigături ca acestea:

„Ce frumoasă adunare:
Tot de cei ce scurg pahare,
Cel ce bea e om voinic
Cel ce nu bea e calic!" etc.

Adeseori, în timpul mesei, zic şi oaspeţii diferite cîntece şi strigături iar după ce s-au ridicat de la masă, prind a şi juca.

În decursul petrecerii, copilul e scăldat de către cumetrii mari, adică de naşii pruncului. În baie se pun diverse flori şi alimente ca: pîine, lapte, zahăr, ouă, sare, în credinţa că pruncul va fi bun, sănătos plăcut şi frumos. Alţii pun şi bani, ca să fie iubit şi preţuit ca banii, toată viaţa lui, cum spun şi versurile:

„Scump ca argintul,
Bun ca pîinea,
Sănătos ca oul,
Dulce ca zahărul,

Alb ca laptele,
Dres ca sarea,
Rumen ca bujorul".

În ultimul timp i se pune pruncului lîngă scaldă un creion, o carte, s-ajungă om învățat sau un obiect specific unui bun meseriaș (rindea, ciocan, fierăstrău). Nașul ia lumînarea de botez, o aprinde și vine lîngă covățica în care i se face baie pruncului, picură dintr-însa în scăldătoare, întîi la cap, apoi la picioare, după aceea în partea dreaptă și pe urmă în cea stîngă. Cumătra mare scaldă singură copilul, dar și nașul trebuie să toarne măcar puțină apă. Apoi, tot dînsa ia crijma și o moaie puțin în aceeași apă, șterge pruncul la încheituri, îl spală în gură, ca să nu-i miroasă, pe subsuori, ca să nu transpire, la urechi, ca să audă bine. După aceea îl scoate din baie, prinzîndu-l cu mîinile de ambii obraji, să fie roș la față și sănătos, îl trage puțin de nas, ca să nu fie turtit și-i face un benghi în frunte, să nu se deoache; îl înfașă, îi face cruce deasupra trupului, îl pune pe o pernă curată și-l acoperă cu o batistă, dacă e băiat, în așa fel, ca fața să-i rămîie descoperită, iar dacă e fată, ca în viață să fie rușinoasă. Apoi nașa îl dă mamei, zicînd:

„De la mine fin, de la dumnezeu creștin,
Poftim ține-l
Să fie voios,
Sănătos,
Și frumos,
Să trăiască
Și să crească,
Să fie harnic foc,
Să aibă mult
Noroc.
Iar dumneata cumătră,
Ca o mamă adevărată
Să trăiești,
Să poți să-l crești
Și să-l povățuiești!"

Mama pruncului, primindu-l în brațe, mulțumește cumetrei, zicînd: „Mulțumim cumătră că l-ai botezat și l-ai creștinat, domnul să-ți ajute!" Moașa ia scăldătoarea — uneori chiar nașa — și o varsă afară, într-o apă curgătoare, iar de nu este, la tulpina unui pom verde, sănătos și frumos, în credința că pruncul să crească, să-nflorească și să fie sănătos ca pomul cel rodos. Acum se fac și diferite glume și strigături. Dacă pruncul e băiat, moașa spune:

„Dragul mamei sugător,
Să trăieşti să creşti uşor,
Să fii tatii de bun spor
Şi mamei de ajutor,
De pe vatră pe cuptor!"

iar dacă e fată zice:

„Draga mămicăi păpuşă,
Să trăieşti s-ajungi mătuşă,
Să fii bună jucăuşă,
Cu gunoiul după uşă"

După cîteva ore, în timpul petrecerii, moaşa ia copilul cu pernă cu tot şi cu lumînarea aprinsă şi-l dă naşului în braţe zicîndu-i:

„Cinstite cumetre mare!
Poftim, că finul cel mare
Cere numai o oaie mare,
Iar cel mai mititel
Cere-o vacă cu viţel
Vre a mînca lapte şi el"

Naşul, luînd finul în braţe, pune în dar pe pieptul lui bani — în jurul a 300 lei, zicînd: / *„Poftim moaşă de-un purcel, / Să aibă parte de el!"* / Moaşa, mulţumind naşului pentru darul primit, îl ia iarăşi în braţe şi-l duce de-l arată la fiecare familie, pînă ajunge iar la cumătra şi toţi dau copilului în dar bani, care cît poate, rostind în timpul darului către moaşă:

„Poftim, moşică dragă,
De la noi cam puţintel
De la D-zeu mai mult,
Însutit şi înmiit;
Noi dăm pentru sănătate
Că-i mai bună decît toate!"

Tot moaşa dă pruncul mamei sale, cu banii şi cu lumînarea aprinsă, urîndu-i în acelaşi timp să trăiască pînă ce-l va vedea mare şi sănătos. Cei ai casei răspund prin mulţumiri:

„De unde v-aţi cheltuit
Domnul să vă-mplinească
Însutit şi înmiit.
Să trăiţi, să sporiţi,
Cum aţi ajuns să-l botezaţi,
Să ajungeţi să-l cununaţi!"

În timpul acesta apare și bucătăreasa, cu mîna dreaptă legată, iar în mîna stîngă ducînd un talger; o farfurie, cu o felie, două de pîine; și dînd-o cumetrei, începe a se văita că s-a fript și s-o miluiască mesenii, ca să se poată vindeca, pentru a le putea face și cu alte ocazii mîncăruri și mai bune. Și toți îi înfig în feliile de pîine monezi și-i dau farfuria înapoi. Lumînarea de botez se stinge de către nași în tavanul odăii, unde locuiește pruncul și cu aceasta se termină cumetria și fiecare se duce acasă. Cumătra mare își ia rămas bun de la cei ai casei, zicînd:

„Cîntă cucul pe butuc,
Vine vremea să mă duc.
Sara bună, eu mă duc
Nu vă fac nici un bucluc.
Sară bună, nu de tăt
C-am de gînd să vă mai văd."

Cînd au ajuns la poartă, se face încă o dată cinste mesenilor cu un păhăruț de băutură și apoi se despart, urîndu-și unii altora sănătate și fericire.

După nașterea pruncului odinioară lehuza nu avea voie să plece de acasă 40 de zile și cînd le împlinea, copilul îl ducea la biserică unde i se oficia o moliftă; după aceea avea voie să meargă unde dorea. La biserică îl închina la icoane, îl miruia pe frunte și-l împărtășea, în credința că duhurile cele necurate să nu aibă putere de a-l vizita pe acasă și a-i face vre-un rău. Mai este obiceiul și astăzi, ca părinții noului născut să ducă nașilor, respectiv cumetrilor așa-zișii „colaci", ca semn de recunoștință și mulțumire pentru botez. Cumetrii, primind darul mulțumesc din toată inima părinților, urînd în același timp finului viață lungă, multă sănătate, noroc, bucurie și fericire. Dacă nașii sînt avuți, ei promit finului un vițel, o oaie sau un miel. Pentru colacii primiți, nașii dau finilor o masă gustoasă așa cum se încheie toate asemenea petreceri.

Pruncii sînt legănați de obicei într-o covățică — numită și alghiuță. Iată unul din cele mai frumoase cîntece de leagăn, cu care își adorm mamele din Berești, copilașii lor:

„Nani, nani, copilaș,
Dragul mamei feciorаș,
Că mama te-a descînta
Să te faci un viteaz mare
Ca Domnul Ștefan cel Mare,
Să fii verde la război,
Să scapi țara de nevoi.

Să fii oacheş şi frumos
Ca soarele luminos,
Fetele să te-ndrăgească,
Flori în calea ta să crească!"

Dacă pruncul e fetiţă, atunci cîntecul de leagăn sună aşa:

„Nani, nani copiliţă,
Draga mamei garofiţă,
Că mama te-a legăna
Şi pe faţă te-a spăla
Cu apă de la izvoare,
Ca să fii ruptă din soare!
Draga mamei copiliţă,
Scumpa mamei garofiţă,
De-ar şti mama cui te creşte,
Nu ţi-ar mai trage nădejde!"

Se crede că nu e bine a legăna covăţica goală, căci aceasta aduce copilului moarte timpurie. Iarăşi se crede că nu e bine să se încalţe un copil cu ciorapi pînă nu împlineşte anul, căci va naşte maică-sa altul în curînd.

Cînd începe un copil întîia oară a vorbi şi zice primul cuvînt „tată", se crede că maică-sa va mai naşte un băiat, iar dacă zice „mamă" va mai avea o fată. Dacă păşesc ceilalţi copii peste pruncul nebotezat, se crede că copilul se închirceşte şi nu mai creşte. Copiii care plîng mult, se crede că cobesc o moarte şi este mare supărare pentru părinţii lor.

Cînd copilul creşte mai mărişor, mama se joacă cu el, punîndu-l cu piciorușele pe picioarele sale şi ţinîndu-l de mînuţă, ca să nu cadă, începe a-l legăna în sus şi-n jos şi a zice:

„Huţa, huţa, cu căruţa
Pîn-la lelea Măriuţa
Şi unde-o fi drumul mai greu,
Oi pune şi puiul meu!"

Aşa îşi cresc bereştenii copiii lor, cu cîntec, dezmierdări şi diverse jucării şi jocuri, pînă ce-i văd mari. Mulţimea şi varietatea datinilor de la botez şi de la creşterea lor arată cît de însemnat este acest eveniment în viaţa familiilor noastre. Astăzi multe obiceiuri şi credinţe legate de naştere nu se mai practică în întregime; altele au dispărut cu totul, ele vieţuiesc acum, mai mult prin aspectul lor exterior, de petrecere, pierzîndu-şi din conţinutul lor străvechi.

Al doilea moment principal din viaţă ,mult mai bine reprezentat, prin proporţiile şi conţinutul său bogat, a fost şi

încă mai este spectacolul deosebit al nunții. La Berești, nunta și pregătirile ei sînt la mare cinste. Tinerii se cunosc la horele din sat sau chiar la alte nunți. Strigăturile marchează acest început al dragostei, flăcăul elogiind și alegînd la joc fata care-i place:

„Asta-i mîndra care-mi place,
Că la joc se știe-ntoarce!"

Încă de la Anul Nou tinerii se înțeleg cine și cu cine se va lua, cînd în cadrul urărilor, viitoarei mirese i face urarea cuvenită și i se dă colacul cel mai mare și mai frumos. Cu toate acestea, între tineri se mai iscă și vorbe rele, atunci cînd ei încalcă anumite reguli de conduită socială. Astfel, în strigăturile fetelor este criticat flăcăul care nu vrea să fie discret sau care își bîrfește iubita:

„Bade, al dracului mai ești,
Sara vii și mă iubești,
Ziua-n sat mă povestești!
Ia lasă-mă neiubită
Și prin sat nepovestită!"

Și flăcăii aduc, cu ajutorul strigăturii, în fața opiniei publice pe mîndra cu doi drăguți, care:

„Umblă din mînă-n mînă
Ca găleata la fîntînă."

Odinioară, dacă părinții se împotriveau gustului tinerilor și dacă băiatul și fata se plăceau mult, atunci băiatul fura fata:

„Cine se ia cu plăcere
Nu cere nici o avere:
Nu-mi trebuie nici boi, nici vacă,
Numai trup și ochi să-mi placă!"

De obicei părinții se împotriveau din pricina averii, a neamului și mai ales din cauza pămîntului. În prezent, părinții se împotrivesc numai în cazul cînd băiatul sau fata nu au purtări corecte. În alegerea partenerilor se ține întotdeauna seama, alături de calitățile fizice și de cele morale:

„Nu iubi pe fiecine,
Că-ți faci neamul de rușine!"

sau dacă muncesc bine în cooperativa agricolă, părinții se interesează reciproc ce fel muncesc, cîte zile muncă au, detes-

tînd lenea și punînd în lumină valoarea muncii fiecărui tînăr.

Flăcăii se căsătoresc după datină, la etatea de 23—24 ani, după satisfacerea serviciului militar. Numai în cazuri rare — de exemplu cînd flăcăul nu are mamă — atunci se căsătorește în jurul vîrstei de 20 de ani. La etatea de 28 de ani, flăcăul e considerat prea trecut și i se zice că e „tomnatic". Vîrsta medie cînd se căsătoreau în trecut fetele, varia între 16—20 de ani. Peste vîrsta de 20—22 ani, ele erau considerate fete bătrîne. Diferența de vîrstă între fată și flăcău e de 2—6 ani. Nu se obișnuiește ca flăcăii să se căsătorească cu fete mai vîrstnice decît ei. Și astăzi funcționează aceste norme. După tradiție, consimțămîntul părinților era obligatoriu, la încheierea căsătoriei și aceasta din cauza intereselor materiale. Zestrea miresei era obiect de tîrguială. Se întocmeau în trecut „foi de zestre", cuprinzînd: pămîntul, locuința, vitele, obiectele de uz casnic sau personal, mobila pe care o primea fata etc.

Pețitul se efectua și odinioară și acum cu ajutorul pețitorilor, în frunte cu starostele. Se alegea o zi, de preferință duminica și era trimisă o rudă de nădejde a flăcăului, pentru pețire, să le vestească părinților fetei că flăcăul cere fata în căsătorie. Dacă ambele părți consimțeau, hotărau o zi să meargă la părinții băiatului, pentru a se înțelege reciproc. Aici, ticluiau zestrea tinerilor și se fixa ziua cînd va veni mirele cu pețitorii la părinții miresei, în vederea încheierii logodnei.

Cu logodna are loc prima întîlnire a viitorilor miri, într-un cadru solemn, obștesc. La logodnă se aduce un blid sau un castron plin cu grîu, unde se ascund, de către cel mai de vază dintre oaspeți, *inelele* tinerilor (de argint sau de aur), cumpărate de mire, de mai înainte. Apoi castronul e pus înaintea tinerilor în așa fel încît inelul tînărului logodnic să vină în dreptul fetei, iar al fetei în dreptul tînărului. Oaspetele de vază cere apoi logodnicilor să scoată inelele și să le pună pe degete. Ei caută prin grîu inelele, pe care le schimbă între ei, și din acest moment, tinerii se numesc miri. Încep cu toții a se ospăta, a se cinsti și a se veseli, iar la unele case se și joacă. Acum se fixează și duminica nunții, bineînțeles în timpul legal, cînd se fac strigările care durează cel puțin două săptămîni. La întîlnirea de logodnă mireasa dăruiește mirelui un prosop brodat de ea (azi un fular sau o cravată și în unele familii și viitorilor socri la fel).

Într-o joi, înainte de cununie, mirii, însoțiți de nașă sau naș, plecau cu căruța la Bacău, la tîrgul săptămînal, iar cei din Pădureni, la Buhuși, pentru diferite cumpărături de nuntă. Invitațiile, la toate familiile în cauză — părinții mirilor și nașii — erau făcute de bărbați de încredere, rude apropiate,

care mergeau cu o sticlă cu țuică sau cu o sticlă de vin poftindu-i pe invitați după listă. Azi, se trimit invitații scrise cu cîteva zile mai înainte de nuntă.

Înainte cu o seară de ziua cununiei se făcea la mire o petrecere cu lăutari, numită în popor „vedre", cînd se adunau rudele, fetele și flăcăii din sat, prietenii cei mai apropiați. Aici, la mire, unii din flăcăi veneau cu o sticlă de vin în mînă și o dădeau în dar mirelui, printr-un om intermediar, numit „vornic", care anunța cu glas tare: „Bucură-te coane mire, că iată dumnealui se închină dv. cu o bute cu vin, cu cercurile de măslin și vă roagă să primiți și cu dragoste să mulțămiți". După ce sticla cu vin era luată, oaspetele era poftit și tratat cu o linguriță de miere de albine sau dulceață și un pahar cu vin. Ceremonia tratării o îndeplinea mirele în cinstea flăcăilor și fetelor cu care a flăcăit, ca un rămas bun de la ei, fiindcă de acum iese din rîndul lor și trece în rîndul celor căsătoriți. Tot acum se alegeau de regulă dintre neamurile cele mai apropiate, surori sau verișoare cu mirele și mireasa, numindu-se domnișoare de onoare. Ele au misiunea să gătească mireasa înainte de cununie și să întovărășească pe mire în căruță, pînă la mireasă și să însoțească mirii la cununie. Toți tinerii veniți la mire petrec și joacă cîteva ore „fecioreasca pe sărite", sîrbe și învîrtite, apoi se despart, ducîndu-se fiecare la casele lor. Dacă mireasa e adusă din altă comună, vedrele se fac la mire, dacă mireasa e din aceeași comună vedrele au loc la ea. Azi, vedrele se fac în ziua nunții, după gătitul miresei și pînă seara, după cununie, cînd rămîn numai cei căsătoriți. După ce se termină gătitul miresei, mirii, însoțiți de nași, se duc la Primărie, azi Consiliul Popular, unde se încheie de către ofițerul stării civile căsătoria civilă. Li se eliberează certificatul de căsătorie pe care îl vor prezenta la biserică.

A doua zi, urmează nunta propriu-zisă care constituie cea mai bogată manifestare folclorică prilejuită de încheierea căsătoriei. Ea împletește într-o armonie deplină muzica, dansul, poezia și jocul scenic. Încă de dimineața se formează un cîrd de căruțe cu cai, dacă mirii sînt mai de departe cu casele unii de alții; dacă-s aproape se duc pe jos la părinții miresei, ca ea să-și ia rămas bun, să-și ceară iertăciunea și consimțămîntul de a se cununa. Toți nuntașii sînt îmbrăcați în haine de sărbătoare. Apoi, în sunetul muzicii care cîntă marșuri, tineretul chiuie și adresează celor sărbătoriți o serie de strigături referitoare la starea de „mire" și „mireasă":

„Frumos îi mirele nost',
Ca un trandafir frumos,
Înflorit în luna mai,
Îl vezi și dorești să-l ai!"

Cele mai multe strigături sînt adresate miresei. În ele se exprimă sentimentele de admirație față de ea și i se arată toate calitățile, comparînd-o cu cele mai frumoase și gingașe flori:

„Vai! ce drăguță mireasă,
Ca garoafa din fereastră,
Tînără și frumușică,
Parc-ar fi o viorică!"

sau altele care privesc pe ambii parteneri:

„Frumoasă-i mireasa noastră,
Ca o floare din fereastră.
D-ai frumos și mirele
Ca și trandafirele".

sau:

„Poți fi mire împăcat
Ce mireasă ți-ai luat;
Știe țese, știe coase
Și purta haine frumoase
Meșteră la cusătură . . .
Și la vorbele din gură.
Știe pîinea s-o frămînte.
Și pe om cum să-l încînte.
Știe pîinea cum se coace
Și-o haină cum s-o îmbrace
Că oricine-o vede-i place!"

Nunului sau nănașului, cum i se mai zice la noi și nunei, adică nănașei, li se dau o deosebită atenție, în astfel de strigături. O femeie mai îndrăzneață, pornită pe glume, strigă:

„Se uită nunu' la mine
Că am două sticle pline
Și nu-i dau și lui să-nchine.
Da' eu încă nu i-oi da
Pînă nu m-o săruta."

Nunei nu-i convine gluma aceasta și nuntașa care a strigat imediat îi dă o replică pentru a o liniști:

„Uitați-vă și la nună
Că-i supărată un picuț,
Că mi-a fost nunul drăguț.
Și se uită lung și tare
C-am vorbit de sărutare.
Nu te mai supăra nună,
Nu-l sărut, pe-o sută bună!"

apropiat

Dealtfel așa-i la nuntă. Se vorbesc multe, se cîntă, se chiuie, se glumește, se fac ironii ușoare, pentru a se înveseli oaspeții, fără ca nimeni să se supere. Alții zic:

„Nuna are poale largi
Și lui nunu' nu i-s dragi;
Ale mele-s subțirele,
Moare nunu după ele!"

Unii caută să-i măgulească pe nuni și se adresează amîndorura:

„Ține-i, doamne, pe-amîndoi
Să mai petreacă cu noi!
Nunu are cizme noi,
Iară nuna, buze moi
Ș-are nuna haină nouă,
Nunu, are mîndre·două!"

Alaiul mirelui, odată ajuns la mireasă, la intrarea în curte este întîmpinat de tatăl miresei care le iese tuturor înainte cu pîine și sare și zice:

„Dragi nuntași,
Ia poftiți
Să fiți bineveniți la casa noastră!
Vă primim cu voie bună
După datina străbună.
Bucuroși vă stăm în cale
Cu vin, cu pîine și sare."

Intră în curte vornicul și adresează părinților miresei o urare și rostește o cuvîntare populară, scurtă, neasemuit de frumoasă, în care povestește cum a plecat un Făt-Frumos departe și în drumul său a răpit o zînă și a dus-o la el acasă, făcînd-o stăpînă peste toată averea sa. Apoi, la intrarea în casă, în pragul ușii, sînt întîmpinați mirii de către mama mirelui, cu o tavă pe care se află o pîine, sare și două pahare cu vin, care simbolizează belșugul casei. Mireasa gustă din ambele pahare și e condusă de mama soacră și e așezată în capul mesei. Flăcăii și fetele sînt adunați pentru întîmpinarea mirelui, care intră în casă cu nașii lui. În acest timp tinerii încing jocuri tinerești: „pe sărite", „învîrtita", „bătuta", „sîrba" în semn de adio pentru fata care acum a devenit mireasă. După ce petrec și joacă, vornicul — însărcinat cu serviciul mesei, împreună cu rudele apropiate ale mirelui — încep a împărți darurile aduse de mire părinților fetei, miresei și fraților ei. Se ridică nuntașii de la masă, se joacă „busuiocul", — un joc popular — și se *gătește mireasa* de către

domnişoarele de onoare, sub ochii nunei şi rudelor apropiate, care le ajută. Fetele o piaptănă, îi împletesc părul, îi pun cununa pe cap şi-i aşază voalul, beteala şi florile şi o încalţă cu pantofii aduşi de mire, îi pun mirelui floarea în piept şi nunilor, şi vornicului, flori mai mari, iar nuntaşilor de rînd flori mai mici. Lăutarii, cu instrumentele lor (odinioară vioară, cobză, scripcă, tobă) acum cu vioară, acordeon, ţambal, bas, cîntă lîngă mireasă cîntecul de rămas bun de la părinţi:

„Taci, mireasă, nu mai plînge,
Că la maică-ta te-oi duce
Cînd o face plopul nuci
Şi răchita mere dulci,
Cînd o cînta ştiuca-n baltă,
Tu atunci vei mai fi fată."

Miresei, cu ochii înlăcrimaţi, cineva îi strigă:

„Plîngi, mireasă, nu tăcea
C-aşa bine nu-i avea
Cum avuşi la maică-ta,
Care cîtu-i mai trăi
Altu' nu li-i mai găsi.
Frunză verde de măr dulce
Gata sîntem şi ne-om duce!"

Mireasa pînge, părinţii plîng şi nuntaşi rîd. În timp ce se mai saltă un joc, două vin şi mirii şi îşi cer iertare de la părinţi, fiindcă:

„Pe întinderea lumească
Nu-i fiu la părinţi să crească
Şi lor să nu le greşească",

iar

„Binecuvîntarea părinţilor întăreşte casa fiilor".

Iertăciunea se ia sărutînd mîna părinţilor, care spun: „Îi iertăm şi-i binecuvîntăm şi s-ajungem fericiţi din părinţi în părinţi, de la a lor tinereţe, pîn-la adînci bătrîneţe". Se cîntă apoi cîntecul de iertăciune:

„Frunză verde mărăcine,
Ia-ţi copilă iertăciune:
De la frunzuliţa lată,
De la mamă, de la tată,
De la rude, de la nene,
De la cerul plin cu stele,
De la fraţi, de la surori,
De la grădina cu flori,

De la uncheşi şi mătuşi,
De la tindă, de la uşi."

Se aşază cu toţii la masă, se urează la mulţi ani şi i se zice nunului:

„Nune mare,
Să ai parte de finuţii dumitale,
Cum ai ajuns de i-ai cununat,
Aşa să ajungi să le şi botezi!"

iar nunei:

„Să trăieşti nînaşă mare,
Să mai fii nînaşă mare
Să porţi pană de păuni,
Să botezi şi să cununi
Măcar un sat şi jumătate
De nepoţi şi de nepoate!"

Rudele mai apropiate îi urează miresei voie bună, iubire, viaţă lungă şi fericire. În acest timp, în ogradă se înhamă caii la o căruţă, în care se încarcă zestrea sau alte bunuri materiale ale miresei. Căruţa e trasă în dreptul uşii şi soacra mică, vornicul şi rudele apropiate scot zestrea, iar lăutarii cîntă special pentru aceasta. Odinioară, zestrea se compunea dintr-o ladă mare, cu valuri de pînză, feţe de mese, cuverturi, lăicere, plapome, prosoape şi diferite albituri, obiecte casnice, iar deosupra tuturor, covoare şi perne. Cînd se lua zestrea, o soră sau o rudă apropiată miresei, nu lăsa să fie scoasă afară, juca lîngă ea şi bătea din palme, pînă se apropia nunul cel mare, ca s-o „cumpere", şi-i dădea o sumă de bani. Nuna cea mare aşeza pe rînd lucrurile în căruţă. De obicei se striga aşa:

„Şi au mirii zestre mare,
Grîu, porumb vreo trei hambare
Şi daruri îmbelşugate
Să trăiască vieţi vre-o şapte".

Apoi se aducea şi o traistă nouă, în care se aflau merinde pentru cei tinerii: o găină friptă, pîine, plăcinte, tacîmuri, ca tinerii să aibă ce mînca. Cînd se scotea traista, ea era jucată de o rudă de a miresei, care cînta aşa:

„Frunză verde de salată,
Cuscr-a rămas făr-de fată.
Socru mare, socru mare
Nu şedea cu supărare,
C-aveţi fiică ca o floare.

Rămîi maică sănătoasă
Dacă n-ai fost bucuroasă
Ca să-ţi vezi fiicuţa-n casă
La spălat, la măturat,
Şi la făcut de mîncat."

Se lega cîte o batistă la căpestrele cailor şi cîte una la instrumentele lăutarilor. Chiuiturile ţineau tot drumul, pînă la mire acasă. Aproape de locuinţa socrilor se chiuiau strigături care făceau un portret satiric viitoarei soacre, mai ales:

„Bună ziua soacră mare!
Îţi aducem norişoară
Şi mîndruţă, şi frumoasă
Şi bună de casa voastră",

sau:

„Mîndruliţă, draga mea,
Tot aşa ţi-o zis lumea,
Că soacrele nu te vrea,
Că li-i frică că eşti rea.
De-ar fi nora rea cît zece
Şi pe soacră tot n-o-ntrece!"

Dacă mirele nu era din acelaşi sat cu mireasa, flăcăii din sat se repezeau la poartă, o închideau şi nu lăsau pe miri să iasă din ogradă afară, prefăcîndu-se că se luptă pînă ce nu li se plătea o despăgubire în vin de către mire pentru că ei au jucat mireasa cît timp aceasta a fost fată.

Înainte de a porni la biserică, în curte, nuna îi punea pe cap o tablă miresei; pe tablă se aflau pîine, sare şi un pahar cu vin; rupea din pîine şi-i dădea puţin să mănînce, vinul îl vărsa, iar restul de pîine îl rupea în mai multe bucăţi şi le arunca în cele patru puncte cardinale. Fetele mari care mîncau din pîinea aruncată aveau credinţa că se vor mărita în curînd. Şi azi pînă la biserică şi cînd se reîntorc, în faţa mirilor şi nunilor, se varsă în calea lor de către copii, găleţi cu apă simbolizînd belşugul pentru miri. Dacă se întîlnesc cu altă nuntă, miresele nu trebuie să se vadă, căci există credinţa că astfel se poate întîmpla vreo nenorocire. La intrarea în biserică mirii se calcă unul pe altul pe picior, în credinţa că cel care a izbutit să calce mai înainte piciorul celuilalt, îl va supune şi invers.

Nunul se aşază de-a dreapta miresei, iar nuna de-a stînga miresei şi ţin în mînă lumînările împodobite cu panglicuţe de diferite culori. Preotul citeşte mai întîi logodna, prin schimbarea inelelor şi apoi cununia, punîndu-le cîte o cunună pe cap.

Odinioară era credința că dacă unuia din miri îi cade în biserică cununa de pe cap sau se stinge una din lumînările ținute de nași semnul aduce nenorocire și nu va fi pace și fericire în noua gospodărie; la fel dacă unul din ei pierdea inelul de cununie.

Cînd ies afară din biserică, mireasa este luată la braț de mire și împreună cu întreg alaiul, cu muzica înainte, pornesc spre casa mirelui unde s-a pregătit nunta. Lumînările sînt duse de cavalerii de onoare. Prin cîntecele lăutarilor și chiuiturile nuntașilor, se dă de veste satului că s-a săvîrșit cununia. Cînd au ajuns acasă, vornicul ce merge înainte, cu bățul cu trei ramuri, face o cruce pe ușă și zice:

„Noroc în viață, trai bun cu dulceață;
Ceea ce s-a făcut, nu mai este de desfăcut.
C-așa-i legea din bătrîni, din bătrîni, din oameni buni,
Bărbatul făr-de femeie, ca lacătul fără cheie;
Bărbatul fără soție, ca haracul fără vie."

sau:

„Ieși soacră mare, pe prag
Să vezi tinerii cu drag
Și le dă turtă cu miere
Să trăiască cu plăcere!"

Jocul după cununie, la care luase parte nu numai tineretul, ci și cei însurați, continuă pînă seara, cînd se încheie cu „floricica" și cînd tineretul, de obicei, își ia rămas bun și pleacă. După ce-au plecat flăcăii și fetele la casele lor, rămîn invitații familiști și joacă mai departe. Între timp se așteaptă să sosească și alte familii invitate. Muzica se desparte în două; la părinții mirelui rămîn jumătate din lăutari iar a doua jumătate pleacă după socrii mici să-i aducă la masa cea mare. Părinții miresei vin cu daruri și cu toate rudeniile lor. Cînd au sosit, le ies înainte mirele și mireasa, cu lumînările aprinse în mîini; socrii cei mari îi primesc cu multă bucurie și îi pun la masă alături de nunii cei mari, care au sosit mai înainte, cu invitații lor. Deci, nunta „de noapte" se începe în trei locuri: la nun, la mire și la socrul mic, fiecare cu invitații lui. Adevărata petrecere cu cîntec, joc și băutură se ține de obicei la socrii mari. Gazdele așază mesele în camere sau în curte sub un umbrar frumos împodobit, după anotimp. Vornicul este acela care conduce începutul ospățului, anunțînd cu voce tare:

„Cinstiți meseni!
De cînd mîna, socri mari cu socrii mici au dat,
Foarte mult s-au bucurat.

Au hotărît împreună o mare petrecere
Cu multă veselie.
Vițelul cel gras au tăiat,
Porcul l-au înjunghiat,
Vin și țuică au cumpărat
Și-n grabă s-au apucat,
De-au făcut cum veți vedea,
Ca la ei la nimenea:
Borș, sarmale, friptură,
Cît mai multă udătură,
Iar ca să vă convingeți,
Poftiți și vedeți!
Lăutarul, dumnealui,
Să-și mai puie pofta-n cui,
Că de n-a cînta cum trebuiește,
Poate să tragă nădejde,
C-a mîncat boierește
Cînd a prinde mîța pește.
Ș-acu', la urmă,
Vă zic la toți, poftă bună!"

Invitații între 100—200 persoane, se așează la mese, după cum le indică gazda — mirii, nașii, părinții mirilor și neamurile apropiate în capul mesei — unde se servește întîi mîncarea anunțată de vornic cu savuroasele sarmale fierte în pîntecoase oale de pămînt. Bucatele sînt pregătite de cîteva femei de casă cu pricepere și experiență în arta culinară a nunții. La început, mirilor li se dă să mănînce un ou fiert împărțit „ pe din două", semn al vieții comune pe care o vor începe. Apoi se dau mirilor darurile în bani și în natură. Vornicul închină cu pahare pline, fiecărei familii în parte, începînd cu nunii cei mari, cărora se adresează astfel:

„Două păhărele ca două floricele,
Bună vremea nune mare,
Cîte sate am colindat,
Cîte orașe am treierat,
Cîți oameni am întrebat,
Cine-n lume-i mai bogat?
Toți aici m-au îndreptat,
Chiar casa mi-au arătat,
La domnia-voastră cinstite, nune mare și vestite!
Deci, te rog cu rugă
Să-ți bagi mîna-n pungă,
Să-mi dai cîțiva lei în dar,
Să-ți dau și eu un pahar
Cu vin de la Odobești,
De pungă să te gătești,

Cu vin de la Cotnar,
Să bagi mîna-n buzunar
Și păhărelele să le primiți
Și cu plăcere să le mulțumiți,
C-așa am apucat de la părinți".

Apoi, urmează la rînd socrii cei mari și rudele mirelui și ale miresei și restul mesenilor care comandă lăutarilor cîte un cîntec dacă doresc, le urează un dar în bani sau în natură (oi, viței, purcei, păsări). În prezent darurile au devenit difuzoare, picupuri, radiouri, televizoare, mașini de cusut, de spălat rufe etc. toate dîndu-li-se mirilor ca ajutor pentru închegarea noii gospodării. La urmă, nunii mari numără banii și mulțumesc tuturor mesenilor anunțînd cîți bani s-au strîns. La friptură, cînd se face închinarea cu daruri pentru miri, unii din ei îndeamnă nuntașii:

„Luați oameni buni și mîncați
Și cu sticla închinați!
Închinați de fericire
La mireasă și la mire!"

Apoi, urmează la rînd socrii cei mari și rudele mirelui și ale rești. Se obișnuiește, în semn de recunoștință, pentru nuni să se dea acestora din partea cuscrilor daruri puse într-o covată și compuse din: stofă pentru un costum de haine sau pentru o rochie, o năframă sau un prosop, pe care-l pune nunul după gît, și alimente: făină albă, zahăr, untdelemn, pîine, sare (cîte un kg) etc. Vornicul aduce „corabia" la masa nunilor, cu muzica înainte cîntînd, iar cei din jurul vornicului bat din palme și joacă. Nunii le primesc și mulțumesc pentru atenție. Nu mult după aceasta, sosește la masa mirilor și nunilor, cloșca — vestita găină friptă, cu chiuituri și cu cîntecul specific, pentru care nunul mare răsplătește din plin bucătăreasa, care-i întinde friptura acoperită cu un capac sau farfurie. Bucătăreasa, care poartă șorț face multe glume cu nunul și cu nuntașii și zice:

„Stai, nănașă, și te uită
Că găina-i cît o curcă
Și nici nu cer plată multă,
Ți-oi lăsa ceva din sută!"

După jocul găinii, nunta se desfășoară în mare veselie și se joacă pînă a doua zi. Acum încep glumele cele mai hazlii și jocurile cele mai înfocate, jucînd tinerii amestecați cu bătrînii. Conducătorul jocului, cînd ajunge pe după masă la pragul ușii și dă să iasă afară, chiuie astfel:

„De trei ori pe după masă,
Să iasă răul din casă,
Ca să intre binele,
Să trăiască mirele!"

sau:

„De trei ori și de trei ori,
Că-i miroase gura-a flori,
Și buzele-a viorele
Să mă sărute cu ele!"

După ce au ieșit cu jocul afară, se formează un cerc, o horă mare românească, la care iau parte mai toți nuntașii care sînt de față. Unii chiuie diferite strigături cunoscute, alții improvizează altele noi, fiind bine dispuși. De obicei bătrînii strigă așa:

„De ce joc, de ce-aș juca
Pare că-s făcut așa,
De ce joc de ce mă-ndemn,
Că doar nu-s făcut din lemn!"

Cînd veselia a ajuns la apogeu, se joacă dansul popular românesc „perinița". Tîrziu, în noapte, se aude ecoul ultimelor strigături:

„Seară bună pe-nserat,
Mulțumesc de ce ne-ați dat,
Că ne-ați dat bucate bune
De sîntem sătui și mîine".

Din toate părțile nu se aud decît urări peste urări și închinări de pahare.

Luni dimineața are loc ritualul dezvelirii capului miresei, luîndu-i-se voalul, floarea și beteala, nuna mare legîndu-i părul cu o panglică și punîndu-i broboadă pe cap. Fosta coroniță e așezată pe capul unei fete — rudă apropiată — să se bucure și ea de norocul miresei. La desgătitul miresei i se pune pe scaun o pernă, apoi nașa o despodobește, și lăutarii îi cîntă de jale:

„Și-am zis verde mărăcine,
Plîngi, mireasă, cu suspine,
Plîngi, mireasă, și jelește
Că nuna te desgătește!
Plîngi, mireasă, și suspină
Că intri-n casă străină
Și te-or mustra fără vină,
Și te-or bate fără milă.

De bărbat îi fi mustrată
Şi de soacră judecată!
Ia-ţi, mireasă, ziua bună,
De la tată, de la mumă,
De la fraţi, de la surori,
De la grădina cu flori".

Apoi ies cu toţii afară şi încing o horă moldovenească, un fel de horă care se obişnuieşte mai ales cînd nuntaşii se scoală de la masă. I se spune „jocul miresei", adică se joacă mireasa de către toţi invitaţii mirelui: tineri, bătrîni şi copii şi „jocul socrilor", cu prosoape lucrate de mînă, prinse în jurul gîtului, date de cuscrii cei mici. Fiindcă e luni, înainte de amiază, nuntaşii se invită iar la masă, dîndu-li-se printre alte bucate şi borşul moldovenesc cel fierbinte, al potroacelor. Atunci se strigă aşa:

„U, iu, iu şi bine-mi pare
Că mireasa-i fată mare
Şi frumoasă ca o floare!
Soacră mare, soacră mare,
Nu şedea cu supărare,
C-ai şezut şi-ai legănat,
Bună cinste ai căpătat!"

Nunul se retrage mai întîi dînd semnalul de încheiere al nunţii; e condus pînă acasă de cîţiva nuntaşi şi de 2—3 lăutari, care cîntă un marş, la început şi apoi şi alte cîntece comandate de nun. Cînd pleacă la urmă cuscrii, părinţii mirelui îi petrec cu lăutarii o bucată de drum şi uneori zic:

„Du-te, socru, sănătos,
Ţi-am luat ce-a fost frumos!
Du-te, soacră, sănătoasă,
Ţi-am luat sporul din casă!"

A doua zi, marţi, tinerii căsătoriţi se duc la părinţii fetei, unde într-un cadru familial restrîns, continuă petrecerea cu unele discuţii asupra istoricului nunţii. Apoi tinerii căsătoriţi se întorc la casa lor.

La un an după căsătorie finii duc naşilor „colacii", în semn de recunoştinţă şi mulţumire pentru că i-au cununat şi finul zice:

„Bună vreme, bună vreme,
La dv. cinstiţi nînaşi!
Noi finii dv. nu v-aducem parale,

Ci ne arătăm cu colăcei,
Foarte buni şi frumuşei,
Colăcei de grîu frumos,
Să vă fie de folos
Şi-o mică bute de vin,
Să vă fie voia deplin,
Să faceţi bine să primiţi
Şi să nu bănuiţi."

Pe lîngă cei doi colaci, se mai dădea un litru de vin, un litru de ţuică, o cămaşă, o broboadă etc. după puterea finilor. Sfîrşind finul de închinat colacii şi de rostit cuvîntul, începea naşul a le mulţumi finilor pentru darul adus şi le promitea o oaie, un purcel sau o viţică, fixîndu-le ziua cînd să se ducă s-o ia. După oarecare vreme, dacă fata nu se împăca bine cu bărbatul sau dacă în răstimpul acesta devenise slabă ca înfăţişare, atunci nunul o întreba şi a sfătuia să fie sinceră:

„Fată hăi, dac-o duci ghini,
Unde-i carnea de pe tini?"

Fata răspundea:

„Mi-o mîncat-o bărbăţelul
Cu sticla şi păhărelul".

Dacă dimpotrivă soţul avea o supărare şi nu se împăca bine cu soţia, în glumă faţă de naşi se auzeau cuvintele acestea:

„Foaie verde spic de grîu,
Am auzit şi te ştiu
Că porţi otravă la brîu,
Să mă otrăveşti de viu".

În prezent, se observă că încep să dispară unele momente din ceremonialul nunţii care puneau odinioară femeia într-o stare de inferioritate faţă de bărbat. La Bereşti, o nuntă ţărănească era un spectacol complex, cu datini păstrate şi practicate nu numai ca eveniment de petrecere, ci ca fapt permanent de viaţă. Acum nunţile şi-au imixtat caracterul lor popular cu o sumedenie de reguli cerute de viaţa de la oraş. Jocul miresei nu mai are amploarea de altă dată, nu se mai aud strigăturile ca mai înainte sau pocnetul puştilor, iertarea de la părinţi a rămas o simplă formalitate, nunta nu se mai face în trei zile, ci într-o singură zi, amestecînd sau sărind nepermis peste unele momente ale ei. Actualmente nunţile sînt organizate din ce în ce mai frecvent în cadrul C.A.P. Tinerilor căsătoriţi, li se asigură de către C.A.P., posibilităţi materiale

necesare pentru un trai îndestulat, într-un cămin nou, așa cum nu le era asigurat altădată decît celor înstăriți. Nunțile sînt organizate în cadrul Căminului Cultural și satul întreg acordă o deosebită atenție educării tineretului nostru, viitorului său, toată grija și sprijinul pentru întemeierea noilor cămine.

Al treilea moment important din cadrul existenței umane este *moartea*. În colectivitățile folclorice tradiționale, moartea este un eveniment ce-i privește pe toți. De aceea la înmormîntare participă într-un fel sau altul întreaga colectivitate. Oamenii simt nevoia să fie alături de durerea familiei celui dispărut, îndeplinind prin prezența lor o datină social-morală.

Obiceiurile, credințele și practicile în legătură cu moartea s-au menținut la noi pînă aproape de contemporaneitate. Astfel, cînd urla cîinele sau cînta bufnița în interiorul gospodăriei cuiva, erau semne care prevesteau o moarte în familie. Se mai credea că fiecare om are cîte o stea în ceruri, care e legată de soarta fiecăruia.

„Iar la cea măicuță,
Să nu spui drăguță,
Că la nunta mea
A căzut o stea".

La moarte, în casă se acoperă oglinzile, în semn de doliu și se atîrnă afară, deasupra ușii, o bucată de pînză sau o basma neagră ce rămîne acolo pînă se scoate mortul, de-l duce la groapă; femeia și fetele din familie își despletesc părul exprimînd prin aceasta durerea și supărarea lor, iar bărbații nu se tund și nu se rad.

Prima grijă a familiei în legătură cu cel mort este să-l scalde cu apă caldă și săpun, începînd de la cap pînă la picioare, peste tot, pînă nu se răcește și nu îi înțepenește corpul. În baie se pun și felurite plante, precum: mintă, mușețel, busuioc etc. ca să miroasă plăcut. Doi sau patru bărbați, anume chemați, de regulă gropașii, spală mortul, iar dacă-i parte femeiască, tot atîtea femei. Mortul se spală într-o covată mare. Se rade, se frizează, i se taie unghiile. Pieptenele, săpunul, prosopul și briciul întrebuințate cu această ocazie se dau în dar celor ce l-au scăldat. Dealtfel, celor ce i-au făcut baie li se mai dă de pomană, mai tîrziu, cîte o cămașă, o perină, un läicer și chiar un costum de haine, al răposatului. După aceea mortul e îmbrăcat cu haine scumpe, curate, de obicei haine noi. Cei bătrîni, își pregătesc din vreme hainele care urmează să le îmbrace după deces. Tinerii necăsătoriți sînt îmbrăcați în costume de mire și mireasă, (cu rochie albă,

cu beteală) și în deget li se pune inel de logodnă; pruncii se îmbracă cu costum nou și se împodobesc cu tot felul de flori.

Mortului i se pune piedică, adică i se leagă picioarele cu o ață albă ca să rămînă alăturate, drepte, pînă la mormînt, cînd se dezleagă, ca să meargă fără piedică în cealaltă lume. După ce mortul este îmbrăcat, este pus pe o laiță sau o masă acoperită, cu un lăicer sau covor, în mijlocul odăii celei mari, cu fața în sus și cu capul spre apus și picioarele spre răsărit.

Dacă cel ce murea rămînea cu gura deschisă, rudele credeau că se roagă de oameni să-l ierte și i se legau fălcile cu o năframă. Mîinile i se așază cruciș pe piept, cea dreaptă peste cea stîngă, ca semn că-i mulțumit pentru viața trăită, iar în mîna dreaptă i se pune o cruce de ceară curată, însemnînd că e creștin și că ea îi va lumina calea, cînd va trece vămile văzduhului. I se mai pune pe crucea de ceară un ban de argint sau de metal, cu care se crede că mortul va plăti luntrașul, ce-l va trece peste un rîu al morții, nefiind în stare să-l treacă singur. Se acoperă mortul cu o învelitoare de pînză, tort sau bumbac, în credința că sufletul lui are nevoie de răcoare și umbră, de va trece prin ținuturi călduroase. La cap i se pune un sfeșnic, pe care se află toiagul și unde se mai aprind și alte lumînări, care ard zi și noapte, fără întrerupere, pînă ce mortul va fi scos din casă, în credința că cel ce moare fără lumînare aprinsă sau nu-i arde la cap în permanență lumînarea, se va duce în întunericul fără de sfîrșit. Se mai pune și o iconiță pe pieptul răposatului. Rudele de parte femeiască leapădă podoabele, inele, cercei, mărgele etc. și bocesc împrejurul mortului în aceste zile. Răposatul rămîne cel puțin 2 zile și 3 nopți, de regulă 3 zile în casă ca să-l vadă toată lumea și moartea să fie un fapt confirmat. În acest timp, în comună se trag clopotele de 3 ori pe zi pînă îl duc la groapă, dîndu-se de știre localnicilor c-a mai plecat o persoană din mijlocul lor, cum spune bocetul:

„Să tragă clopotele,
Să răsune văile
Și toate dealurile
S-audă neamurile
Din toate părțile".

În ultima zi cînd se pornește cortegiul la cimitir și pînă ce se așază defunctul în groapă, se trag clopotele continuu și încetează numai în timpul evangheliilor citite de personalul bisericii. În timp ce rudele care sosesc se jeluiesc după mort, ceilalți ai casei pregătesc cele necesare pentru înmormîntare. Astfel se pregătesc pomenile — capete — în care

se împlîntă pomişorii alcătuiţi din nişte beţişoare de brad de 30—35 cm lungi şi în formă de cruci, care se încarcă cu stafide, smochine, mere, lămîi, portocale etc. În capete se mai înfing lumînări care se aprind în timpul prohodului. Cei ce duc capetele pe năsălie au legate la mînere cîte o basma sau prosop. Coliva se compune din grîu fiert şi simbolizează în parte moartea naturii umane şi în parte învierea morţilor, iar crucea închipuită şi desenată pe colivă este semnul creştinităţii. Ea se împarte cîte puţin între cei prezenţi şi se trimite ca dar şi celor cunoscuţi, în semn că defunctul şi cei ce-i mănîncă din colivă, se vor veseli împreună în viaţa veşnică. *Apaosul* constă dintr-o sticluţă cu vin şi o lumînare aprinsă. Cu această sticluţă stropeşte preotul mortul, în formă de cruce, înainte de a fi acoperit cu capacul sicriului, gestul însemnînd spălarea mortului şi curăţirea sa de toate păcatele ca să se prezinte curat la judecata de apoi. Obiceiul e păstrat de la romani.

În fiecare seară în cele trei nopţi între moarte şi îngropare, de cu seară şi pînă dimineaţa se face priveghi cu tineri şi bătrîni şi mai ales cu neamurile defunctului, vecinii şi prietenii. Unii spun snoave, alţii vorbesc de viaţa şi activitatea lui, pentru a mai sustrage de la supărare familia, pentru a nu se stinge luminile din sfeşnic şi pentru a ajuta să se mai odihnească familia mortului, fiind prea osteniţi de alergătura ce au avut-o pentru a pregăti cele de trebuinţă pentru înmormîntare.

Priveghiul s-a făcut din moşi-strămoşi, iar cînd mortul a depăşit o anumită etate, pierderea lui a fost considerată de lume ca un lucru pe deplin firesc. Se obişnuieşte tot seara să se citească „stîlpii", de către preot, la capul celui răposat. Citirea lor însemnează că cel răposat să poată mai uşor trece prin vămile de pe cealaltă lume. Sicriul se lucrează de un tîmplar, care îi ia măsura defunctului în lungime şi lăţime, şi-l face exact, ca nu cumva să fie mai lung decît mortul, căci se crede că locul din sicriu rămas liber ar chema şi alte rude după dînsul. Coşciugul se lucrează din scînduri de stejar sau brad, după puterea familiei îndoliate şi e vopsit de obicei în negru, cu cruci albe pe el. Unii îşi fac sicriul în timpul vieţii şi-l păstrează în podul casei ajutînd astfel urmaşii în pregătirea înmormîntării (I. Vaman, I. Tomozei, I. Miron etc.). Perna sicriului se umple cu geluitură, iar pe fundul sicriului se pune geluitura rămasă de la scînduri. După ce este aşezat în sicriu de doi sau mai mulţi oameni, deasupra mortului, pînă la piept, se întinde o pînză albă, ţesută în casă, numită giulgiu. Luîndu-se măsură de la sicriu, se sapă groapa, de oameni chemaţi anume pentru aceasta. În gospodăria defunctului şi pe drum, înspre cimitir, rudele apropiate îl bocesc. Bocetele se înscriu pe aceeaşi treaptă a

unei creații populare de o certă frumusețe poetică, se practică mai puțin la Berești și sînt cîntece de jale, de regret, după cei dispăruți:

„Spune-ne, Maria dragă,
Spune încotro te duci
Ca vorbele tale dulci!
Iubiții mei, tată și mamă
V-aș trimite telegramă
Pe șuierul vîntului,
Prin fundul pămîntului;
Măriuca noastră dulce
Astăzi de la noi se duce
Rămas bun casă și masă,
Că Măriuca vă lasă;
C-acu o scot doi cu doi
Și n-a mai veni-napoi!"

Dacă mortul a fost bărbat el a bocit așa:

„Ioane, Ioane, iubitul meu,
Ionică scumpul meu,
Dragul meu,
Da' cum te-ai îndurat,
D-așe iute ne-ai lăsat?
Ian, scoală și te trezește
Și cu noi ceva vorbește,
Măcar două-trei cuvinte
Ca să le ținem în minte,
Că de cînd ai adormit,
Mai mult nu mi te-ai trezit,
Cu noi nimic n-ai vorbit."

Din cînd în cînd, cu cîntare jalnică și tărăgănată, împreunată cu plîns, se laudă virtuțile și faptele bune săvîrșite de cel răposat, în viața sa. Uneori se improvizează bocete pe care femeile le rostesc tot atît de bine, ca și pe cele știute de mai înainte. Ele diferă după conținut și după gradul de rudenie al celui ce bocește și după etatea celui decedat. Deși nu se practică în mod obligatoriu, este un cîntec de jale, de regret după cel dispărut, precum se observă din versurile unei mame, după fata sa mai mare:

„Foaie verde și-o sipică,
Draga mamei Aurică . . ."

sau după feciorul ei mort:

„Bucură-te țintirime,
Că frumoasă floare-ți vine,

Că nu vine să-nflorească,
Ci vine să putrezească".

Lunea, miercurea și vinerea nu se obișnuiește a se face înmormîntări, fiind zile de sec și cu credința că-s aducătoare de moarte, pentru cei ce rămîn în viață. Se aduc de la biserică obiectele pentru procesiune: crucea, prapurii, sfeșnicul, felinarele, năsălia de care leagă o năframă sau prosoape ce rămîn în dar celor ce-l duc pe mort la groapă. Toți morții sînt duși la cimitir cu fața descoperită, afară de cazul cînd medicul prevede altfel, din cauza unei boli molipsitoare. A treia zi, la amiază, cînd cortegiul se pune în mișcare spre cimitir, oameni din toate părțile comunei vin la casa mortului să-l petreacă la mormînt și să-și ia rămas bun de la dînsul, iar cei certați cu el, să-i ierte. Mulți din ei vin cu lumînări, intră în odaia unde se află mortul, sărută icoana de pe piept, aprind o lumînare pe sfeșnicul de la capul decedatului, iar unii pun și cîte un ban pe icoană și zic: „D-zeu să-l ierte", apoi fără să salute pe nimeni, se duc la rudele apropiate și încep să-i mîngîie, cum se pricep mai bine. Chiar de a fost răposatul rău, nimeni nu-l vorbește de rău și nici nu-l condamnă, ci mai degrabă îl compătimește. Sicriul cu mortul este scos din casă, în curte, după ce s-a oficiat serviciul religios. Este transportat cu năsălia pe umeri sau cu carul tras de boi sau cai, pînă la cimitir, iar cei mici sînt duși în brațe, de o singură persoană. După mort se închid imediat ușile, ca să nu intre moartea iarăși în casă, iar norocul să nu se ducă cu cel mort, luîndu-se și pînza neagră de doliu, de deasupra ușii.

Procesiunea pe drum are o regulă. În frunte este dusă crucea bisericii și imediat a defunctului, cu inscripția pe ea. Apoi praporele, coliva, pomenile, sfeșnicul, preoții îmbrăcați în veșminte de doliu și cîntăreții, năsălia sau căruța cu sicriul defunctului, cu felinare aprinse în dreapta și stînga lui, toate împodobite cu prosoape sau batiste. Datina aceasta, cu sfeșnice și felinare aprinse, este de proveniență romană.

După năsălie urmează rudele cele mai apropiate, cu familia mortului, cu capetele descoperite, prietenii, cunoscuții, rudele mai îndepărtate și toți ceilalți adunați să petreacă pe defunct pînă la mormînt. După lume, la unii, și mai ales la cei tineri, se îndătinează să cînte pe drum muzica de alămuri. În prezent fanfara care cîntă marșuri funebre pînă la cimitir. În prezent fanfara care cîntă marșuri funebre e constituită din: frații Ștefan, Gh., Nic. și Const. Tănase, Lungu Const., Lupu Marcu, Năstase Petru și alții. În timpul transportului, pe drum se fac popasuri ce reprezintă, în concepția populară, vămile. Prima stare se face la poarta mortului, iar celelalte pe la răspîntii, la fîntîni, la poduri, la porțile și la intrarea în cimitir. Nu se oficiază mai mult

de 12 stări şi mai puţin de 3, iar la fiecare stare familiile defunctului dă la cei ce duc obiectele bisericeşti cîte un colăcel cu lumînare sau numai bani, de sufletul celui dispărut. În basmale sau în prosoape se leagă cîte un ban, care este menit să plătească vămile din cealaltă lume. În curtea casei, după starea dintîi, se dă de pomană — pentru răposat — un pat cu pernă şi plapomă, o masă cu tacîmuri şi mîncare, precum şi o vacă sau viţică, oi cu mieluţe, cu colac şi lumînare. Se aştern la fiecare stare „punţi", adică lăicere sau bucăţi de pînză, peste care trece cortegiul funebru, simbolizînd uşurinţa mortului de a se strecura prin vămile ce-i stau în cale. Punţile acestea, la unele familii, se împart încă de acasă şi fiecare cetăţean întinde puntea pe drum, la locul indicat, iar la alte familii, punţile se încredinţează unei femei cunoscute, ca să le aştearnă în calea mortului, ca pe cealaltă lume să aibă peste ce trece. Punţile de pînză sînt apoi date de pomană la persoana indicată. Ajunşi la biserică, se intră în naos, se aşază sicriul pe un catafalc, în mijlocul bisericii şi se pune pe o măsuţă coliva şi apaosul la capul mortului, precum şi sfeşnicul cu toiag. Se citeşte şi cîntă prohodul, după rînduiala mirenilor, tipărită în molifteInic, se împart de către familia îndoliată lumînări aprinse celor prezenţi şi se citesc rugăciunile de iertare, iar cei de faţă zic „Dumnezeu să-l ierte".

Se ţine un cuvînt funebru de către preot şi se încheie cu ectenie şi veşnica pomenire. Se scoate mortul din biserică şi pornesc cu dînsul spre cimitir. Iată un bocet pentru cei ce au dat cu ochii de lutul aruncat pe marginile gropii:

„Negrule, pămîntule,
Lacăt ai şi cheie n-ai,
Ce încui nu mai descui.
Mulţi oameni ai adunat
Şi nu te-ai mai săturat.
Mulţi oameni ai mai înghiţit
Şi tot nu te-ai mai hrănit."

Cînd s-a ajuns lîngă groapă, cu sicriul pe năsălie, îl ridică şi-l pun pe două punţi de lemn, care sînt aşezate de-a curmezişul gropii şi lîngă care se află două bucăţi de pînză, lungi, care rămîn groparilor. Brîie şi chiar funii servesc pentru coborîrea în mormînt a sicriului, cu multă jale şi lacrimi din partea familiei şi rudelor. De la scînduri şi funii, avem şi proverbul „i s-a apropiat funia de par", ce se zice omului bolnav greu, care nu mai trăieşte mult. Preotul spune ectenia şi veşnica pomenire, iar groparii slobozesc mortul încet, în groapă, cu faţa spre răsărit. Familia în doliu aruncă cîteva monede,

care înseamnă că mortul își plătește pămîntul în care are să șadă să se odihnească. Cei prezenți aruncă cîte o mînă de țărînă în groapă, zicînd: „să-i fie țărîna ușoară", semnificînd iertarea greșelilor decedatului, săvîrșite față de ei, iar groparii umplu groapa cu pămînt, pînă ce fac un mormînt. Tot acum se dă peste groapă cîte o pasăre, la cei patru gropari. La capul defunctului se pune o cruce, care nu e lucrată în mod deosebit, din lipsă de timp, însă mai tîrziu se înlocuiește cu una mai mare, din stejar, de beton sau chiar de fier. Pe mormînt se seamănă, dacă e timpul prielnic, tot felul de flori mirositoare. La urmă, cei ce jelesc mortul rostesc și aceste cuvinte:

„Omul bea și veselește
Și de moarte nu gîndește,
Iar moartea cînd îl pălește,
La pămînt mi-l doborăște
Și-l ia din casă luminoasă
Și-l pune în groapă-ntunecoasă;
Soarele să nu-l mai bată,
Cu-ai săi să nu mai șadă,
Nici la bine nici la rău,
Ci cum vrea bunul Dumnezeu."

Luînd fiecare darurile primite la înmormîntare, pleacă cu toții spre casă. Ieșind din cimitir, la poartă, rudele răposatului dau fiecărui om care a participat la înmormîntare cîte un pahar cu vin sau țuică și pîine, pentru sufletul celui răposat. Ajungînd acasă, fiecare se spală pe mîini, pentru curățire.

Încă de la biserică se invită lumea la praznic de către familia defunctului și mesele se așează iarna în casă, iar în restul timpului afară, în curte. Locurile la mese sînt indicate de gazdă, i se dă fiecăruia cîte un colăcel, cu lumînare aprinsă, preotul zice ectenia, tămîind casa și masa, pomenește morții familiei și cu toții mănîncă. De aici s-a născut zicala „dă-i colac și lumînare", ceea ce înseamnă că un lucru împrumutat nu-l mai poți căpăta sau despre unul pierdut, că nu-l mai poți afla.

Cînd se încheie praznicul, fiecare se duce acasă, spunînd: „Dumnezeu să-l ierte". Mai sînt și alte datine și credințe imediat după înmormîntare. Astfel, cineva din familia mortului aduce și aprinde lumînări și tămîiază mormîntul de jur împrejur în trei dimineți și în trei seri, în credința că sufletul vine la trup, să vadă ce face. Tămîierea se mai practică și cînd este sărbătoare și în special la hramul bisericii. Unii pun la mormînt cîte un felinar, în care se află o candelă, care se aprinde la sărbători mari și în sîmbăta morților. O parte din ei duc 40 de căldări cu apă și udă mormîntul, în

40 de zile de-a rîndul, crezînd că pînă cînd începe a putrezi trupul, pînă atunci sufletul mortului umblă și zboară pe lîngă casă și pe lîngă mormînt și după aceea trece în cealaltă lume. Alții, timp de 40 de zile cară apă cu căldările la străini, pentru ca „să aibă" mortul pe lumea cealaltă un izvor de apă să-și potolească setea.

În trecut se făceau praznice nu numai în ziua înmormîntării, ci și a 3-a zi, a 9-a zi, la 40 de zile, la un an, la 3 ani și la 7 ani. În prezent, se obișnuiește la 40 zile, la un an și la 7 ani. Bucatele obișnuite la praznice sînt: în trecut mălai, în prezent pîine, borș cu carne, sarmale, pilaf, friptură, cozonac etc., care-i plăceau răposatului în viață, iar ca băutură țuică și vin. Imediat după înmormîntare se văruiește casa, iar a 3-a zi se face sfințirea apei. A 40-a zi se ridică panaghia, cu pomene, colivă, apaos și praznic, cînd s-au terminat și purtările de prescuri care constau din 7 bucăți aduse sărbătorile la biserică, unde preotul spune rugăciunile respective pentru cel mort. Cînd pomenirea celui răposat se face la 40 de liturghii și se încheie cu praznic, se numește „sărindar" și se crede că sufletul său a trecut prin cele 24 vămi și a ajuns la locul de odihnă. Cei morți se mai pomenesc în sîmbetele morților și la moșii celor 4 anotimpuri, cînd se merge la cimitir, se îngrijesc mormintele și se dau de pomană, pentru sufletele tuturor morților. Această pomenire constă în trimiterea în bucate și băuturi, precum și a unor obiecte, pentru mîncare și băut apă, cum ar fi: căldări, cofe, ulcele și străchini împodobite cu flori, sau căni și farfurii, în care se pun bucate și băuturi: vin, pîine, lapte cu orez, sau cu tocmagi, carne friptă și o lumînare aprinsă. Ele se dau de pomană la vecini, la neamuri și mai ales celor necăjiți, îndeosebi la copiii orfani, de sufletele morților și pomana aceasta se numește „moși". La Berești, s-a menținut obiceiul ca la 7 ani să se dezgroape mortul, pentru a stropi oasele cu vin, a le prohodi și apoi a le reînhuma, urmînd un ultim praznic, pentru pomenirea celui decedat. Durata doliului atîrnă de regulă, de etatea și gradul de rudenie cu cel răposat. Înainte vreme, se ținea mai mult doliu, în prezent, mai puțin. El constă din lepădarea bijuteriilor, din reținerea de la toate petrecerile cu joc, prin purtarea de haine negre și mai ales prin mersul cu capul descoperit, la bărbați, unii din ei lăsîndu-și și barbă, iar la femei umblînd cu părul despletit.

În afară de obiceiurile de familie, bereștenii mai cunosc și obiceiuri legate de sărbătorile de peste an: Paștele, cu tot cortegiul lui de datini legate de primăvară, Rusaliile și Ispasul, cu credințe care priveau în special fetele și flăcăii, cu practicarea de farmece și descîntece de legat și de dezlegat, descîntece de boală, de mana vitelor, de mana semănături-

lor. Toate acestea fiind mult mai slab reprezentate, spectacolul lor degradîndu-se cu timpul și pierind în negura vremii pentru obscurantismul și geneza lor mistică, le-am amintit numai, fără să insistăm prea mult asupra lor.

Folclorul bereștean e bine reprezentat la ora actuală prin teatrul popular, rapsozii populari; jocurile și datinile privind sărbătorile Anului Nou.

Începînd cu anul 1966, din inițiativa Casei de creație din Bacău, s-a organizat primul festival al teatrului folcloric de pe meleagurile acestei zone. Faptul a adus pe scena Căminului Cultural echipe de fluierași cu Gh. și Const. Ursu, dansuri populare cu Maria și Gh. Dițu, Valeria și Const. Dimitriu, E. și C. Ocolașu, Maria și Titi Borcea, Maria și N. Ursu, corul format din tineret, rapsozi populari ca F. Tănase, brigada de teatru folcloric, mai ales din cadrul obiceiurilor tradiționale legate de sărbătorile de iarnă. Formațiile artistice ale Căminelor Culturale de la noi, sub direcția învățătorului C. Mardare și prof. D. Soare, duc în prezent o susținută activitate pentru promovarea cîntecului, dansului și literaturii populare, umplu inimile noastre de mîndrie, de admirație și respect față de popor, față de marea sa putere de creație.

Dispunem de toate condițiile unei mari eflorescențe culturale. Tradițiile unei creații multiseculare, profunde disponibilități artistice ale spiritualității naționale, multiple talente în toate straturile poporului se dezvoltă în climatul creator și generos al societății noastre socialiste. Am redat aceste aspecte din folclorul nostru local, în scopul de a trezi interesul localnicilor pentru a cerceta mai departe cu minuțiozitate și perseverență o serie de perle scumpe care reflectă viața, obiceiurile, aspirațiile sătenilor din comuna noastră.

Perspectivele de dezvoltare a comunei Bereşti-Bistriţa

Perioada de după Congresul al XII-lea a P.C.R. constituie pentru întreaga ţară, ca şi pentru comuna noastră, o etapă de afirmare şi dezvoltare a forţelor de producţie, de sistematizare a satelor, de apropiere a condiţiilor de viaţă din mediul rural cu cel urban, de creştere a nivelului de trai material şi spiritual al oamenilor muncii.

În ansamblul economiei comunei Bereşti-Bistriţa, ponderea mare o deţine agricultura, care, datorită condiţiilor favorabile de sol şi climă, s-a dezvoltat mult în ultimii ani.

Modernizarea bazei tehnico-materiale, perfecţionarea organizării producţiei şi a muncii, gradul ridicat al principalelor lucrări agricole, au dat producţii sporite la hectar.

S-au alocat şi de la judeţ importante investiţii pentru executarea lucrărilor de irigaţii. Astfel, barajul de acumulare a apelor Bistriţei, Bacău I, a sporit irigarea unei suprafeţe de peste 1.400 ha. a C.A.P.-ului din comuna noastră.

În zootehnie, prin construirea altor 6 grajduri pentru bovine şi a unei maternităţi s-au obţinut rezultate considerabile şi sporuri însemnate la producţia de lapte şi carne.

Un moment hotărîtor în stimularea dezvoltării acestui sector l-a constituit Hotărîrea din 13 iulie 1973 a C.C. al P.C.R., a Consiliului de Miniştri şi a Consiliului Suprem al dezvoltării economice şi sociale, cu privire la majorarea preţului de contractare a animalelor şi a produselor acestora.

Astfel a sporit mult gradul de cointeresare a ţărănimii în creşterea animalelor şi s-au creat noi posibilităţi de sporire a veniturilor.

În acest cincinal 1975—1980, agricultura a cunoscut un puternic proces de dezvoltare şi modernizare.

În C.A.P. Bereşti-Bistriţa, s-au obţinut rezultate deosebite la cultura florii soarelui, grîului şi cartofilor.

În anii: 1967—1969, 1971—1972 și 1976 s-a realizat și depășit contribuția la fondul centralizat al Statului.

Pentru realizarea și depășirea sarcinilor economice și edilitar-gospodărești pe 1976 comuna Berești-Bistrița a primit un premiu de 80.000 lei, sumă cu care se vor porni lucrările de canalizare în cadrul comunei.



Aspecte din cadrul vizitei de lucru a tov. Nicolae Ceaușescu la ferma „Avicola-Brad"

Pentru îmbunătățirea condițiilor de ocrotire a sănătății s-a dat în folosință un modern dispensar uman din cărămidă, cu etaj, cuprinzînd un număr de 10 camere. În incinta lui funcționează un punct farmaceutic și cabinetul de stomatologie.

Datorită creșterii fondului de investiții, mijloacele fixe ale economiei comunale se vor dubla în cincinalul '80—'85, mărturie grăitoare a hărniciei și perseverenței cooperatorilor din Berești.

Printre realizările de seamă pot fi enumerate:

— asfaltarea șoselei ce trece prin centrul satului de reședință, pe distanță de 3 km;

— electrificarea tuturor satelor din comună, conform planului I.R.E. Bacău, folosind cele 5 transformatoare electrice, stîlpi de beton etc.;

— intrarea în funcțiune a unor mori electrice, și a unei brutării care să deservească și comunele vecine;

— amplasarea unei stații de televiziune la marginea de vest a satului Berești;

— dezvoltarea la maximum a modernei ferme „Avicola Brad“ care este o secție a I.A.S. Bacău;



În vizită la ferma „Avicola-Brad“.

— construirea de școli noi, spațioase și bine dotate cu material didactic;

— magazine alimentare în toate satele componente;

— o Casă a agronomului ridicată în centrul civic alături de dispensarul uman.

Menționăm și alte planificări pentru viitorul cincinal:

1. un spital veterinar
2. o baie comunală
3. o creșă și o grădiniță pentru copii
4. un grup de 3 blocuri cu cîte 14 apartamente fiecare
5. un complex al cooperației meșteșugărești pentru prestări servicii.

Despre hărnicia locuitorilor comunei, întîlnim adesea articole în programul de presă al județului Bacău.

Astfel în ziarul „Steagul roșu“ în numărul din 30 august 1980 citim:

„Oamenii din Bereşti-Bistriţa le fac pe toate cu tragere de inimă", sau în numărul din 6 septembrie 1980:

„Comuna Bereşti-Bistriţa s-a situat pe locul al III-lea între cele 80 comune ale jud. Bacău, la rezultatele deosebite obţinute pe semestrul I 1980".

Tot în acest an, au apărut la 25 septembrie 1980, la loc de cinste, articole în legătură cu „Vizita de lucru a tovarăşului Nicolae Ceauşescu în judeţul Bacău".

Pe aceste străvechi meleaguri cuprinse între Siret, Bistriţa şi Trotuş au fost primiţi înalţii oaspeţi. Pretutindeni, în fabrici şi pe ogoarele judeţului, în oraşe şi sate, tineri şi vîrstnici, muncitori, ţărani şi intelectuali au întîmpinat cu sentimente de mîndrie patriotică, cu aleasă dragoste şi neţărmurită preţuire delegaţia de partid şi de stat.

În cadrul acestui valoros şi cuprinzător program de acţiune, tov. Nicolae Ceauşescu a vizitat ferma „Avicola-Brad".

Cooperatorii din Bereşti-Bistriţa respectiv comuna Brad au fost lăudaţi pentru hărnicia lor, pentru frumuseţea vorbei şi a sufletului.

De la o zi la alta, comuna noastră va intra şi mai mult în opera civilizaţiei socialiste.

O călătorie pe meleagurile natale este şi o călătorie în memorie, un prilej de confruntare a ceea ce ştiai că a fost, cu ce există în prezent şi cu ce va fi în viitor.

Se simte pretutindeni încordarea efortului, spiritul de ofensivă, dorinţa de a proiecta existenţa comunei la cota împlinirilor moderne.

Bibliografie selectivă

I. Lucrări teoretice

LENIN V. ILICI, *Opere complete*, ed. a 2-a, vol. III, Buc., Editura Politică, 1963.

CEAUŞESCU NICOLAE, *România pe drumul făuririi societăţii socialiste, multilateral dezvoltate*, Buc., Editura Politică, vol. I, II, III, IV, V.

II. Izvoare

A) Documente inedite

La aceste documente materialul a fost cules din fondurile arhivistice existente la Arhivele Statului Bucureşti, Iaşi şi Bacău şi la Biblioteca Academiei R.S.R., secţia manuscrise, cu sprijinul prof. dr. Victor Andrei. Documentele editate şi izvoarele narative etc. au fost cercetate în bibliotecile centrale din aceleaşi oraşe.

B) Documente edite

Arh. Stat Bucureşti; Secţia Bunuri Publice, Dep. Rosetti-Roznovanu; Pac. XXXVII; nr. 3, anul 1780—1787; Perilipsis de danii şi cumpărături în moşia Bereşti şi Pădureni.

Anuarul naţional al României, 1893.

BOGDAN D. B., *Acte moldoveneşti înainte de Ştefan cel Mare*, 1938.

BOGDAN I., *Documente şi regeste Ştefan cel Mare*, Buc., 1913.

CANTEMIR D., *Descriptio Moldaviae*, trad. G. Adamescu, Buc., 1942.

Catagrafia ţinutului Bacău, 1820.

CODRESCU TH., *Uricariul cuprinzător de diverse acte care pot servi la istoria românilor*, vol. VII, Iaşi, 1866.

COSTĂCHESCU M., *Documente moldovene înainte de Ştefan cel Mare*, 2 vol., Iaşi, 1931—32.

COSTĂCHESCU M., *Documente moldovene de la Ştefan cel Mare*, Iaşi, 1933, vol. I, Acad. R.P.R., 1954.

Documente privind istoria României, seria A, Moldova, veac XIV, 1625.

FRUNZESCU D., *Dicţionar topografic şi statistic al României*, Buc., 1872.

GHIBĂNESCU GH., *Surete şi izvoade*, VIII, 1914, vol. 25.

HURMUZAKI, *Documente privitoare la istoria românilor*, vol. III, partea I (1451—1575) din 1887; şi vol. III, partea II-a (1576—1600) din 1891.

IONAŞCU I., *Documente inedite din perioada 1517—1774* în „Studii", nr. 3, VIII, 1955.

IORGA N., *Studii şi documente*, vol. III, Buc., 1901.

IORGA N., *Acte şi fragmente cu privire la istoria românilor*, vol. I, Bucureşti, 1895.

ONCIU D., *Datele cronicilor moldoveneşti asupra anilor de domnie ai lui Alexandru cel Bun.*

VERESS A., *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei şi Ţării Româneşti*, vol. IX, Buc., 1937.

C) Izvoare narative

BRĂESCU I., *Măsurătoarea pămîntului la români din vechime pînă la punerea în aplicare a sistemului metric*, în „Buletinul societăţii române de geografie", anul XXXIV, 1913.

COLESCU L., *Statistica agricolă a României*, Ministerul Agriculturii, 1904.

CONDURACHE D. I., *Cîteva cuvinte asupra condiţiei juridice a streinilor în Moldova pînă la Regulamentul Organic*, Buc., 1918.

DINCULESCU N. GH., *Contribuţiuni la mişcările de populaţie, Anuar de geografie şi antrogeografie*, Bucureşti, 1915.

Documente privind relaţiile agrare în veacul XVIII-lea, vol. II, Moldova, Bucureşti, 1966.

DRĂGHICI MANOLACHE POSTELNICUL, *Istoria Moldovei pe timp de 500 ani*, Tom I şi II, tip. Instit. Albinei, Iaşi, 1857.

FRUNZESCU EM., *Organizarea politică ad-tivă a României*, Bucureşti, 1909.

GÎNDEI, A. V., *Contribuţiuni pentru istoria socială a ţărănimii noastre şi pentru istoria raporturilor economice dintre ţărani şi proprietari.*

HURMUZAKI, *Documente privind istoria României*, seria nouă, vol. I (1770—1796) Bucureşti, 1962.

IORGA N., *Studii şi documente slavo-moldoveneşti din sec.* XV 1625. Moldova în epoca feudalismului, 1961.

LEONESCU V., *Catagrafia din 1906—1907*; Arhiv. Stat., Iaşi.

LEONESCU V. N., *Anul 1907. Răscoala țăranilor. Tablouri despre învoielile și muncile agricole din județul Bacău, 1906, 1907.*
Marele dicționar geografic din 1898.
MARIAN FL. SIMION, *Nașterea la români*, 1892.
MARIAN FL. SIMION, *Înmormîntarea la români*, 1890.
MIHORDEA V., *Relațiile agrare din sec. XVIII-lea în Moldova.*
MIRON COSTIN, *Letopisețul Țării Moldovei de la Aron-Vodă încoace*, București, 1944.
MUSTE PSEUDO NICOLAE, *Letopisețul Țării Moldovei* (1661—1729) tom. III, București 1874.
NECULCE ION, *Letopisețul Țării Moldovei*, București, 1955.
NISTOR I. I., *Emigrările de peste munți*, București, 1915. Extras din „Analele Academiei Române", seria II, tom. 37.
PANU GH.., *Cercetări asupra stării țăranilor în veacurile trecute*, vol. I, partea I, București, 1910.
PASCU ȘT. și VLADIMIR HANGA, *Crestomația pentru studiul istoriei statului și dreptului R.P.R.*, vol. II, București, 1958.
RACOVIȚĂ ORTANSA, *Dicționarul geografic al județului Bacău*, 1895.
RADOVICI SEBASTIAN, „Moșnenii și răzeșii, Originea și caracterele juridice ale proprietății lor". Studiu din vechiul *Drept românesc*, București, 1909.
ROSETTI RADU, *Pămîntul, sătenii și stăpînii în Moldova*, Tom. I, București, 1907, Ed. Socec.
UNGUREANU GH., *Înființarea și organizarea judecătoriilor în Moldova*, 1832, Iași.
UNGUREANU GH., *Justiția în Moldova 1741—1832.*
URECHE GRIGORE, *Letopisețul Țării Moldovei*, București, 1944.
XENOPOL A. D., *Istoria românilor din Dacia Traiana*, vol. I, ed. III, București, 1927.

III. Lucrări de sinteză, monografii, articole

ADĂSCĂLIȚEI V., *Teatru folcloric din județul Bacău și Neamț*, 1968.
ANDREI VICTOR, *Climatologia Moldovei subcarpatice*, P. Neamț, 1936.
ANDREI VICTOR, *Moldova bistrițeană și ținutul Neamț, în cartografia străină a veacului al XVIII-lea*, P. Neamț, 1942.
Arheologia Moldovei, vol. VI, Edit. Acad. R.S.R., 1969, Publicație filiala Iași, județul Bacău.
Arta populară românească, București, 1969.
ASAFTEI MIHAI, *Contribuții la studiul hidrologic al văii Siretului în sectorul com. Filipești*, în „Studii și cercetări geografice", Inspect. Jud. Bacău, 1973.
Atlasul climatologic, 1955.
BALOTĂ A., *Satul, izvor de viață românească*, București.

BARBU N. şi BRÎNDUŞ C., *Solurile de pe teritoriul oraşului Bacău şi al împrejurimilor sale.* Analele Univers. Iaşi, secţia II, Tom. XVI, 1968.
BORDEIANU C., *La orizontul mileniului III,* Edit. Ceres, Bucureşti, 1976.
BĂCĂNARU I., BARANOVSCHI N., BUGA D. şi C-ŢA RUSĂNESCU, *Contribuţii la studiul geografic al deplasărilor de populaţie şi al aşezărilor rurale din Vrancea şi Subcarpaţi,* în „Studii şi cercetări de geologie, geofizică, geografie, seria Geografie XI, 1964.
BĂCĂOANU V., *Cîmpia Moldovei,* Edit. Acad R.S.R., Bucureşti, 1968.
BĂNĂŢEANU TANCRED, *Portul popular.* Casa creaţiei populare, 1966.
BĂCĂOANU T. şi FOCŞA M., *Ornamentul în arta populară românească,* Bucureşti, 1957.
BERBECEL O. şi NEACŞA O., *Climatologie şi agro-meteorologie,* Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1966.
BERZA M., *Haraciul Moldovei şi Ţării Româneşti în sec. XV—XIX,* în „Studii şi materiale de istorie medie", vol. I şi II, Bucureşti, 1957.
BOTEZ C. EŞANU, jud. Bacău, *Pagini memoriale din lupta maselor.*
BRANDABUR T. şi GIURGEA P., *Contribuţii la cunoaşterea cuaternarului văii Siretului din regiunea Bacău—Roman,* D. S. Comit. Geologic, vol. 51, partea a II-a, 1963—1964, Bucureşti, 1965 şi Hidrologia bazinului Siret, Bucureşti, 1965.
BRATU PĂUN, RUSU PINTILIE şi coordonatorii, *File de istorie a jud. Bacău,* 1974, Bacău.
BULGARU VALERIU, *Fenomenul agrar,* Iaşi, 1936.
CALIMACHI SCARLAT, (Din cărţi vechi), *Pagini privitoare la istoria românilor,* Bucureşti, 1946.
CAMARIANO-CIORAN ADRIANA, *Măsuri fiscale şi administrative în Moldova* (1753—1754) în „Studii şi materiale de istorie medie", vol. V, Bucureşti, 1962.
Călători străini despre ţările române, vol. I, Bucureşti, 1968.
CĂZĂNIŞTEANU BERINDEI, *Revoluţia română din 1848.*
CERNEA E., *Urmările juridice ale răscoalei din 1907* (Analele Institutului de Istorie P.C.R.), 1967, nr. 1.
CHIRIŢĂ D. CONST., *Solurile României,* Edit. Acad., 1971.
CHIŢIMIA I., *Folclorul şi cercetări folclorice în anii puterii populare,* în „Studii şi cercetări de istorie literară şi folclor, nr. 3—4, Bucureşti, 1964.
CHIŢU C., *Relieful şi solurile României.*
CIHODARU C., *Contribuţii la cunoaşterea obştii ţărăneşti în Moldova,* în rev. „Studii şi cercetări ştiinţifice", seria istorie VII/1956, Acad. Filiala Iaşi.
CIUREA D., *Organizarea administrativă a statului feudal Moldova,* 1936.
CLAUDIAN I., *Alimentaţia poporului român,* Bucureşti, 1939.
CLIMESCU I., CURPĂN I., PETROV C. şi PĂSTRU D., *Obiceiurile juridice ale poporului român din districtul Bacău.*
CONSTANTINESCU A. N., *Planul unei monografii de istorie locală.*

CORFUS ILIE. *Agricultura Țării Românești*, Acad. R.S.R., 1969.
CORIVAN N., *Contribuții la obligațiile țăranilor din Moldova în prima jumătate a sec. XVII*, în „Studii și cercetări de știință și istorie", fasc. 1—8, 1957.
CORIVAN N., *Formele de aservire a țărănimii moldovene în sec. XVIII-lea, Ibidem*, 1956, fasc. 1—3.
DAVICU SAVEL, *Dinamica satului românesc contemporan.*
DIACONU C., *Rîurile României* (monografie hidrologică), Institut. de meteorologie și hidrologie, 1971.
DIACONU C., *Ținutul Vrancei*, București, 1930.
Dicționarul limbii române moderne, București, 1958.
Dicționarul explicativ *al limbii române*. Edit. Acad. R.S.R., 1975.
DONISĂ I., *Geomorfologia văii Bistriței*, 1958.
DUZINCHEVICI GH., *Răscoalele din Moldova împotriva Regulamentului Organic*, 1943.
ENESCU M. și RADENSKI A., *Contribuțiuni la studiul alimentației țăranului moldovean*, 1937.
FILITTI I. C. *Despre vechea organizație ad-tivă*, 1929, Buc.
FILITTI I. C., *Oameni dependenți și cultivatori liberi în Princip. Rom. în sec.* XV—*XVII*, București, 1933.
FLOREA N. D. și colaborat., *Geografia solurilor R.P.R.*, Buc. 1969.
FOTINO G., *Încercări de vechi drept românesc. Obiceiuri la fixarea hotarelor Craiova*, 1925.
GEORGESCU AL. VALENTIN, *Preemțiunea în istoria dreptului românesc* (Dreptul de protimisis în Moldova), Edit. Acad. 1965.
GEORGESCU C. D., *Populația satelor românești*, în „Sociologia românească" nr. 2—4, II, 1937.
GIURESCU C. C., *Istoria românilor*, vol. I și III, 1935 și 1942, București.
GIURESCU C. C., *Istoria pescuitului și pisciculturii în România*, vol. I, București, 1964.
GIURESCU C. C., *Principatele române la începutul sec. XIX*, 1957; Constatări istorice, geografice, economice... pe temeiul hărții ruse din 1835).
GRAUR ALEX., *Unitate și continuitate în istoria poporului român*, București, 1968.
GUGIUMAN I. și colabor., *Unități și subunități climatice din partea de est a R.P.R.*, în „Analele științifice", vol. VI, 1960.
Harta Faunei R.P.R., 1960.
IANA SOFIA, *Aspecte biogeografice în județul Bacău*, art. din „Studii și cercetări geografice". Inspect. școlar județean Bacău.
IORDAN IORGU, *Toponimia românească*, 1963.
IORGA N., *Istoria românilor în chipuri și icoane*, Craiova, 1922.
IORGA N., *Negoțul și meșteșugurile în trecutul românesc*, București, 1906.
IORGA N., *Originea satului român*, în „Școala și viața", nr. 2, 1930.
LEON GEORGE N., *Istoria economiei publice la români*, Buc., 1924.
LUPU N. N., VĂCĂRAȘU IULIA, *Jud. Bacău, caracterizare fizico-geografică*, 1969, „Terra", nr. 5.
„Magazin istoric", revistă. Anul XI, nr. 5—6 din 1977.

MATEI D. VLAD, *Colonizarea rurală în Țara Românească și Moldova, sec. XV—XVIII*. Edit. Academiei R.S.R., Buc., 1973.

MEIȚOIU I., *Spectacolul nunților*, Buc., 1969.

MERFEA MIHAI, *Conștiința socialistă a țărănimii cooperatiste*, Edit. științ., București, 1971.

MERFEA MIHAI, *Investigații în satul cooperativizat*, în „Lupta de clasă" nr. 11, 1966.

MERFEA MIHAI, *Procesul de urbanizare în R.S.R., Zona Vaslui*, Edit. Acad. București, 1973.

Mic dicționar enciclopedic. Edit. Enciclopedică, București, 1972.

MITITELU D., BÎRJOVEANU C., BARABAȘ I., *Flora și vegetația împrejurimilor orașului Bacău*, secția Științe naturale Bacău, „Revista Muzee", 1968.

Monografia geografică a R.P.R., București, 1960.

MOȚOC M., *Eroziunea solului pe teren agricol și combaterea ei*. Edit. Agrosilvică, București, 1963.

NICOLESCU V., *Unele aspecte privind funcționarea comisiilor de împăciuire*, în „Justiția nouă", 1962, nr. 5.

OLTEANU ȘT. și ȘERBAN CONST., *Meșteșugurile în Țara Românească și Moldova în Evul Mediu*, București, 1969.

ONCESCU N., *Geologia R.P.R.*, București, 1965, ed. III, Edit. Tehnică.

OPRESCU G., *L'art du paysan roumain*, 1939.

OȚETEA A., *Considerații asupra trecerii de la feudalism la capitalism în Moldova*, în „Studii și materiale de istorie medie", vol. IV, București, 1960.

PĂCSLĂ VICTOR, *Monografia comunei Rășinari*, Sibiu, 1915.

PAMFILE T., *Agricultura la Români*, 1913.

PAMFILE T., *Industria casnică*, 1910.

PANAITESCU P. P., *Obștea țăranilor în Moldova (Orînduirea feudală)* Edit. Acad. București, 1964.

PANAITESCU P. P., *Dreptul de strămutare al țăranilor în țările române*, vol. I, 1956.

PASCU ȘTEFAN și CIHODARU N., *Istoria medie a Românilor*.

PAȘCOVSCHI SERGIU et comp. *Pădurile României*, Edit. Agrosilvică, București.

PAVEL EMILIA, *Arta Populară de pe valea Bistriței*, București, 1966.

PAVELESCU GH., *Studii și cercetări de folclor*, 1971.

PERPESSICIUS P. P., *Eminescu și folclorul* (opere vol. IV), București, 1963.

POPESCU-BUZĂU TUDOR, *Problema agricolă în România în prezent, trecut și viitor*, 1936, Buzău.

POSEA GRIG., *Relieful României*, București, 1974.

RĂDULESCU ANDREI, *Viața juridică și ad-tivă a satelor*, București, 1927.

RĂDULESCU CODIN, *Comorile poporului*, București, 1930.

RĂDULESCU, MOTRU C., *Etnicul românesc*, București, Casa școalelor.

RĂDULESCU, MOTRU C., *Ideologia satului român*, Buc., 1936.

„Revista Arhivelor", nr. 5.

„Revista de folclor", București, 1959—1969.

RUSSU I. I., *Elementc autohtone în limba română*, Cluj, 1966.
SACERDOŢEANU A., *Aşezările omeneşti în Moldova în 1418*, Bucureşti, 1944.
SAMARIAN, POMPEI GH., *Din epidemiologia trecutului românesc*, Buc., 1932.
ŞERBĂNESCU I., *Plantele din pădurile noastre.*
SÎRCU I., *Geografia fizică a României*, 1971.
STAHL HENRI, *Contribuţii la studiul satelor devălmaşe româneşti*, vol. I—III, Bucureşti, 1958—1965.
STOENESCU ST. şi TÎŞTEA S., *Clima R.P.R.*, vol. I, Institutul meteorologic, Bucureşti, 1962.
STOIANOVICI B., *Dezvoltarea suprastructurii sociale în România*, Edit. Polit. Bucureşti, 1966.
STOICESCU N., *Sfatul domnesc şi marii dregători din Ţara Românească şi Moldova, sec. 14—18*, 1968.
„Studii de hidrologie" — *Hidrologia bazinului Siret*, vol. 22.
TĂNASE ALEX., „Politica culturală a statului socialist" în vol. *Stat, naţiune, progres social*, Edit. politică, Bucureşti, 1968.
TANASOVICEANU I., *Formaţiunea proprietăţii funciare în Moldova*, 1923.
TOPOR N., *Anii ploioşi şi secetoşi în R.P.R.*, 1964.
TUDOR PAMFILE, *Agricultura la români*, 1913.
TUDOR PAMFILE, *Industria casnică la români*, 1910.
TOFESCU V., *Confluenţele şi formarea luncilor Siret şi Prut* în „Revista geografică", ICGR anul III, nr. 1—3, Buc. 1946.
TUFESCU V., *Răspîndirea satelor de răzeşi*, 1934.
TURCU C., *Cele mai vechi statistici moldoveneşti* în rev. „Studii şi cercetări ştiinţifice", seria istorie VII, fasc. 2 din 1956.
UNGUREANU GH., „Catagrafia locuitorilor Moldovei din anul 1820", în *Din istoria statisticii româneşti*, 1969.
VĂTĂMANU N., *De la începuturile medicinei româneşti*, Buc., 1966.
VLĂDESCU I., *Despre dări sau impozite*, Buc. 1925.
VLĂDUŢIU I., *Etnografia românească*, Edit. ştiinţifică, Buc. 1973.
VUIA ROMULUS, *Studii de etnografie şi folclor.*
VULCĂNESCU ROMULUS, *Etnografia — ştiinţa culturii populare*, Editura Academiei, Buc., 1966.
VULCĂNESCU ROMULUS, *Etnografie juridică*, Edit. Ştiinţifică şi enciclopedică, Buc., 1970.
ZAHARIA D., *Procesul de formare a marilor proprietari în ţinutul Bacăului în prima jumătate a sec. XIX-lea.*
ZAMFIRESCU DAN, *Permanenţa patriei.*
ZINVELIN IOAN, *Legislaţia forestieră în R.S.R.*

Cuprins

Redactor: PASSIONARIA STOICESCU-IVANOV
Tehnoredactor: ELENA GĂRĂSĂU

Bun de tipar: 27.IV.1981. Coli tipar: 14.
Lucrare apărută în regia autorului.

Tiparul executat sub comanda nr. 107, la
Întreprinderea Poligrafică „Crişana", Oradea,
str. Moscovei nr. 5
Republica Socialistă România



Lei 36

EDITURA LITERA